

Georgeta Ghionea
Istoria băncilor urbane din Oltenia
(1880-1948)

ISBN 978-606-8021-89-9

GEORGETA GHIONEA

*Istoria băncilor urbane
din Oltenia
(1880 -1948)*

Prefață

După 1848, societatea românească a stat permanent sub semnul modernizării interne și a construcției naționale. Progresele înregistrate în urma desființării monopolului otoman asupra comerțului românesc și a prevederilor din Regulamentele Organice au dus la intensificarea activității economice în Principate, însă au fost frânate, printre altele, și de lipsa unei monede naționale. Cu toate că, ideea înființării unei bănci de emisiune a preocupat cercurile societății românești încă de la 1832, ea a intrat în atenția factorilor politici mai ales după 1859. Crearea sistemului monetar național în baza zecimală (1867), pătrunderea capitalului bancar și industrial occidental în România, în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, consolidarea proprietății, toate acestea au prilejuit dezvoltarea economiei și au determinat crearea unui sistem modern de credit și a Băncii Naționale.

Înființată în anul 1880, sub numele de Banca Națională a României, instituția a intrat în viața cotidiană a multor orașe și târguri din țara noastră, dând un consistent impuls vieții urbane autentice. Pe acest fond al evoluției societății românești, dna Georgeta Ghionea și-a propus să elucideze „o problemă încă nerezolvată în istoriografia noastră”, aceea a istoriei băncilor comerciale și populare din localitățile urbane ale Olteniei. Bazându-se pe un solid suport documentar, oferit de variate surse arhivistice și statistice, coroborate cu bibliografia aferentă, autoarea abordează toate aspectele ce privesc organizarea și funcționarea sistemului bancar și de credit din Oltenia, pentru perioada 1880-1948, cu detalii

referitoare la „activitate, conducere, rețea teritorială, depozite atrase, credite acordate”.

La o analiză mai detaliată, putem observa că, lucrarea debutează cu prezentarea câtorva aspecte istoriografice, urmate de descrierea sistemului bancar național, descifrat chiar de către unii dintre diriguitorii lui: Th. C. Aslan, Traian Mihaiu, Toma Dragomirescu, I. D. Clinceanu, V. Slăvescu, I. Longhin, I. C. Băicoianu, G. G. Marinescu, Aurel Vijoli, Costin C. Kirițescu, Alexandru Pinteș și Gh. Ruscanu, Mugur C. Isărescu. Astfel, sunt tratate, în manieră cronologică, proiectele înființării unei bănci naționale, începând din anul 1832, sunt reconstituite cele mai importante momente referitoare la organizarea și evoluția Băncii Naționale a României între 1880-1948, este realizat un scurt istoric al cooperății de credit și un altul al evoluției problemei monetare în România, între 1867-1949.

Autoarea a consacrat un spațiu corespunzător istoriei bancare a Olteniei din perioada 1880-1918, prezentând întreaga mișcare bancară de la vest de Olt. Avându-și începuturile în anul 1881, când s-a înființat Sucursala din Craiova a Băncii Naționale a României și cuprinzând, treptat, întreaga regiune a Olteniei, sistemul va reuni, în anul 1918, 23 de bănci comerciale locale, 8 sucursale cu sediul central în București și peste 400 de bănci populare rurale și urbane. Create în conformitate cu prevederile codului comercial, instituțiile au fost societăți anonime, întemeiate de proprietari, comercianți, industriași, preoți, învățători și țărani înstăriți. Deoarece își desfășurau activitatea într-un mediu predominant rural, societățile s-au orientat, în cea mai mare parte, spre economia agrară, acordând cele mai multe credite agriculturii.

Una dintre instituțiile bancare cu pondere însemnată în desfășurarea operațiunilor financiare din Oltenia a fost Banca Comerțului din Craiova. Asupra activității acesteia autoarea a insistat în mod deosebit, acordându-i un spațiu consistent în

cel de-al doilea capitol al lucrării domniei sale. Instituția a fost fondată în decembrie 1897, ca societate de credit și economie, la inițiativa lui C. Neamțu. Ea a avut o dezvoltare spectaculoasă, observată din evoluția mijloacelor proprii și a depunerilor spre fructificare, care depășeau, în preajma primului război mondial, valoarea de 10 milioane de lei. Evoluția ascendentă a Băncii Comerțului a necesitat și un spațiu adecvat pentru desfășurarea operațiunilor bancare, imobilul, astăzi Palatul Primăriei din Craiova, fiind realizat după un proiect întocmit de arhitectul Ion Mincu și definitivat de arhitectul Constantin Iotzu.

Organizarea și consolidarea băncilor urbane din Oltenia, după Marea Unire, impactul crizei economice dintre anii 1929-1933 asupra sistemului bancar și evoluția operațiunilor bancare în perioada 1934-1948 sunt aspectele asupra cărora autoarea a insistat în cel de al treilea capitol al lucrării. Elaborat pe baza unor izvoare inedite, materialul este important prin faptul că ne dezvăluie evoluția societăților de credit, înființate înainte de 1914, dar și după 1918. Ca urmare a faptului că activitatea lor se baza, în cea mai mare parte, pe speculațiile financiare, băncile create după Marea Unire au dat faliment la primele semne de criză. Conversiunea datoriilor agricole și legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă au determinat un număr mare de bănci din Oltenia să intre în lichidare sau să apeleze la fuziune; după anul 1948 operațiunile desfășurate de acestea au fost preluate de către agențiile Băncii Naționale, înființate în cele mai importante centre ale Olteniei.

De o atenție deosebită din partea autoarei s-au bucurat și informațiile referitoare la cooperația de credit și de consum, care și-a dat concursul, alături de băncile comerciale, la acoperirea nevoilor de capital ale populației. Dna Georgeta Ghionea reconstituie amănunțit evoluția cooperației, precizează modele, distinge etapele parcurse, menționând,

totodată, și dificultățile cu care s-a confruntat aceasta în decursul timpului.

Cartea pe care ne-o propune dna Georgeta Ghionea (cercetător științific la Academia Română, Institutul de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor”, Craiova) este rodul unei cercetări minuțioase și îndelungate, realizată cu acribie și devotament față de reconstituirea unei perioade zbuciumate din istoria sistemului bancar din Oltenia. Modul în care au fost stabilite obiectivele de cercetare, dar și alegerea inspirată a metodelor de lucru și a mijloacelor de interpretare a rezultatelor obținute, demonstrează maturitatea științifică a autoarei și, în primul rând, crezul său de a respecta adevărul științific. Analiza istorică, social-politică și economică a dezvoltării sistemului bancar este temeinică, cu concluzii clare și bine argumentate, iar expunerea este cursivă și logică.

Lucrarea Istoria băncilor urbane din Oltenia (1880-1948) este interesantă, incitantă în mediul istoriografic, oportună și onestă într-un prezent social-politic în care rolul băncilor în economia de piață are un impact important și, nu de puține ori, decisiv.

Prof. univ. dr. Vladimir Osiac

Studiu introductiv

De la negustorul ambulant la omul de afaceri, de la micul negustor la bancher, de la secol la secol, lumea comerțului a trebuit, pentru a-și fundamenta alegerile, să pună la punct sisteme de referință pentru valori, și de plată pentru tranzacții și obligații. Pentru a concepe strategiile comerciale și bancare cu o cunoaștere exactă a situației sale și a aceleia a partenerilor săi, omul de afaceri a inventat instrumentele controlului imediat și bilanțurile la termen. Tehnicile care au luat naștere au fost cele specifice oricărui sistem modern de relații economice: negoțul cu efecte comerciale și polițe, moneda fiduciară și moneda scripturală. Fiind un produs necesar al procesului de schimb, banii au apărut spontan, ca o consecință a anumitor relații de producție, istoricește determinate. În evoluția lor istorică, banii au îmbrăcat mai multe forme: forma marfă-bani (troc); forma de aur sau argint (lingouri sau monede); forma banilor de hârtie (bilete de bancă, bancnote, titluri de valoare). Creația monetară (banul), ca factor specific al funcționalității băncilor, a stat, la rândul său, la baza definirii locului și rolului băncilor în economie. Primele instituții de credit, care au sprijinit activ producția breslelor și a manufacturilor s-au afirmat între secolele XII-XIV în Italia. Înființarea băncilor naționale de emisiune, între secolele XVII-XIX, a reprezentat începutul unui proces de dezvoltare a operațiilor bănești și a impulsionează structurarea instituțiilor private de credit bancar.

În strânsă legătură cu dezvoltarea întregului așezământ de credit privat din țara noastră a fost sistemul nostru monetar, creat odată cu renașterea României moderne, în anul 1867. Până la crearea acestuia, circulația monetară a fost eterogenă, în Principate circulând peste 70 de monede variate, ceea ce a paralizat întreaga activitate economică. Realizarea unui sistem monetar implica importante

cheltuieli, iar emiterea monedei era un atribut al suveranității¹. Înființarea Uniunii Monetare Latine și izbânda bimetalismului, au influențat în mod hotărâtor politica monetară a României, în această privință. La 14/26 aprilie 1867, Parlamentul României a votat *Legea pentru înființarea noului sistem monetar*, un sistem monetar zecimal, bazat pe bimetalism, unitatea monetară a României devenind *Leul*. Îi revine meritul lui C.I. Băicoianu, de a fi realizat, în primul volum al lucrării *Istoria politiceii noastre monetare și a Băncii Naționale*, o amplă prezentare a evoluției monetare de la Regulamentul Organic până la 1867². Preocupat de descifrarea începuturilor noastre monetare, specialistul în probleme economice, prof. G. Zane a dedicat o serie de studii, circulației monetare de la mijlocul secolului al XVIII-lea și reformei monetare din anul 1867. Opera sa dă dovadă de o rigoare documentară demnă de invidiat³.

Despre bănci, în sensul de astăzi al cuvântului, nu se poate vorbi pe teritoriul țării noastre, decât începând din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Interesele, cu caracter fiscal și monetar ale Statului, au determinat curentul favorabil înființării unui sistem modern de credit, bazat pe o bancă de emisiune și pe o serie de instituții paralele: case de schimb, case de gaj, bancă ipotecară, bancă de scont etc. Afirmarea dorinței de a da viață Băncii Naționale cu resurse interne sau externe s-a făcut în repetate rânduri. Dorința aceasta o găsim formulată: la 1832 de către un grup de boieri în numele Obșteștii Adunări a Țării Românești⁴; la 1834 de

¹ Gh. M. Dobrovici, *Istoricul dezvoltării economice și financiare a României și împrumuturile contractate 1823-1933*, București, 1934.

² C. I. Băicoianu, *Istoria politiceii noastre monetare și a Băncii Naționale*, vol. I, partea I; Idem, *Istoria politiceii noastre monetare și a Băncii Naționale. Acte și documente*, vol. I, partea II, București, 1932.

³ G. Zane, *Problema monetară în România și reforma de la 1867; Probleme de economie financiară în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza; Politica economică a Principatelor în epoca Unirii și capitalul străin*, în „Studii”, București, Editura Eminescu, 1980.

⁴ Th. C. Aslan, *Finanțele României de la Regulamentul Organic până astăzi, 1831-1905*, București, 1905.

economistul Nicolae Șuțu⁵; la 1848, când „Poporul român... știe că sufletul lui este creditul...” și „Decretă dar o bancă națională, însă cu fonduri naționale”⁶; la 1850, când proiectele de constituire ale unei bănci naționale de emisiune au fost preluate de oamenii de afaceri prusieni. Problema înființării unui sistem modern de credit a fost dezbătută și după 1859, dar concret nu s-a realizat nimic. În perioada 1859-1873 au fost depuse nu mai puțin de 18 proiecte, în vederea organizării unei bănci de scont și circulație⁷. În lucrarea *Istoria politiceii noastre monetare și a Băncii Naționale. Acte și documente*, C. I. Băicoianu a acordat o atenție deosebită proiectului lui Ion C. Brătianu din 1860, referitor la organizarea creditului public și a Băncii Naționale în Principatele Unite. În concepția autorului, acest proiect a fost prima manifestare serioasă pentru organizarea unei Bănci Naționale de Stat cu capital românesc⁸.

Nereușita primelor încercări, de creare a unei Bănci Naționale, nu a dezarmat burgeoisia. Modernizarea și dezvoltarea societății românești nu era posibilă fără organizarea unui sistem de credit, care să cuprindă: bancă centrală de emisiune și scont, bănci comerciale și instituții de credit specializate. Rolul principal în organizarea creditului i-a revenit statului, el trebuind să fie, și pe această direcție, promotorul modernizării, atât ca inițiator, cât și ca investitor, prin avansarea capitalurilor necesare. Realizarea așezământului de credit

⁵ V. Slăvescu, *Vechi încercări de organizare a Creditului în Moldova 1834-1857*, București, 1941.

⁶ Dan Berindei, *Programul intern al revoluției române din 1848-1849*, în „Revoluția de la 1848 în Țările Române”, București, Editura Academiei Române, 1974; Cornelia Bodea, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, vol. I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982; Costin C. Kirițescu, *Lumea în care și-a croit drumul Banca Națională a României*, București, Editura Enciclopedică, 2001.

⁷ Traian Mihaiu, *Politica monetară și a Băncilor României*, vol. I, București, 1907; I. D. Clinceanu, *Istoricul Băncii Naționale a României - conferință ținută în ziua de 23 noembrie 1924 la Cercul de Studii Comerciale din București*, București, 1924; V. Slăvescu, *Finanțele României sub Cuza-Vodă*, vol. II, București, Editura Enciclopedică, 2003.

⁸ C. I. Băicoianu, *Istoria politiceii noastre monetare și a Băncii Naționale. Acte și documente*, vol. I, part. II, București, 1932.

național și emisiune a luat naștere în anul 1880, încercarea din 1856, de a înființa o Bancă Națională a Moldovei, nefiind favorizată de împrejurările economice, politice și financiare. La 28 februarie 1880, Parlamentul a adoptat în unanimitate *Legea pentru înființarea unei bănci de scompt și circulațiune*⁹, iar la 17 aprilie, proiectul a devenit lege, consacrand înființarea Băncii Naționale a României, care și-a început activitatea pe 1 decembrie același an.

Consecințele pozitive ale înființării Băncii Naționale a României s-au observat încă din primii săi ani de activitate. Astfel, s-a instaurat un climat de ordine în circulația bănească, prin răspândirea monedei naționale; a fost ieftinit creditul; s-au pus bazele osaturii sistemului bancar modern; s-au limitat practicile cămătărești; a fost impulsionată dezvoltarea burgheziei, în special straturile superioare ale acesteia, având în vedere că cercurile financiare liberale au dobândit o poziție importantă în economie, iar numărul bancherilor era în creștere. În ce ne privește, considerăm că lucrarea lui C. I. Băicoianu, *Istoria politiceii noastre monetare și a Băncii Naționale 1880-1914*, se distinge, în acest sens, prin rigurozitate și obiectivitate. Autorul a tratat împrejurările economice, financiare, sociale și comerciale care au determinat și grăbit înființarea Băncii Naționale. Tratarea perioadei respective a fost făcută în două părți distincte. În prima parte au fost expuse crizele agricole, comerciale și bancare, interne și externe, care au frământat perioada 1880-1914 și repercusiunile acestora asupra Băncii Naționale. În partea a doua, autorul a prezentat modul în care s-a desfășurat activitatea Băncii, analizând, sub aspecte variate, rezultatele pe care le-au avut operațiunile principale ale acesteia: emisiunea, scontul, lombardul și remize¹⁰.

În cele aproape trei decenii de activitate, situate între înființare și sfârșitul primului război mondial, instituția centrală de emisiune a

⁹ „Monitorul Oficial”, nr. 48 din 28 februarie 1880; Maria Mureșan, *Banca Națională a României*, în „Dosarele Istoriei”, 1999, 4, nr. 10.

¹⁰ C. I. Băicoianu, *Istoria politiceii noastre monetare și a Băncii Naționale, 1880-1914*, vol. II, partea I, București, 1932; Idem, *Istoria politiceii noastre monetare și a Băncii Naționale. Acte și documente*, vol. II, partea II, București, 1939.

traversat câteva momente de provocări majore, precum: trecerea de la bimetalism la monometalism (1890), retragerea statului dintre acționari (1901), izbucnirea primului război mondial (1914). Întreaga perioadă a fost tratată, de unii economiști, ca o singură etapă¹¹. După Victor Slăvescu, aceasta se împarte în trei etape distincte: 1880-1890 (de la înființare și până la schimbarea etalonului nostru monetar); 1891-1901 (de la introducerea etalonului aur și până la retragerea statului, din calitatea de acționar); 1901-1914 (de la transformarea Băncii Naționale în bancă de emisiune particulară și până la declararea primului război mondial)¹².

Până la primul război mondial, Banca Națională a României a fost principala sursă autohtonă de credit românesc, contribuind la canalizarea acestuia spre întreprinderile industriale și comerciale productive. Dacă în martie 1881 începeau să funcționeze cele patru sucursale, stabilite prin legea de înființare (Iași, Galați, Brăila, Craiova), în pragul primei conflagrații mondiale, Banca Națională suplimentase sucursalele cu 29 de agenții, care acopereau întreg teritoriul Vechiului Regat. Până la 1914, cu sprijinul Băncii Naționale s-a format o întreagă rețea bancară predominant națională, care, deși insuficientă față de cererile naționale, totuși a influențat pozitiv dezvoltarea economică a țării. O analiză metodică, sistematică și obiectivă a organizației noastre de credit, în perioada 1880-1918, a fost realizată de către profesorul Victor Slăvescu în lucrările monografice dedicate băncilor mari și mijlocii din România¹³. Evoluția instituțiilor de credit i-a permis, acestuia să

¹¹ Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc în slujba claselor exploatare din România*, București, Editura Științifică, 1958; Idem, *Din prefacerile sistemului bănesc și de credit*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.

¹² V. Slăvescu, *Istoria Băncii Naționale a României (1880-1924)*, București, 1925.

¹³ Idem, *Marile bănci comerciale din România*, București, 1915; Idem, *Băncile comerciale mijlocii din România*, București, 1915; Idem, *Tratat de bancă*, vol. I, București, 1930; Idem, vol. II, București, 1931.

exploreze și zona teoriei și a fundamentelor economice și financiare, operele sale fiind de actualitate¹⁴.

După 1918, evoluția bancară a fost marcată de starea economică și politică a țării, ca urmare a participării acesteia la război. Sistemul bancar va fi influențat de fazele conjuncturale străbătute de economia României: faza dominată de nevoile refacerii postbelice, marea criză economică și faza relansării economice. Rolul primordial în reorganizarea economiei i-a revenit Băncii Naționale a României, care și-a direcționat capitalurile spre refacerea economică postbelică, susținerea reformei agrare, dezvoltarea susținută a industriei, realizarea stabilizării monetare din 1929. Modificări au survenit și în statutul Băncii Naționale, statul reluându-și, din anul 1925, participarea la capitalul acesteia, participare pe care o abandonase în anul 1900. Cercetări în această direcție au făcut, cu predilecție, Vintilă I. Brătianu¹⁵, I. Longhin¹⁶, G. G. Marinescu¹⁷, Costin C. Kirițescu¹⁸, Mihaela Tone, Cristian Păunescu¹⁹.

Spre deosebire de perioada 1880-1940, analizată pe larg în lucrările economiștilor Victor Slăvescu și C. I. Băicoianu, dar și în numeroase studii și lucrări generale ale autorilor: Toma Dragomirescu²⁰, N. N. Constantinescu²¹, C. Basno, N. Dardac, C.

¹⁴ Idem, *Tratat de bancă*, vol. I, București, 1930; Idem, *op. cit.*, vol. II, București, 1931; Idem, *Curs de monedă, credit și schimb*, București, 1932.

¹⁵ Vintilă I. Brătianu, *Asupra stabilizării monetei românești*, București, 1928.

¹⁶ I. Longhin, *Marile bănci comerciale românești în epoca de după război (1920-1929)*, București, 1931.

¹⁷ G.G. Marinescu, *Banca Națională a României. Legi, statute, dispozițiuni monetare, convențiuni financiare*, București, 1939.

¹⁸ Costin C. Kirițescu, *Politica de credit a României*, București, 1942; Idem, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, vol. I, București, 1964; Idem, *op. cit.*, vol. II, București, 1967; Idem, *Un secol de frământări monetare 1900-1996*, București, Editura Enciclopedică, 1996.

¹⁹ Mihaela Tone, Cristian Păunescu, *Istoria Băncii Naționale a României în date, 1880-1914*, vol. I, ed. a II-a revizuită, București, Editura Oscar Print, 2006.

²⁰ Toma Dragomirescu, *Istoricul băncilor din România și al tuturor instituțiilor de credit și societăți de asigurare*, București, 1908.

Florice²², D. Șandru²³, Mugur C. Isărescu²⁴, V. Bozga²⁵, Corneliu Olaru²⁶, I. Teodorescu²⁷ perioada 1940-1948 a fost mai puțin cercetată. În această perioadă, activitatea Băncii Naționale a fost orientată spre susținerea eforturilor de război, aprovizionarea populației și refacerea economiei. În organizarea și atribuțiile Băncii Naționale au survenit o serie de transformări. Astfel, la 1 ianuarie 1947, instituția a trecut în proprietatea statului, iar din 1948 a devenit Banca Republicii Populare Române, Bancă de Stat. Puținele studii și lucrări existente inventariază problemele sistemului bancar și de credit de la declanșarea celui de-al doilea război mondial, până la naționalizarea din 1948²⁸.

În completarea sistemului nostru bancar s-au adăugat băncile populare, organizații de credit în special agricol. Acestea au avut o contribuție deosebită la dezvoltarea pieței interne românești, fiind, totodată, un important sprijin pentru micul producător rural și urban.

²¹ N.N. Constantinescu, *Acumularea primitivă a capitalului în România*, București, Editura Academiei Române, 1991.

²² C. Basno, N. Dardac, C. Florice, *Monedă, credit, bănci*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1994.

²³ D. Șandru, *Creditul agricol în România, 1918-1944*, București, Editura Academiei Române, 1985.

²⁴ Mugur C. Isărescu, *Banca Națională a României 1880-1995*, București, Editura Enciclopedică, 1995; Idem, *Reflecții economice: Piețe, bani, bănci*, vol. I, București, Editura Academiei Române, Centrul român de economie comparată și consensuală, 2001; Idem, Surica Rosentuler, Wilhelm Salater, Ovidiu Slăvoiu, Sabina Marițiu, *Viața și opera lui Victor Slăvescu*, București, 2001.

²⁵ V. Bozga, *Viața bancară în România interbelică*, în „Dosarele istoriei”, 1999, 4, nr. 10.

²⁶ Corneliu Olaru, *Organizarea sistemului bancar în România*, în „Dosarele istoriei”, 1999, 4, nr. 10.

²⁷ I. Teodorescu, *Creditul privat și instituțiile de credit în anul 1929*, în „Cronica financiară”, nr. 10, anul V, București, 1930.

²⁸ Costin C. Kirițescu, *Etatizarea Băncii Naționale a României*, în „Probleme economice”, anul XXII, nr. 8, 1969; Dumitru C. Bontaș, *Creditul bancar, factor activ în dezvoltarea economiei naționale (1944-1974)*, București, Editura Junimea, 1982; Alexandru Pinte, Gh. Ruscanu, *Băncile în economia românească, 1774-1995*, București, Editura Economică, 1995.

Primele forme cooperatiste s-au manifestat în mediul urban, unde condițiile au părut favorabile spiritului de asociere. Referiri și aprecieri interesante despre evoluția mișcării cooperatiste de credit și de consum din Vechiul Regat au fost puse în lumină de către: G. Dumitrescu-Bumbești²⁹, Gromoslav Mladenatz³⁰, George Stanciu³¹, A. C. Galan³² etc. Dintre cercetările recente le-am menționat pe cele întreprinse de către Paul-Emanoil Barbu, care a elaborat un studiu monografic despre cooperația de credit și de consum din țara noastră³³. Lucrarea cercetătorului oltean, concepută în două volume (primul dedicat perioadei 1851-1918, iar cel de-al doilea referindu-se la perioada 1918-1945), abordează – după cum mărturisește chiar autorul – *evoluția mișcării cooperatiste de consum și de credit din România prin prisma adevărului istoric*.

Prezenta lucrare pornește de la cerința elucidării unei probleme nerezolvate încă în istoriografia noastră. Prin ea am încercat să facem o incursiune în istoria băncilor comerciale și populare din Oltenia, pentru perioada 1880-1948, cu detalii referitoare la activitate, conducere, rețea teritorială, depozite atrase, credite acordate etc. Cercetarea perioadei a fost numai într-o mică măsură facilitată de faptul că aspecte diverse ale evoluției bancare au format obiect de studiu, înainte de cel de-al doilea război mondial, în lucrările lui Victor Slăvescu și C. I. Băicoianu. De un real folos în redactarea tezei, ne-au fost lucrările³⁴, monografiile³⁵ și studiile³⁶ consacrate

²⁹ G. Dumitrescu-Bumbești, *Călăuza băncilor populare*, ed. a II-a, București, 1904.

³⁰ Gromoslav Mladenatz, *Mișcarea cooperativă în orașele noastre*, București, 1920.

³¹ George Stanciu, *Agonisia români*, București, 1940.

³² A. C. Galan, *Cooperația românească în lumina celor cinci decenii de activitate, 1893-1943*, București, 1943.

³³ Paul-Emanoil Barbu, *Din istoria cooperației de consum și de credit din România*, vol. I, Craiova, Editura „Scrisul Românesc”, 1996; Idem, vol. II, București, Editura Universul, 2000.

³⁴ C. Pajură, T. D. Giurescu, *Istoricul orașului Turnu Severin (1833-1933)*, București, 1933; Vl. Osiaș, *Dezvoltarea industrial-comercială a Olteniei în epoca modernă*, Craiova, Editura Universitaria, 1997; Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Virgil Joița, Vladimir Osiaș, Ion Pătroi, Ileana Petrescu, *Istoria*

evoluției economico-sociale și politice din Oltenia. Acestea ne-au permis să surprindem caracteristicile esențiale ale economiei din cele cinci județe ale Olteniei, contribuind, totodată, la fundamentarea aspectelor pe care le-am surprins din cercetarea de arhivă.

Pentru stabilirea locului băncilor comerciale și populare din Oltenia în ansamblul sistemului bancar și de credit național, a fost necesară parcurgerea fondurilor arhivistice din cadrul Direcției Județene a Arhivelor Naționale: Dolj³⁷, Vâlcea³⁸, Turnu Severin³⁹,

Comerțului în sud-vestul României (sec.VIII-XX), Craiova, Editura de Sud, 1999; Paul-Emanoil Barbu, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *Istoria Camerei de Comerț și Industrie „Oltenia”*, Craiova, Editura Camerei de Comerț și Industrie „Oltenia”, 2000.

³⁵ G. Dumitrescu-Bumbești, *Monografia Băncei Populare „Gilortul”, comuna Novaci*, București, 1910; Șt. Richman, *Monografia județului Romanați*, Craiova, 1928; Mihai Butnariu, *Monografia Municipiului Drobeta Turnu-Severin*, Turnu-Severin, Editura Prier, 1998; Florea Bâciu, Ion Vârtejaru, *Monografia orașului Corabia*, Corabia, 2001.

³⁶ Vl. Osiac, *Dezvoltarea industriei în Oltenia la începutul secolului al XX-lea*, în „Oltenia - studii și comunicări”, vol. I, Craiova, 1974; Idem, *Dezvoltarea social-economică a Olteniei*, în „Contribuții istorice II”, Craiova, 1976; Cezar Avram, *Evoluția agriculturii în sud-vestul României în anii 1918-1944*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 17/2003, București, Editura Academiei Române, 2003; Cezar Avram, *Evoluția industriei oltene între anii 1918-1948*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 17/2003, București, Editura Academiei Române, 2003.

³⁷ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Dolj: fond Banca Comerțului; Idem, fond Banca Banatul Craiova; Idem, fond Banca Frații Așer Eschenasy; Idem, fond Banca Frații Popp; Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova etc.

³⁸ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vâlcea: fond Banca Națională a României; Idem, fond Banca Românească; Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea; Idem, fond Banca Râmnicului etc.

³⁹ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Mehedinți: fond Banca Națională a României Agenția Turnu Severin; Idem, fond Banca Federală „Mehedințul”; Idem, fond Banca Mehedințului; Idem, fond Banca populară Victoria etc.

Gorj⁴⁰ și Olt⁴¹, care păstrează netăgăduit, cele mai numeroase și mai semnificative documente, utile pentru tema noastră. Materialele cercetate (acte de înființare a băncilor, dări de seamă, corespondență, statistici, procese verbale etc.) ne-au oferit informații detaliate asupra istoriei băncilor comerciale și populare urbane din Oltenia. Per ansamblu, putem afirma că în istoriografia noastră nu au fost realizate studii care să pună în evidență organizarea și evoluția sistemului bancar și de credit din Oltenia în perioada 1880-1948. Cu toate acestea există unele lucrări generale care abordează tangențial tematica prezentată în lucrarea de față, acestea putând fi identificate în cadrul bibliografiei.

Lucrarea *Istoria băncilor urbane din Oltenia (1880-1948)* reprezintă o primă încercare în studierea băncilor comerciale și populare urbane dintr-o regiune bine individualizată istoric și economic în cadrul statului român, și ținând seamă de vastitatea domeniului bancar, demersul nostru se dorește a fi un nou pas, cu sensul de continuare și completare a cercetării acestui domeniu.

⁴⁰ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Gorj: fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu; Idem, fond Banca Comercială Tg. Jiu; Idem, fond Banca Românească Sucursala Tg. Jiu etc.

⁴¹ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Olt: fond Camera de Comerț și de Industrie Caracal.

Capitolul I

Repere istorice privind organizarea sistemului bancar în România și evoluția lui până la naționalizare

Evenimentele prezentate în primul capitol al lucrării au fost adesea amintite în lucrări monografice și studii dedicate sistemului bancar și de credit din România. Cu toate acestea, considerăm necesară o sumară prezentare a primelor proiecte de înființare a unei bănci naționale, ca și un scurt istoric al înființării Băncii Naționale, al cooperăției de credit și al monedei în perioada studiată de către noi (1880-1948). Aceste evenimente au rolul de a ne introduce în atmosfera relațiilor economico-financiare din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când, în Oltenia au fost puse bazele sistemului bancar.

Evoluția sistemului de credit în spațiul românesc s-a realizat în contextul specific al relațiilor social-economice ale arealului central și sud-est european, în care manifestările lumii capitalului s-au confruntat cu persistența structurilor tipic feudale. Primele instituții de credit, care au sprijinit producția manufacturilor și au amplificat relațiile comerciale ale negustorilor, s-au afirmat în sec. al XII-lea în Genova și Siena. Între secolele XIV-XVI, în nordul Italiei, sudul Franței și al Țărilor de Jos și nordul Germaniei au fost întemeiate bănci, care au impulsionat viața economică a Europei Occidentale. Concomitent, au fost înființate primele bănci publice la Genova, Barcelona, Veneția, Hamburg, care primeau depuneri spre fructificare de la meșteșugari și negustori. Până la sfârșitul secolului al XIX-lea s-au înființat în Europa bănci naționale: Banca Franței (1716), Banca Prusiei (1765), Banca Finlandei (1811), a Olandei (1814), Norvegiei (1816), Austriei (1817), Greciei (1828), Portugaliei (1846), Belgiei (1850), Spaniei (1856), Rusiei (1860), Bulgariei (1879), României

(1880). Acestea au pus bazele sistemelor monetare naționale și au impulsionat structurarea instituțiilor private de credit bancar.

a. Proiecte pentru înființarea unei bănci naționale.

În secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, în țările românești s-a menținut suzeranitatea otomană, prin care Poarta a impus Principatelor Române sarcini grele (tributul și monopolul pe anumite produse), care s-au concretizat în relații financiare înrobitoare. Pentru a face față pretențiilor otomane, ce constau în daruri scumpe în natură sau bani, domnii țărilor românești au trebuit să găsească resursele necesare. La acestea s-au adăugat și dobânzile banilor împrumutați de către domnii fanarioți, pentru obținerea domniei și pentru efectuarea unor cheltuieli necesare întreținerii Curții, organizate după norme împărătești. A apărut, astfel, creditul politic, efectuat pe piața internă, care a generat dezvoltarea cămătăriei și zărafiei. Lipsa monedei naționale și dobânda particulară practică, care uneori atingea pragul de 100%, a orientat capitalurile bănești interne spre comerț și cămătărie, în defavoarea producției și a favorizat dezvoltarea zărafiei. Pentru a înlătura efectele negative ale zărafiei și cămătăriei, și pentru înlesnirea afacerilor comerciale și industriale au fost concepute numeroase proiecte pentru înființarea unor instituții bancare moderne.

În Principatele Române, comerțul de bancă a fost practicat la început de străini. Sechiari Deroussi, Mihail Daniel din Iași, Halfon (1830), Ghermani (1834), Frații Elias (1837), Hillel Manoah (1847) au reprezentat principalele case de bancă⁴². Odată cu renașterea vieții politice românești din timpul Regulamentului Organic, oamenii de seamă ai țării au început să cunoască rostul economic al capitalului, creditului și al instituțiilor de credit⁴³. Astfel, la 5/17 aprilie 1832, un

⁴² Victor Slăvescu, *Istoricul Băncii Naționale a României (1880-1924)*, București, 1925, p. 11 (se va cita în continuare: V. Slăvescu, *Istoricul Băncii Naționale...*).

⁴³ Paul Negulescu, Gheorghe Alexianu, *Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei*, vol. I, București, 1944, p. 18, 190.

grup de boieri, în numele Obșteștii Adunări a Țării Românești a înaintat generalului Pavel D. Kiseleff proiectul înființării unei bănci naționale⁴⁴. Scopul acesteia era de a acorda credite ieftine, necesare dezvoltării economiei și de a înlătura dobânzile exagerate, practicate de cămătari⁴⁵.

În anul 1834, economistul Nicolae Șuțu a propus înființarea a trei bănci cu roluri și destinații diferite, capabile să sprijine dezvoltarea economică a țării. „Banca de Amortizați” era proiectată ca o societate anonimă pe acțiuni⁴⁶, „Banca Moldovei din Galați” era concepută ca o instituție de credit comercială⁴⁷, iar „Casa ipotecară” urma să aibă caracterul unei instituții publice, dependente de Ministerul Finanțelor⁴⁸.

În anul 1838, la Brăila a fost înființată, din inițiativa unui grup de negustori, o „Casă obștească” ce primea depuneri spre fructificare și acorda împrumuturi cu dobândă⁴⁹. Aceiași negustori au avut, în anul 1845, inițiativa înființării unei bănci numite „Banca filemborică”⁵⁰. Din anul 1845 datează și proiectul lui Costache Bălcescu, al unei „Case de păstrat și de împrumutare”, conceput ca o asociere cooperatistă⁵¹.

În anul 1843, N. Herescu s-a adresat domnitorului Gh. Bibescu cu propunerea de a înființa o Bancă Națională după modelul instituțiilor similare din Europa⁵². În ceea ce priveau resursele de formare ale capitalului băncii, Herescu propunea, ca banca să se

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ Traian Mihaiu, *Politica monetară și a Băncilor României*, vol. I, București, 1907, p. 91.

⁴⁶ Victor Slăvescu, *Vechi încercări de organizare a Creditului în Moldova 1834-1857*, București, 1941, p. 3 (se va cita în continuare: V. Slăvescu, *Vechi încercări de organizare a creditului...*).

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*, pp. 7-8.

⁴⁹ Costin C. Kirițescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, vol. I, București, Editura Academiei Române, 1964, pp. 254-255.

⁵⁰ Constantin C. Giurescu, *Contribuții la studiul originilor și dezvoltării burgheziei române până la 1848*, București, Editura Științifică, 1972, p. 188.

⁵¹ C. Bălcescu, *Casa de păstrat și împrumutare*, în „Curierul românesc”, nr. 13 din 12/24 feb. 1845, p. 51.

⁵² Costin C. Kirițescu, *op. cit.*, p. 250.

înființeze „cu fondurile din cutiile satelor, din casele publice și din beneficiurile militarești”⁵³.

O puternică propagandă pentru înființarea unei bănci naționale s-a desfășurat în timpul revoluției de la 1848. Proclamația revoluționară din Muntenia era categorică în acest sens: „Poporul român cheamă toate stările la fericire, recunoaște toate facerile de bine ale comerțului, știe că sufletul lui este creditul, care niciodată n-a vrut să i-l înlesnească sistema trecută. Decretă dar o bancă națională, însă cu fonduri naționale”⁵⁴. În martie 1848, la Iași, s-a întocmit o listă cu 35 de cereri, printre care aceea ca „banii de rezervă să fie întrebuințați în formarea unei bănci de scont pentru înlesnirea neguțătorilor în înflorirea comerțului”⁵⁵. Înființarea unei bănci naționale și de scont și a caselor de păstrare sunt puncte care au răzbătut din programul „Dorințele partidei naționale” în Moldova⁵⁶. În anul revoluției au existat nu numai revendicări în domeniul creditului, dar și încercări de realizare a sistemului bancar⁵⁷. Astfel, în septembrie 1848, A. C. Golescu mărturisea că a primit instrucțiuni în vederea organizării unei bănci naționale și a unui birou de statistică. „Prin înființarea unei bănci de credit - afirma A. C. Golescu - s-ar putea dubla în foarte scurt timp producția solului, în special dacă s-ar introduce și un sistem de irigații și s-ar îmbunătăți căile de comunicație... Românii ar obține astfel o scădere a dobânzilor, iar capitaliștii ar realiza beneficii considerabile”⁵⁸. Încercările nu au avut finalitate, întrucât boierii, ajutați de intervenția turcă, au reușit să înăbușe revoluția⁵⁹.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ Cornelia Bodea, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, vol. I, București, Editura Academiei Române, 1982, p. 249.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 360.

⁵⁶ Dan Berindei, *Programul intern al revoluției române din 1848-1849*, în „Revoluția de la 1848 în Țările Române”, București, Editura Academiei Române, 1974, p. 52.

⁵⁷ Costin C. Kirițescu, *op. cit.*, p. 254.

⁵⁸ Cornelia Bodea, *op. cit.*, vol. II, p. 1121.

⁵⁹ Costin C. Kirițescu, *op. cit.*, p. 254.

După revoluția de la 1848, încercările de realizare a unui sistem de credit și circulație s-au intensificat în timpul domnitorilor Barbu Știrbei, în Țara Românească, și Grigore Al. Ghica, în Moldova. În anul 1850, Barbu Știrbei a primit proiectul de înființare a unei bănci cu denumirea „Banca Națională Valahă”⁶⁰. Banca urma să fie supusă jurisdicției consulare prusiene de la București, aspect ce nu a fost admis de către domnitor, pe motiv că s-ar încălca legile țării⁶¹. Aproape paralel cu discuțiile purtate cu Barbu Știrbei, Nuland și Oelschläger au purtat tratative cu Grigore Al. Ghica, pentru înființarea unei bănci în Moldova. În februarie 1851, din aceleași motive ca și în Muntenia, negocierile au fost încheiate⁶². Ghica nu a renunțat definitiv la ideea înființării unei bănci, iar la 1/13 mai 1852 a susținut proiectul unei „Bănci Naționale a Moldovei”, proiect inițiat de Petre Mavrogheni.

În anul 1851, Nicolae Bălcescu a elaborat un proiect pentru înființarea unei bănci ipotecare și de scont. Aceasta, urma să aibă un capital inițial format din contribuțiile anuale ale țăranilor, vărsate sub formă de anuități pentru achitarea pământului cu care urmau să fie împroprietăriți⁶³. Totodată, banca ar fi acordat împrumuturi cambiale negustorilor și industriașilor și credite ipotecare proprietarilor funciari. Instituția asigura încasarea impozitelor, devenind un adevărat Minister al finanțelor⁶⁴.

Prima instituție bancară înființată a fost *Banca Națională a Moldovei*⁶⁵. În mai 1856, prințul Grigore Al. Ghica i-a acordat lui

⁶⁰ V. Slăvescu, *Vechi încercări de organizare a creditului...* pp. 18-19; Vasile Dobrescu, *Sistemul de credit românesc din Transilvania, 1872-1918*, Târgu Mureș, Editura „Petru Maior”, 1999, p. 17.

⁶¹ V. Slăvescu, *Vechi încercări de organizare a creditului...* p. 19.

⁶² Vasile Dobrescu, *op. cit.*, p. 17.

⁶³ Costin Kirîțescu, *Începuturile activității bancare în România*, în „Academica”, 2000, 10, nr. 5, p. 27.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ Victor Slăvescu, *Victor Place și organizarea de credit a României*, București, 1944, p. 6 (în continuare se va cita: V. Slăvescu, *Victor Place...*); Corneliu Olaru, *Organizarea sistemului bancar în România*, în „Dosarele Istoriei”, 1999, 4, nr. 10, p. 8; *Istoria Românilor*, vol. VII, tom I, *Constituirea României moderne (1821-1878)*, coord. Dan Berindei,

Nuland, directorul unei bănci din Dessau, dreptul de a înființa o „Bancă de scont și circulație”, la Iași. Banca a fost constituită cu capital german, francez, englez și prea puțin românesc, însă a fost sortită eșecului de la început, din cauza nesincerității concesionarului, care a urmărit, în primul rând, speculațiile la bursă și apoi organizarea unei bănci serioase⁶⁶. Instituția a funcționat până la 1858, când a fost declarată în stare de faliment⁶⁷. Redeschisă sub conducerea lui Hutter, ea a funcționat ca bancă particulară până la 1860, iar după această dată a intrat în lichidare, în locul ei înființându-se „Banca Țării Moldovenești”⁶⁸.

La instaurarea domniei lui Alexandru Ioan Cuza, economia Principatelor Române era într-o situație dificilă. Programele lui Cuza prevedeau consolidarea economiei naționale, dezvoltarea ei în raport cu cerințele vremii și preconizau o economie complexă: agricultură, industrie și comerț. Se urmărea însă și înființarea unui sistem modern de credit, o bancă centrală de emisiune, o bancă ipotecară sau de credit financiar, monedă națională, case de gaj și case de economii⁶⁹. Cuza s-a confruntat, însă, cu interesele moșierimii, care dorea ca instituțiile și reformele să-i servească, cu interesele Turciei, care dorea să-și mențină suzeranitatea asupra Principatelor Unite, cu Rusia, Austria, Anglia și Franța, care doreau o stăpânire economică în Principate, prin intermediul creditului și al băncilor. În perioada

București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 621 (în continuare, se va cita: *Istoria Românilor*, vol. VII, tom. I).

⁶⁶ Alexandru Pintea, Gh. Ruscanu, *Băncile în Economia românească (1774-1995)*, București, Editura Enciclopedică, 1995, p. 28; *Istoria Românilor*, vol. VII, tom. I, p. 621.

⁶⁷ Mihail Gr. Romașcanu, *Banca Națională a Moldovei*, București, 1932, p. 5; V. Slăvescu, *Victor Place...*, p. 12.

⁶⁸ I. D. Clinceanu, *Istoricul Băncii Naționale a României - conferință ținută în ziua de 23 noiembrie 1924 la Cercul de Studii Comerciale din București*, București, 1924, p. 13.

⁶⁹ E. Winterhalder, *Ideii despre organizarea unei bănci naționale*, în „Românul”, II, nr. 52, 2/14 mai, 1859, pp. 204-205; G. Zane, *Politica economică a Principatelor în epoca Unirii și capitalul străin*, în „Studii”, București, Editura Eminescu, 1980, p. 168 (se va cita în continuare: G. Zane, *Politica economică a Principatelor...*).

1859-1866 au fost depuse proiecte în vederea organizării unei bănci de scont și circulație.

În anul 1859, ministrul de finanțe, C. Steriade, a propus înființarea unei *Bănci publice de Scont și de Circulație*, sub denumirea de „Banca Română”⁷⁰, care urma să preia activul și pasivul Băncii Naționale a Moldovei. Banca putea întrebuița o parte din capital în operațiuni pentru „contul Guvernului, Clerului, Comunelor, Particularilor...”⁷¹. Proiectul de lege propus de C. Steriade a fost, ulterior, reluat de Manolache Costache Epureanu, sub forma unui „Institut particular pus sub protecția guvernului”, denumit „Banca Română”. Un proiect asemănător era înaintat la 11 decembrie 1860, de către Barbu Catargiu în Camera Senatului:⁷²

În anul 1860, înființarea unei bănci naționale a fost susținută de I. C. Brătianu, care era convins că atâta timp cât nu există o bancă națională crizele financiare nu vor dispărea⁷³. Proiectul propus de Brătianu prevedea înființarea unui întreg sistem de credit, ce cuprindea: o Bancă Națională cu sediul în București, cu sucursală la Iași și în alte orașe; o Bancă Funciară cu sediul la București, cu o sucursală la Iași și câteva case de economii. Banca urma să fie exclusiv de stat, acesta depunând capitalul obținut prin împrumut extern⁷⁴. Proiectul propunea întemeierea unei bănci conduse de un consiliu de administrație, format din 25 de persoane, independente de guvern și numite de Camera electivă. Proiectul lui Brătianu a rămas la stadiul de propunere.

În februarie 1861, ministrul de finanțe, Manolache Costache Epureanu, a publicat un proiect de lege privind înființarea unei *Bănci de Scont și Circulație*, cu un capital de 12 milioane de lei. Proiectul nu a fost votat, deoarece guvernul a fost obligat să demisioneze⁷⁵.

În ceea ce privește încercările unor emisari ai capitalului străin, de a înființa bănci de scont și circulație și bănci funciare, ele au fost

⁷⁰ I. D. Clineanu, *op. cit.*, p. 15.

⁷¹ *Ibidem*, p. 6.

⁷² Traian Mihaiu, *op. cit.*, p. 92.

⁷³ V. Slăvescu, *Istoria Băncii Naționale...*, p. 14.

⁷⁴ G. Zane, *Politica economică a Principatelor...*, p. 240.

⁷⁵ V. Slăvescu, *Istoria Băncii Naționale...*, p. 14.

în număr mare în timpul lui Alexandru Ioan Cuza. Astfel, în 1862 au fost depuse proiectele Leitner, Hempel, Iacovenco, Hutter și L. Toussaint, toți străini, urmărind concesiile cu monopolul emisiunii de bancnotă⁷⁶. În 1863 au fost propuse mai multe proiecte de către bancherii din Paris, iar în 1864 proiectele lui Șt. Mavrocordat, care se prezentau în numele Casei *The Ottoman Financial Association* din Constantinopol⁷⁷ și propunerea lui Jacques Poumay⁷⁸.

În anul 1865, s-a dat posibilitatea unor străini, reprezentăți de Adolf de Hertz, din Viena, și de Jacques Löbel din București, de a înființa o bancă, sub numele de „Banca României”⁷⁹. Conform actului constitutiv și a statutelor, Banca României se constituia cu un capital de 40 de milioane de franci și beneficia de o concesiune de 30 de ani. Concesiunea a fost ridicată de stat în iunie 1869, acesta plătiind o despăgubire de 750.000 franci⁸⁰.

Între 1867-1868, contele Zamoyski a cerut concesiunea, pentru înființarea unei bănci de scont și circulație, sub numele de „Banca României limitată”. Concesiunea nu i-a fost aprobată din cauza faptului că banca urma să fie înființată cu capital străin⁸¹.

La 22 octombrie 1871, E. Bousquet Deschamps îi solicita lui Petre Mavrogheni (ministru de finanțe), în numele său și al bancherilor parizieni Merkens și Gardes, concesiunea de a înființa o „Bancă Națională de Scont și un Credit Funciar”⁸². Ministrul Petre Mavrogheni a susținut aprobarea proiectului propus de B. Deschamps, arătând că: „Neîncrederea, pe care opinia publică o are într-un grup de bancheri străini care ar veni să înființeze o astfel de instituție, este neîndreptățită față de marile avantagii pe care le-ar aduce țării..., românii nefiind apti să conceapă și să conducă astfel de așezăminte de

⁷⁶ Idem, *Finanțele României sub Cuza-Vodă*, vol. II, București, Editura Enciclopedică, 2003, pp. 445-448 (se va cita în continuare: V. Slăvescu, *Finanțele României...*).

⁷⁷ G. Zane, *Politica economică a Principatelor...*, p. 123.

⁷⁸ V. Slăvescu, *Finanțele României...*, vol. III, p. 81.

⁷⁹ G. Zane, *Politica economică a Principatelor...*, p. 123.

⁸⁰ I. D. Clineanu, *op. cit.*, p. 13.

⁸¹ Alexandru Pinteau, Gh. Ruscanu, *op. cit.*, pp. 46-47.

⁸² *Ibidem*.

credit de mare anvergură”⁸³. Ca reacție la susținerile lui Petre Mavrogheni, Ion C. Brătianu afirma: „...Chestiunea constă în a se ști dacă creditul român organizat trebuie dat străinilor, ca astfel, cu propriile noastre arme, ei să ne cucerească sau trebuie mai bine să rămână în mâinile noastre institutele de credit...”⁸⁴.

În 1873, Ferdinand F. Leithner a cerut guvernului concesiunea unei Bănci Naționale. Aceasta era înființată cu un capital social de 200 de milioane de franci, cu scopul sprijinirii agriculturii. Concesiunea nu i-a fost însă acordată, banca „...prezentând un interes neînsemnat pentru țară”⁸⁵. În același an (1873), un grup de bancheri din capitală, compus din Menelas Ghermani, D. S. Rodocanaky, Jacques Poumay, P. St. Cristu, Achil Zerlendi și Ștefan Ioanid, a cerut să înființeze o Bancă Națională⁸⁶. Capitalul propus pentru înființarea băncii era majoritar străin, și în consecință, banca nu a mai fost constituită⁸⁷.

După 1873 au mai fost făcute și alte propuneri de către diferite grupuri de bancheri, printre care: Hertz, Reims și Daru, Mallet, Haber și Stern, toți având legături cu finanțele din Londra și Paris. Propunerile au fost respinse, pentru că s-au lovit de ideea susținută de liberali, aceea că, erau necesare instituții înființate și sprijinite de capitalul românesc și conduse de români⁸⁸.

În anul 1874, ministrul de finanțe, Petre Mavrogheni, a propus un proiect de înființare a unei bănci de scont și circulație, utilă dezvoltării comerțului și încurajării industriei naționale. În opinia lui Mavrogheni, banca urma să fie înființată fără participarea statului, cu capital format prin subscripție publică. Populația țării putea să participe, cu fondurile disponibile, la „beneficiile acestei instituții”⁸⁹ de interes public. Ea urma să poarte denumirea de *Banca Națională a*

⁸³ C. I. Băicoianu, *Istoria politicii noastre monetare și a Băncii Naționale*, vol. I, partea I, București, 1932, pp. 334-353.

⁸⁴ *Ibidem*.

⁸⁵ *Ibidem*.

⁸⁶ I. D. Clinceanu, *op. cit.*, p. 26.

⁸⁷ *Ibidem*.

⁸⁸ *Ibidem*.

⁸⁹ Alexandru Pinte, Gh. Ruscanu, *op. cit.*, pp. 58-59.

României, cu sediul la București și cu sucursale în provincie⁹⁰. Proiectul Mavrogheni nu a fost votat de Parlamentul României.

În toată această perioadă de frământări și de încercări nereușite de realizare a unei Bănci Naționale, singurele opere reale au fost: Casa de Depuneri și Consemnațiuni (1865), Societatea Financiară a României (1871-1876), Creditul Funciar Rural și Urban (1873-1875), Banca Marmorosch Blank (1874). Aceste instituții nu au fost capabile să rezolve cerințele de capital impuse de evoluția țării pe calea dezvoltării moderne. Cucerirea independenței de stat a marcat începutul unei noi perioade a dezvoltării economiei românești, care nu se putea realiza fără existența unei bănci naționale.

b. Considerații asupra organizării, evoluției și cadrului legislativ al Băncii Naționale a României în perioada 1880-1948.

Problema stringentă a înființării unei bănci naționale s-a pus la noi încă de la Regulamentele Organice, însă condițiile istorice nu au permis realizarea acestora înainte de anul 1880. Două au fost condițiile care au premers înființarea băncii, și anume: crearea sistemului monetar național, instaurat prin legea din 1867 și obținerea deplinei suveranități naționale.

Până la crearea Băncii Naționale, în spațiul urban al Principatelor, un rol important l-a jucat Casa de Depuneri și Consemnațiuni, înființată în anul 1864. „Remediul situației noastre financiare - afirma M. Kogălniceanu - stă în crearea unei Case de Consignațiune, care, îndată, ar da la dispoziția ministrului de finanțe milioane...”⁹¹. Tocmai pentru a concentra aceste mijloace financiare a fost creată *Casa de Depuneri și Consemnațiuni*, prima instituție de credit, care nu a necesitat un capital inițial⁹². Prin instituirea Casei de

⁹⁰ *Ibidem*.

⁹¹ *** *Centenarul Casei de Economii și Consemnațiuni, 1864-1964*, București, Editura Științifică, 1964, pp. 27-28 (se va cita în continuare: *** *Centenarul Casei de Economii...*).

⁹² Alexandru Pinte, Gh. Ruscanu, *op. cit.*, p. 33.

Depuneri, „s’au asigurat depunătorilor un venit proporționat și s’a creat Statului un venit progresiv... Prin grabnica restituire a depunerilor la orice cerere, prin plata exactă a procentelor și prin repede expediere a lucrărilor, această instituție a câștigat... încrederea publicului”⁹³.

Scopul noii instituții a fost acela de a contribui la înlăturarea capitalului cămătăresc, la dezvoltarea producției, la asigurarea unor sume necesare statului pentru susținerea proiectelor de modernizare a administrației⁹⁴. Noua instituție primea în administrare depunerile spre fructificare ale particularilor și depunerile judiciare și administrative cu caracter obligatoriu. Excedentul în numerar putea fi dat cu împrumut, pentru crearea de întreprinderi industriale, ferme model, așezăminte culturale, finanțarea bugetului pentru nevoi temporare sau pentru împrumuturi lansate de stat⁹⁵.

De conducerea instituției s-a ocupat o *comisie de privighere*, alcătuită dintr-un delegat al Senatului, un delegat al Curții de Conturi și trei membri numiți de domnitor. Primul președinte al comisiei a fost desemnat Ion Ghica, iar director Enrik Winterhalder. În primele luni de activitate, Casa de Depuneri și Consemnațiuni s-a limitat la împrumuturi acordate statului, până la finele anului 1866 acesta contractând nu mai puțin de 13,5 milioane de lei⁹⁶. După 1876, instituția a început să se orienteze spre atragerea economiilor populației, iar la 1880, odată cu înființarea Băncii Naționale a României, s-a reorganizat și a înființat și o anexă, *Casa de Economii*⁹⁷.

Dezvoltarea producției de mărfuri, lărgirea pieței de desfacere și intensificarea comerțului cu străinătatea au determinat, la sfârșitul secolului al XIX-lea, sporirea circulației bănești. Primele încercări, nereușite, de înființare a unei bănci mixte, comerciale sau de emisiune, nu au descurajat burghezia, care s-a concentrat în direcția întemeierii unei bănci, care să dețină exclusivitatea emisiunii de

⁹³ C. I. Băicoianu, *Istoria politicei noastre monetare și a Băncii Naționale, Acte și documente*, vol. I, partea II, București, 1932, p. 221.

⁹⁴ Alexandru Pintea, Gh. Ruscanu, *op. cit.*, p. 34.

⁹⁵ *Ibidem*.

⁹⁶ *** *Centenarul Casei de Economii...*, p. 48.

⁹⁷ *Ibidem*.

bancnote. Rezultatul a fost aducerea în fața Parlamentului, în februarie 1880, la inițiativa guvernului I. C. Brătianu, a proiectului de lege pentru înființarea unei bănci naționale. Dezbaterile pe baza proiectului depus au stârnit numeroase controverse. Alexandru Lahovary, prezent la discuții, a fost primul care a luat cuvântul. El a combătut proiectul, declarându-se împotriva „excluderii oricărei participări a Statului sub pretext că amestecul Statului influențează asupra independenței Băncii”⁹⁸. Împotriva unui asemenea proiect s-a plasat și Theodor Rosetti, exponentul cercurilor moșierimii conservatoare, care considera că trebuie să se aștepte ca industria și comerțul să ajungă la o dezvoltare mai mare⁹⁹. În favoarea înființării băncii s-a proclamat Ion Câmpineanu, care mărturisea: „Dacă regret ceva este că o asemenea bancă nu s-a înființat mai dinainte... epoca înființării ei este foarte oportună, căci creditul Statului este bine stabilit și operațiunile băncii au să se facă cu înlesnire și folosul ce va produce au să se simtă imediat”¹⁰⁰. Încercând să demonstreze rolul benefic al înființării unei bănci de scont și circulație, Gh. Chițu, raportorul legii, declara: „... creditul este considerat ca pârgia cea mare care pune în mișcare toată activitatea comercială, industrială și economică a unei țări”¹⁰¹.

Până la adoptarea legii au avut loc numeroase dezbateri, privind mai multe aspecte: denumirea băncii, fixarea termenului de a emite bilete, participarea statului, obligația băncii de a face serviciul de casierie a statului, valoarea biletelor emise, raportul între capitalul băncii și efectele publice cumpărate de bancă, etc. Referitor la tipul de bancă de emisiune ce trebuia adoptat, unii s-au declarat pentru *tipul de bancă de Stat*, alții pentru *tipul de bancă particulară*; unii cereau o *singură bancă de emisiune*, alții au admis *principiul pluralității*¹⁰². Cum se considera că nu e bine ca statul singur să organizeze o astfel de instituție financiară și cum nici o asociație

⁹⁸ I. D. Clineanu, *op. cit.*, p. 33.

⁹⁹ V. Slăvescu, *Istoria Băncii Naționale...*, p. 21.

¹⁰⁰ „Monitorul Oficial”, nr. 48 din 28 februarie 1880, pp. 2181-2185.

¹⁰¹ Traian Mihaiu, *op. cit.*, p. 50.

¹⁰² Victor Slăvescu, *Istoria Băncii Naționale...*, p. 20; Alexandru Pintea, Gh. Ruscanu, *op. cit.*, p. 60.

particulară de capitaliști nu avea destul prestigiu și destulă autoritate pentru ca operațiunile întreprinse să se poată bucura de încrederea generală, s-a găsit soluția adoptării unui sistem mixt de asociere a capitalurilor particulare cu cele ale statului, într-o singură bancă de emisiune¹⁰³. În ceea ce privește denumirea băncii, s-a susținut ca aceasta să se numească Banca Națională (după modelul belgian - Banque Nationale), alții au considerat că este mai potrivit numele de Banca României (după modelul francez - Banque de France). În cele din urmă a fost aprobată denumirea prevăzută în proiectul de lege, și anume, *Banca Națională a României*¹⁰⁴.

După ce a suferit mici modificări, proiectul a fost înaintat Parlamentului, la 28 februarie 1880, care a adoptat în unanimitate „Legea pentru înființarea unei bănci de scompt și circulațiune”¹⁰⁵. La 17 aprilie același an, proiectul a devenit lege, consacrand înființarea Băncii Naționale a României, care și-a început activitatea pe 1 decembrie 1880¹⁰⁶. Conform legii, banca cumula două funcții: de bancă unică de emisiune și de bancă comercială centrală. Sistemul de organizare și administrare era inspirat „din legea constitutivă a Băncii din Belgia, care într-un timp scurt, de 30 de ani (1850-1880), a dat acelei mici, dar fericite țări cele mai frumoase rezultate”¹⁰⁷. Capitalul băncii era de 30 de milioane de lei. Acesta era subscris astfel: 20 de milioane de lei de către particulari și 10 milioane de lei de către stat¹⁰⁸. Sediul principal al Băncii Naționale a fost stabilit la București, cu obligația acesteia de a înființa sucursale și agenții în

¹⁰³ Victor Slăvescu, *Istoria Băncii Naționale...*, p. 21; C. I. Băicoianu, *Istoria politiceii noastre monetare și a Băncii Naționale 1880-1914*, vol. II, partea I, București, 1932, pp. 129-130; Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc în slujba claselor exploatatoare din România*, București, Editura Științifică, 1958, p. 104 (se va cita în continuare: Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc...*).

¹⁰⁴ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 129.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 146.

¹⁰⁶ „Monitorul Oficial”, nr. 48 din 28 februarie 1880, pp. 1276-1277.

¹⁰⁷ Mugur C. Isărescu, *Reflecții economice: Piețe, bani, bănci*, vol. I, București, Editura Academiei Române, Centrul român de economie comparată și consensuală, 2001, p. 22.

¹⁰⁸ „Monitorul Oficial”, nr. 48 din 28 februarie 1880, pp. 1276-1277.

principalele orașe ale țării și în fiecare capitală de județ¹⁰⁹. Primul sediu a fost, așadar, în clădirea Senatului, dar cum spațiul nu era suficient, consiliul de administrație a hotărât mutarea acestuia în clădirea Creditului Funciar Rural. În octombrie 1881 s-a hotărât achiziționarea Hanului Șerban-Vodă, pe locul căruia se va construi Palatul Băncii Naționale. Planurile viitorului palat au fost elaborate de arhitecții francezi Cassien Bernard și A. Galeron. Lucrarea a început în aprilie 1882 și a fost definitivată în iunie 1890¹¹⁰.

Fig. 1 Banca Națională a României (1890-1938)

La puțin timp de la înființarea Băncii Naționale au luat naștere și sucursalele de la Brăila, Craiova, Galați și Iași (1881)¹¹¹. Cele patru sucursale, prevăzute a fi înființate în art. 3 din lege, s-au dovedit insuficiente pentru a cuprinde întreaga problematică a intereselor bancare și comerciale ale țării. Astfel, conducerea Băncii Naționale a hotărât înființarea de agenții în reședințele de județ. În

¹⁰⁹ *Ibidem.*

¹¹⁰ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, partea I, pp. 147-148.

¹¹¹ *Ibidem*, p. 153.

anul 1890 au fost create agențiile Botoșani, Bârlad, Focșani, Ploiești și Turnu Severin, iar până la 1901 au fost inaugurate agențiile: Constanța (1892), Buzău (1893), Turnu Măgurele (1896), Roman (1896), Caracal (1896), Giurgiu (1898), Piatra Neamț (1898), Tulcea (1898), Dorohoi (1899), Tg. Jiu (1899), Fălțiceni (1901) și Rm. Vâlcea (13 decembrie 1901)¹¹².

Operațiunile, pe care banca urma să le desfășoare, erau specifice băncilor de emisiune și aveau menirea „să sprijine întărirea puterii financiare a capitaliștilor”¹¹³: „să sconteze sau să cumpere efecte de comerț - polițe, bilete la ordin - având de obiect operații comerciale; să sconteze bonuri de tezaur până la concurența sumei reprezentând 20% din capitalul vărsat; să facă comerț cu aur și argint; să dea avansuri pe aur și argint; să primească în depozit metale, monede de aur și argint sau sume de bani în cont curent; să dea avansuri pe cont curent sau pe termene scurte garantate prin depozite de efecte publice sau valori garantate de stat”¹¹⁴.

Cel mai important articol din lege a fost considerat art. 12. Acesta prevedea faptul că, operațiunea cea mai importantă a Băncii Naționale era aceea de a emite *bilete de bancă la purtător*¹¹⁵. Prima operațiune de acest gen a fost emisiunea de 10.123.000 de lei bilete de bancă, iar prima operațiune de credit, efectuată de Banca Națională, a fost împrumutarea Statului cu 4 milioane de lei, pe bonuri de tezaur¹¹⁶.

Conducerea Băncii Naționale a fost asigurată de un Guvernator, șase directori, șapte cenzori, consiliul de administrație, consiliul general, adunarea generală, comitetul de scont și comisarul Guvernului¹¹⁷. Primul consiliu de administrație, care a primit sarcina administrării generale a băncii a fost format din: Ion Câmpineanu

¹¹² *Ibidem*, p. 154.

¹¹³ „Monitorul Oficial”, nr. 48 din 28 februarie 1880, pp. 1276-1277.

¹¹⁴ *Ibidem*.

¹¹⁵ *Ibidem*.

¹¹⁶ Victor Slăvescu, *Istoria Băncii Naționale...*, pp. 40-41.

¹¹⁷ *** *Expunere de motive și proiect de lege pentru ratificarea convențiilor încheiate între Ministerul Finanțelor și Banca Națională a României*, București, 1925, p. 27; Maria Mureșan, *Banca Națională a României*, în „Dosarele Istoriei”, 1999, 4, nr. 10, pp. 14-15.

(primul guvernator și președinte); Th. Ștefănescu, Em. Costinescu, Th. Mehedințeanu, D. Bilcescu, I. Procopie Dumitrescu, Ant. Carp (directori); Eug. Alcaz, P. Stoicescu și Al. Băicoianu (cenzori numiți de guvern)¹¹⁸.

După votarea legii, principala preocupare a lui I. C. Brătianu a fost aceea de a stabili sediul în care urmau să fie imprimabile biletele necesare circulației fiduciare și a statutelor, după care banca urma să funcționeze¹¹⁹. Pentru a-și îndeplini obiectivele propuse, I.C. Brătianu și l-a ales drept colaborator pe Eugeniu Carada, care a primit misiunea de a se deplasa la Paris și Bruxelles pentru a achiziționa aparatura necesară imprimării biletelor (primele bilete au fost tipărite, în paralel, la București și Paris).

Apariția Băncii Naționale, ca institut de credit, a fost urmată de scăderea dobânzii curente. Dacă înainte de 1880 dobânda percepută pe piață nu cobora sub 15%, dobânda cerută de bancă a fost fixată, inițial, la 5% și a oscilat între 4% și 6%¹²⁰. Totodată, banca și-a selectat clientela din rândul comercianților și industriașilor, iar capitalul dat cu împrumut a fost orientat spre dezvoltarea întreprinderilor comerciale și industriale.

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, înființarea Băncii Naționale și măsurile cu caracter protecționist au stimulat procesul de industrializare a țării. În condițiile oferite de avantajele legii pentru protecția industriei naționale (1887) și de legea minelor (1895), a crescut numărul fabricilor de construcții, textile, produse alimentare, chimice și a început exploatarea petrolului în județele Prahova, Buzău, Bacău și Dâmbovița¹²¹. S-a extins, de asemenea, rețeaua de căi ferate, s-a inaugurat linia București-

¹¹⁸ Victor Slăvescu, *Istoria Băncii Naționale...*, p. 40.

¹¹⁹ La 25 mai 1880, guvernul a ajutat de Consiliul de administrație a promulgat statutele Băncii Naționale a României. Acestea au fost trimise spre autentificare Tribunalului, la 24 iunie 1880. Statutele cuprindeau 104 articole, divizate în 9 capitole.

¹²⁰ Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc...*, p. 113.

¹²¹ Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, București, Editura Albatros, 1971, p. 640.

Giurgiu, s-a construit portul Constanța¹²². Odată cu toate acestea, sistemul de credit s-a dezvoltat și a luat proporții deosebit de mari.

De la apariția Băncii Naționale (1880) și până la primul război mondial s-a constituit *osatura sistemului de credit*, prin înființarea marilor bănci, „marea finanță românească” - cum a numit-o profesorul Victor Slăvescu -, care au fost împărțite în trei categorii: băncile înființate cu capital străin și din inițiativă străină¹²³; băncile fondate din inițiativă românească și cu capital românesc¹²⁴ și băncile fondate din inițiativă românească cu capital majoritar străin, dar și românesc¹²⁵. Marile bănci nu s-au mulțumit să fie simple oficii intermediare între deținătorii de capitaluri și banca de emisiune, pe de o parte, și întreprinzători, pe de altă parte, acestea asumându-și un rol activ în producție. Prin asocierea capitalurilor mai multor bănci s-au constituit: prima fabrică românească de vagoane și motoare Astra; societatea română pentru industria și comerțul petrolului Steaua Română; Uzinele și Domeniile din Reșița; prima societate națională de navigație maritimă, România; societatea anonimă română de navigație pe Dunăre S.R.D.; Șantierul Române de la Dunăre; Clădirea Românească din București; Petrolul Românesc pentru exploatarea, industrializarea și comercializarea petrolului¹²⁶ etc.

Existența marilor bănci pe piața noastră comercială, alături de sucursalele și agențiile Băncii Naționale, au dat posibilitatea organizării unei întregi rețele de bănci mijlocii, „finanța noastră mijlocie”¹²⁷, și mici, a căror menire a fost impulsivarea vieții

¹²² *Ibidem*.

¹²³ The Bank of Roumania Ltd. fondată în 1865; Banca Generală Română, fondată în 1895 cu capital german; Banca de Credit Român, fondată în anul 1904 cu capital austriac și românesc; Banca Comercială Română, fondată în 1907.

¹²⁴ Banca Agricolă (1894), Banca Comerțului din Craiova (1897), Banca de Scont din București (1899), Banca Românească (1911).

¹²⁵ Banca Marmorosch-Blank (1905), cu capital maghiar, german, francez și românesc; Banca Franco-Română cu capital românesc și francez.

¹²⁶ Alexandru Pintea, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, pp. 115-116.

¹²⁷ Băncile, numite de profesorul Victor Slăvescu *finanța noastră mijlocie*, au fost: Banca Populară Pitești, Banca Botoșeneană (Botoșani), Banca Română, Banca Sindicatului Agricol (ambele din Brăila), Banca Dobrogei

economice¹²⁸. Din păcate, cea mai mare parte a băncilor provinciale au fost înființate din necesități politice și nu din aprecierea justă a necesităților locale. Concurența dintre bănci a avut drept urmare acordarea creditelor cu multă ușurință, iar în momentul izbucnirii crizei economice multe dintre ele au ajuns la faliment¹²⁹.

Izbucnirea primului război mondial a găsit țara nepregătită din punct de vedere militar și economic. Guvernul a proclamat neutralitatea, obținând în acest fel un răgaz pentru pregătirile militare. În perioada neutralității au fost înregistrate retrageri masive de depuneri de la băncile din țară și orientarea lor spre băncile din alte țări neutre. În perioada 1914-1915, din cauza închiderii strâmtorilor Bosfor și Dardanele, exportul de cereale a avut de suferit. Industria, care producea pentru export, și cea care prelucra materii prime importate a avut de suferit și ea din cauza piedicilor puse în calea transporturilor internaționale. Profituri importante erau aduse însă de industria care producea pentru armată. Nevoia de mijloace bănești a statului a crescut considerabil, mai ales după retragerea trupelor în Moldova. Pentru acoperirea cheltuielilor, Statul a apelat la Banca Națională¹³⁰, iar până la sfârșitul anului 1918, datoria acestuia însuma 1,596 milioane de lei¹³¹. Declanșarea războiului a avut efecte negative și asupra activității Casei de Depuneri și Consemnațiuni și a Casei de Economii, acestea restrângându-și

(Balcic), Banca Calafatului (Calafat), Banca Creditul Oltean, Banca Olteniei (ambele din Craiova), Banca Moldova, Banca Iașilor (Iași), Banca Ilfov, Banca Sindicatului Agricol Ialomița, Banca Carpaților, Banca Română de Comerț și Industrie, Banca Munteniei, Banca Viticolă Română, Banca Comerțului (toate din București), Banca Severinului, Banca Mehedințului, Banca Comercială (Turnu Severin), Banca Oltului (Slatina), Banca Centrală (Ploiești), Banca Economia, Banca Frăția, Banca Putnei (toate din Focșani), Banca Romanați (Caracal), Banca Corabia (Corabia), Banca Moldovei de Jos (Bârlad), Banca Măg. Giurgiu (Turnu Măgurele), Banca Industriei și Comerțului (Piatra Neamț).

¹²⁸ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 653.

¹²⁹ Idem, *op. cit.*, vol. III, p. 154.

¹³⁰ I. G. Bibicescu, *Opt ani în Banca Națională a României*, București, 1921, p. 12.

¹³¹ Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc...*, p. 169.

activitatea. Cererile masive de restituire a depunerilor, evacuarea tezaurului la Iași și operațiunile pe care a fost obligată să le realizeze în folosul ocupanților germani au paralizat activitatea Casei de Depuneri.

În ceea ce privește băncile cu capital românesc, în perioada 1914-1918 acestea și-au sporit capitalul și au finanțat nevoile crescute ale statului, în timp ce, băncile cu capital străin au avut o atitudine de expectativă¹³².

În anii de după război, sistemul bancar a înregistrat o creștere a numărului de bănci și a capitalurilor lor. Dacă în anul 1919, la nivelul României au fost înregistrate 487 de bănci, cu un capital de peste 1.010 milioane de lei, în anul 1922 numărul băncilor era de 683, cu un capital de 4.283 de milioane de lei¹³³. Această creștere a numărului băncilor și a capitalurilor lor a fost explicată, în primul rând, prin cererea mare de capital necesar refacerii industriei distruse. Sporuri însemnate au înregistrat capitalurile marilor bănci, în special ale celor românești: Banca Românească, Banca de Scont, Banca Agricolă, Banca Generală Română, Banca Comerțului din Craiova¹³⁴. Alături de acestea au existat și un număr de bănci cu capital predominant străin, printre care: Banca Chrissoveloni (înființată în anul 1920), Banca Franco-Română, Banca de Credit Român, Banca Marmorosch Blank&Co¹³⁵, care au permis majorarea capitalului monopolist străin în România. În anul 1928, marea finanță românească concentra 15,64% din întreg capitalul bancar și 37% din totalul rezervelor bancare¹³⁶. Subordonându-și direct sau indirect o mare parte dintre băncile mici și mijlocii, grupul marilor bănci și-a consolidat puternic dominația în sistemul bancar. Puterea lor a crescut și datorită faptului că ele dețineau monopolul asupra reescontului la Banca Națională, ceea ce le-a asigurat importante

¹³² Victor Slăvescu, *Marea finanță din România în vreme de război*, București, 1920, p. 8 (se va cita în continuare: V. Slăvescu, *Marea finanță...*).

¹³³ Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc...*, p. 187.

¹³⁴ *Ibidem*.

¹³⁵ V. Slăvescu, *Marea finanță...*, pp. 137-170.

¹³⁶ I. Longhin, *Marile bănci comerciale românești în epoca de după război (1920-1929)*, București, 1931, pp. 61-62.

fonduri suplimentare de împrumut¹³⁷. Spre deosebire de perioada antebelică, când marele capital bancar a fost orientat spre creditarea comerțului, a marii proprietăți agrare și prea puțin spre industrie, după anul 1918 capitalul a fost direcționat spre finanțarea industriei (73,70%)¹³⁸. Finanțarea comerțului și moșierilor a trecut, în mare parte, pe seama băncilor specializate, de comerț și agricole, ca și în sarcina băncilor mici și mijlocii¹³⁹.

După război, Casa de Depuneri și Consemnațiuni și-a extins operațiunile asupra întregului nostru teritoriu. Între 1921-1928, beneficiile acesteia au însumat 546,4 milioane de lei. Din cauza situației grele în care se găsea populația după război, cât și a concurenței băncilor comerciale și a celor populare, care desfășurau o activitate intensă pentru primirea depunerilor, prin acordarea unor dobânzi ridicate, Casa de Economii a înregistrat numeroase pierderi¹⁴⁰.

În perioada interbelică, modificări importante au intervenit și în statutul Băncii Naționale. În anul 1925, statul și-a reluat participarea la capitalul instituției, calitate la care renunțase în anul 1900¹⁴¹. Banca Națională a redevenit bancă cu capital mixt¹⁴². Institutul central obținea, cu această ocazie, privilegiul de emisiune pe încă 30

¹³⁷ Victor Axenciuc, *Studiu cu privire la întărirea dominației capitalului financiar în România*, în „Studii privind Istoria Economică a României”, vol. I, București, Editura Academiei Române, f.a., p. 194.

¹³⁸ Aurel Vijoli, *Cercetări asupra capitalului financiar în țara noastră*, București, 1949, p. 119.

¹³⁹ Victor Axenciuc, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 195.

¹⁴⁰ *** *Centenarul Casei de Economii...*, p. 95.

¹⁴¹ Ieșirea Statului din asociația cu BNR a fost ratificată de adunarea generală din 28 ianuarie 1901, Banca Națională punând cu această ocazie în vânzare 8.000 de acțiuni a câte 500 lei fiecare, acțiuni ce reprezentau partea Statului în Bancă. Acțiunile au fost atribuite cu preferință acționarilor, o acțiune nouă pentru două acțiuni vechi, în D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 426/1900-1912, f. 24.

¹⁴² *Istoria Românilor*, vol. VIII, România Întregită (1918-1940), coord. Ioan Scurtu, București, Editura Enciclopedică, 2003, p. 120, (în continuare, se va cita: *Istoria Românilor*, vol. VIII).

de ani (până în 1960) și își sporea capitalul de la 30 la 100 de milioane de lei¹⁴³.

În perioada 1920-1928, industria românească s-a dezvoltat prin majorarea capitalului investit. Pentru încurajarea industriei, la 23 iunie 1923 Banca Națională și Statul au înființat *Creditul Național Industrial*, o societate anonimă cu un capital de 500 de milioane de lei¹⁴⁴. În anul 1924, principalele ramuri economice au atins nivelul producției antebelice, iar până în anul 1928, producția industrială a cunoscut creșteri accelerate, îndeosebi în ramurile metalurgică, a materialelor de construcție, forestieră, alimentară și textilă. În anul 1928 existau nu mai puțin de 3.966 de întreprinderi industriale mari, cu un capital de 39,8 miliarde de lei și cu 208 mii de angajați¹⁴⁵.

Criza economică dintre anii 1929-1933/1934 a avut efecte păgubitoare nu numai asupra economiei, ci și asupra activității bancare. Scăderea prețurilor la produsele agricole a fost urmată de reducerea puterii de cumpărare a țăranilor, lucru care a influențat restrângerea consumului de produse industriale. Scăderea prețurilor și restrângerea producției au avut repercursiuni și asupra activității sistemului bancar. Cele mai afectate au fost băncile comerciale mici, care au trebuit să facă față solicitărilor de returnare a depunerilor spre fructificare. Între 1928-1933, numărul băncilor a scăzut de la 1.122 la 893; unele dintre ele au apelat la fuziune, altele au intrat în lichidare. Neplata datoriilor de către debitori, exodul de capital peste graniță și lipsa de încredere a depunătorilor în corectitudinea și seriozitatea operațiunilor bancare a determinat falimentul băncilor: Marmorosch Blank, banca cu cele mai multe participații în marea industrie românească și a Băncii Generale a Țării Românești¹⁴⁶. Banca Chrissoveloni și-a redus capitalul cu 250 de milioane de lei; Banca Franco-Română a fuzionat cu Creditul Țărănesc, Banca

¹⁴³ Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc...*, p. 198.

¹⁴⁴ Ioan Scurtu, Gheorghe Z. Ionescu, Eufrosina Popescu, *Istoria României între anii 1918-1944, culegere de documente*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1982, p. 71.

¹⁴⁵ Alexandru Pintea, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, p. 121.

¹⁴⁶ Aurel Vijoli, *Din prefacerile sistemului bănesc și de credit*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980, p. 33.

Română din Brăila și Banca Izbânda din Oltenița (în anul 1930 aceasta fusese declarată în stare de faliment). Prin momente grele au trecut și Banca Românească, Banca de Scont, Banca Comerțului din Craiova¹⁴⁷. În perioada de criză economică, activitatea Casei de Depuneri și Consemnațiuni s-a limitat doar la administrarea depunerilor și consemnărilor ordonate de instanțele judecătorești și a depunerilor obligatorii, prevăzute de lege (averi ale minorilor, succesiuni vacante, dote, cauțiuni sau garanții cerute de stat, județe sau comune și alte instituții publice etc.). În ceea ce privește plasamentele făcute de casă în perioada crizei economice, acestea au fost orientate spre satisfacerea cererilor de împrumut ale statului și ale instituțiilor publice¹⁴⁸. În anul 1930, Casa de Economii a fost transformată în *Casa Generală de Economii*, iar în anul 1932, prin preluarea operațiunilor de cecuri poștale, își va schimba titulatura în *Casa Națională de Economii și Cecuri Poștale* (CEC). După 1933, CEC-ul a înregistrat o perioadă de creștere a depunerilor spre fructificare, datorită retragerii acestora de la băncile falimentare, precum și datorită trecerii operațiunilor de la percepții la oficiile poștale. CEC-ul va înregistra și în următorii ani o creștere a activităților sale, prin începerea operațiunilor de conturi curente, viramente și cecuri poștale, efectuate de întreprinderile industriale, comerciale și financiare¹⁴⁹.

Sub presiunea crizei economice, în sectorul bancar a fost necesară adoptarea unor măsuri destinate dezamorsării conflictelor dintre creditori și debitori. Acestui scop i-a servit suita de măsuri pentru conversiunea datoriilor agricole, adoptate în 1932 și 1934¹⁵⁰. Totodată, la începutul anului 1934 a fost adoptată legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, care a impus limite precise activității din sectorul bancar. Numărul băncilor a mers în scădere, în schimb, s-a consolidat rolul marii finanțe, al Băncii Naționale și a nou înființatului „Consiliu Superior Bancar”¹⁵¹. Până

¹⁴⁷ Alexandru Pinte, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, p. 121.

¹⁴⁸ *Ibidem*, p. 112.

¹⁴⁹ *** *Centenarul Casei de Economii...*, p. 95.

¹⁵⁰ *Istoria Românilor*, vol. VIII, p. 119.

¹⁵¹ *Ibidem*, p. 120.

la declanșarea celui de-al doilea război mondial, Banca Națională, împreună cu Consiliul Superior Bancar, au continuat politica de întărire a sistemului bancar, lichidând instituțiile neviabile. La 9 august 1941 existau 140 de bănci comerciale, dintre care cele mai importante au fost: Banca de Credit Român; Banca Românească; Banca Comercială Română; Banca Ardeleană; Banca Comercială Italiană și Română; Banca Comerțului din Craiova; Banca Generală de Credit Brașov; Banca Albina Sibiu; Banca Chrissoveloni¹⁵² etc.

În domeniul politicii de dirijare și control al creditului, destinat să asigure mijloacele financiare necesare dezvoltării economiei naționale, cel mai important act este cel al etatizării Băncii Naționale a României. În acest mod, Institutul Central de Emisiune a fost pus în slujba statului. La sfârșitul celui de-al doilea război mondial, refacerea economiei naționale, combaterea speculei, lichidarea urmărilor războiului și normalizarea vieții economice, s-au situat în centrul preocupărilor cercurilor politice românești. Sistemul bancar din România era format din Banca Națională a României și 232 de bănci particulare active, dintre care 22 de bănci mari, 63 de bănci mijlocii și 147 de bănci mici. Odată cu instaurarea guvernului Petru Groza, reconstrucția economiei a constituit una dintre problemele fundamentale, analizate la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, din octombrie 1945¹⁵³. Astfel, s-au luat o serie de măsuri în domeniul economiei, prin mobilizarea potențialului uman și material al țării și s-au stabilit sarcinile referitoare la problemele finanțelor, creditului și prețurilor.

Lichidarea speculei, fiscalitatea echitabilă, înlăturarea evaziunii fiscale, echilibrarea bugetului cu mijloace ordinare, folosirea creditului pentru scopuri productive, lichidarea inflației, au fost numai câteva dintre obiectivele pe care și le-au propus participanții la Conferință¹⁵⁴. Ca urmare a celor stabilite în cadrul Conferinței, în anii următori s-a trecut la etatizarea și reorganizarea Băncii Naționale

¹⁵² Alexandru Pinte, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, p. 191.

¹⁵³ Ion Alexandrescu, *Economia României în primii ani postbelici (1945-1947)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 129.

¹⁵⁴ Dumitru C. Bontaș, *Creditul Bancar, factor activ în dezvoltarea economiei naționale 1944-1974*, București, Editura Junimea, 1982, p. 18.

a României, la schimbarea conducerii Ministerului Economiei Naționale, aplicarea unei fiscalități excesive asupra veniturilor neprovenite din muncă și la stabilizarea monetară din 1947¹⁵⁵.

Până la etatizarea Băncii Naționale a României, sistemul nostru bancar a fost reglementat în conformitate cu legea din 30 martie 1939, care prevedea că, în noțiunea de întreprindere de bancă era inclusă orice întreprindere comercială, care efectua operațiuni asupra sumelor de bani, creditelor, precum și orice alte operațiuni în legătură cu acestea¹⁵⁶. Comerțul de bancă se exercita numai de către societăți bancare, organizate în condițiile legii, având și o autorizație eliberată de către Consiliul Superior Bancar¹⁵⁷. Potrivit statutelor Băncii Naționale a României, din anul 1940, această instituție era constituită în societate anonimă, având dreptul de a emite bilete de bancă la purtător și la vedere și obligația de a menține stabilitatea monedei. Dintre operațiunile principale, pe care le putea efectua banca, putem aminti: scontarea cambiilor, biletelor la ordin și altor efecte, având ca obiect operațiuni comerciale; acordarea de împrumuturi pe lingouri sau pe monede de aur și argint; primirea de depozite în numerar, de titluri, de metale prețioase, de monede de aur și argint, de devize¹⁵⁸.

Prin Legea din 28 decembrie 1946, au fost stabilite noile statute ale băncii¹⁵⁹. Astfel, Banca Națională a României etatizată, trebuia să funcționeze în condițiile unui aparat bancar capitalist, subordonat puterii populare. Instituția îndeplinea funcțiile unei bănci socialiste de evidență și control al producției și circulației

¹⁵⁵ Al. Șeșan, *Reforma monetară din 1947*, în „Probleme economice”, anul XXII, nr. 8, 1969, p. 189.

¹⁵⁶ Dumitru C. Bontaș, *op. cit.*, p. 8.

¹⁵⁷ Consiliul Superior Bancar, având personalitate juridică de drept public și funcționând pe lângă Banca Națională a României, avea misiunea de a supraveghea sistemul bancar.

¹⁵⁸ Dumitru C. Bontaș, *op. cit.*, p. 10.

¹⁵⁹ Costin C. Kiriteșcu, *Etatizarea Băncii Naționale a României*, în „Probleme economice”, anul XXII, nr. 8, 1969, p. 173 (se va cita în continuare *Etatizarea BNR...*); Oana Gherghinescu, *Politica monetară în România - retrospectivă și perspective*, Craiova, Editura Universitaria, 2002, p. 6.

mijloacelor, fiind centru unic de emisiune, decontare și de acordare a creditului pe termen scurt. Ea era organizată sub forma unei societăți anonime pe acțiuni, având un capital de 600 de milioane de lei, împărțiți în 200 de mii de acțiuni a câte 3.000 de lei¹⁶⁰. Acțiunile băncilor au trecut în patrimoniul statului, foștii acționari urmând să primească, pentru fiecare acțiune, o sumă în numerar, care era stabilită de completul de judecată, instituit pe lângă Curtea de Apel din București, și alcătuit din primul președinte, doi consilieri și primul greșier¹⁶¹. Rolul de conducere era atribuit unui consiliu de administrație, format din guvernator, viceguvernator și nouă administratori, numiți de stat. Consiliul de Miniștri prelua atribuțiile adunării generale ordinare și extraordinare, prevăzute de legile comerciale. Operațiunile tehnice ale băncii etatizate rămâneau aceleași cu cele prevăzute în statutele Băncii Naționale din 1940. Referitor la rezervele de aur și devize, banca era obligată să-și formeze o acoperire în aur de cel puțin 25% din suma totală a angajamentelor la vedere, care includea și emisiunea de bancnote¹⁶². Prin calitatea de mandatară a statului, Banca Națională asigura dirijarea și controlul creditelor asupra tuturor băncilor și instituțiilor de credit, publice sau particulare, asupra creditului și emisiunii de monedă¹⁶³.

Ulterior, prevederile legii de etatizare a Băncii Naționale a României au fost completate prin Legea controlului utilizării creditelor (2 iulie 1947), prin care se extindea controlul asupra persoanelor fizice și juridice, care beneficiau de credite de la bănci și instituții de credit¹⁶⁴. Prin această lege se stabilea ca solicitanții de credite să folosească banii numai în scopul pentru care fuseseră aprobați. În scopul punerii în practică a acestei legi, Banca Națională a României a înființat un corp de control, care avea ca sarcină supravegherea și controlul normelor elaborate pentru efectuarea operațiunilor de credite și efectuarea unei analize preventive a

¹⁶⁰ Alexandru Pinte, Gheorghe Ruscanu, *op. cit.*, p. 237.

¹⁶¹ *Ibidem*.

¹⁶² Costin C. Kirișescu, *Etatizarea BNR...*, p. 180.

¹⁶³ „Monitorul Oficial”, partea a III-a, nr. 14 din 1 februarie 1947, p. 225.

¹⁶⁴ „Monitorul Oficial”, partea I, nr. 159 din 15 iulie 1947, p. 6023.

acordării acestora. Totodată, au fost desemnați delegați permanenți la instituțiile de credit, publice sau private, care aveau misiunea de a-i îndruma pe conducătorii instituțiilor respective în punerea în practică a normelor, de a controla dacă împrumuturile care se acordau erau legale. În cazul în care erau constatate abateri de la normele Băncii Naționale, organele de control erau obligate să întocmească procese verbale, în cadrul cărora erau specificate infracțiunile comise¹⁶⁵.

După naționalizarea principalelor mijloace de producție, în anul 1948 a avut loc reorganizarea sistemului bancar. La sfârșitul anului 1948, sistemul bancar românesc era format din Banca Republicii Populare Române - Bancă de Stat, Banca de Investiții - Bancă de Credit pentru investiții și Casa de Economii și Consemnațiuni.

c. Din trecutul cooperăției de credit.

Organizarea cooperăției de credit din România a fost gândită și realizată în strânsă legătură cu opera de întemeiere a instituțiilor de credit. Dorința dobândirii unor surse de capital, necesare încurajării întreprinderilor comerciale și industriale, a determinat un curent puternic spre înființarea unor asociații economice locale: tovărășii, însoțiri, asociații de credit și economie, lăptării și pescării cooperative etc. În România, prima instituție de credit, concepută ca o asociație între 136 mari moșieri, a fost înființată la 5 aprilie 1873, sub denumirea de Creditul Funciar Rural București. În vederea organizării societății, D. A. Sturdza s-a deplasat în Germania, pentru a studia în detaliu modul de organizare și funcționare al societăților de credit funciar de acolo. Întors în țară, a fost numit subdirector al Creditului Funciar Rural, iar Ion Ghica a fost numit director¹⁶⁶. Pe baza legii, intrată în vigoare la 1873, au mai fost înființate: Creditul Funciar Urban București (1875) și Creditul Funciar Urban Iași

¹⁶⁵ Dumitru C. Bontaș, *op. cit.*, pp. 31-32.

¹⁶⁶ Victor Slăvescu, *Creditele funciare din România*, București, 1924, pp. 13-14.

(1881). În anul 1911 s-a încercat întemeierea unei astfel de instituții și la Craiova, dar fără rezultat¹⁶⁷.

În art. 1 al legii se arăta că instituția are la bază „principiul asociațiunii directe și a garanției mutuale a proprietarilor teritoriali”, având monopolul acestui tip de operațiuni, respectiv emisiunea de înscrisuri funciare garantate de ipotecă în prim rang, până în 1933. Pentru a-și începe activitatea era necesară „autorizația ministrului de finanțe”. Cum înscrisurile funciare erau garantate de stat, la articolul 85 se arăta faptul că, „guvernul va exersa asupra societății controlul său” prin doi comisari numiți de rege, la propunerea ministrului de finanțe. Capitalul social inițial a fost de 10 milioane de lei, banca emițând scrisuri funciare cu dobânzi de 7%, 5% (la 1881), 4% (în 1898)¹⁶⁸. Primul consiliu de administrație ales a fost format din: Gh. Germani (președinte), G. Gr. Cantacuzino (vicepreședinte), Ion C. Brătianu, Dimitrie G. Ghica, Lazăr Calindru, Ion Ghica, G. Vernescu (în locul său a fost numit Dimitrie A. Sturza) și Mihail Xantho. Până în anul 1915, Creditul Funciar a acordat împrumuturi de peste 725 de milioane de lei, ceea ce a dovedit că instituția și-a îndeplinit funcția economică pentru care a fost creată¹⁶⁹.

La 16 iunie 1881 au fost create Casele de Credit Agricol, cu scopul de a finanța refacerea gospodăriilor țărănești¹⁷⁰. În anul 1881, în 32 de județe din România au fost înființate instituții anonime cu capitaluri cuprinse între 150.000-450.000 de lei, pentru fiecare în parte, capitalul fiind stabilit de guvern în funcție de trebuințele județului. Fiecare casă în parte a fost condusă de un administrator ales de adunarea generală a acționarilor pe termen de 5 ani¹⁷¹. Casele de credit agricol județene au acordat împrumuturi pe termen scurt (9 luni), cu dobânzi ce au oscilat între 7-11%. În 11 ani de activitate,

¹⁶⁷ *Ibidem*.

¹⁶⁸ C. I. Băicoianu, *Studii economice, politice și sociale, 1890-1940*, București, 1941, p. 713.

¹⁶⁹ Bardoși Caius, *Instituțiunile de credit specializate*, Enciclopedia României, vol. IV, București, 1943, p. 595.

¹⁷⁰ V. Slăvescu, *Istoricul Băncii Naționale...*, p. 50.

¹⁷¹ C. I. Băicoianu, *Acte și documente*, vol. II, partea a II-a, București, 1939, p. 18.

aceste instituții au distribuit împrumuturi de 358,5 milioane de lei. În anul 1892 au fost puse în lichidare, fiind înlocuite cu „Creditul agricol”¹⁷². Noua instituție a păstrat fostele unități ale Caselor de credit județene. „Creditul agricol” nu a beneficiat de credite de reescont la Banca Națională, motiv pentru care, nu a dispus de credit suficient¹⁷³. Instituția a acordat împrumuturi de cel mult 1.000 de lei cu termene de 3-9 luni și dobânzi de 10%. Au reprezentat prima încercare de organizare a creditului pentru țărani, cu participarea exclusivă a statului. Instituția a fost pusă în lichidare în anul 1906 și lichidată complet în anul 1912.

Insuficiența mijloacelor financiare și condițiile de acordare a împrumuturilor au făcut ca aceste prime instituții de credit agricol țărănesc să nu satisfacă decât într-o mică măsură nevoia de credit a agricultorilor, aceștia rămânând la discreția cămătarilor. La 28 martie 1894 a fost înființată o nouă instituție de credit, „Banca Agricolă”, cu sediul în București, care a beneficiat de sucursale județene. Scopul declarat al acestei noi instituții a fost acela de a acorda credite avantajoase proprietarilor mari și mijlocii, pe termene scurte. Banca națională i-a dat acestei instituții tot concursul său¹⁷⁴. Până la primul război mondial, Banca Agricolă a reprezentat principala instituție de credit pe termen scurt a moșierimii. Administrată de Al. Marghiloman, banca a reușit, până la 1914, să înființeze mai multe bănci comerciale fiind cea mai mare instituție cu capital autohton¹⁷⁵.

La 4/17 aprilie 1908, cu un capital social de 10 milioane de lei a fost înființată Casa Rurală, societate bancară care a urmărit finanțarea țăranilor ce doreau să cumpere moșii. Casa Rurală a fost prima instituție de credit pe termen lung destinată țăranimii. Capitalul a fost subscris jumătate de către stat, restul de particulari. Instituția a sprijinit țăranimea, care a achiziționat moșii în alte județe,

¹⁷² V. Slăvescu, *Istoricul Băncii Naționale...*, p. 50.

¹⁷³ Dumitru Șandru, *Creditul agricol în România, 1918-1944*, București, Editura Academiei Române, 1985, p. 13 (se va cita în continuare: D. Șandru, *Creditul agricol...*).

¹⁷⁴ Aurel Vijoli, *op. cit.*, p. 115.

¹⁷⁵ Victor Slăvescu, *Marea finanță...*, p. 205; D. Șandru, *Creditul agricol...*, pp. 13-14.

pentru a-și întemeia gospodăria (termene de 5 ani), pe moșieri și arendași, cărora le-a acordat credite pentru producție (termene scurte 3-9 luni). Creditele, acordate cu o dobândă între 5,5% - 9,5%, au fost cele mai avantajoase credite destinate țăranimii. Durata de funcționare a fost stabilită pentru 30 de ani. Casa Rurală și-a început activitatea la 1 octombrie 1908 și a fost abilitată să facă atât operațiuni funciare, cât și operațiunile bancare aferente. Bilanțul încheiat la finele anului 1915 arăta că, instituția avea un capital de 10.582.644 de lei aur și rezerve de 31.922.225 de lei aur¹⁷⁶.

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, instituțiile de credit agricol s-au dovedit incapabile să asigure capitalurile necesare agriculturii. Prin legea din 28 martie/ 11 aprilie 1903 s-a admis înființarea băncilor populare și a Casei Centrale, în scopul satisfacerii nevoilor de credit ale țăranimii și pentru a înlătura camăta. Legea stabilea cadrul juridic necesar pentru consolidarea băncilor populare înființate până la intrarea ei în vigoare, dar încuraja și înființarea altora noi¹⁷⁷. Casa Centrală înlocuia Creditul agricol și administra creditele obținute de la Banca Națională. Până în anul 1919 rolul de coordonator al cooperăției din România a revenit Casei Centrale. Instituția nou creată a avut următoarele atribuții: a sprijinit, supravegheat și controlat băncile populare; a organizat obștile de arendare, de cumpărare de pământ și de împrumut; a procurat credit ipotecar proprietarilor rurali cu până la 100 de ha; a înlesnit cadastrarea moșiilor parcelate; a susținut înființarea de școli pentru pregătirea personalului necesar cooperăției, a condus și executat lucrările de împrumut a sătenilor etc.¹⁷⁸

Legea băncilor populare sătești și a Casei Centrale a suferit modificări în următorii ani, cea mai importantă fiind, cea din 1905, când a fost extinsă și la băncile populare înființate în mediul urban de către lucrătorii agricoli. Potrivit legii, din 15 martie 1905, erau admise trei tipuri de bănci populare: cele înființate sub forma societăților pe acțiuni alcătuite în baza statutelor; cele cu capital

¹⁷⁶ D. Șandru, *Creditul agricol...*, p. 12.

¹⁷⁷ Paul-Emanoil Barbu, *Din istoria cooperăției de consum și de credit din România*, vol. I, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1996, p. 24.

¹⁷⁸ *Ibidem..*

social alcătuit din mize sau donații și acelea înființate fără capital social pe principiul responsabilității solidare și nelimitate a membrilor¹⁷⁹. În vederea îndrumării și controlării acestor noi bănci, Casa Centrală a fost reorganizată, iar din anul 1906 va purta denumirea de *Casa Centrală a Băncilor Populare și a Cooperativelor Sătești*. La 20 decembrie 1909, a fost votată legea referitoare la înființarea cooperativelor de credit și de consum de către meseriași și muncitori. Forma de constituire și modul în care acestea urmau să fie conduse, era asemănător cu cel al băncilor populare sătești, în conformitate cu legea din 28 martie 1903 și cu modificările pe care aceasta le-a suferit în anul 1905¹⁸⁰. Casa Centrală a Băncilor Populare și a Cooperativelor Sătești își extindea autoritatea și asupra noilor instituții de credit¹⁸¹. În anul 1912 a fost reglementată și cooperarea orășenească. *Legea privind organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești*, cunoscută ca *Legea Nenițescu*, a scos de sub autoritatea Casei Centrale a Băncilor Populare, cooperativele orășenești și le-a trecut sub îndrumarea Casei Centrale a Meseriilor, Creditului și Asigurărilor Muncitorești. Ca urmare a legislației adoptate în perioada 1902-1918 numărul băncilor populare din Vechiul Regat s-a mărit¹⁸². Până în anul 1907 au fost înființate 1.987 de bănci populare, iar în anul 1913 existau 2.901 de bănci, cu aproape 584 de mii de membri¹⁸³. Împrumuturile acordate de băncile populare erau pe termene scurte, cu o dobândă medie de 10%. Băncile populare au reprezentat principalele instituții care au procurat fondurile necesare gospodăriilor țărănești mici și mijlocii¹⁸⁴.

Dintr-o statistică oferită de cercetătorul oltean Paul-Barbu Emanoil, aflăm că, la 31 decembrie 1918, în Oltenia existau 693 de bănci populare urbane și rurale, cu 144.347 de membri și un capital

¹⁷⁹ *Ibidem*, p. 112.

¹⁸⁰ C. Hamangiu, *Codul General al României*, p. 60.

¹⁸¹ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. I, p. 115.

¹⁸² *Ibidem*, p. 131.

¹⁸³ Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Virgil Joița, Vladimir Osiac, Ion Pătroiu, Ileana Petrescu, *Istoria Comerțului în sud-vestul României (sec. VIII-XX)*, Craiova, Editura de Sud, 1999, p. 259.

¹⁸⁴ *Ibidem*.

social vărsat de 48.615.290,65 de lei¹⁸⁵. Ponderea lor pe județe a fost următoarea: Mehedinți (178), Dolj (161), Gorj (136), Romanați (116), Vâlcea (102). Urmărind structura socială a membrilor, observăm că, locul dominant a fost ocupat de țărani, urmați de funcționari, meseriași, mici comercianți, învățători și preoți¹⁸⁶. În ceea ce privește operațiile desfășurate, acestea au fost cele specific bancare. Cele mai solide bănci populare rurale au inițiat chiar afaceri de mare anvergură. Merită subliniată activitatea Băncii populare Gilortul din Novaci¹⁸⁷, înființată în anul 1902 de către D. Brezulescu. Banca și-a început activitatea, la 13 ianuarie 1902, cu 26 de membri și un capital social de 72 de lei¹⁸⁸ în cancelaria școlii primare din localitate. Scopul înființării acestei bănci a fost dorința unor credite ieftine la îndemâna localnicilor, *care deși trăiau într-o regiune bogată nu puteau să se folosească de bogățiile acesteia din lipsă de bani*¹⁸⁹. Banii, de care novăcenii aveau nevoie, puteau fi împrumutați până la apariția băncii „de la cei câțiva bogătași și cu o dobândă care varia între 30-120 lei la sută”¹⁹⁰.

La șase ani de la înființare, banca se afla în fruntea tuturor instituțiilor de acest gen din Gorj și „și-a asigurat cel dintâi loc printre Băncile Populare din țară”¹⁹¹. Au contribuit la acest lucru, atât poziția favorabilă (întinderi de pășuni și păduri), dar și priceperea cu care a fost condusă instituția. După șase ani de funcționare, Banca populară Gilortul a reușit una dintre cele mai importante tranzacții, *cumpărarea moșiei Novaci cu munții ei*¹⁹².

¹⁸⁵ *Ibidem*, p. 136.

¹⁸⁶ *Ibidem*, pp. 132-133.

¹⁸⁷ Actul constitutiv a fost semnat la 6 ianuarie 1902 și a fost autentificat de Tribunalul Gorj, sub numărul 1113 din 15 martie 1902, în D.J.A.N. Gorj, fond Banca populară „Gilortul”, dosar 2/1938-1946, f. 91.

¹⁸⁸ G. Dumitrescu-Bumbești, *Monografia Băncii populare „Gilortul” din comuna Novaci, Gorj*, București, 1910, p. 5.

¹⁸⁹ *Ibidem*.

¹⁹⁰ *Ibidem*, pp. 3-4.

¹⁹¹ *Ibidem*, p. 47.

¹⁹² Moșia Novaci cuprindea satele: Cernădia, Novaci-Streini, Novaci-Români, Hirîșești, Ghebani, Aniniș și Pociovaliștea. Până în anul 1904, asupra moșiei au fost proprietari Eforia Spitalelor Civile din București,

În scurt timp, după achiziționarea moșiei, în Novaci s-a dezvoltat o adevărată industrie forestieră, a fost introdusă apa curentă în localitate, s-a construit o uzină electrică, cu ajutorul căreia au fost electrificate șapte sate, au apărut șosele noi, au fost reamenajate locuințele, țărani și-au procurat vite de rasă. Au apărut schimbări majore în alimentația și îmbrăcămintea locuitorilor.

Între anii 1903-1910, Banca Gilortul a contribuit la diferite opere de binefacere. Astfel, au beneficiat de sponsorizare: Școala primară din Novaci, Școala din Polovragi, biblioteca Carol cel Mare din Novaci, biblioteca școlii din Polovragi, biblioteca populară din Tg. Jiu, cea din Voitești, Biserica Bengescului, Biserica din Radoși, Biserica din Pociovaliștea. Banca a acordat ajutoare copiilor săraci pentru continuarea studiilor și a acordat ajutoare bănești celor ale căror locuințe au fost arse în incendii¹⁹³. A contribuit cu o sumă însemnată, 1.000.000 de lei, pentru crearea Spitalului „D. Brezulescu” din Novaci. A construit în muntele Rânca, la o înălțime de 1.450 m, o frumoasă stațiune de recreare¹⁹⁴. Pădurile, care au rămas în proprietatea băncii, au fost exploatate rațional, aceasta construind o fabrică de cherestea la Rânca.

Elena I. Rallet din Iași, Grigore Palada-Isacea și Căpitan C. Palada din Craiova, Maria Dr. Vintilescu și D-tru P. Antonescu din București, Maria P. Antonescu și minorul Romulus P. Antonescu din Pitești. În anul 1904, moșia Novaci cu componentele ei a revenit lui Gh. Radu din Novaci, care strângea veniturile acesteia. Nemulțumiți de acest lucru, locuitorii din Novaci s-au adresat Băncii Gilortul, solicitându-i să arendeze pentru ei moșia. Prin licitație publică, moșia a fost arendată între 1 aprilie 1904 - 1 aprilie 1909. Componentele moșiei: munții Cerbu, Plopu, Rânca, Lărgile, Tâmpa și Pleșa Tâmpiei au fost subarendate Băncii Gilortul. În perioada 1905-1907, banca a reușit să cumpere întreaga moșie, iar între anii 1908-1910 aceasta a împrumutat sătenii cu moșia achiziționată.

¹⁹³ G. Dumitrescu-Bumbești, *Monografia Băncii populare „Gilortul” din comuna Novaci, Gorj*, București, 1910, pp. 86-87.

¹⁹⁴ I. Mateiescu, P. Popeangă, V. Uscătescu, *Istoricul băncilor populare din județul Gorj*, Craiova, f.a., p. 234.

Din documente de arhivă, aflăm că, în anul 1938, Banca populară Gilortul era cea mai mare instituție cooperatistă din Gorj¹⁹⁵.

În primul deceniu al secolului al XX-lea, pe măsură ce cooperăția rurală din România a luat avânt, unitățile cooperatiste s-au grupat în federale. Prima federală a fost constituită în Moldova, în județul Tecuci, sub numele de „Banca Centrală Federală Concordia”. Până la 1918 au luat naștere 45 de federale în România¹⁹⁶. Dintre acestea, 38 au funcționat în Vechiul Regat, în Oltenia fiind menționate următoarele: „Dacia” din Caracal, județul Romanați, fondată în anul 1909; „Federala băncilor populare din județul Gorj”, fondată în anul 1912; „Viitorul” din Valea Stanciului, județul Dolj, înființată în anul 1913; „Mihai Viteazu” din Craiova, înființată în anul 1915 și Federala „Cozia” din Rm. Vâlcea, creată în anul 1915. Ele au avut următoarele atribuții: coordonarea activității societăților afiliate, controlul, înlesnirea și impulsivitatea acestora; verificarea statutelor societăților afiliate; procurarea creditului, facilitarea aprovizionării și desfacerii produselor în folosul cooperativelor; organizarea instrucțiunii și propagandei cooperatiste¹⁹⁷ etc. Creditele erau acordate pe termene scurte, cu dobândă de 7%¹⁹⁸.

Primul război mondial a provocat pagube materiale și umane însemnate. Sectorul cu cele mai mari pagube a fost însă cel agricol. O mare parte dintre terenurile arabile au rămas necultivate, iar

¹⁹⁵ Împrumuturile, pe care le-a acordat pe parcursul anului 1938, au fost destinate: cumpărării vitelor de rasă, achiziționării de nutreț pentru vite, reparării uneltelor agricole și reamenajării gospodăriilor. Din bilanțul încheiat la sfârșitul anului 1938, aflăm că banca avea în posesie următoarele proprietăți: 3 ha pământ arabil în Novaci; 1 ha pământ în Novaci - Streimi; grădina publică din zăvoiul băncii; prundul apei Gilortul; 754 ha pământ pe muntele Râncă; 769 ha pe muntele Tâmpa cu Pleșa Tâmppei; 833 ha pe muntele Larga; 1/16 din terenul de 47 ha și 1/8 din pădurea de 64 ha din muntele Setea Mare. Totodată, banca deținea: fabrica de cherestea de la Râncă, un restaurant și un hotel în Novaci; un depozit de cherestea în comuna Afumați din județul Dolj, în D.J.A.N. Gorj, fond Banca populară „Gilortul” din Novaci, dosar 2/1938-1946, f. 2, f. 15.

¹⁹⁶ Alexandru Pinteau, Gh. Ruscanu, *op. cit.*, p. 182.

¹⁹⁷ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, p. 46.

¹⁹⁸ *Ibidem*.

gospodăriile au fost distruse. Refacerea gospodăriilor, în primii ani postbelici, a necesitat importante capitaluri¹⁹⁹.

După aplicarea reformei agrare din 1921, „asigurarea capitalului de investiție pentru toate categoriile de producători rurali și în mod special pentru noii proprietari reprezenta un deziderat indispensabil pentru progresul agricol”²⁰⁰. Pentru exploatarea pământului, pentru achiziții de noi terenuri, pentru lucrări de îmbunătățiri funciare și pentru industrializarea produselor agricole erau necesare capitaluri.

În primii ani interbelici cantitatea mare de recolte obținută a determinat o scădere importantă a prețului la cereale. Nevoia să-și achite taxele către fisc și bănci, țărani procedau, de cele mai multe ori, la vânzarea recoltelor imediat ce acestea erau recoltate. Astfel, la finele anului, ei rămâneau fără rezerve bănești, fiind nevoiți să apeleze la noi credite²⁰¹.

După 1918, din totalitatea băncilor numai șase au avut drept scop finanțarea agriculturii: Banca Agricolă, Banca Viticolă a României, Banca Sindicatului Ilfov, Banca Sindicatului Agricol Ialomița, Banca cerealiștilor, Banca țărănească²⁰². O parte dintre acestea își vor modifica structura clientelei, devenind bănci comerciale.

Principalele instituții de credit specializate, care au finanțat agricultura în primul deceniu postbelic, au fost: Creditul Funciar Rural, Casa Rurală, Casele județene de împrumut pe gaj, Casele de credit mutual ale agricultorilor, băncile sindicatelor agricole și băncile populare²⁰³. Aceste instituții nu au beneficiat de capitalurile

¹⁹⁹ Dumitru Șandru, *Locul băncilor comerciale din România în finanțarea agriculturii după primul război mondial până la conversiunea datoriilor agricole*, în „Revista de Istorie”, nr. 3, tom. 30, București, Editura Academiei Române, 1977, p. 446.

²⁰⁰ C. I. Băicoianu, *Agricultura în România de ieri și în România de mâine*, București, 1919, p. 17.

²⁰¹ D. Șandru, *Creditul agricol...*, p. 34.

²⁰² Victor Slăvescu, *Organizația de credit a României*, București, 1922, pp. 12-13 (se va cita în continuare: V. Slăvescu, *Organizația de credit...*).

²⁰³ D. Șandru, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 451.

necesare acordării împrumuturilor pe termene lungi și mijlocii, țărani fiind nevoiți, de cele mai multe ori, să apeleze la băncile comerciale sau la cămătari²⁰⁴. În primul deceniu postbelic importanța băncilor populare a crescut. Pentru micul producător agricol, acestea au rămas instituțiile de credit cele mai avantajoase, deoarece distribuiau creditul mărunț și erau răspândite pe tot cuprinsul țării. Între 1918-1927, în Vechiul Regat, numărul băncilor populare a crescut de la 2.965 la 3.505, iar numărul asociațiilor s-a majorat de la 641.359 la 788.028. În Oltenia, la finele anului 1918, funcționau 693 de bănci populare, pentru ca la 31 decembrie 1919, numărul acestora să fi scăzut la 664²⁰⁵, ca urmare a transformării unora dintre ele în bănci comerciale, a fuzionării sau chiar a lichidării lor.

După izbucnirea crizei economice, în 1929, băncile comerciale mici și mijlocii au fost înlăturate de la creditul de reescont al Băncii Naționale și al marii finanțe românești. Ca urmare, creditele care au fost puse la dispoziția agricultorilor s-au diminuat, aproape toate băncile populare sistând finanțarea producătorilor rurali²⁰⁶.

Legea pentru organizarea cooperației, din 1929, a pus în lichidare Centrala Băncilor populare și Centrala cooperativelor de producție și consum, și a creat Banca Centrală Cooperatistă, ca instituție de finanțare a întregii mișcări cooperatiste²⁰⁷. Banca a fost organizată ca o asociație între stat, cooperative și federale. Societatea a început să funcționeze la 4 aprilie 1929, cu un capital social inițial de 1 miliard de lei²⁰⁸. Conducerea i-a fost asigurată de un consiliu de administrație, alcătuit din nouă membrii, din care cinci aleși de cooperativele asociate, trei numiți de guvern și un delegat al Băncii Naționale²⁰⁹. Banca nu s-a bucurat de încredere pe piața de capital și

²⁰⁴ Mihail Romniceanu, *Izvoarele creditului agricol în România*, în *Organizarea și funcționarea creditului agricol în România*, Iași, 1938, p. 24; D. Șandru, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 451.

²⁰⁵ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. II, București, Editura Universul, 2000, p. 46.

²⁰⁶ D. Șandru, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 457.

²⁰⁷ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 163/1931, f. 3.

²⁰⁸ *Ibidem*.

²⁰⁹ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, p. 57.

nu a atras decât sume reduse ale depunerilor spre fructificare, motiv pentru care, și-a întemeiat activitatea pe sprijinul financiar al statului și al Institutului Central de Emisiune²¹⁰.

După criza economică din 1929-1933, instituțiile de credit care au deserved agricultura și-au redus substanțial operațiunile. După 1935 Creditul agricol ipotecar al României a manifestat prudență în repartizarea capitalurilor, cea mai mare parte a acestora fiind destinate exploatărilor agricole. Casa Rurală a fost reorganizată cu ajutorul statului. După 1935 nu a mai efectuat operațiuni de finanțare, rezumându-se doar la lichidarea patrimoniului ei de bunuri rurale. Creditul Funciar Rural a fost transformat în Creditul Agricol al României, cu un capital de 330 de milioane de lei, care a fost subscris de statul român și de unele consorții străine²¹¹. După 1935, creditele acordate s-au plasat sub nivelul celor din anul 1929. De pe urma crizei economice și a conversiunii, cel mai mult s-au resimțit Casele de credit ale agricultorilor și Casele județene de împrumut pe gaj, care până la lichidarea lor, din anul 1937, s-au limitat la operațiuni mărunte de finanțare.

Pentru a se salva de la lichidare, multe bănci populare au recurs la fuziunea cu bănci comerciale, schimbându-și, astfel, clientela. Băncile comerciale cu profil agricol au plasat, după 1935, o parte din capitaluri în operații de colectare și de export a produselor agricole. În acest fel, au reușit să-și mărească portofoliul și mijloacele de lucru: Banca cerealiștilor, Banca Agricolă, Banca Agrară din Oradea etc.

Capitalurile necesare exploatărilor mici și mijlocii au fost asigurate, după 1937, de către Institutul Național de Credit Agricol. Banca a distribuit direct agricultorilor sau prin intermediul băncilor agricole, împrumuturi pentru producție, pentru procurarea inventarului viu sau mort, pentru cumpărarea de pământ și pentru îmbunătățiri funciare²¹².

²¹⁰ *Ibidem*, p. 402.

²¹¹ Mihail Romniceanu, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 22.

²¹² Dumitru Șandru, *Rolul Creditului Național Agricol în finanțarea agriculturii românești*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol, Iași, 1975, p. 135.

La numai doi ani de la începerea activității, prin legea din 5 decembrie 1938, Institutul a fost transformat în Banca pentru industrializarea și valorificarea produselor agricole. A finanțat exploatarea agricole pentru înzestrarea sătenilor, cu inventar, cumpărări de pământ, valorificarea produselor agricole, dezvoltarea industriei de prelucrare²¹³.

Institutul Național al Cooperăției a fost înființat în anul 1938, cu un capital social de 1 miliard de lei, dintre care 515 milioane de lei reprezentau participarea statului, iar 485 de milioane participarea cooperativelor asociate. Și-a început activitatea la 1 iulie 1938, cu 2.886 de cooperative asociate. Pentru a evita înmulțirea exagerată a cooperativelor, Institutul a trecut la o selecție riguroasă în procesul de organizare a asociațiilor de orice fel. Astfel, față de 1938, când funcționau 4.525 de bănci populare, în 1942 funcționau doar 3.707. Între 1938-1944, cooperația s-a sprijinit pe Institutul Național al Cooperăției, care a dispus de o rețea de inspectorate cooperatiste regionale, cu sediile la: Timișoara, Sibiu, Suceava, Galați, Iași, București, Pitești și Craiova. Totodată, au fost înființate sucursale la: Cernăuți, Iași, Chișinău și Timișoara²¹⁴. Până la 1944, Institutul a organizat activitatea de colectare și valorificare a producției agricole țărănești, aprovizionarea sătenilor cu articole necesare dezvoltării gospodăriilor rurale și aprovizionarea lor cu mărfuri de larg consum²¹⁵.

Cooperația de credit din România, dispunând de o adevărată rețea de asociații la nivelul întregii țări, a constituit, în anii celui de-al doilea război mondial, un instrument important, care a sprijinit statul în promovarea unei politici economice impuse de împrejurările timpului. Anul 1944 a încheiat, în evoluția mișcării cooperatiste din România, o perioadă importantă, după această dată trecându-se la o etapă în care principiile cooperației moderne vor fi abandonate, locul lor fiind luat de principii care au dus la aservirea completă a economiei cooperatiste de către stat.

²¹³ *Ibidem*.

²¹⁴ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. II, p. 472.

²¹⁵ *Ibidem*, pp. 477-478.

d. Aspecte privind politica monetară a României, 1867-1948.

Moneda a avut și are o contribuție importantă în dezvoltarea și funcționarea economiei unui popor. Ea este o expresie a suveranității unui popor, este unul dintre instrumentele puterii de stat, este expresia unor situații și imperative economice (producție, schimb, comerț internațional etc.). Despre o organizație monetară în țara noastră – afirma V. Slăvescu – nu se poate vorbi cu drept cuvânt decât din a doua jumătate a secolului trecut, mai precis, din 1867, când se introduce și la noi un „sistem monetar”²¹⁶. Până la 1867, comerțul cu monedă a fost practicat de zarafi și cămătari.

Lipsa unei monede naționale a frânat stabilirea unor prețuri reale și a îngăduit dezvoltarea speculei, din care cel mai adesea au avut de câștigat zarafii²¹⁷. În prima etapă, în Principate, zărăfia s-a manifestat sub formă de cumpărare și vânzare de monede, în scopul obținerii unor câștiguri pe cale *speculativă*²¹⁸. Zărăfia a fost favorizată și de faptul că, în Principate au circulat peste 70 de monede variate, realizate din aur, argint și aramă. Printre monedele de aur cele mai cunoscute au fost: ducați, galbeni olandezi, venețieni, florini; monede de aur turcești: mahmudeaua, funducul, stambolul; monede de argint turcești: grosul, piastrul; monede de aramă, de diferite specii și proveniențe²¹⁹. Aceste însemne monetare proveneau din Turcia, Austria, Prusia, Rusia, Franța, dar și din alte state, care băteau monedă²²⁰.

Profitând de necesitățile tot mai mari de capitaluri, zarafii au introdus în Principate însemnate cantități de monede turcești și rusești, avariate în greutate și calitate. Pentru a stopa acest fenomen, domnitorii au intervenit, instituind la granițele țării un control riguros

²¹⁶ V. Slăvescu, *Istoricul Băncii Naționale...*, p. 1.

²¹⁷ Idem, *Vechi încercări de organizare a creditului...*, p. 3.

²¹⁸ Andrei Josan, *Cămătari, zarafi, creditorii*, în „Dosarele Istoriei”, 1999, 4, nr. 10, p. 4.

²¹⁹ Traian Mihaiu, *op. cit.*, p. 13.

²²⁰ G. Zane, *Politica economică a Principatelor...*, p. 260.

și reglementând zărăfia prin stabilirea unui control asupra acelor ce se ocupau cu comerțul de bani. Pe măsură ce operațiunile zarafilor s-au diversificat, aceștia au devenit stabili și au înființat case de comerț. În cadrul caselor de comerț se practicau: schimbul de monedă, diferite operațiuni bancare și exportul de cereale. Exemplul cel mai concret a fost: Marmorosch Blank&Co. Jacob Marmorosch a debutat cu un capital de 30.000 de lei, capital pe care l-a investit în comerțul cu coloniale, vopsea și tablă de acoperiș. Ca bancher, Marmorosch a lucrat cu colegii săi de negoț, cărora le procura creditele necesare²²¹.

Cu timpul, zarafii au devenit și cămătari²²². Ei acordau împrumuturi în bani, beneficiarii fiind țărani liberi, clăcașii, boierii, târgoveții, meșteșugarii, clericii și chiar visteriile domnești²²³. Cămătăria era practică și de către negustori, arendași și chiar mănăstiri. Între 1830-1860, în Principate s-a intensificat activitatea caselor de bancă care acordau împrumuturi cu camătă. Aproape toți proprietarii acestor case de împrumut erau străini. La Brăila își desfășurau activitatea: Robini, Teodorovich, Kastrino, Petala, Anastase Doiciu; la Galați existau 21 de case de împrumut, cele mai importante fiind: Pedemonte&Peretti, Panaiotu Pavló, Karaus&C-ie, Marcopoli; la București existau 20 de case, printre care: Hagi Bacalogu, Halfon, Jacob Marmorosch; la Buzău era o casă de împrumut a lui Leib Freiter; la Craiova își desfășurau activitatea Raicu Pavlovici, iar la Iași, Michel Daniel²²⁴. Toți acești cămătari erau supuși jurisdicției consulare, ca să le poată fi apărate mai bine interesele²²⁵.

În secolul al XIX-lea proporțiile cămătăriei au crescut continuu. Dobânzile variau de la cămătar la cămătar și de la o zonă la alta. La începutul secolului al XIX-lea, dobânda legală era de 10% pe an. Ion Ghica, referindu-se la activitatea cămătarului Ștefan

²²¹ ****Banca Marmorosch Blank&Co.*, 1848-1923, 1923, p. 9.

²²² Andrei Josan, *art. cit. în loc. cit.*, p. 4.

²²³ G. Zane, *Politica economică a Principatelor...*, p. 238.

²²⁴ Constantin C. Giurescu, *Contribuții la studiul originilor și dezvoltării burgheziei...*, pp. 186-187.

²²⁵ G. Zane, *Politica economică a Principatelor...*, p. 238.

Băltărețu, vorbea despre dobânzile practicate de acesta, de 18, 24, 30 și chiar 40% pe an²²⁶. Nicolae Bălcescu arăta că moșnenii plăteau o dobândă anuală de 50%, iar la sfârșitul secolului al XIX-lea, potrivit anchetei economice din 1903, s-a stabilit că micul producător de mărfuri plătea o dobândă care se ridica la 150-160%²²⁷.

Capitalul zarafilor și cămătarilor avea surse interne și externe. Dijma, claca în bani, creșterea și vânzarea vitelor proprii, manipularile monetare, exploatarea slujbelor, toate acestea furnizau sumele de bani pentru boierii creditori. Capitalul comercial era principala sursă a împrumutului cămătăresc practicat de negustori. În ceea ce privește sursele externe, banii proveneau din împrumuturi efectuate în Imperiul Austriac și cel Otoman²²⁸. Capitalul cămătăresc a contribuit la ruinarea unei părți a boierimii, precum și a țăranilor și meseriașilor liberi, dar, paradoxal, acesta a impulsionat, prin necesitatea plății datoriilor către creditori, transformarea produselor în mărfuri, atât pe marea proprietate, cât și în gospodăria țărănească. Când în presa românească a apărut ideea creării unei bănci naționale, zarafii și cămătarii, deveniți, o parte dintre ei, bancheri, s-au plasat pe poziții ostile, făcând propagandă împotriva acesteia. În momentul în care a fost înființată Banca Națională a României, unii cămătari au devenit acționari și au ajuns chiar la conducerea băncii, așa cum a fost cazul lui Menelas Ghermani, Const. Angelescu și Ștefan Ioanide (membrii comisiei de cenzori) sau Th. Mehedințeanu (director)²²⁹.

Economistul G. Zane, în studiul dedicat economiei Principatelor, până la reforma monetară din 1867, a subliniat faptul că „sistemul monetar” al Principatelor s-a caracterizat printr-un etalon monetar, leul, care era utilizat numai ca bază de calcul, fără să aibă un corespondent real²³⁰. Leul, ca monedă, a lipsit din circulație.

²²⁶ Costin C. Kiriteșcu, *Politica de credit a României*, București, 1942, p. 241.

²²⁷ *Ibidem*.

²²⁸ Andrei Josan, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 4.

²²⁹ *Ibidem*, p. 5.

²³⁰ G. Zane, *Probleme de economie financiară în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza*, în „Studii”, București, Editura Eminescu, 1980, p. 232 (se va cita în continuare: G. Zane, *Probleme de economie financiară...*).

A existat însă leul ca ban de calcul, servind valoarea tuturor mărfurilor și serviciilor, a contabilității statului, a stabilirii dărilor²³¹. Leul vechi a fost o specie de taler, Lowenthaler, o monedă de argint în greutate de 27,5 g., bătută în Țările de Jos. În circulația monetară, leul a fost combinat cu submultiplii sistemului monetar turcesc, căpătând ca submultiplii paraua și banul. Astfel, 1 leu însemna 40 de parale, 1 para însemna 3 bani.

Până la Unirea Principatelor din 1859, trebuințele de credit ale boierilor, întreprinzătorilor și țăranilor au fost satisfăcute de cămătari și zarafi. Din cauza dobânzilor foarte mari practicate, capitalul cămătăresc și cămătăria au devenit o piedică în dezvoltarea economică a Principatelor. Era necesară soluționarea problemei creditului bancar și a monedei naționale²³². Un rol important în acțiunile lui Alexandru Ioan Cuza, de a crea sistemul monetar al „romanatului”, l-a jucat Victor Place, consulul Franței la Iași, între 1855-1863²³³, care a fost însărcinat de către domnitor să contracteze un împrumut de 60 de milioane de franci²³⁴. Pentru a elimina haosul monetar din Principate, Cuza a hotărât ca unitatea de măsurat valorile să fie „românul”. Acesta trebuia să cântărească 5 g. Totodată, Alexandru Ioan Cuza a avut în vedere și posibilitatea înființării unei monetații la București, însă a renunțat la această idee din lipsă de fonduri. „Românii” trebuiau să fie bătuți în timp de 5 ani, 2/3 din întreaga cantitate în primii 2 ani. Materia primă, din care urmau să fie realizate monedele, trebuia să fie furnizată de Principate²³⁵.

²³¹ Idem, *Economia de schimb în Principatele Române*, București, 1930, pp. 141-142; C. Moisil, *Leul și peripețiile lui în cursul veacurilor*, în „Conferența”, VI, nr. 5/7, 1942, pp. 8-12.

²³² Maria Mureșan, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 13.

²³³ Victor Slăvescu, *Domnitorul Cuza și Victor Place*, București, 1942, pp. 7-8.

²³⁴ Scopul acestui împrumut a fost expus pe larg la 30 septembrie 1860. Sprijinirea agriculturii „...artera cea mai puternică a bogăției noastre naționale” și a comerțului. Construirea căilor de comunicație din a căror lipsă se cheltuia cu transportul produselor spre Dunăre, jumătate din valoarea lor, în „Monitorul Oficial”, nr. 233 din 30 septembrie 1860, p. 1050.

²³⁵ *Ibidem*.

Creșterea producției de mărfuri, a comerțului intern și extern a impus în Principate necesitatea adoptării unei politici monetare proprii. Problema sistemului monetar național a fost rezolvată în primul an de domnie al regelui Carol, care a obținut, din partea Turciei, renunțarea la pretențiile de a condiționa baterea monedei românești cu simbolurile Imperiului Otoman²³⁶. Astfel, la 14/26 aprilie 1867 Parlamentul României a votat *Legea pentru înființarea noului sistem monetar* și pentru fabricarea monedelor naționale, care a intrat în vigoare la 1/13 ianuarie 1868²³⁷.

Prin această lege a fost adoptat un nou sistem monetar zecimal, bazat pe *bimetalism*, realizat după modelul sistemului monetar din Franța, Italia, Belgia și Elveția²³⁸. Unitatea monetară devenea *leul* (leul era definit la 5 grame argint cu titlul 835, respectiv la 322 mg aur cu titlul 900), subdivizat în 100 de bani (1 leu nou = 2 lei vechi și 28 de parale). Monedele aveau gravate, pe o parte, armele țării, iar pe alta, valoarea lor și anul când au fost bătute. După 6 luni de la prima emisiune a monedei naționale de aur sau argint, orice altă monedă, în afara celor din sistemul monetar zecimal, își încheiau cursul legal și obligatoriu. Fabricarea monedelor a fost încredințată, prin licitație publică, monedele fiind confecționate după modelul celor franceze. Noul sistem monetar a intrat în vigoare pe 1 ianuarie 1868. În anul 1867 s-au pus în circulație monedele de aramă, între 1872-1874 cele de argint și apoi monedele de aur. A fost instituită, astfel, o circulație monetară bazată pe emisiuni proprii, care a înlocuit circulația dezorganizată din perioada anterioară²³⁹. Legea monetară din 1867 a pus capăt haosului monetar și a afirmat suveranitatea și autonomia României. După legea din 1867 a urmat o ameliorare generală a situației monetare.

²³⁶ Victor Slăvescu, *Recunoașterea dreptului de a bate moneta-acțiunea diplomatică a României în 1866-1870*, București, 1941, p. 15 (se va cita în continuare: V. Slăvescu, *Recunoașterea dreptului de a bate moneta...*).

²³⁷ C. I. Băicoianu, *Acte și documente*, vol. I, partea II, București, 1932, pp. 264-266; Corneliu Olaru, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 12.

²³⁸ V. Slăvescu, *Recunoașterea dreptului de a bate moneta...*, p. 12.

²³⁹ *Ibidem*.

Dificultățile monetare, cauzate de declanșarea războiului de independență, au determinat guvernul I. C. Brătianu să emită, prin legea din 12/24 iunie 1877, *bilete ipotecare* în sumă de 30 de milioane de lei, garantate cu ipoteci asupra domeniilor statului²⁴⁰. Prin aceste bilete ipotecare s-a introdus în România, pentru prima dată, noțiunea de *hârtie monedă*, emisă și garantată de stat cu averea sa²⁴¹. În lipsa unei bănci de emisiune, controlul operațiunilor legate de emisiunea biletelor a fost încredințată Casei de Depuneri și Consemnațiuni. Confecționarea *hârtiei monedă* s-a făcut sub supravegherea lui Emil Costinescu și Eugeniu Carada, în capitala Franței, iar controlul emisiunii și al tuturor operațiunilor a fost încredințat unui *Comitet al biletelor ipotecare*²⁴². Biletele ipotecare au fost utilizate pentru plata furnizorilor armatei (15,5 milioane de lei), pentru construcția liniei ferate Mărășești-Buzău (9 milioane de lei), iar restul pentru diferite cheltuieli ale statului (1,8 milioane de lei)²⁴³. Biletele au fost preluate de Banca Națională în perioada 1880-1888.

După 1870, funcționarea sistemului monetar românesc a purtat amprenta dificultăților generate de folosirea sistemului bimetalist. Treptat, au dispărut din circulație monedele de aur, rămânând doar cele cu valoare mică, de argint și de aramă, și bancnotele B.N.R. Ca și în alte țări din Europa, nevoia renunțării la sistemul bimetalist s-a resimțit și în România. În favoarea adoptării sistemului monometalist s-au pronunțat în special conservatorii, care doreau să contracareze influența economică a liberalilor, prin înlesnirea accesului capitalului străin și intensificarea legăturilor cu Germania (care practica sistemul etalonului aur). În februarie 1890, în România a fost introdus, în mod legal, sistemul monometalist aur. Aurul a servit la lichidarea tranzacțiilor comerciale mai importante, pentru tranzacțiile zilnice

²⁴⁰ I. D. Clinceanu, *op. cit.*, p. 32.

²⁴¹ A. Bazilescu, *Moneda*, București, 1923, p. 279.

²⁴² Costin C. Kirițescu, *op. cit.*, p. 27.

²⁴³ Gh. M. Dobrovici, *Istoricul datorii publice a României*, București, 1913, pp. 158-160.

fiind folosită moneda de argint²⁴⁴. Funcționarea etalonului aur a fost desființată, în România, în anul 1914.

Stabilizarea monetară din 1929 a reprezentat cea mai amplă reformă monetară de la adoptarea sistemului bănesc al leului, din 1867. În anul 1928, Vintilă I. Brătianu, într-o conferință ținută la Institutul Economic Românesc, enunța cauzele care au determinat pregătirea stabilizării definitive a leului²⁴⁵. Acestea au fost rezumate astfel: *cauze de ordin economic*, izvorâte din lipsa de producție și sporirea importului unei țări secătuite de război; *cauze de ordin financiar*, provocate de susținerea războiului și de absorbirea unor monede străine depreciate; *cele de ordin politic*, determinate de nevoia de reorganizare a unui Stat cu totul nou²⁴⁶.

Noua lege monetară, aprobată la 7 februarie 1929, menținea denumirea de leu pentru unitatea monetară a României. Acesta avea greutatea de zece miligrame de aur de 9/10²⁴⁷. Legea consacra, pentru prima dată, dispariția din circulație a monedelor de aur și argint, și dominația deplină a biletelor de bancă. Guvernul era autorizat să emită monede divizionare de 1, 2, 5, 10, 20 de lei, realizate din aliaj de aluminiu sau nichel. Totalul tuturor monedelor divizionare, care urmau să fie puse în circulație, nu trebuia să depășească suma de 3 miliarde de lei²⁴⁸. Reforma din 1929 a avut implicații economice, sociale și politice multiple, ea trebuind „... să redea pieței interne... situațiunea financiară ce o aveam până în ajunul războiului...”²⁴⁹. Legea aprobată în anul 1929 se va menține până în anul 1947.

²⁴⁴ Victor Jinga, *Moneda și problemele ei contemporane*, vol. I, Cluj Napoca, Editura Dacia, 1981, p. 51.

²⁴⁵ Vintilă I. Brătianu, *Asupra stabilizării monetei românești*, București, 1928, p. 3.

²⁴⁶ *Ibidem*, p. 4.

²⁴⁷ Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc...*, p. 205.

²⁴⁸ Ioan Scurtu, Constantin Mocanu, Doina Smârcea, *Documente privind istoria României între anii 1918-1944*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995, p. 141.

²⁴⁹ Vintilă I. Brătianu, *op. cit.*, p. 11.

La 14 iunie 1947, Partidul Comunist Român a prezentat Consiliului de Miniștri propunerile pentru redresarea economiei naționale, care vizau înlăturarea speculei, sabotajului, evaziunii fiscale, realizarea unui echilibru bugetar²⁵⁰. În acest scop s-a înființat, la 21 iunie 1947, Comisia Ministerială pentru Redresarea Economică și Stabilizarea Monetară. Ea a pus în practică o serie de legi, privind regimul circulației produselor agricole și organizarea controlului economic. Printre măsurile adoptate de această comisie s-a numărat și reforma monetară din 15 august 1947.

Unitatea monetară rămânea „leul”, cu subdiviziunea „ban”. Noul conținut al leului era stabilit la 0,60 mg aur cu titlul 9/10. Au fost retrase din circulație bancnotele Băncii Naționale, monedele metalice divizionare emise de Ministerul Finanțelor și mijloacele speciale de plată (bonurile de casă, bonurile de tezaur, certificatele de plată, bonurile de tezaur de compensație, bonurile de înzestrare a armatei și bonurile de impozite)²⁵¹. Începând cu data de 15 august 1947, erau puse în circulație noile semne monetare: bilete de bancă de 100, 500 și 1.000 de lei, monede divizionare metalice, de 0,50, 1,2 și 5 lei, precum și bancnota de hârtie de 20 de lei (emisă de Ministerul Finanțelor în anul 1950).

În funcție de ocupația persoanelor fizice sau de calitatea persoanelor juridice deținătoare de lei vechi, legea stabilea suma admisă la preschimbare în lei stabiliți. Astfel, pentru salariați, suma care urma să fie schimbată era de 3 milioane de lei vechi de persoană, iar pentru agricultori suma era de până la 5 milioane de lei pe familie. Invalizii, văduvele, orfanii de război, precum și persoanele care aveau profesii admise prin decizia Comisiei pentru Redresarea Economică și Stabilizarea Monetară, puteau să schimbe până la 3 milioane de lei vechi. Instituțiile publice beneficiau de un schimb nelimitat, cu condiția justificării ulterioare. Întreprinderile comerciale care cumpărau produse sau mărfuri cu scopul de a le revinde sau închiria, nu aveau dreptul să preschimbe nici o sumă. Fermele model, recunoscute de stat, beneficiau la preschimbare de o

²⁵⁰ Al. Șeșan, *Reforma monetară din 1947*, în „Probleme economice”, anul XXII, nr. 8, 1969, p. 190.

²⁵¹ *Ibidem*, p. 191.

sumă egală cu totalul salariilor plătite în luna iunie 1947. Sumele de lei vechi, rămase neschimbate, urmau să fie depuse obligatoriu într-un cont blocat, fără dobândă, la instituțiile de credit. Impozitele, taxele, amenzile restante sau curente erau recalculat în raport cu noile prețuri, urmând să fie plătite în lei stabilizați²⁵².

Reforma monetară din anul 1947 s-a bazat pe potențialul economiei naționale, fără să beneficieze de sprijin financiar extern sau de împrumuturi interne. Cel mai important efect al reformei a fost înlăturarea inflației. De asemenea, ea a asigurat statului o cantitate însemnată de aur și valută. I-a afectat în schimb pe cămătarii ce dețineau cantități mari de semne monetare, pe care nu le-au putut schimba. A lovit în industriași, bancheri și comercianți, ale căror capitaluri au rămas blocate în conturi bancare, ei fiind obligați, totodată, să cedeze statului și toate cantitățile de aur și valută pe care le dețineau. S-a stabilit un nou raport între prețuri și salarii. Astfel, a crescut puterea de cumpărare a salariaților, ca urmare a recalculării retribuției lor, dar a crescut și prețul produselor.

În cele șase decenii de activitate, situate între înființarea Băncii Naționale și transformarea sa în Bancă de Stat, așezământul nostru central de emisiune a cunoscut momente importante pe care le putem împărți în etape, astfel: 1880-1900, de la debutul institutului și extinderea rețelei sale teritoriale, până la retragerea statului din asociația formată cu B.N.R. și transformarea acesteia în bancă particulară; anii 1914-1916, ani de grea încercare pentru Banca Națională, care a fost evacuată la Iași, sediul său fiind sechestrat de administrația militară germană; perioada de relansare economică după 1918, când banca a devenit un adevărat sprijin pentru stat în politica de refacere economică și în unificarea circulației monetare; etapa 1924-1925, când banca a primit privilegiul de emisiune pentru încă 30 de ani, iar capitalul social a fost majorat de la 30 de milioane lei la 100 de milioane lei, statul reintrând în rândul acționarilor; perioada de criză economică când a acordat credite pentru echilibrarea bugetului și s-a întărit rolul său în activitatea bancară de elaborare a politicii monetare și financiare a țării; etapa 1946-1948, când instituția a devenit Banca Republicii Populare Române.

²⁵² „Monitorul Oficial”, partea I, nr. 187 din 16 august 1947, pp. 7310-7311.

Capitolul II

Oltenia bancară între anii 1880-1918

a. Sucursala și agențiile Băncii Naționale - condițiile de înființare în Oltenia și rolul acestora până la primul război mondial.

În primele decenii ale secolului al XIX-lea, agricultura a continuat să fie baza economiei românești. Marea majoritate a populației era concentrată în mediul rural și trăia din agricultură. Industria era axată pe prelucrarea produselor agrare și alimentare, cele câteva manufacturi existente producând în general hârtie, sticlărie, articole de iluminat, covoare, ceramică, articole de tăbăcărie, săpun, paste făinoase. Morile și cele câteva fabrici de bere și de pavele aveau o activitate redusă. Comerțul era stânjenit, pe de o parte, de monopolul turcesc și, pe de altă parte, de lipsa unui sistem modern de căi de comunicații. Lipsa unei monede naționale a constituit și ea o frână în stabilirea unor prețuri reale și a îngăduit dezvoltarea speculei, din care cel mai adesea au avut de câștigat zarafii²⁵³, iar absența unor instituții de credit adecvate au permis dezvoltarea cămătăriei.

Până la adoptarea sistemului monetar național, în anul 1867, în Țara Românească și Moldova au circulat peste 70 de monede străine din aur, argint și aliaje, valoarea lor fiind exprimată printr-un etalon fictiv, *leul de calcul* (de socoteală)²⁵⁴. Pentru evitarea speculațiilor monetare, care afectau grav comerțul, Alexandru Ioan Cuza a decis, în primele sale luni de domnie, reglementarea provizorie a cursului

²⁵³ V. Slăvescu, *Vechi încercări de organizare a creditului...*, p. 3.

²⁵⁴ G. Zane, *Probleme de economie financiară...*, p. 232.

monetar²⁵⁵. Astfel, Comisia centrală a dezbătut un proiect de lege pentru înființarea monedei naționale, care a fost sancționat la 11 august 1860²⁵⁶. Prin proiectul votat se renunța la bimetalismul consacrat de Regulamentele Organice și la leul de calcul. Punerea în aplicare a noului proiect monetar a întâmpinat numeroase greutăți din cauza afacerilor monetare dictate de interesele zarafilor²⁵⁷. În Oltenia, cele mai multe speculații monetare au fost favorizate de moneda mărunță austriacă. Prefectul județului Dolj îl anunța pe ministrul de finanțe, la 21 noiembrie 1862, că „firfiricele de 22 fac o mare concurență în țară și din contra, sfaști dispar”²⁵⁸. Speculațiile monetare au fost asociate, de cele mai multe ori, cu încălcarea de către străini a legilor țării. În anul 1863, Prefectura județului Mehedinți anunța că Agenția vapoarelor din Turnu Severin, care aparținea străinilor, „nu primea taxele de import și export conform cursului oficial al monedei, ci făcea reduceri mai cu seamă polilor, lirelor, ecusarilor și altor monede, ocazionând comercianților pagube simțitoare”²⁵⁹. Aceeași agenție era acuzată, în anul 1864, de faptul că dicta ea însăși cursul monedelor încasate. Pentru mărfurile importate și exportate și pentru transportul persoanelor pe Dunăre, austriecii nu acceptau plata raportată la cursul monetar al țării, pretinzând mai ales *poli imperiali, livre, icosari și alte monede, evaluate de agenție*²⁶⁰.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, intensificarea ritmului vieții economice a fost urmată de o amplificare a cererii de credit, ceea ce a impulsionat, în mare măsură, cămătăria. Țăranii, târgoveții, negustorii, funcționarii publici, dar și pensionarii apelau la împrumuturi, care erau acordate pe luni, ani sau chiar pe viață. Dobânda varia de la o zonă la alta și de la o perioadă la alta, fiind determinată de cerere și ofertă. În regiunea Drăgășani (județul

²⁵⁵ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, vol. I, part. I, p. 234.

²⁵⁶ Apostol Stan, *Independența României - Detașarea de piața otomană și ratașarea de Europa 1774-1875*, București, Editura Albatros, 1998, p. 134.

²⁵⁷ G. Zane, *Problema monetară în România și reforma de la 1867*, în „Studii”, București, Editura Eminescu, 1980, p. 232.

²⁵⁸ Apostol Stan, *op. cit.*, p. 140.

²⁵⁹ *Ibidem*, p. 142.

²⁶⁰ *Ibidem*, p. 149.

Vâlcea), Dimitrie Simulescu, supranumit „Boierul”, acorda împrumuturi celor aflați la strâmtoare, reușind, cu dobânda primită, să-și sporească averea²⁶¹. Astfel, la 20 mai 1873, Matei Buga din Bârsanu împrumută suma de 300 de lei cu o dobândă de 20% pe lună. Aceeași dobândă a fost practică și în cazul locuitorilor din Prundeni, care, la 16 ianuarie 1876, au împrumutat suma de 488 de lei. Dacă depășeau termenul de înapoiere a împrumutului (16 ianuarie 1877), locuitorii erau nevoiți să plătească o dobândă de 30% pe lună²⁶². Dobânda de 20% pe lună a fost practică și în cazul lui Kostandin Enache din Drăgășani, care, la 30 mai 1877, a împrumutat suma de 235 de lei noi²⁶³. În ianuarie 1895, Ion Mihai din Voicești îi datora, lui Dimitrie Simulescu, suma de 384 de lei, la care plătea o dobândă de 24% pe lună²⁶⁴. În preajma înființării Agenției Băncii Naționale a României, în județul Mehedinți (1890), cămătarii percepeau o dobândă de 15% pe lună, 180% pe an²⁶⁵. Până la întemeierea Băncii Naționale a României, dobânda pieței a variat între 12-24%. Presupunem că aceeași dobândă a fost practică și în Craiova de către zarafii, bancheri și împrumutătorii de bani²⁶⁶. În perioada 1870-1890, în Craiova s-au ocupat cu schimbul de monede (*zarafi*): Petre Cristea, Băluță Săndulescu (cârciumar), Asericu Eskenasy, Mornicu Penchas, Heinricu Lazăr, Măcicu Penchas, Mayer Cohen (cerealist); operațiunile de scont, de efecte publice, împrumuturile pe ipotecă și chiar plățile în străinătate le-au desfășurat bancherii: Frații Așer Eskenasy (en grosiști care comercializau diferite mărfuri și cereale), Frații Ferino, Rafael S. Penchas și Fii. Împrumutătorii de bani au fost: Năstase Țecu Rusu, Voicu C.

²⁶¹ Aurel Viorel Popescu, Marian Constantin Popescu, Ion M. Ciucă, *Personalități drăgășenene Laura Simulescu*, Drăgășani, Editura Kitcom, 2007, pp. 42-43.

²⁶² Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vâlcea, fond personal „Laura Simulescu”, dosar 3/1867-1908, f. 139 (în continuare se va cita D.J.A.N. Vâlcea).

²⁶³ *Ibidem*, f. 60.

²⁶⁴ *Ibidem*, dosar 2/1877-1899, f. 56.

²⁶⁵ Costin C. Kirițescu, *Politica de credit a României*, București, 1942, p. 241.

²⁶⁶ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, part. I, p. 87.

Rigman, Mitru Proicea, Antonie Chituță, Anastasie Cionea și Andrei Megopolu²⁶⁷.

Prin înființarea Băncii Naționale a României (1880), care a adoptat o rată a scontului mult mai mică decât dobânda practică pe piață de cămătări și prin extinderea rețelei acesteia, comercianții și industriașii au scăpat de presiunea cămătăriei. Nu aceeași soartă au avut-o țărani, micii funcționari și micii meseriași, care au continuat să apeleze la cămătări. La începutul secolului al XX-lea, în localitățile de pe malul Dunării, dobânda de 120% pe an era socotită „prietenească”²⁶⁸.

Pentru statul român format la 1859 prin unirea Moldovei cu Țara Românească, crearea unei monede proprii, a instituțiilor de credit, modernizarea căilor de comunicații și încurajarea industriei au fost o necesitate. Reformele inițiate în cei șapte ani de domnie ai lui Alexandru Ioan Cuza au dus la creșterea numărului manufacturilor, „o parte a capitalurilor bănești acumulate în comerț, zărafie și alte afaceri fiind investite în industrii agricole sau alte ramuri prelucrătoare”²⁶⁹. În preajma Unirii Principatelor, Oltenia era regiunea cu cea mai mare densitate a populației din întreaga țară, înregistrând un locuitor la 31.935 mp²⁷⁰. Craiova, centrul economic al Olteniei, era al treilea oraș al Principatelor cu o populație de 23.504 locuitori și se menținea între orașele cu o însemnată producție meșteșugărească-industrială și cu mare volum de afaceri comerciale²⁷¹. Înzestrarea cu șosele județene și naționale a Olteniei și construcția șoselei Craiova - Turnu Severin au dat regiunii o nouă dimensiune comercial-industrială. Comerțul cu cereale a avut de câștigat prin ușurința cu care se făcea transportul grânelor, iar industria, prin ușurința cu care era alimentată cu materii prime.

²⁶⁷ *Ibidem*, p. 51.

²⁶⁸ N. N. Constantinescu, *Acumularea primitivă a capitalului în România*, București, Editura Academiei Române, 1991, pp. 353-354.

²⁶⁹ *Ibidem*, p. 375.

²⁷⁰ Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Virgil Joița, Vladimir Osiac, Ion Pătroiu, Ileana Petrescu, *Istoria comerțului în sud-vestul României, sec. VIII-XX*, Craiova, Editura de Sud, 1999, p. 227.

²⁷¹ *Ibidem*.

Rețeaua de căi ferate și șosele a fost completată cu una telefonică și cu un serviciu poștal. Astfel, au fost date în folosință liniile telegrafice: Slatina - Craiova, Craiova – Turnu Severin, Craiova - Calafat. Dezvoltarea economică atinsă de localitățile Craiova și Turnu Severin, în cursul secolului al XIX-lea, a motivat autoritățile să creeze aici primele camere de comerț²⁷². Acestea au fost fondate ca organe locale, în cadrul orașelor și porturilor, și erau consultate de guvern asupra instituirii „altor camere de comerț...”, asupra creării burselor și oficiilor de agenți de schimb și mijlocitori din circumscripția lor, ... asupra înființării de bănci, de cantoane de scont și de sucursale de bănci... asupra proiectelor de regulamente locale în materie de comerț și industrie”²⁷³.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, capitalurile bănești, acumulate pe diferite căi, au început să fie investite în industria alimentară, industria metalurgică, textilă, a materialelor de construcții etc. Industria ușoară s-a dezvoltat în întreaga Oltenie, mai ales datorită profiturilor pe care le înregistrau. Pe primul loc în industria locală s-au plasat morile, povernele, pivele, dârstele și zalhanalele. La sfârșitul secolului al XIX-lea, existau în Oltenia mai multe mori cu mare capacitate de producție. Dintre acestea le enumerăm pe următoarele: M. Weiss et Fii, Isac I. Beligrădeanu, Moise Mendel, Barbu Drugă (Craiova); Molt și Rădulescu, D. Dracopol (Calafat); Prințul B.A. Știrbei (Băilești)²⁷⁴; la Rm. Vâlcea își desfășurau activitatea Moara Căp. Avramescu Al., Andrei Ghelciu, Moara Geltsch, fondată în anul 1866 (producecea făină și paste făinoase)²⁷⁵; Terese V. Schwartz (Turnu Severin); Ioan Molnar&Ioan Boros (fondată în anul 1896; în anul 1908 era singurul

²⁷² Paul Emanoil-Barbu, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *Istoria Camerei de Comerț și Industrie „Oltenia”*, Craiova, Editura Camerei de Comerț și Industrie „Oltenia”, 2000, p. 20.

²⁷³ Dan Bogdan, Viorel Știrbu, *Pe urmele lui Alexandru Ioan Cuza*, București, Editura Sport Turism, 1985, p. 160.

²⁷⁴ Vl. Osiac, *Dezvoltarea industrial-comercială a Olteniei în epoca modernă*, Craiova, Editura Universitaria, 1997, p. 38 (în continuare se va cita, Vl. Osiac, *Dezvoltarea industrial-comercială...*).

²⁷⁵ Titu Mihail Gherghina, *Despre industria și comerțul râmnicean*, Rm. Vâlcea, Editura ALMAROM, 2006, p. 11.

stabiliment inclus în categoria „industria mare” din Județul Romanați), Moara Laios Ciur, înființată în 1893, în centrul orașului Corabia²⁷⁶ și Moara Anton Ghebert, fondată în anul 1899 la Corabia.

Către sfârșitul secolului al XIX-lea, mari cantități de cereale erau utilizate pentru fabricarea berii, alcoolului și rachiului. În general, băuturile alcoolice aduceau mari venituri proprietarilor și arendașilor. Între anii 1856-1865, la Turnu Severin au fost construite două fabrici de bere, una dintre ele fiind proprietatea lui Emanuel Frederic von Meerbeek. Tot la Turnu Severin a fost construită, în anul 1856, o fabrică de spirt și oțet²⁷⁷. În anul 1885, Louis Debie a solicitat o suprafață de teren, pe care urma să construiască o fabrică de spirt și o berărie numită Traian. Până la primul război mondial, fabrica de bere Traian, devenită proprietatea lui Rudolf de Artner, a fost singura fabrică cu capacitate mare de producție din Oltenia²⁷⁸. Societatea a deținut și o fabrică de gheață²⁷⁹.

Pe lângă mori și poverne, zalhanalele au adus însemnate venituri. În cele 17 zalhanale existente în Oltenia, la finele secolului al XIX-lea, s-au produs mari cantități de carne. Seul, cervișul și pastrama erau destinate atât pieței interne, cât și celei externe. Industria cărnii a cunoscut o dezvoltare timpurie în Turnu Severin, unde, în anul 1880, a fost ridicată de Teodor Graff o fabrică mică, ale cărei produse au ajuns până la Brăila²⁸⁰.

În industria metalurgică, cea mai importantă întreprindere a fost Șantierul naval de la Turnu Severin, înființat în anul 1858, de altfel, prima industrie cu activitate metalurgică din Țara Românească²⁸¹. Alte întreprinderi metalurgice importante din Oltenia

²⁷⁶ Florea Bâciu, Ion Vârtejaru, *Monografia orașului Corabia*, Corabia, 2001, p. 135.

²⁷⁷ Mihai Butnariu, *Monografia Municipiului Drobeta Turnu-Severin*, Turnu Severin, Editura Prier, 1998, p. 151.

²⁷⁸ A. D. Damianoff, *Ridicarea economică a orașului Turnu Severin*, București, 1912, p. 17.

²⁷⁹ C. Pajură, D. T. Giurăscu, *Istoricul orașului Turnu Severin (1833-1933)*, București, 1933, p. 197.

²⁸⁰ *Ibidem*, pp. 184-186.

²⁸¹ A. D. Damianoff, *op. cit.*, p. 16; Mihai Butnariu, *op. cit.*, p. 144.

au fost: Gustav Wolf, din Craiova, a cărui firmă specializată în construcții de fier a fost înființată în anul 1884²⁸²; Carol Blossel, din Turnu Severin, a înființat în anul 1886 o firmă specializată tot în construcții de fier; la Rm. Vâlcea, la 1890, Frantz Eitel a pus bazele unui atelier de fabricat mașini de tâmplărie și mașini agricole²⁸³, iar în anul 1895, Adolf Weidmann, din Craiova, a înființat o firmă de construcții de mașini agricole²⁸⁴.

Un rol însemnat l-au avut și tăbăcăriile, în cadrul cărora erau prelucrate pieile crude. Cele mai importante tăbăcării din Oltenia au fost următoarele: tăbăcăria de la Bucovăț, județul Dolj, înființată în anul 1882; în Tg. Jiu, tăbăcăria lui Răsoiu și Comșa (1889); în Rm. Vâlcea: N. I. Simian, N. Șteflea și N. Lupaș, Fr. Kleinrath, N. N. Simian, Fabrica de pielărie, tăbăcărie, opinci, încălțăminte - Oprea Simian Fii (înființate între anii 1885-1886), Frații Hanciu și Moritz Selandth (1896)²⁸⁵.

Industria textilă, care s-a bucurat de avantajele legii pentru încurajarea industriei naționale, nu a fost foarte dezvoltată în Oltenia. Cele mai importante întreprinderi au fost: Fabrica de barchete - P. Birman&fiul din Craiova, care la 1893 lucra cu 43 de războaie de țesut și Fabrica de dimie a lui Iohan Gașpar, înființată în anul 1878 și care producea 90.000 de metri anual²⁸⁶.

Un deosebit avânt a înregistrat industria materialelor de construcții. Dezvoltarea acestei industrii a fost posibilă datorită abundenței de materie primă. Cărămizile, țiglele, varul hidraulic și ipsosul au fost numai câteva dintre produsele realizate în Fabrica P. Andrescu, înființată în anul 1898.

Industria lemnului a fost, de asemenea, dezvoltată în Oltenia. Începuturile exploatării intense a lemnului din pădurile de pe Valea

²⁸² Vl. Osiac, *Dezvoltarea industrial-comercială...*, p. 37.

²⁸³ Titi Mihail Gherghina, *op. cit.*, p. 11.

²⁸⁴ Vl. Osiac, *Dezvoltarea industrial-comercială...*, p. 37.

²⁸⁵ D.J.A.N. Vâlcea, fond Prefectura județului Vâlcea, dosar 188/1909, f. 54-57; C. Alecsandrescu, *Dicționar geografic al județului Vâlcea*, București, 1893, p. 366.

²⁸⁶ Vl. Osiac, *Dezvoltarea industriei în Oltenia la începutul secolului al XX-lea*, în „Oltenia - studii și comunicări”, vol. I, Craiova, 1974, p. 179.

Lotrului au fost plasate la începutul secolului al XIX-lea. Prima fabrică pentru industrializarea lemnului a fost construită la Brezoi, în anul 1872, de cehul Carol Novac²⁸⁷. În anul 1889 a început să funcționeze pe str. Abator, Rm. Vâlcea, Fabrica de cherestea Frații Hanciu, iar în anul 1894 a fost pus în funcțiune un joagăr cu abur, care folosea sistemul de iluminat prin electricitate²⁸⁸.

Factorul cel mai important, care a contribuit la exploatarea bogățiilor și dezvoltarea vieții economice, a fost comerțul. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, producția agricolă din zona Olteniei a devenit baza unui comerț important pe piața internă, dar și în exportul efectuat de România. S-au detașat, în zona de câmpie, orașele Calafat, Cetate și Bechet, cele care, în funcție de capacitățile de export, au devenit, alături de Corabia, Gruia, Pristol, Bistreț, porturi speciale la Dunăre.

Pe lângă dezvoltarea ramurilor agricole și industriale, la sfârșitul secolului al XIX-lea, o parte dintre negustori s-a orientat și spre domeniul bancar. Unii dintre ei și-au considerat firma casă de bancă, chiar dacă au practicat, mascat, activitatea de cămătărie. În momentul în care au fost înființate primele bănci, din Oltenia, pentru a fi părtași la câștig, ei au devenit acționari și au ajuns și în consiliile de conducere ale acestora. La finele secolului al XIX-lea, Frații Așer Eschenasy, negustori, zarafi și împrumutători de bani, au înființat o societate, în nume colectiv, pentru comerțul de bancă²⁸⁹. Societatea a fost înființată în conformitate cu prevederile art. 89 din codul comercial²⁹⁰. Actul constitutiv cuprindea numele societății: *Firma Frații Așer Eschenasy*, domiciliul asociaților: *Craiova*, firma socială și sediul societății: *str. Unirii, nr. 24*, obiectul societății: *comerțul de*

²⁸⁷ P. Bardașu, *Din istoricul exploatărilor forestiere de pe Valea Lotrului*, în „Studii Vâlcene”, vol. I, Rm. Vâlcea, 1971, pp. 19-22.

²⁸⁸ C. Tamaș, *Istoria Municipiului Rm. Vâlcea*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 2006, p. 12.

²⁸⁹ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Dolj, fond Banca Frații Așer Eschenasy, dosar 8/1908-1945, f. 53 (în continuare se va cita, D.J.A.N. Dolj).

²⁹⁰ *Ibidem*.

bancă, partea fiecărui asociat în beneficii și pierderi; perioada *nelimitată* de funcționare²⁹¹.

Până la înființarea Băncii Naționale a României, în toate localitățile Olteniei s-a simțit nevoia unor instituții de credit. „Cine nu avea capital era greu să întreprindă ceva. Cămătarii stăpâneau piața”²⁹². Fondarea Institutului Central de emisiune, în anul 1880, a reprezentat un moment important în istoria creditului și a monedei naționale. Beneficiind de o structură organizatorică complexă și de personal calificat, instituția a reușit să adopte și să aplice pe plan bancar-monetar soluții optime, chiar în momente grele de război, schimbări politice, crize economice și mișcări sociale. Prin „expansiunea monetară” justificată, aceasta a avut principala contribuție în crearea și dezvoltarea celor mai importante instituții financiar-bancare și a comerțului de bancă din România²⁹³. Dacă înainte de 1880 dobânda percepută pe piață nu scădea sub 15%, în decurs de 20 de ani de la înființare, Banca Națională a perceput o dobândă ce a oscilat între 4% și 6%²⁹⁴. Totodată, banca și-a selectat clientela din rândul comercianților și industriașilor, iar capitalul dat cu împrumut a fost orientat spre dezvoltarea întreprinderilor comerciale și industriale. La puțin timp după înființarea Băncii Naționale au luat naștere sucursalele de la Brăila, Craiova, Galați și Iași, în martie 1881²⁹⁵. Activitatea lor s-a axat pe următoarele operațiuni financiare: primeau în cont curent sumele care le erau vărsate de particulari și de stabilimentele publice sau private; eliberau mandate la ordin asupra Băncii centrale și asupra celorlalte sucursale; operau, prin viramente, transportul sumelor vărsate la București în profitul conturilor curente în toate sucursalele; realizau

²⁹¹ *Ibidem*.

²⁹² C. Pajură, D. T. Giurăscu, *op. cit.*, p. 169.

²⁹³ Mugur Isărescu, *Banca Națională a României 1880-1995*, București, Editura Enciclopedică, 1995, p. 96.

²⁹⁴ Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc în slujba claselor exploatare din România*, București, Editura Științifică, 1958, p. 113.

²⁹⁵ C. G. Marinescu, *Banca Națională a României. Legi, statute, dispozițiuni monetare, convențiuni financiare*, București, 1939, p. 102.

avansuri pe lingouri și pe monede străine de aur și argint etc²⁹⁶. În vederea inaugurării acestor sucursale, consiliul de administrație a pus în circulație bilete de bancă în valoare de 2.800.000 de lei, care urmau să fie utilizate pentru susținerea operațiunilor bancare, iar pentru bugetul fiecărei sucursale în parte a fost acordată suma de 150.000 de lei. Concomitent, au fost aprobate primele liste cu persoanele și casele de comerț ce urmau să fie permise la cont curent, la fiecare sucursală în parte. În primele luni ale anului 1881 au fost stabilite și remunerațiile lunare ale funcționarilor. Astfel, directorul primea 1.000 de lei pe lună, casierul și contabilul între 350 și 500 de lei pe lună, iar impegatul între 120 și 150 de lei lunar²⁹⁷.

Sucursala din Craiova și-a început activitatea la 1 martie 1881, iar până la finele lunii a fost aprobat regulamentul interior și au fost admise la cont curent primele persoane. Elefterie Corneti, primul director numit la Craiova, nu a avut drept de decizie asupra persoanelor care au fost permise la cont curent cu facultatea de scont. Domnia sa a întocmit listele cu solicitările unor conturi creditoare, pe care le-a înaintat Băncii Centrale, aceasta luând decizia finală. Banca Națională a încercat, astfel, să evite aventurarea sucursalei în operațiuni riscante, prin cunoașterea clientelei acesteia. Persoanele și casele de comerț, care doreau să obțină un cont curent cu facultatea de scont, trebuiau să îndeplinească anumite condiții: firma comercială să fie înregistrată la Tribunal, iar în cazul firmelor sociale, acestea trebuiau să facă dovada că prescripțiile Codului de comerț au fost îndeplinite. La Sucursala din Craiova, la 18 martie 1881 au fost acceptate la cont curent cu facultatea de scont următoarele persoane: Samuil Samitca, cu scont până la 10.000 de lei; Rafael I. Penhas, împrumutat cu 5.000 de lei; Iancu Tiulescu, 15.000 de lei; I. Petrescu, 25.000 de lei; Sarah et Ipold, 6.000 de lei; N. Dulgherescu, 8.000 de lei²⁹⁸. Sumele au fost depășite pe măsură

²⁹⁶ ****Banca Națională a României operațiunile sêle în Bucuresci și în Sucursale*, București, 1881, pp. 3-4.

²⁹⁷ Mihaela Tone, Cristian Păunescu, *Despre extinderea rețelei de sucursale și agenții a BNR (1880-1930)*, în „*Historia Urbana*”, tom. XV, nr.1-2/2007, București, Editura Academiei Române, p. 89.

²⁹⁸ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, part. I, p. 479.

ce persoanele care au fost admise la cont curent au fost *recunoscute pe deplin solvabile*²⁹⁹. Primele case de comerț din Craiova, cărora li s-a acordat facultatea de scont cu două semnături, au fost admise de consiliul general al Băncii Naționale a României abia la 15 februarie 1891. Acestea au fost: C. D. Dumitrescu&Frați, toptangiu; N. T. Popp, grânar; Așcher Eschenasy, bancher și I. R. Penchas, toptangiu³⁰⁰. Împrumuturile erau acordate pe maxim 4 luni, cu o dobândă ce a variat între 4 și 8%. În primul an de activitate (1881), dobânda practică a fost de 4-5%, în anul 1887 aceasta a urcat la 6%, iar în 1899, pe fondul crizei economice, la 8%³⁰¹.

La 31 decembrie 1881, Sucursala din Craiova și-a încheiat primul bilanț cu cheltuieli mai mari decât profitul. Acest lucru a fost cauzat, pe de o parte, de recolta agricolă slabă, înregistrată în anul 1881 și a lipsei exportului³⁰², iar pe de altă parte, de faptul că existau

²⁹⁹ La 2 aprilie 1881 au fost acceptați la cont curent: Benvenisti S., librar; Demetrescu Const.&Frații, toptangiu de manufactură; Dulgherescu Nicolae, Eschenasy Așer et frate, bancheri; Julescu Iancu, Nicolau Ilie, manufactură; Petrescu Ioan, Penchas S. Rafael, zaraf; Samitca Paul, librar; Sarasy et Ipold, cofetar. La 6 mai 1881: Andrian Tache, marchitan; Angelescu Niță, lumânărar; Boicescu și Popescu, manufacturieri; Constantinescu Eraclie et Co., lipscani; Dumitrescu Alex., băcan; Fermo Lazăr fiu, bancher; Fortunescu D. S., băcan; Kepich Bruder, comisionar de piei și mașini de cusut; Kitzu Marin, marchitan; Mondel A. Moise, giuvaergiu; Michail B. Dem., băcan; Pomeranz B., morar; Popp N. T., comerciant de grâne și comisionar; Rădulescu P. N., băcan; Samitca Ralian, tipograf; Stănescu Grigore, cojocar; Velescu Pantelie, manufacturier. La 31 octombrie 1881 au fost admiși: Andreescu P. et frate, comerciant de fierării; Costinescu George, marchitan; Constantinescu Iancu, comerciant de fierărie; Daniel D. et Levi Iacob, zaraf; Diaconescu Ilie, manufacturier; Delcescu Ștefan, manufacturier; Damian Stan și Stan, comercianți de vite și păduri etc., în C. I. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, part. I, p. 478, 483-484.

³⁰⁰ *Ibidem*, p. 488.

³⁰¹ *Ibidem*, p. 507.

³⁰² Mihaela Tone, Cristian Păunescu, *Istoria Băncii Naționale a României în date*, vol. I, 1880-1914, ed. a II-a revizuită, București, Editura Oscar Print, 2006, p. 33.

„firme românești de primă ordine”, care nu beneficiau de scont „pentru că efectele lor” nu dispuneau de două semnături³⁰³.

Până în anul 1890 sucursala și-a desfășurat activitatea în sedii închiriate, motiv pentru care, Consiliul de administrație al Băncii Naționale a decis achiziționarea unor terenuri pentru a asigura spații adecvate operațiunilor bancare. În mai 1885, Elefterie Cornetti a achiziționat un teren, fostă proprietate Barbu și Iorgu Isvoranu, cu prețul de 54.000 de lei³⁰⁴. La începutul anului 1890, sucursala din Craiova își începea activitatea în noul său sediu.

Fig. 2. Banca Națională a României Sucursala Craiova (1890-2009)

Primii funcționari, numiți la sucursala Craiova a Băncii Naționale a României, au fost: Elefterie Cornetti, șef al sucursalei; Chr. Ștefănescu, funcționar principal; P. Gioroșan, verificator; N. Marian, contabil; P. Opreșcu, intendent³⁰⁵.

³⁰³ Mihail Gh. Romașcanu, *Eugeniu Carada (1836-1910)*, București, 1937, p. 235.

³⁰⁴ Mihaela Tone, Cristian Păunescu, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 91.

³⁰⁵ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, part. I, p. 154.

Timp de 11 ani, sucursala din Craiova a fost singurul institut financiar din Oltenia și a încercat, cu mijloacele care i-au stat la îndemână, să sprijine dezvoltarea economică din regiune. Cele patru sucursale: Craiova, Brăila, Galați și Iași, prevăzute a fi fondate în conformitate cu art. 3, din legea de înființare a Băncii Naționale a României, s-au dovedit insuficiente pentru a putea cuprinde întreaga problematică a intereselor bancare și comerciale ale țării. Astfel, conducerea Băncii Naționale a hotărât înființarea de agenții în reședințele de județ. La 14 iunie 1890 a fost aprobat Regulamentul agențiilor B.N.R. Acestea au desfășurat numai operațiuni autorizate de Administrația centrală: scontarea efectelor comerciale, a efectelor agricole, a cupoanelor și a titlurilor ieșite la sorti; împrumuturi simple pe efecte publice; încasarea efectelor ce-i erau remise spre încasare; primirea sumelor în cont curent fără plată de dobândă; eliberarea mandatelor de casă³⁰⁶. Personalul agențiilor era format dintr-un agent, un casier și un contabil. Aceștia erau desemnați din rândul personalului administrației centrale și al sucursalelor³⁰⁷. După aprobarea regulamentului a început extinderea rețelei teritoriale a Băncii Naționale. Până la Primul Război Mondial au fost înființate 29 de agenții, între care: Turnu Severin (1890)³⁰⁸, Caracal (14 noiembrie 1896), Tg. Jiu (15 aprilie 1899)³⁰⁹, Rm. Vâlcea (13 decembrie 1901)³¹⁰. Activitatea sucursalei și a agențiilor a fost înglobată în bilanțul Băncii Centrale, astfel încât, nu deținem informații despre portofoliul fiecărei instituții în parte.

Agenția Turnu Severin a Băncii Naționale a fost înființată în anul 1890, iar primele operațiuni bancare au fost înregistrate la 15 iulie 1892. La finele anului 1893, consiliul de administrație a reușit să achiziționeze de la familia Capeleanu un imobil, în str. Aurelian,

³⁰⁶ Mihaela Tone, Cristian Păunescu, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 93.

³⁰⁷ *Ibidem*.

³⁰⁸ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Mehedinți, fond Banca Națională a României, Agenția Turnu Severin, dosar 1/1892-1945, f. 3 (se va cita în continuare: D.J.A.N. Mehedinți).

³⁰⁹ Gheorghe Birău, *Gorjul bancar*, vol. I, Târgu-Jiu, 2000, p. 40.

³¹⁰ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar 1/1902-1904, f. 4.

nr. 29 (suburbia Traian), pentru suma de 40.000 de lei³¹¹. De conducerea băncii, în primii ani de activitate, s-au ocupat Mihail Georgescu (director) și Gh. Angheliescu (contabil), ambii numiți de consiliul de administrație al Băncii centrale, la 7 mai 1892. Între 1910-1914, funcția de director a fost ocupată de Grigore Bălănescu.

Fig. 3. Agenția Băncii Naționale a României din Turnu Severin (1929-2000)

Agenția Caracal a fost înființată în anul 1897 și a funcționat, la început, cu chirie, în casele Iancu Spănescu. Până în anul 1916 agenția a achiziționat acest imobil, dar și sediul Băncii Comerciale și Agricole din localitate. În anul 1916, cele două imobile au fost vândute, agenția mutându-se cu chirie în casele Gheorghită Protopopescu, unde a activat până în anul 1927³¹². Până la declanșarea primului război mondial directorii care s-au ocupat de conducerea agenției au fost: N. Vișineanu (1897-1900), Chiriac Mihăilescu (1901-1912), Tiberiu Pariciu (1913-1920)³¹³.

³¹¹ Mihaela Tone, Cristian Păunescu, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 94.

³¹² Șt. Richman, *Monografia județului Romanși*, 1928, p. 238.

³¹³ *Ibidem*.

Agenția Tg. Jiu a Băncii Naționale a fost înființată la 15 aprilie 1899. De la data înființării agenției și până la 1900, aceasta a funcționat într-un imobil închiriat. În anul 1901, Guvernatorul M. Soutzu l-a însărcinat pe D. I. Dimitriu să achiziționeze, de la fostul prefect Ion Carabatescu, „casele sale din str. Griviței, nr. 7”, cu anexele destinate servitorilor³¹⁴. Pentru a putea servi drept sediu de bancă, imobilul a suportat modificări în timp, cele mai importante fiind: amenajarea tezaurului (1902) și alimentarea cu energie electrică (1907).

Fig. 4. Banca Națională a României Agenția Tg. Jiu

Primele operațiuni bancare desfășurate de agenție au fost: plata și încasarea efectelor de comerț, scontarea cupoanelor, expedierea fondurilor de argint și în bilete la București, recuperarea monedelor false și acordarea de împrumuturi³¹⁵.

³¹⁴ Gheorghe Birău, *op. cit.*, pp. 44-45.

³¹⁵ *Ibidem*, p. 53.

Înființarea *Agenției Rm. Vâlcea* s-a hotărât la data de 13 decembrie 1901. Aceasta a început să funcționeze în luna august 1902, iar primele operațiuni contabile s-au înregistrat în luna octombrie din același an³¹⁶. Imobilul, situat pe Calea lui Traian nr. 158, închiriat în primul an, a fost achiziționat de Banca Națională a României de la moștenitorii defunctului Petre Slăvitescu, la 17 septembrie 1903, prin licitație publică³¹⁷. Suprafața proprietății era de 1.314,05 m², iar suprafața imobilului de 313,60 m². Imobilul era construit din cărămidă cu soclu de piatră. Parterul avea cinci camere, destinate birourilor și arhivei, o cameră pentru depozitarea tezaurului, o cameră de inspecție, o baie. Agenția Rm. Vâlcea deținea și un imobil destinat pentru locuința funcționarilor, în strada Cpt. Negoiescu, nr.15, cumpărat la data de 1 iulie 1925, de la I. Bădescu. Proprietatea avea o suprafață de 2.228,76 m², 322,16 m² clădiți; imobilul era construit din cărămidă, cu soclul de piatră și avea două apartamente³¹⁸.

După cum rezultă din registrele contabile ale vremii, primele operațiuni înregistrate la agenție au constat în înregistrarea cupoanelor scontate. În primul an de activitate operațiunile băncii s-au desfășurat greoi din cauza situației economice precare a județului. Astfel, la numai câteva luni de la înființarea agenției, D. I. Dimitriu îi scria lui Eugeniu Carada: „De la venirea mea în localitate, modul cum s-a prezentat piața mi-a dat prilejul să constat o slăbiciune generală. Nu vedeam puțința realizării unui portofoliu solvabil pentru noi. Cauzele care făceau imposibilă o judecare matură a solvabilității persoanelor consta în faptul că nu se găsea banul mai cu înlesnire așa că deși s-ar fi găsit persoane întreprinzătoare, cu toate astea preferau mai bine să stea pe loc decât să încapă pe mâinile unor împrumutatori cămătari care nu iertau”³¹⁹.

Neexistând alte societăți bancare în județ, la Agenția Rm. Vâlcea a Băncii Naționale, au fost admise la cont curent câteva case mai

³¹⁶ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar nr. 1/1902-1904, f. 10.

³¹⁷ *Ibidem*, dosar nr. 50/1933-1943, f. 21.

³¹⁸ *Ibidem*.

³¹⁹ *Ibidem*, dosar nr. 4/1903-1933, f. 6.

serioase. La 19 octombrie 1904, D. I. Dimitriu îi scria lui Anton Carp următoarele: „... din ziua sosirii mele la Rm. Vâlcea am constatat că comerțul acestui oraș este atât de înapoiat, încât nu vedeam puțința realizării unui portofoliu serios pentru noi... Am constatat prin urmare, pe piața noastră, una sau două firme mai serioase cu care să începem a lucra. Aceste firme au fost: Ion. P. Băjan farmacist și Frantz Eitel coloniale și fabrica de mobilă. Cu admiterea la scont a acestor două firme am urmărit două scopuri: în primul rând să lovim în cămăta cumplită ce se practica, și în al doilea rând să atragem indirect la scont firmele cele mai serioase ale tăbăcarilor...”³²⁰.

Din bilanțul înaintat la data de 22 februarie 1909, de către D. I. Dimitriu, guvernatorului Băncii Naționale a României, Theodor Ștefănescu, aflăm că înființarea acestei bănci a impulsionat dezvoltarea industriei în județ. S-au dezvoltat industria tăbăcăriei³²¹, frângheriei, lemnăriei, olăriei, fabricării dopurilor de plută, ploscăriei, morăritului³²² etc. Industria și comerțul „...au schimbat cu totul fața pieței noastre... Și faptul acesta este cu atât mai mult îmbucurător, cu cât vedem, că capitalurile puse în aceste întreprinderi sunt mai toate proprii ale județului și conduse exclusiv de români”³²³. Această evoluție prosperă nu a durat mulți ani, deoarece declanșarea primului război mondial a avut, pentru județul Vâlcea, urmări dezastruoase. La 11 noiembrie 1916 au început bombardamentele asupra orașului Rm. Vâlcea, iar la 12 noiembrie 1916, D. I. Dimitriu a primit ordin să părăsească localitatea. Conformându-se ordinului primit, D. I. Dimitriu a luat de la Agenția Rm. Vâlcea numerarul existent în casă, efectele comerciale, polițele și registrele. Valorile pe care le avea asupra sa au fost depuse, la 17

³²⁰ *Ibidem*, f. 9-10.

³²¹ Dintre stabilimentele principale de tăbăcărie le putem menționa pe: Frații Hanciu & M. Schendt (cu un capital de 270.000 de lei), Dimitrie I. Simian (305.000 de lei), Oprea I. Simian (262.000 de lei), Nicolae I. Simian (170.000 de lei), Șteflea P. Lupaș (94.000 de lei), Frații Ghibu & Roșca (60.000 de lei) etc.

³²² Cele mai importante fabrici au fost: Societatea „Sentinela”, cu un capital de 200.000 de lei și Andrei Gheltesch, cu un capital de 150.000 de lei.

³²³ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar nr. 4/1903-1933, f. 15.

noiembrie 1916, la Banca Națională a României din București. El și-a desfășurat activitatea aici, până în luna martie 1917, când a fost obligat să revină la Rm. Vâlcea pentru a prelua conducerea Casei de Împrumut pe Gaj (nou înființată sub denumirea de L.D.K.), filiala Rm. Vâlcea³²⁴.

În perioada 1916-1918, activitatea lui D. I. Dimitriu la agenția din Rm. Vâlcea a fost redusă. Agenția a fost pusă sub sechestru, el neavând permisiunea de a face alte operațiuni decât cele strict ordonate de L.D.K.³²⁵. Această situație s-a menținut până în luna iunie 1918 când, ridicându-se moratoriul pentru polițe, a început încasarea din portofoliul agenției, fapt ce a determinat intrarea în normalitate a reescontului.

Sucursala și agențiile Băncii Naționale din Oltenia au fost de un real folos în această zonă. Prin creditele acordate ele au favorizat înființarea și dezvoltarea celorlalte bănci locale. Totodată, au sprijinit dezvoltarea economiei și au limitat efectele cămătăriei. Timp de 16 ani, Sucursala din Craiova a fost singura instituție de credit din localitate. În anul 1897 a fost înființată Banca Comerțului, urmată de Banca Calafatului (1901), Banca Olteniei (1904), Banca Craiovei (1907) etc. Înființarea Agenției Turnu Severin a avut o mare influență asupra creării sistemului bancar mehedințean. Până la primul război mondial, în localitate funcționau cinci instituții de credit locale (Banca Mehedințului, Banca Severinului, Banca Comercială din Turnu Severin, Banca Comercianților și Industriașilor, Banca populară Dunărea) și o agenție a Băncii Comerțului din localitate. Sistemul bancar mehedințean a fost completat cu 102 bănci populare urbane și rurale, apărute între anii 1898-1906³²⁶. La zece ani de la înființarea Agenției Tg. Jiu, în județul Gorj funcționau cinci bănci comerciale, cu sediul în Tg. Jiu, și 89 de bănci populare urbane și rurale³²⁷. Înființarea Agenției Rm. Vâlcea a avut un impact deosebit asupra creării sistemului bancar vâlcean. La șapte ani de la crearea acestei agenții, în

³²⁴ *Ibidem*, f. 16.

³²⁵ *Ibidem*, f. 18.

³²⁶ Gh. Dumitrescu-Bumbești, *Cooperația de ieri și de astăzi, Conferințe cooperatiste*, București, 1927, p. 510.

³²⁷ I. Mateiescu, P. Popeangă, V. Uscătescu, *op. cit.*, pp. 1-456.

județul Vâlcea funcționau șase bănci comerciale (cu un capital social de 1.210.000 de lei) și 75 de bănci populare urbane și rurale (capitalul lor era de 3.182.645 de lei). Dintre cele șase bănci comerciale, patru își desfășurau activitatea în Rm. Vâlcea: Banca Vâlcea, Banca Râmnicului, Banca Providența, Banca Fortuna, și două în Drăgășani: Banca Drăgoești și Banca „Unirea Comercială”³²⁸. Cel mai mic număr de instituții bancare a fost înregistrat în județul Romanați, unde, la 10 ani de la înființarea agenției, au fost fondate numai două bănci comerciale: Banca Romanați și Banca Corabia. Între 1898-1906, sistemul bancar din Romanați a fost completat cu 80 de bănci populare urbane și rurale³²⁹.

b. Banca Comerțului din Craiova: organizare și evoluție (1897-1918)

Dezvoltarea Craiovei a fost favorizată și de poziția sa centrală în cadrul Olteniei, localitatea plasându-se la întretărirea unor importante drumuri comerciale. Aici se întâlneau drumurile care mergeau spre Cetatea de la Severin, cu drumurile ce plecau spre Dunăre, la Calafat, Țibru³³⁰ și Corabia³³¹. Încă din sec. al XV-lea, Craiova a devenit un centru politic și economic, în jurul căruia au gravitat așezările vecine, localitatea intrând într-un stadiu preurban, de oraș în devenire. Din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, Craiova a fost numită frecvent oraș, afirmându-se ca o piață bună pentru vânzarea și cumpărarea animalelor³³².

În secolul al XVII-lea, Craiova a fost recunoscută ca cel mai important centru urban din Oltenia³³³ și al doilea centru urban al țării,

³²⁸ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar 4/1903 – 1933, f. 12.

³²⁹ Gh. Dumitrescu-Bumbești, *op. cit.*, p. 510.

³³⁰ DRH, B, VIII, p. 313, nr. 199.

³³¹ *Ibidem*, p. 443, nr. 275.

³³² Cezar Avram, Dinică Ciobotea, Virgil Joița, Vl. Osiac, Ion Pătroi, Ileana Petrescu, *op. cit.*, p. 84.

³³³ Paul Emanoil-Barbu, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *op. cit.*, p. 20.

după București³³⁴. Documentele de la începutul secolului menționează aici existența fierarilor, dulgherilor, zidarilor, dar și a meșteșugarilor lemnari, care construiau acoperișurile așezămintelor religioase și pe cele ale caselor boierești. Mijlocul secolului al XVII-lea a coincis cu sporirea comerțului local, pe fondul intensificării legăturilor cu centrele din Transilvania. Astfel, din cei 199 de negustori menționați în schimburile comerciale din perioada 1686-1692, majoritatea erau din Craiova, Slatina, Rm. Vâlcea. Dezvoltarea economică a orașului Craiova a determinat apariția în această zonă în secolul al XVIII-lea, a celui mai vechi statut de breaslă meșteșugărească din Țara Românească: cel al săpunarilor și lumânărilor³³⁵. Întreaga legislație economică și administrativă, înfăptuită în perioada 1859-1880, a permis dezvoltarea comerțului, Craiova figurând printre localitățile cu o producție meșteșugărească-industrială mare. Până la 1 ianuarie 1880, pe piața Craiovei au funcționat nu mai puțin de 260 de comercianți și industriași³³⁶. Funcția economico-comercială, pe care o avea localitatea în secolul al XIX-lea, a atras după sine, orientarea unei mari cantități de capital către sistemul bancar de aici.

*Banca Comerțului din Craiova*³³⁷ a fost înființată la 12 decembrie 1897, sub formă de societate cooperativă de credit cu durata nelimitată, cu un capital social inițial de 200.000 de lei³³⁸. Primele operațiuni contabile au fost înregistrate la 10 februarie 1898³³⁹.

³³⁴ Laurențiu Rădvan, *Orașele din Țara Românească până la sfârșitul secolului al XVI-lea*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2004, p. 429.

³³⁵ Paul Emanoil-Barbu, Dinică Ciobotea, Ion Zarcă, *op. cit.*, p. 20.

³³⁶ C. I. Băicoianu, *op. cit.*, vol. II, part. I, pp. 52-56.

³³⁷ Actul constitutiv și statutele autentificate la Tribunalul Dolj, Secția Comercială și Notariat, la nr. 1484 din 20 martie 1899 și a fost autorizată de sentința aceluiași Tribunal, nr. 103 din 2 aprilie 1899, în D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 1/1899-1948, f. 7.

³³⁸ Idem, fond Fundația Jean Mihail, dosar 423/ 1899-1926, f. 1.

³³⁹ *Ibidem*.

Inițiativa înființării i-a aparținut lui C. Neamțu (care a și fost numit director la 1 mai 1909³⁴⁰), la vremea respectivă contabil la Sucursala din Craiova a Băncii Naționale a României, iar fondatori au fost 134 de comercianți, negustori și proprietari din județ³⁴¹.

³⁴⁰ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de censored către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 7 martie 1910, Craiova, 1910, p. 6.

³⁴¹ C. Neamțu, V. P. Andreescu, C. I. Prejbeanu, Ath. D. Damianoff, Banca de Scont din București, Ștef. Nicolăescu, Matheiu I. Dănăricu, Ștef. G. Popp, Gr. M. Vulcănescu, Ana Vulcănescu, M. A. Georgescu, I. P. Antonescu, N. N. Lupulescu, I. N. Lupulescu, G. Nicolaescu, C. C. Neamțu, T. Băbeanu, C. M. Dănăricu, Enache Manea, I. Mihăescu, Șt. N. Vulcănescu, Paul Lazăr, Gh. Teodorini, M. Teodorescu, Adam Popescu, P. M. Ploșoreanu, Tr. S. Nițescu, N. Mihăilescu, A. Angelescu, T. Costescu, Fl. Nicolaescu, Gh. Mihăilescu, Em. Petrescu, Gr. Antonescu, I. Stoiculescu, Șt. Constantinescu, Sc. Moscu, G. Pencioiu, T. D. Dumitrescu, N. G. Coșoveanu, Gr. D. Cacaliceanu, Șt. Cănescu, D. S. Fortunescu, I. D. Dumitrescu, A. Crăciunescu, Gr. Petrino, V. B. Gheorghiu, I. Chețeanu, C. N. Mihail, M. A. Cercelaru, Fîru N. Popescu, Tache Andreianu, P. Lăzeanu, G. Ionescu, Fl. Stoenescu, C. Iliescu, C. Georoceanu, M. Nasta, S. Alexiu, T. Florescu, I. Nedeianu, I. M. Oprescu, H. A. Stern, C. I. Dișteanu, I. Zamfirescu, D. Miletici, Gr. Dumitrescu, Șt. Rudeanu, N. I. Eftimiu, T. Andreescu, A. Marinescu, Sc. C. Mateescu, P. D. Costescu, A. Pascu, G. Săftoiu, I. Eskenasy, N. Predescu, Hr. P. Daniil, I. Minovici, Z. Calotescu, M. Demetrescu, D. Ionescu, Șt. C. Panuțescu, I. D. Stoenescu, C. Dumitrescu, Dr. Augustin, D. Borș, I. G. Pleșa, I. R. Opran, I. Pășăreanu, G. Andronescu, L. Bömchis, A. Ionescu, A. Lafcovici, I. Marian, Șt. I. Marian, D. P. Arsenie, Dr. Betulea, C. Ștefichi, I. I. Ciupag, V. D. Gabroveanu, A. P. Teodorescu, C. C. Becherescu, M. V. Mirică, P. V. Mirică, I. Stănescu, Pant. Constantinescu, N. Rădulescu, T. Călinescu, A. P. Jitea, I. Ionescu, G. Nicolăescu-Ciobotea, T. D. Costescu, D. C. Rebedea, V. Roșca, I. Roșca, L. Manolescu, Șt. Nicolăescu, I. Călniceanu, Al. Merfulescu, Pr. V. Negrescu, C. Pășăreanu, M. Gheorghiu, I. Popescu, G. N. Loga, Șt. Borcoș, Nistor Popescu, Tr. Cloșan, Gr. Dănoiu, în D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 1/1899-1948, f. 7.

Fig. 5. C. Neamțu

La 29 martie 1899, Banca Comerțului a fost transformată în societate anonimă pe acțiuni, cu un capital social de 1 milion de lei, împărțit în 5.000 de acțiuni a câte 200 de lei fiecare. Capitalul a fost integral acoperit de societari, în conformitate cu prevederile actului constitutiv, acesta putând fi mărit prin una sau mai multe emisiuni, după decizia adunării generale. Conform statutelor, societatea urma să fie administrată de un consiliu compus din 7-9 membri, numiți de adunarea generală³⁴². În prima sa ședință, consiliul de administrație și-a desemnat biroul, astfel: președinte, Const. N. Michail; membrii - Paul Lazar, Enache Manea, Ilarie Marian, Vasile P. Andreescu, Marin V. Mirică, A. D. Damianoff, figuri distinse ale comerțului craiovean³⁴³.

Activitatea Băncii Comerțului, cea mai importantă bancă particulară din Oltenia, înființată cu capital românesc, s-a axat pe următoarele operațiuni financiare: primea bani în păstrare: cu librete de economii de la 5-5.000 de lei de restituit la cerere; realiza împrumuturi pe gajuri de cereale, mărfuri, efecte publice și polițe; cumpăra și vindea: rentă, scrisuri funciare și acțiuni; realiza plăți în țară la Creditul Funciar Rural și Urban, la bănci și la particulari; făcea plăți în străinătate către: Austro-Ungaria, Germania, Franța, Olanda,

³⁴² *** *Banque du commerce, société anonyme Craiova, Statutus*, Craiova, 1903, p. 7.

³⁴³ D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 423/1899-1926, f. 7.

Belgia, Italia, Anglia etc.; desfășura schimb cu tot felul de monede; elibera scrisori de credit asupra tuturor stațiunilor climaterice din străinătate precum: Karlsbad, Franzensbad, Marienbad, Ems, Gastein, Ischl, Vichy, Vittel, Aix-les-Bains, Ostende, Nissa³⁴⁴ etc.

Principalul izvor de alimentare cu capital al băncii l-au constituit depunerile spre fructificare. Pentru economiile depuse spre păstrare, banca a acordat, până la primul război mondial, o dobândă de 5-6%³⁴⁵. Sumele depuse spre fructificare s-au mărit de la 208.569 de lei, sumă valabilă la 1899, la 1.246.872 de lei, în 1900. Mergând într-o ascensiune regulată, aceste sume s-au majorat în anii următori, astfel: în anul 1903, la 3.373.560 de lei, în anul 1905, la 9.011.247 de lei, în anul 1907 reprezenta de șase ori capitalul social, adică 12.359.246 de lei, iar la 1913 depunerile urcaseră la 40.439.972 de lei³⁴⁶.

Cea mai adecvată formă de creditare, activată de bancă, atât pentru mediul urban, cât și pentru mediul rural a fost împrumutul ipotecar, acordat pe 2, 3, 5, 10 sau maximum 20 de ani, cu o dobândă ce varia între 9-11%³⁴⁷. Ipotecile constau în pământ, case, vii, păduri și diverse plantații. Solicitantul era obligat să prezinte băncii o serie de documente prealabile, pe baza cărora putea activa împrumutul. Astfel, proprietatea trebuia să fie trecută în cartea funciară, solicitantul trebuia să prezinte actele doveditoare din care să rezulte că este proprietarul imobilului și să nu aibă obligații la alte instituții de credit. Din documentele de arhivă aflăm că, acest tip de împrumut a fost solicitat mai ales de țărănime. Locuitorii din comunele: Valea Boului, Stoenеști, Stoina, Slăvuța, Țântăreni, nemulțumiți de creditele acordate de băncile populare rurale au apelat la creditul Băncii Comerțului³⁴⁸. Cu împrumuturile acordate de bancă, țărani din județ, și nu numai ei, și-au ridicat case, au achiziționat unelte, vite, semințe

³⁴⁴ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 6/1931-1948, f. 4; Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 7 martie 1910, Craiova, 1910, p. 11.

³⁴⁵ D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 423/1899-1926, f. 58.

³⁴⁶ C. Neamțu, *Banca Comerțului Craiova*, Craiova, 1939, p.12.

³⁴⁷ D.J.A.N Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 41/1914, f. 1-2.

³⁴⁸ *Ibidem*, dosar 19/1926, f. 101-176; *Ibidem*, dosar 20/1926, f. 220-321.

etc. În ceea ce privește evoluția acestor împrumuturi, observăm că: la 1900 acestea însumau 641.190 de lei, la 1907, 6.278.374 de lei, pentru ca la 1913 să se ridice la valoarea de 19.347.219 de lei³⁴⁹.

Urmărind evoluția mijloacelor proprii de exploatare (capital social și fonduri de rezervă), în perioada 1899-1914 se observă o creștere a acestora. La numai un an de existență, capitalul social al băncii a fost majorat de la 200.000 de lei la 1 milion de lei (la 1899)³⁵⁰. Progresele băncii i-au determinat pe acționari să-și mărească capitalul social. Astfel, Adunarea generală extraordinară a acționarilor, convocată la 4 martie 1907, a decis majorarea capitalului social la 2 milioane de lei³⁵¹. La patru ani de la această operațiune, Adunarea a hotărât creșterea capitalului social cu încă un milion³⁵². În 11 martie 1912 capitalul a fost majorat cu încă 2 milioane de lei, așa încât, la 1913 era de 5 milioane de lei³⁵³. În paralel, au fost majorate și fondurile de rezervă. Dacă la 1900 fondul de rezervă era de 64.554 de lei, iar la 1907 însuma 1.387.992 de lei, la finele anului 1913 suma crescuse de 4 ori, ajungând la 4.970.899 de lei³⁵⁴.

Pentru a satisface pretențiile clientelei, până la primul război mondial, Banca Comerțului a înființat agenții la: Caracal, Bechet, Drăgășani, Turnu Severin, Tg. Jiu, Corabia și Balș. Grație extinderii activității, aceasta a reușit să inaugureze, după primul război mondial, încă două agenții, una la Filași și alta la Lugoj, și o sucursală la București. Agențiile au făcut schimb de orice fel de monedă sau bilete de bancă străine; au participat la capitalul anumitor societăți și întreprinderi comerciale, industriale, miniere, agricole, au închiriat imobile³⁵⁵, au acordat împrumuturi ipotecare pe

³⁴⁹ C. Neamțu, *op. cit.*, p. 12.

³⁵⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 423/1899-1926, f. 84.

³⁵¹ Idem, fond Banca Comerțului, dosar 1/1899-1948, f. 6.

³⁵² *Ibidem.*

³⁵³ *Ibidem.*

³⁵⁴ C. Neamțu, *op. cit.*, p. 12.

³⁵⁵ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 6/1931-1948, f. 4.

termene scurte sau medii³⁵⁶. În anul 1906 banca a inaugurat primele agenții: una la Tg. Jiu și alta la Corabia³⁵⁷. *Agenția din Tg. Jiu* și-a desfășurat activitatea în imobilul din str. T. Vladimirescu, nr. 22, fostă proprietate a lui Felix Pogoweltz³⁵⁸. Pentru cazarea funcționarilor, agenția a achiziționat din primele luni de activitate un imobil în str. Dr. Angheliescu. Banca a acordat credite ipotecare pe termene scurte și medii, cu o dobândă de 10% pe an și un comision de ¼% din valoarea creditului³⁵⁹.

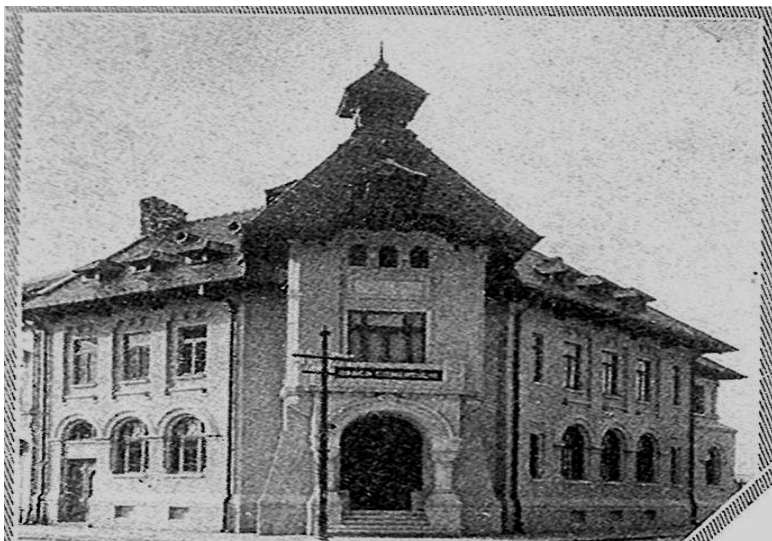

Fig. 6. Agenția Băncii Comerțului din Tg. Jiu

³⁵⁶ În anul 1915, Nicolae Boșneag împrumută de la Agenția din Corabia a Băncii Comerțului suma de 2.000 de lei, cu o dobândă de 11%. Termenul era de 2 ani, iar ipoteca era pe casă și pământ, în D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 1/1915, f. 1.

³⁵⁷ Idem, fond Fundația Jean Mihail, dosar 423/1899-1926, f. 231.

³⁵⁸ Idem, fond Banca Națională a României, Agenția Tg. Jiu, dosar 43/1912, f. 15.

³⁵⁹ În anul 1913, C. I. Trotea, domiciliat în Tg. Jiu, s-a împrumutat suma de 9.000 de lei cu o dobândă de 10% și un comision de ¼% pe an. Termenul împrumutului a fost de doi ani, în D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 26/1915, f. 1.

Creditele au fost acordate, în general, către țărănime, garanțiile fiind reprezentate de terenurile agricole, case, vite, păduri etc. Sursa fondurilor de rambursare o reprezentau banii obținuți din vânzarea recoltelor. În cazul imposibilității achitării împrumutului, banca proceda la executarea garanțiilor. Agenția din Tg. Jiu a intrat, astfel, în posesia mai multor bunuri, printre care un loc viran, plasat în str. Saftoiu, Tg. Jiu și a unei case în comuna Peșteana de Sus, fostă proprietate Sava Somănescu³⁶⁰. Totodată, banca a achiziționat în județ: Fabrica de cherestea din Tg. Jiu, str. Cuza-Vodă; Muntele Zănoaga, Gura Potecului, situat în comuna Baia de Fier; Moșia Bibești-Stârpoaia (70 ha) și Moșia Bârsești, fostă a defunctului C.C. Danielescu; terenurile și pădurile din moșiile Stănești, Magherești și Bobu, cumpărate de la Baroneasa Szent-Kerezty³⁶¹. În preajma declanșării războiului, de buna funcționare a agenției s-au ocupat: Gr. Pătrășcoiu și C. Bălănescu.

Agenția Corabia și-a desfășurat activitatea în str. C. A. Rosetti, nr. 68, într-o clădire fostă proprietate a lui Toma Iliescu. Pentru cazarea funcționarilor, banca a achiziționat un imobil în str. Regele Carol I, fostă proprietate a lui Pavel Ivănescu³⁶². Până la primul război mondial, prin executarea garanțiilor, agenția a intrat în posesia următoarelor imobile și proprietăți din localitate: un imobil în str. Regina Elisabeta colț cu str. Golești, fostă proprietate a lui St. Constantinescu; magazia de cereale din str. Mercur, fostă proprietate a lui Toma Drăghici; magazia de cereale din str. Cerealelor, fostă proprietate a lui G. Surdu; plăuri virane în B-dul Trecerea Dunării, fostă proprietate a lui Pavel Ivănescu; plăuri virane în str. „Regina Maria”, fostă proprietate a lui Pavel Adamescu³⁶³. De buna funcționare a agenției s-au ocupat: C. Georgescu (director), N. Celnic, Gr. Dimitriu, G. M. Dănescu (procuriști)³⁶⁴.

³⁶⁰ *Ibidem*, dosar 11/1927-1936, f. 2.

³⁶¹ *Ibidem*.

³⁶² *Ibidem*.

³⁶³ *Ibidem*, f. 3.

³⁶⁴ D.J.A.N. Olt, fond Banca Comerțului, Agenția Corabia, dosar 18/1931, f. 2.

Agenția Caracal a fost înființată în anul 1908, prin preluarea activului și pasivului Creditului Comercial din localitate³⁶⁵. Agenția a avut în Caracal două imobile, unul în str. Carol, nr. 30, care a servit drept sediu pentru agenție și altul în str. Unirei, nr. 10, fostă proprietate Har Hertenberg, care a servit drept locuință pentru funcționari³⁶⁶.

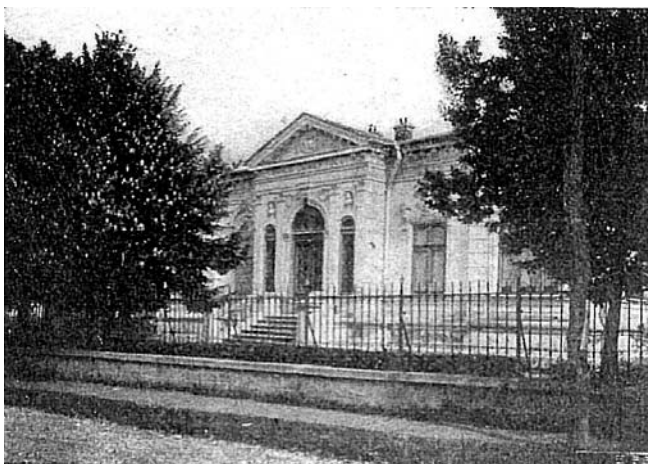

Fig. 7. Agenția Băncii Comerțului din Caracal (str. Carol, nr. 30)

Plasamentul sucursalei în județul Romanați a atins, până la primul război mondial, cifra de 15 milioane de lei³⁶⁷. Cu ajutorul acestor plasamente, proprietăți mari (Moșia Mărăscu - Zvorsca, Moșia Leontopol - Ghizdăvești, Moșia Ivăvescu - Islaz) au fost fărâmițate și au trecut în posesia micilor agricultori. Înainte de primul război, de conducerea băncii s-au ocupat Titu Colțescu (1907-1908), D. G. Soreanu (1908-1912), Chiriac Mihăilescu (1912-1914), Nichita Bicescu, Terente Dobrescu³⁶⁸. Agenția nu a desfășurat nici un fel de activitate în perioada 1914-1918.

³⁶⁵ D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 423/1899-1926, f. 256.

³⁶⁶ Idem, fond Banca Comerțului, dosar 11/1927-1936, f. 1.

³⁶⁷ Șt. Richman, *op. cit.*, p. 239.

³⁶⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 1/1899-1948, f. 55.

Agenția Turnu Severin a fost înființată la 1 iulie 1911, iar primele operațiuni bancare le-a desfășurat la 1 august același an. Societatea a fost înscrisă la Tribunalul Mehedinți sub nr. 560 din 8 august 1911. Imobilul agenției a fost în B-dul Carol, nr. 23³⁶⁹. Acesta era compus din parter și etaj, parterul servind pentru operațiuni de bancă, iar etajul ca locuință destinată directorului³⁷⁰.

Fig. 8. Agenția Băncii Comerțului din Turnu Severin

Agenția s-a bucurat de încrederea locuitorilor, astfel că, până la 1918 aceasta realizase plasamente în valoare de 1.560.255 de lei și avea depuneri spre fructificare de 1.669.377 de lei. De la înființare, până la primul război mondial, banca a fost condusă de D. Sbenghe³⁷¹.

Agenția Balș și-a început activitatea la 1 mai 1912. Ea avut sediul în str. Principele Mihai, nr. 3. Până la primul război mondial, activitatea băncii a fost coordonată de: Alex. Crivăț, director, St. I. Șerban, contabil, Grigore Nemțeanu, casier, M. Oprea și T. Ionescu, funcționari³⁷².

³⁶⁹ *Ibidem*, dosar 11/1927-1936, f. 2.

³⁷⁰ *Ibidem*, f. 31.

³⁷¹ C. Pajură, T. D. Giurescu, *op. cit.*, p. 177.

³⁷² D.J.A.N. Dolj, fond Banca Națională a României, Sucursala Craiova, dosar 43/1912, f. 1.

Fig. 9. Agenția Băncii Comerțului din Balș

Agenția Drăgășani și-a început activitatea la 9 mai 1912, prin preluarea activului și pasivului societății cooperative Unirea Comercială Drăgășani³⁷³. Agenția a avut două sedii în localitate: unul în str. Voievodul Mihai, nr. 12 și altul în str. Al. Lahovary, nr. 10.

Fig. 10. Agenția Băncii Comerțului din Drăgășani
(str. Voievodul Mihai, nr. 12)

³⁷³ *Ibidem.*

Pe lângă cele două imobile, agenția a fost și proprietara: unui imobil în str. Mihai Bravul, nr. 33, fostă proprietate a lui Ghe. Căzănescu; a $\frac{3}{4}$ pogoane teren în Drăgășani și $\frac{3}{4}$ pogoane în comuna Crețeni-Vâlcea³⁷⁴. Banca a acordat credite comercianților, plugarilor și agricultorilor din localitate și județ, și oierilor din comuna Vaideeni. Primul director al agenției, menționat în documentele de arhivă, a fost M. Crețeanu³⁷⁵. Din anul 1912, director a fost numit I. L. Râmniceanu; acesta a fost ajutat de G. G. Șerbănescu, contabil, și Gr. Nemțeanu, casier³⁷⁶.

Agenția din Bechet și-a desfășurat activitatea în casa închiriată de la Ștefan G. Popescu (proprietar din Bechet). Imobilul a fost închiriat pe o perioadă de cinci ani, cu începere de la 23 aprilie 1914³⁷⁷.

Până la declanșarea primului război mondial, Banca Comerțului a creditat anumite întreprinderi industriale, comerciale și financiare, obținând însemnate beneficii din întrebuințarea capitalului ei, în aceste direcții. Nevoia de afiliație a fost dictată chiar de operațiunile băncii, care nu s-au limitat numai la perimetrul orașului Craiova sau al județului Dolj. Astfel, în anul 1901 a fost înființată, din inițiativa lui C. Neamțu, Banca Calafatului, cu un capital social de 150.000 de lei³⁷⁸. Banca Comerțului a participat la subscrierea acestui capital și a fost reprezentată în consiliul de administrație prin C. Neamțu (președinte) și N. Mihăilescu (membru)³⁷⁹. În anul 1908, Banca Comerțului a participat la fondarea Băncii Tg. Jiului, societate înființată din inițiativa lui Const. Dănăricu (presupunem că era rudă cu Matheiu I. Dănăricu), membru în consiliul de administrație al Băncii Comerțului din anul 1909³⁸⁰. La 10 iulie 1909, 32 de comercianți din orașul Drăgășani au subscris un

³⁷⁴ Idem, fond Banca Comerțului, dosar 11/1927-1936, f. 2.

³⁷⁵ *Ibidem*, dosar 30/1931, f. 1 și urm.

³⁷⁶ Idem, fond Banca Națională a României, Sucursala Craiova, dosar 43/1912, f. 1.

³⁷⁷ Idem, fond Banca Comerțului, dosar 41/1914, f. 11.

³⁷⁸ Idem, fond Banca Calafatului, dosar 1/1923-1929, f. 67.

³⁷⁹ *Ibidem*.

³⁸⁰ D.J.A.N. Gorj, fond Banca Tg. Jiului, dosar 2/1938, f. 7.

capital social de 200.000 de lei, punând bazele Băncii Drăgășani din județul Vâlcea. La subscrierea capitalului a participat și Banca Comerțului³⁸¹. Alte bănci afiliate au fost: Prima Casă de Păstrare din Timișoara, fondată în anul 1845, pentru comerț de bancă; Cassa de Păstrare S.P.A. Petroșani, înființată în anul 1901, având ca activitate comerțul de bancă³⁸².

Fig. 11. Prima Casă de Păstrare din Timișoara

Dezvoltarea economică a țării a impus sporirea traficului, nu numai pe uscat, ci și pe apă și cum Serviciul maritim român nu corespundea necesităților reale ale transporturilor maritime, a luat ființă, în anul 1913, societatea România de navigație maritimă, București³⁸³. Înființarea acesteia a impus crearea și a unei societăți de navigație pe Dunăre. A fost, astfel, fondată: societatea S.R.D., București, de către un grup compus din Banca Blank, Banca

³⁸¹ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și Industrie Craiova, dosar 6/1931-1948, f. 7.

³⁸² *Ibidem*.

³⁸³ Societatea „România” de Navigație Maritimă, București, a fost înființată de un grup compus din Banca Blank, Banca Românească, Banca Agricolă, Banca de Scont și un grup de particulari, cu un capital social de 10 milioane de lei.

Românească, Banca Agricolă, Banca de Scont, Banca Comerțului ș.a., cu un capital de 7.200.000 de lei, subscris în totalitate de fondatori. Din acest capital, suma de 5.200.000 de lei a reprezentat aportul în natură, adus de grupul celor patru mari fondatori: Banca Blank, Banca Românească, Banca Agricolă, Banca de Scont, restul fiind acoperit de patru bănci, între care și Banca Comerțului, a cărei participare a fost de 500.000 de lei³⁸⁴.

La finele secolului al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea, 80% din populația Vechiului Regat își producea singură cele necesare îmbrăcăminte. Piața românească era lipsită de materie primă (se producea doar in, cânepă și lână), iar lucrătorii nu beneficiau de specializare. În preajma anului 1900, Banca Comerțului participa cu capital la Fabrica Kasper&Herbert, fabrică ce producea dimie și se adresa nevoilor populației rurale³⁸⁵. În anul 1902, ea a fost distrusă de un incendiu. La data când s-a produs incendiul, Banca Comerțului investise aici, un capital de 414.143 de lei. Pentru refacerea fabricii a fost necesar un capital de 500.000 de lei, cel mai important creditor fiind, de asemenea, Banca Comerțului³⁸⁶. Până la primul război mondial, Fabrica de postav Oltenia (nume sub care o regăsim după refacere), a produs postavuri militare³⁸⁷.

În domeniul industriei alimentare, Banca Comerțului a participat, în anul 1909, la fondarea societății Mercur S.A. Craiova, fabrică de ape gazeoase³⁸⁸.

Sub directa îndrumare a consiliului de administrație, din care au făcut parte, între alții: Ion. G. Pleșea (președinte), M. Blank, M. I. Dănăricu, C. Neamțu, Ștefan G. Popp, până la primul război mondial, Banca Comerțului a creat un fond destinat operelor de binefacere, culturale și naționale. De acest fond au beneficiat: Liga Culturală, Școala din Bihor, Ziarul Tribuna, Crucea Roșie, Școala Amica Copiilor, Societatea Scriitorilor români³⁸⁹.

³⁸⁴ ****Banca Marmorosch Blank&Co. 1848-1923*, 1923, 104-105.

³⁸⁵ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 27/1913, f. 6.

³⁸⁶ *Ibidem*, f. 1-3.

³⁸⁷ *Ibidem*, f. 10.

³⁸⁸ *Ibidem*.

³⁸⁹ *Ibidem*, dosar 1/1899-1948, f. 20.

Evoluția ascendentă a activității Băncii Comerțului a necesitat, cu timpul, un spațiu adecvat pentru desfășurarea operațiunilor bancare, spațiu pentru arhivă, birouri pentru funcționari, un imobil central pentru accesul rapid al clientelei la ghișeele băncii. Astfel, între anii 1912-1915 a fost construit Palatul Băncii Comerțului, după un proiect întocmit de arhitectul Ion Mincu și definitivat de arhitectul Constantin Iotzu. Imobilul, astăzi Palatul Primăriei, era o construcție elegantă, care se întindea pe trei nivele, cu un subsol masiv, cu trezorerie, arhivă, depozite, uzină electrică proprie, centrală pentru încălzire și atelier mecanic. În această casă, înzestrată, cu tot ceea ce constituia siguranță și confort în materie de instalație de bancă, și-a desfășurat activitatea din anul 1915³⁹⁰.

Fig. 12. Palatul Băncii Comerțului Craiova (1915- 1949) – astăzi
Palatul Primăriei

O atenție deosebită a fost acordată personalului băncii. Numirea în serviciu, gradele, ierarhia, drepturile și obligațiile personalului din banca centrală și din agenții era fixat printr-un Regulament interior. Personalul calificat era angajat dintre licențiații

³⁹⁰ Idem, fond Banca Națională a României, Sucursala Craiova, dosar 43/1912, f. 28.

academiilor comerciale și absolvenții liceelor comerciale din Oltenia sau din țară. Pentru agenții și pentru instituțiile afiliate, tinerii desfășurau mai întâi o practică în Banca Comerțului. A fost cazul lui Grigore Borc, directorul Băncii Calafatului, care a activat la Banca Comerțului în perioada 1905-31 martie 1913. C. Procopie, practicant la Banca Comerțului între anii 1915-1922, a fost numit procurist la Banca Calafatului la 15 august 1924³⁹¹. Funcționarii primeau lunar salariul și beneficiau anual de concediu de odihnă și de concediu medical.

În anul declanșării primului război mondial, banca avea 909 acționari din localitățile în care funcționau agențiile sale³⁹². În ceea ce privește evoluția bilanțieră în perioada 1914-1918, aceasta a fost următoarea:

Anul	Capitalul social	Fonduri de rezervă	Credite clienți	Depuneri spre fructificare	Beneficiul net
1914	7.818.000	6.709.190	8.708.547	35.745.456	1.006.001
1915	7.831.500	7.000.000	7.194.114	34.669.801	1.051.127
1916/1918	9.500.000	8.303.536	7.315.456	36.780.722	3.000.365

La finele anului 1914, banca avea un capital propriu (capital social și fonduri de rezervă) de 14.527.090 de lei, credite în valoare de peste 8 milioane de lei, depozite de peste 35 de milioane de lei și profit de 1 milion de lei. Pe fondul declanșării primului război mondial, capitalul propriu a crescut cu 21%, creditele au scăzut cu 15%, iar depozitele au crescut cu 3%. După părerea noastră, din analiza acestor situații rezultă faptul că Banca Comerțului era o bancă solidă, permanent preocupată de atragerea de resurse și de noi investitori. Totodată, majorarea profitului a rezultat din creșterea dobânzilor și a comisioanelor.

În perioada 1915-1916 banca a activat numai câteva luni, pentru ca, între anii 1917-1918 în sediul agenției din Craiova să nu se mai desfășoare nici un fel de operațiuni bancare. Activitatea băncii a fost reluată la finele anului 1918.

³⁹¹ Idem, fond Banca Calafatului, dosar 10/1921, f. 2.

³⁹² Idem, fond Banca Comerțului, dosar 23/1916, f. 1.

c. Mișcarea bancară din Oltenia în perioada 1880-1918: băncile mici și mijlocii.

Sub impulsul unei politici economice statornice și cu caracter protecționist, inaugurată la 1891, înzestrarea țării atât cu drumuri și căi ferate, cât și cu mijloace de navigație fluvială și maritimă, a dat posibilitatea și finanței private să se dezvolte. Înființarea agențiilor B.N.R., începută la 1890, a atras după sine un curent de mare expansiune a mișcării bancare românești. Această expansiune s-a produs în două direcții: pe de o parte, prin înființarea de sucursale de către băncile mari existente, iar pe de altă parte, prin înființarea băncilor comerciale. La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, sistemul de credit din România s-a extins rapid. Dacă în preajma anului 1900, în România existau 26 de instituții de credit cu un capital de 80 de milioane de lei, în preajma declanșării primului război mondial numărul acestora era de 196, cu un capital de 228 de milioane de lei³⁹³. Perspectiva de reescont la Banca Națională a fost unul dintre cele mai prielnice imbolduri pentru înființarea de bănci noi.

Pe baza documentelor de arhivă și din informațiile oferite de economistul Victor Slăvescu am reușit să realizăm un tablou al principalelor instituții de credit din Oltenia, pentru începutul de secol XX. Acesta se prezintă în felul următor:

Nr. Crt.	Denumirea și localitatea	Județul	Anul înființării
1.	Banca Agricolă Sucursala Craiova	Dolj	1896
2.	Banca Mehedințului, Turnu Severin	Mehedinți	21 februarie 1899
3.	Banca Vâlcea, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1 iulie 1899
4.	Banca Calafatului, Calafat	Dolj	1901
5.	Banca Agricolă, Sucursala Calafat	Dolj	1901
6.	Banca Drăgoești, Drăgășani	Vâlcea	noiembrie 1902

³⁹³ Aurel Vijoli, *op. cit.*, pp. 130-131.

7.	Banca Providența, Rm. Vâlcea	Vâlcea	-
8.	Banca Fortuna, Rm. Vâlcea	Vâlcea	-
9.	Banca Olteniei, Craiova	Dolj	1904
10.	Banca Severinului, Turnu Severin	Mehedinți	21 decembrie 1904
11.	Banca Râmnicului, Rm. Vâlcea	Vâlcea	16 mai 1905
12.	Banca Romanați, Caracal	Romanați	21 aprilie 1907
13.	Banca Podgoriei, Drăgășani	Vâlcea	13 august 1907
14.	Banca Craiovei, Craiova	Dolj	1907
15.	Banca Caracal, Caracal	Romanați	1907
16.	Banca Generală Română, Sucursala Craiova	Dolj	1907
17.	Banca Comercială din Turnu Severin	Mehedinți	13 mai 1908
18.	Banca Generală a Gorjului, Tg. Jiu	Gorj	1908
19.	Banca Tg. Jiului, Tg. Jiu	Gorj	8 martie 1908
20.	Banca Corabia, Corabia	Romanați	1909
21.	Banca Drăgășani, Drăgășani	Vâlcea	10 iulie 1909
22.	Banca Creditul Oltean, Craiova	Dolj	1909
23.	Banca Comercială Tg. Jiu, Tg. Jiu	Gorj	24 septembrie 1910
24.	Banca de Scont, Sucursala Rm. Vâlcea	Vâlcea	octombrie 1911
25.	Banca Comercială și Agricolă Caracal	Romanați	1912
26.	Banca de Scont, Sucursala Craiova	Dolj	1913
27.	Banca Parângului, Tg. Jiu	Gorj	-
28.	Banca C. Lăzărescu & comp., Tg. Jiu	Gorj	-
29.	Banca Agricolă, Sucursala Tg. Jiu	Gorj	-
30.	Banca Comercială, Sucursala Craiova	Dolj	-
31.	Banca României, Sucursala Craiova	Dolj	-

În decurs de 14 ani, între 1899-1913, s-au constituit, în cele cinci județe ale Olteniei (Dolj, Rm. Vâlcea, Turnu Severin, Romanați, Tg. Jiu), 31 de instituții de credit. Ponderea lor pe județe a fost următoarea: 10 instituții bancare în județul Dolj (4 instituții locale și 6 sucursale), 8

în Vâlcea (7 instituții locale și o sucursală), 6 în Gorj (5 instituții locale și o sucursală), 4 în Romanați și 3 în Mehedinți.

După structura etnică a acționariatului, aceste bănci s-au grupat astfel: 29 de bănci și sucursale românești; 1 sucursală româno-germană (Sucursala Craiova a Băncii Generale Române); 1 sucursală de diverse naționalități (Sucursala Craiova a Băncii Comerciale). Din punctul de vedere al structurii juridice, cele 31 de bănci au prezentat următoarea situație: 16 au fost societăți anonime³⁹⁴; 6 societăți cooperative³⁹⁵; 1 societate privată³⁹⁶; 8 sucursale cu sediul principal în altă localitate³⁹⁷. Până la declanșarea primului război mondial, au apărut modificări în structura juridică a băncilor locale. În urma deciziilor luate în adunările generale extraordinare ale societăților cooperative de credit și economii, acestea au fost transformate în societăți anonime, după cum urmează: Banca Calafatului a fost transformată în anul 1903³⁹⁸; Banca Vâlcea, în anul 1909³⁹⁹; Banca Mehedințului⁴⁰⁰, Banca Severinului și Banca Romanați în anul 1912; Banca Craiovei, în 1914⁴⁰¹. Ca urmare a acestor modificări, din punct de vedere juridic, în anul 1914 funcționau: 22 de societăți anonime cu capital local, 1 societate privată și 8 sucursale.

³⁹⁴ Banca Drăgoești, Banca Olteniei, Banca Râmnicului, Banca Podgoriei Drăgășani, Banca Caracal, Banca Comercială Turnu Severin, Banca Generală a Gorjului, Banca Tg. Jiului, Banca Drăgășani, Banca Comercială Tg. Jiu, Banca Comercială și Agricolă Caracal, Banca Parângului, Banca Corabia, Banca Creditul Oltean, Banca Providența, Banca Fortuna.

³⁹⁵ Banca Mehedințului, Banca Vâlcea, Banca Calafatului, Banca Romanați, Banca Craiovei, Banca Severinului.

³⁹⁶ Banca C. Lăzărescu&Comp.

³⁹⁷ Banca de Scont, Sucursalele: Craiova, Rm. Vâlcea; Banca Agricolă, Sucursalele: Craiova, Tg. Jiu, Calafat; Banca Comercială, Sucursala Craiova; Banca Generală Română, Sucursala Craiova; Banca României, Sucursala Cariova.

³⁹⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Calafatului, dosar 1/1923-1929, f. 67.

³⁹⁹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar nr. 4/1903-1933, f. 20.

⁴⁰⁰ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Mehedințului, dosar 9/1911-1916, f. 69.

⁴⁰¹ D.J.A.N. Dolj, fond Banca „Frații Popp”, dosar 136/1926, f. 8.

Pentru a satisface pretențiile clienței, înainte de primul război mondial, băncile mici și mijlocii locale și-au extins rețeaua teritorială, deschizând noi agenții și sucursale. Astfel, Banca Calafatului a fondat, în anul 1907, o agenție în Cetate⁴⁰²; Banca Mehedințului a fondat o agenție în comuna Pătule⁴⁰³; Banca Olteniei și-a extins rețeaua teritorială, înființând o agenție la Drăgășani⁴⁰⁴ (în anul 1913) și una la Bechet⁴⁰⁵; Banca Creditul Oltean a fondat două sucursale: una la Căpreni (Dolj) și alta la Melinești-Hurezani (Gorj)⁴⁰⁶.

Băncile mici și mijlocii din Oltenia au fost create și au funcționat în conformitate cu prevederile codului comercial. Conform art. 90, al. 1-10, actul constitutiv și statutele trebuiau să cuprindă următoarele date: denumirea și sediul societății; felul și natura afacerilor care constituiau obiectul societății; suma capitalului subscris și a celui vărsat; numele asociaților și domiciliul lor; numărul administratorilor, drepturile și datoriile lor; numărul cenzorilor; puterile adunării generale, data de începere a activității⁴⁰⁷. În termen de 15 zile de la semnarea de către asociați a actului constitutiv, un duplicat al acestuia și o copie a statutelor trebuiau depuse la grefa tribunalului, secția comercială, pentru a fi autorizate. În termen de o lună de la depunerea actului la tribunal, administratorii societății aveau obligația de a-l publica în „Monitorul Oficial” (art. 94)⁴⁰⁸.

Principalele operațiuni financiare, desfășurate de instituțiile de credit și cuprinse, cu mici diferențieri, în statutele de înființare, au avut în vedere următoarele activități: acordarea de credite pe obligațiuni personale; acordarea de împrumuturi în cont curent, garantate prin gaj, pe titluri, pe efecte comerciale sau prin garanții ipotecare; efectuarea de operațiuni de reescont; cumpărarea, vinderea

⁴⁰² Idem, fond Banca Calafatului, dosar 1/1923-1929, f. 73.

⁴⁰³ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Mehedințului, dosar 9/1911-1916, f. 416v.

⁴⁰⁴ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Olteniei, dosar 6/1913, f. 7.

⁴⁰⁵ *Ibidem*, f. 12.

⁴⁰⁶ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 339/1931, f. 8.

⁴⁰⁷ C. Hamangiu, *Codul comercial*, pp. 35-36.

⁴⁰⁸ *Ibidem*.

și arendarea de terenuri agricole și alte bunuri mobile; primirea de depuneri spre fructificare sau capitalizare⁴⁰⁹ etc. În statutele de întemeiere ale instituțiilor a fost expusă și orientarea lor spre domeniul agrar, fără a exclude implicarea acestora în afacerile comerciale și industriale. În cel, al Băncii Generale a Gorjului, fondatorii declarau: „Banca va face orice comerț de orice natură”: exploatare de păduri, cumpărări și vânzări de păduri, executări de construcții, înființarea stabilimentelor industriale, înființarea și întreținerea de căi ferate pentru transportul produselor băncii, construirea depozitelor necesare pentru materialul lemnos, exploatarea de cărbuni și terenuri petrolifere, cumpărări și vânzări de imobile rurale⁴¹⁰. Cu scopul de a favoriza „dezvoltarea comerțului, industriei, agriculturii, economiei și întreprinderilor de tot felul” au fost fondate: Banca Calafatului⁴¹¹, Banca Romanați, Banca Caracal, Banca Tg. Jiului⁴¹², Banca Comercială din Tg. Jiu⁴¹³ etc.

Activitatea băncilor mici și mijlocii, în ceea ce privește acordarea creditelor, a fost riguros organizată. Solicitanții erau obligați să prezinte date precise asupra averii mobile și imobile pe care o posedau. Băncile cercetau atent situația declarată, dar căutau și informații clare asupra posibilităților economice ale viitorilor debitori. După ce aveau date sigure asupra debitorului, instituțiile acordau creditul, în funcție de capacitatea economică a solicitantului. Portofoliul de scont al băncilor mici și mijlocii din Oltenia a fost compus în special din credite țărănești. Clientela se recruta dintre țărani, cărora băncile le acordau credite garantate cu ipotecă asupra pământului sau asupra gospodăriei, ori acoperite cu acte de gaj pe produse agricole.

Ca organe administrative, aceste bănci au fost conduse de consilii de administrație, compuse, în funcție de mărimea lor, din

⁴⁰⁹ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 4/1931, f. 5.

⁴¹⁰ Idem, fond Banca Generală a Gorjului, dosar 4/1908-1910, f. 3.

⁴¹¹ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 401/1931, f. 1.

⁴¹² D.J.A.N. Gorj, fond Banca Tg. Jiului, dosar 2/1916, f. 1.

⁴¹³ *Ibidem*, dosar 8/1910 -1946, f. 16.

câte 4-12 persoane, alese de adunarea generală din rândul acționarilor. Atribuțiile au fost stabilite în conformitate cu prevederile codului comercial, art. 121-187⁴¹⁴. Principalele atribuții ale consiliului de administrație erau: stabirea regulamentul operațiunilor băncii; prezenta adunării generale bilanțul, darea de seamă, hotăra ordinea de zi a adunării generale și propunea repartizarea beneficiului; numea persoanele care aveau drept de semnătură în numele societății; numea și revoca directorul societății; numea și revoca, la recomandarea directorului, funcționarii; decidea asupra înființării de sucursale, agenții și reprezentanțe; cumpăra, vindea, gaja orice avere mobilă și imobilă a societății; hotăra asupra întrebuițării fondurilor disponibile; numea unul sau doi administratori delegați etc. Consiliul de administrație alegea un președinte și unul sau doi vicepreședinți⁴¹⁵. Datorită cunoștințelor de specialitate pe care le deținea, prin onestitatea și averea deținută, administratorii au oferit cele mai sigure garanții ale unei conduceri corecte a afacerilor.

Dacă urmărim structura socială a acționarilor și a persoanelor cu drept de decizie, în cadrul băncilor din Oltenia, constatăm o prezență însemnată a proprietarilor și comercianților, urmași de avocați, medici, preoți, negustori, proprietari mijlocii și țărani înstăriți. La bilanțul din anul 1899, printre cei 12 acționari principali ai Băncii Vâlcea figurau: Dinu N. Simian (1.400 acțiuni), N. O. Simian (3575 acțiuni), Aurel O. Simian (1.914 acțiuni) și M. Simian (800 acțiuni); acestora li se alăturau alți mari proprietari din județ⁴¹⁶. În anul 1905, la Banca Râmnicului, din cei 56 de acționari, 32 erau proprietari, acționarul majoritar fiind Dinu N. Simian cu 2.315 acțiuni. La Banca Generală a Gorjului din Tg. Jiu, din cei 9 fondatori, 7 erau proprietari din județ⁴¹⁷. La Banca Drăgășani, jud. Vâlcea, cei 32 de acționari, care au subscris capitalul social necesar

⁴¹⁴ C. Hamangiu, *Codul Comercial*, pp. 46-70.

⁴¹⁵ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 4/1931, f. 7.

⁴¹⁶ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar nr. 57/1934-1943, f. 17.

⁴¹⁷ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 5/1908-1945, f. 3.

înființării instituției au fost comercianți. Mulți dintre marii proprietari au avut o influență deosebită asupra activității băncilor unde au fost acționari, deținând posturi de conducere. Astfel, Dinu N. Simian a îndeplinit funcția de președinte la Banca Vâlcea. Const. Dănăricu, mare proprietar din Tg. Jiu, a scris cel mai mare număr de acțiuni la Banca Tg. Jiului și a îndeplinit funcția de președinte⁴¹⁸. La Banca Creditul Oltean din Craiova, din capitalul social inițial, de 500.000 de lei, 90% a fost scris de Mihail Vasilescu, proprietar și avocat din localitate. Numărul de acțiuni obținut i-a permis acestuia să obțină un loc important în consiliul de administrație al băncii⁴¹⁹.

Controlul institutelor de credit a fost asigurat de cenzori, care erau desemnați de Adunarea Generală. Conform art. 185 din codul comercial, la fiecare bancă erau numiți 3-5 cenzori și tot atâția supleanți, cei mai buni specialiști în afaceri de bancă⁴²⁰. Aceștia stabileau, împreună cu administratorii societății, forma bilanțurilor și situația acțiunilor, examinau la fiecare trei luni registrele societății, verificau îndeplinirea dispozițiilor actului constitutiv și a statutelor, convocau adunarea extraordinară și chiar adunarea ordinară, participau la toate adunările generale⁴²¹. Un rol important în organizația băncilor l-au avut funcționarii. Băncile au fost interesate de angajarea unui personal calificat.

Din cele 25 de instituții de credit locale, care au funcționat în Oltenia până la primul război mondial, opt au făcut parte din ceea ce profesorul Victor Slăvescu a numit „finanța noastră mijlocie”⁴²². În această categorie au intrat băncile din Oltenia, care până la 1914 aveau un capital social de cel puțin un milion de lei. Cele opt instituții de credit au fost:

⁴¹⁸ Idem, fond Banca Tg. Jiului, dosar 2/1916, f. 1.

⁴¹⁹ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 339/1931, f. 6.

⁴²⁰ C. Hamagiu, *Codul Comercial*, p. 69.

⁴²¹ D. J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 4/1931, f. 9.

⁴²² V. Slăvescu, *Marea finanță...*, pp. 205-206.

Nr. crt.	Denumirea și localitatea	Județul	Anul înființării
1.	Banca Mehedințului, Turnu Severin	Mehedinți	21 februarie 1899
2.	Banca Calafatului, Calafat	Dolj	1901
3.	Banca Olteniei, Craiova	Dolj	1904
4.	Banca Severinului, Turnu Severin	Mehedinți	21 decembrie 1904
5.	Banca Romanați, Caracal	Romanați	21 aprilie 1907
6.	Banca Comercială din Turnu Severin	Mehedinți	13 mai 1908
7.	Banca Corabia, Corabia	Romanați	1909
8.	Banca Creditul Oltean, Craiova	Dolj	1909

În ceea ce privește evoluția capitalului social, pentru cele opt bănci din finanța noastră mijlocie, în perioada 1910-1914, aceasta se prezintă astfel:

Nr. crt.	Denumirea băncii	Sediul	Anul 1910	Anul 1911	Anul 1912	Anul 1913	Anul 1914
1.	Banca Calafatului	Calafat	500.000	500.000	983.000	1.000.000	1.000.000
2.	Banca Creditul Oltean	Craiova	500.000	1.000.000	1.584.025	1.929.945	1.958.000
3.	Banca Olteniei	Craiova	600.000	1.000.000	1.460.000	1.765.000	1.882.000
4.	Banca Severinului	Turnu Severin	400.000	400.000	603.700	780.000	994.000
5.	Banca Mehedințului	Turnu Severin	395.000	400.000	938.000	1.000.000	1.000.000
6.	Banca Comercială	Turnu Severin	300.000	600.000	820.000	871.000	1.000.000
7.	Banca Romanați	Caracal	600.000	778.000	912.000	1.000.000	967.000
8.	Banca Corabia	Corabia	500.000	1.000.000	835.000	890.000	1.040.000
9.	Total		3.795.000	7.068.700	8.135.725	9.235.945	9.841.000

În decursul celor 5 ani, capitalul celor opt instituții din finanța mijlocie oltenească, a crescut cu 160%, în valoare absolută de 6.046.000 de lei. Creșterea capitalului social s-a efectuat, pentru fiecare bancă în parte, în mai multe etape, în funcție de extinderea operațiunilor financiare. În cadrul mijloacelor proprii de exploatare,

o creștere s-a observat și la fondurile de rezervă. Pentru aceeași perioadă de timp, situația acestui cont s-a prezentat astfel:

Nr. crt.	Denumirea băncii	Sediul	Anul 1910	Anul 1911	Anul 1912	Anul 1913	Anul 1914
1.	Banca Calafatului	Calafat	204.566	245.804	440.387	468.154	500.000
2.	Banca Creditul Oltean	Craiova	9.367	26.613	108.539	225.071	324.000
3.	Banca Olteniei	Craiova	164.560	247.160	588.465	586.951	656.000
4.	Banca Severinului	Turnu Severin	194.410	232.858	408.459	592.817	571.000
5.	Banca Mehedințului	Turnu Severin	243.200	256.157	346.787	356.285	401.000
6.	Banca Comercială	Turnu Severin	31.139	244.252	495.708	547.310	599.000
7.	Banca Romanai	Caracal	75.776	156.741	278.339	396.532	460.000
8.	Banca Corabia	Corabia	7.500	48.860	86.200	101.626	126.000
9.	Total		930.518	1.459.445	2.712.894	3.274.846	3.637.000

La fel ca și în cazul capitalului social, putem constata o creștere rapidă a fondurilor de rezervă a băncilor comerciale. Dacă la 1910 fondurile însumau 930.518 de lei, la 1914 acestea reprezentau 3.637.000 de lei. Se constată că acestea au crescut cu 2.706.482 de lei. În perioada 1910-1914, mijloacele proprii (capital și fonduri de rezervă) ale băncilor comerciale din Oltenia au crescut cu 13.478.000 de lei. Alături de mijloacele proprii de exploatare, un rol important l-au avut și mijloacele străine de exploatare: depunerile spre fructificare, reescontul și conturile curente creditoare.

Pentru perioada 1910-1914, situația depunerilor spre fructificare a fost următoarea:

Nr. crt.	Denumirea băncii	Sediul	Anul 1910	Anul 1911	Anul 1912	Anul 1913	Anul 1914
1.	Banca Calafatului	Calafat	1.264.955	1.425.984	1.299.523	1.401.388	1.261.022
2.	Banca Creditul Oltean	Craiova	551.233	849.630	1.389.617	2.046.000	1.966.813
3.	Banca Olteniei	Craiova	1.681.056	-	2.904.776	3.040.360	2.773.143
4.	Banca Severinului	Turnu Severin	812.755	955.754	836.032	1.067.237	999.892
5.	Banca Mehedințului	Turnu Severin	1.167.546	1.229.577	1.192.000	1.318.112	1.058.794

6.	Banca Comercială	Turnu Severin	2.035.467	2.398.051	2.291.104	2.491.744	2.048.185
7.	Banca Romanați	Caracal	839.470	978.374	1.159.213	1.312.571	1.353.992
8.	Banca Corabia	Corabia	292.090	252.619	420.536	558.945	464.893
Total			8.644.572	7.088.989	11.492.801	13.235.357	11.926.734

Depozitele au constituit contul cel mai important din pasiv. Acest fond a însumat economiile și depunerile voluntare adunate la bănci de la diferiți deponenți, cărora li s-a bonificat o dobândă în raport cu termenul pentru care erau depuse sumele. La depunerile la termen, dobânda era mai mare (5-6%), spre deosebire de depunerile la vedere, unde dobânda era mai mică (3-4%). Dacă la finele anului 1910 economiile depuse spre fructificare însumau 8.644.572 de lei, la bilanțul încheiat la finele anului 1914, depozitele însumau 11.926.734 de lei. Observăm că băncile din Oltenia s-au bucurat de încredere din partea clientelei. Sumele atrase de la populație au ajutat băncile în procesul de creditare.

Pentru creditele acordate am întocmit următorul tabel:

Nr. crt.	Denumirea băncii	Sediul	Anul 1910	Anul 1911	Anul 1912	Anul 1913	Anul 1914
1.	Banca Calafatului	Calafat	634.857	1.115.704	647.749	824.524	271.151
2.	Banca Creditul Oltean	Craiova	-	221.586	2.547.375	716.452	-
3.	Banca Olteniei	Craiova	618.694	2.727.260	784.204	2.233.565	2.861.549
4.	Banca Severinului	Turnu Severin	16.582	58.000	16.872	24.787	217.887
5.	Banca Mehedințului	Turnu Severin	27.297	26.485	-	19.894	18.356
6.	Banca Comercială	Turnu Severin	62.707	635.965	403.896	150.122	199.298
7.	Banca Romanați	Caracal	62.707	621.965	303.596	140.100	122.298
8.	Banca Corabia	Corabia	-	1.539.367	1.012.522	1.074.356	583.861

Față de anul 1910 și conturile curente au fost în creștere. La 1910, pentru 6 bănci conturile însumau: 1.422.844 de lei; la 1911, pentru 8 bănci creditele au fost de 6.046.232 de lei; la 1912, pentru 7

bănci acestea s-au cifrat la 5.716.214 lei; la 1913, pentru 8 bănci au fost de: 5.323.990 de lei; la 1914, pentru 7 bănci au fost de: 4.274.390 de lei. În anul 1911 au fost acordate cele mai multe credite. Acestea au început să scadă ca urmare a izbucnirii războaielor balcanice și a primului război mondial. Politica de risc a băncilor a fost una prudentă, dat fiind faptul că pentru cele 8 bănci, valoarea capitalului propriu și a depozitelor atrase de la populație a fost mai mare decât valoarea creditelor acordate.

Creșteri importante au fost observate și în ceea ce privește reescontul, așa cum reiese din tabelul următor:

Nr. crt.	Denumirea băncii	Sediul	Anul 1910	Anul 1911	Anul 1912	Anul 1913	Anul 1914
1.	Banca Calafatului	Calafat	321.141	395.010	334.830	449.500	540.743
2.	Banca Creditul Oltean	Craiova	562.860	1.722.080	3.654.143	3.983.403	4.988.044
3.	Banca Olteniei	Craiova	1.205.884	2.401.343	4.789.254	4.138.354	5.245.198
4.	Banca Severinului	Turnu Severin	901.139	1.074.089	1.327.883	1.524.128	1.590.581
5.	Banca Mehedințului	Turnu Severin	867.461	757.111	716.781	1.442.991	1.656.748
6.	Banca Comercială	Turnu Severin	645.540	1.081.425	2.469.429	1.978.988	2.334.958
7.	Banca Romanați	Caracal	127.488	72.954	105.304	172.755	115.804
8.	Banca Corabia	Corabia	771.546	1.837.525	2.473.123	2.905.394	3.555.199

Evoluția reescontului a fost ascendentă în anul 1914, valoarea acestuia însumând, pentru cele 8 bănci, 20.027.175 de lei, față de 1910, când însuma 5.403.059 de lei.

Finanța mijlocie din Oltenia a căutat neconținut să-și mărească mijloacele de exploatare, pentru a pune la dispoziția diferitelor ramuri din economie sumele pe care acestea le solicitau. Dacă mijloacele proprii au fost mărite prin emisiuni noi de capitaluri și prin rezerve, finanțarea străină a sporit și ea, prin scontul acordat de Banca Națională, prin creditele deschise la instituții mai puternice, prin mărirea depunerilor spre fructificare ca rezultat al încrederii pe care clientela a manifestat-o pentru aceste instituții de credit. Cele

opt instituții de credit din finanța noastră mijlocie au jucat un rol important până la primul război mondial, ceea ce ne îndeamnă să ne oprim asupra activității lor.

La 21 februarie 1899, s-au prezentat în fața Tribunalului Mehedinți: Mihail Gh. Burileanu, Tache Băbeanu, M. A. Georgescu, Th. Costescu și Banca de Scont a României din București⁴²³ (fondatorii), care au fondat împreună, în Turnu Severin, o *Societate cooperativă de credit și economie*, sub numele de Banca Mehedințului⁴²⁴. Societatea și-a început activitatea la 27 aprilie 1899, cu un capital social de 100.000 de lei⁴²⁵.

La 15 martie 1912, acționarii societății de credit, convocați în adunare generală extraordinară și reprezentând întregul capital social, au hotărât transformarea acesteia, din societate cooperativă de credit în societate anonimă pe acțiuni, cu un capital de 1 million de lei, împărțit în 2.000 de acțiuni nominative a 500 de lei fiecare⁴²⁶. Scopul urmărit prin această majorare de capital a fost ca banca „să-și mărească cercul operațiunilor sale și să întindă cât posibil mai mult concursul său la cei ce au nevoie de dânsa”⁴²⁷. Cu această ocazie a fost desemnat și un nou consiliu de administrație, cu următoarea componență: președinte - Ilariu R. Isvoranu; membrii - T. Băbeanu, P. H. Aurel, D. M. Burileanu, C. Armașu, St. Măngiurea, M. Macavei⁴²⁸. La transformarea în societate anonimă (1912), sediul societății se afla în str. Decebal, nr. 113. În anul 1913, societatea a fost mutată în Calea Traian, nr. 16, într-un imobil în stare foarte bună, cu o suprafață de 318 mp⁴²⁹.

⁴²³ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 172.

⁴²⁴ Banca Mehedințului din Turnu Severin a fost înființată pe baza actului constitutiv din data de 21 februarie 1899, autentificat de Tribunalul Mehedinți în dosarul nr. 699/1899, și transcris în registrul de societăți la nr. 2/1899. A fost autorizată să funcționeze prin sentința comercială nr. 4 din 15 martie 1899. Firma a fost înscrisă la Tribunalul Mehedinți, sub nr. 159/1899.

⁴²⁵ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Mehedințului, dosar 1/1899-1902, f. 17.

⁴²⁶ *Ibidem*, dosar 9/1911-1916, f. 69.

⁴²⁷ *Ibidem*.

⁴²⁸ *Ibidem*.

⁴²⁹ *Ibidem*, f. 428.

În primii ani de funcționare, fiind singura instituție din județ care se ocupa de comerțul de bancă, a practicat o dobândă de 8% (criza economică din anii 1912-1913 a determinat creșterea dobânzii la 11%⁴³⁰) într-o perioadă în care cămătarii cereau peste 100%. Banca a acordat credite pe termen scurt și mediu plugarilor, agricultorilor, meseriașilor, comercianților și industriașilor, care s-au orientat către această instituție pentru că: „Din constatările noastre ca oameni simpli apreciem că singura Banca Mehedințului are caracter solid ce trebuie să-l aibă o Instituție financiară de Credit și aceasta prin faptul că sunteți singuri care aplicați o măsură pentru toți, adică percepând dobânzi egale tuturor-fapt care în altă parte nu se respectă”⁴³¹. Cea mai importantă operațiune efectuată de bancă a fost scontul de efecte comerciale⁴³².

În anul 1913, consiliul de administrație a decis să asigure funcționarilor un fond de pensie. Conform regulamentului, funcționarii care aveau o oarecare vechime în bancă și nu împliniseră vârsta de 40 de ani contribuiau cu 5% din salariul lunar la acest fond⁴³³. Pe lângă înființarea acestui fond de pensii, destinat funcționarilor instituției, banca a participat cu sume importante la construcția școlilor din localitate și dotarea acestora. În anul 1913 a sprijinit crearea bibliotecii cu caracter economic și financiar a Școlii Superioare de Comerț din Craiova⁴³⁴.

În ianuarie 1914, Banca Mehedințului a înființat o agenție în Comuna Pătule, comună „bogată și ca populație 8-900 familii și ca avere, se simte fericită că pe lângă o judecătorie, jandarmerie, conacul moșiei cu un personal așa de numeros mai are și această bancă la îndemâna populației”⁴³⁵. La numai trei luni de la inaugurarea agenției, aceasta avea efecte în păstrare la centrală în sumă de 78.860 de lei, împrumuturi acordate în valoare de 92.203 lei și un beneficiu net de 5.709,05 lei, fapt ce a dovedit încrederea de care s-a bucurat

⁴³⁰ *Ibidem*, f. 474.

⁴³¹ *Ibidem*, f. 249.

⁴³² *Ibidem*, dosar 1/1899-1902, f. 152.

⁴³³ *Ibidem*, dosar 9/1911-1916, f. 251.

⁴³⁴ *Ibidem*, f. 286.

⁴³⁵ *Ibidem*, f. 416.

instituția⁴³⁶. Directorul agenției a fost numit C. M. Florescu. De la izbucnirea primului război mondial și până la 1918, agenția nu a avut activitate⁴³⁷.

La declanșarea primului război mondial, Banca Mehedințului avea un capital social de 1 milion de lei, fonduri de rezervă de 401.640 de lei și depuneri spre fructificare în valoare de 1.169.437 de lei. Clientela a solicitat, după 1914, retragerea depunerilor, motiv pentru care banca s-a simțit în imposibilitatea restituirii acestora și a solicitat un credit la Banca Națională a României. Creditul obținut la 1916 s-a cifrat la 1.150.000 de lei. În condițiile intrării României în război, banca și-a încetat activitatea pentru o perioadă de 1 an și 9 luni. Instituția și-a redeschis ghișeele la 29 iulie 1918⁴³⁸.

În anul 1901, un grup de proprietari și comercianți din Calafat, cu sprijinul lui C. Neamțu, a înființat o societate cooperativă de credit și economii, sub denumirea de *Banca Calafatului*⁴³⁹. Primul capital social vărsat de societari a fost de 150.000 de lei. Conform actului constitutiv, banca urma să fie condusă de un consiliu format din nouă persoane. În prima ședință a adunării generale extraordinare a fost desemnat următorul consiliu de administrație: președinte - C. Neamțu, directorul Băncii Comerțului din Craiova; director - Grigore Borc⁴⁴⁰; membrii - I. S. Drăgulescu, proprietar din Calafat; D. Dracopol, comerciant și proprietar din Calafat; I. I. Naiculescu, proprietar din Bârca; N. Mihailescu, procurist la Banca Comerțului; I. Mladinescu, comerciant din Calafat; C. C. Neamțu; C. Negrescu, director la Banca Comerțului; Eracle I. Marincu. Cenzori au fost desemnați: Marin Ț. Stoiculescu, proprietar din Calafat; N. I. Colan, comerciant din Calafat; Marin Dumitrescu, comerciant din Craiova; Ion Dobrotă, comerciant din Băilești⁴⁴¹.

⁴³⁶ *Ibidem*.

⁴³⁷ *Ibidem*.

⁴³⁸ *Ibidem*, dosar 13/1918-1920, f. 28.

⁴³⁹ Banca a început să funcționeze în baza autorizației de funcționare dată de Tribunalul Dolj prin sentința nr. 59 din 21 aprilie 1903. Statutele băncii au fost modificate în anii 1921, 1922, 1923, 1928, 1931.

⁴⁴⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Calafatului, dosar 1/1923-1929, f. 68.

⁴⁴¹ *Ibidem*.

La 14 aprilie 1903, acționarii societății de credit, convocați în adunare generală extraordinară și reprezentând întregul capital social, au hotărât transformarea acesteia din societate cooperativă de credit în societate anonimă pe acțiuni, sub denumirea de *Banca Calafatului*⁴⁴². Instituția își începea activitatea la 10 octombrie 1903, cu un capital social de 300.000 de lei împărțit în 3.000 de acțiuni a câte 100 de lei fiecare⁴⁴³. Sediul era stabilit în str. Argetoianu, iar durata de funcționare nelimitată⁴⁴⁴.

Fig. 13. Banca Calafatului

Cea mai adecvată formă de creditare, activată de bancă, atât pentru mediul urban, cât și pentru mediul rural a fost împrumutul ipotecar, acordat proprietarilor, agricultorilor, comercianților și micilor industriași din regiunea: Calafat, Cetate, Băilești. În domeniul industrial și comercial, cea mai importantă contribuție a

⁴⁴² *Ibidem*, dosar 10/1947, f. 3.

⁴⁴³ Toma Dragomirescu, *Istoricul băncilor din România și al tuturor instituțiilor de credit și societăți de asigurare*, București, 1908, p. 26.

⁴⁴⁴ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 401/1931, f. 1.

Băncii Calafatului a fost participarea cu credit la înființarea Societății în comandită simplă Albina din Calafat⁴⁴⁵.

La numai patru ani de la începerea activității ca societate anonimă, banca și-a extins cercul de activitate, înființând două agenții: una la Cetate și alta la Băilești⁴⁴⁶. Bilanțurile celor două agenții au fost încadrate în bilanțul general al băncii centrale. La 1 ianuarie 1906 au fost înregistrate primele operațiuni ale agenției din Cetate. Aceasta a acordat împrumuturi agricultorilor, comercianților și meseriașilor din regiune și s-a ocupat de comerțul de cereale. De conducerea instituției s-a ocupat P. Ghergulescu⁴⁴⁷.

Urmărind evoluția capitalului social și a fondurilor de rezervă ale Băncii Calafatului, în perioada 1908-1914, am observat o direcție ascendentă a acestora. În bilanțul încheiat la 31 decembrie 1908, instituția figura cu un capital social de 500.000 de lei și un fond de rezervă de 100.000 de lei. În februarie 1913, consiliul de administrație a decis majorarea capitalului la un 1 milion de lei, fondul de rezervă cifrându-se, la acea dată, la 468.154 de lei⁴⁴⁸. Capitalul de 1 milion de lei s-a menținut și la începutul anului 1914, fondul de rezervă crescând la 500.000 de lei. Contul cel mai important din pasivul băncii l-a reprezentat cel al depunerilor spre fructificare. În perioada 1910-1914, acest cont a variat între 1.425.984 de lei (la 1911) și 1.261.022 de lei (la 1914)⁴⁴⁹. Activitatea băncii a fost întreruptă odată cu declanșarea primului război mondial; în perioada decembrie 1914 - martie 1918, aceasta nu a desfășurat nici un fel de operațiuni.

*Banca Olteniei*⁴⁵⁰, societate anonimă pe acțiuni, a fost înființată în februarie 1904, cu durată nelimitată și un capital social de 100.000

⁴⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁴⁶ *Ibidem*, f. 2.

⁴⁴⁷ Idem, fond Banca Calafatului, dosar 1/1923-1929, f. 73.

⁴⁴⁸ *Ibidem*, f. 67.

⁴⁴⁹ *Ibidem*.

⁴⁵⁰ Actul constitutiv a fost autentificat de Tribunalul Dolj, secția comercială, de notariat, sub nr. 75, 76 din 10 ianuarie 1904, publicat în „Monitorul Oficial”, nr. 265 din 22 februarie 1904. A fost autorizată să funcționeze prin sentința nr. 11/1904 a Tribunalului Dolj.

de lei⁴⁵¹. Scopul înființării acesteia a fost desfășurarea: „operațiunilor bancare pentru dezvoltarea industriei, agriculturii și comerțului și exploatarea Hotelului Palace”⁴⁵². Încă de la apariție, banca a dispus de două sedii în localitate: unul în str. Cuza-Vodă, nr. 1, în care și-a desfășurat activitatea, și un sediu în str. Unirii, nr. 23, destinat funcționarilor. Din primul consiliu de administrație au făcut parte: Eschenasy I. Israel, Grigorescu M. Ion, Stănescu Mihalache, S.C. Constantin (membrii), Bărbulescu Ilie, Nicolaescu Ioan (cenzori)⁴⁵³.

Fig. 14. Banca Olteniei și „Hotelul Palace”

La numai un an de existență, capitalul social al băncii a urcat de la 100.000 de lei la 200.000 de lei (în 1905). Acest capital a fost menținut până în anul 1909, când Adunarea generală a acționarilor a decis majorarea lui la 300.000 de lei. Progresele băncii i-au împins pe acționari la succesive urcări ale capitalului social, astfel că, în bilanțul de la finele anului 1912, banca figura cu un capital de

⁴⁵¹ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 209/1931, f. 3.

⁴⁵² *Ibidem*, f. 1.

⁴⁵³ *Ibidem*, f. 4.

1.400.000 de lei. Cea mai importantă activitate a Băncii Olteniei a fost acordarea de împrumuturi pe ipotecă. Plasamentele au fost acordate comercianților, industriașilor, meseriașilor, dar și agricultorilor, luând în considerare faptul că, Oltenia era o regiune agricolă⁴⁵⁴. Pentru a face față clientelei, Banca a inaugurat în Oltenia și două agenții: una la Bechet, care a funcționat până la 1 noiembrie 1913⁴⁵⁵ și alta la Drăgășani, înființată la 23 mai 1913. De conducerea agenției Drăgășani s-a ocupat N. Ciotea, ajutat de C. Hruzza, Marin Z. Marin, Mihail Ionescu (ajutor de contabil). Agenția a acordat credite proprietarilor și comercianților din regiunea Drăgășani⁴⁵⁶.

În anul 1914 banca a înființat și o *Casă de pensii și ajutor*, destinată funcționarilor. Casa de pensii a fost administrată de un consiliu, compus din director și doi împuterniciți ai băncii, iar contabilitatea acesteia a fost ținută de bancă. Conform statutelor, beneficiau de pensie funcționarii care serviseră banca cel puțin 15 ani și aveau vârsta de 55 de ani⁴⁵⁷.

Activitatea băncii a fost întreruptă de declanșarea primului război mondial. La 1 ianuarie 1916, consiliul de administrație a decis, ca măsură de prudență, ca toate valorile băncii să fie evacuate în Moldova, urmând ca banca să-și desfășoare în continuare operațiunile în sediul ei din Craiova⁴⁵⁸. În perioada 1 ianuarie 1916 - 5 noiembrie 1916 s-au ocupat de bancă: Ștefan I. Pleșa (președinte), Const. Pantelimon, Israel I. Eskenasy, Ionescu Ghiță, Ion I. Marian, M. Oromolu, Ștefan I. Petrescu, Ion Zamfirescu. Începând cu 5 noiembrie 1916, banca nu a mai desfășurat nici un fel de activitate. Localul băncii a fost ocupat de trupele germane, apoi de judecătoria militară austro-ungară până la 1 mai 1918⁴⁵⁹.

Banca Severinului a fost înființată la 1 septembrie 1904, iar primele operațiuni le-a desfășurat la 21 decembrie 1904. Forma organizatorică a fost aceea de societate cooperativă de credit, cu

⁴⁵⁴ Idem, fond Banca Olteniei, dosar 15/1935-1949, f. 70.

⁴⁵⁵ *Ibidem*, dosar 6/1913, f. 12.

⁴⁵⁶ *Ibidem*, f. 7.

⁴⁵⁷ *Ibidem*, dosar 5/1905-1948, f. 46.

⁴⁵⁸ *Ibidem*, dosar 8/1921-1930, f. 5.

⁴⁵⁹ *Ibidem*.

durata de 20 de ani, fiind a treia instituție bancară din județul Mehedinți, după Banca Națională a României, Agenția Turnu Severin, și Banca Mehedințului⁴⁶⁰. În ședința Adunării generale din 26 februarie 1912, acționarii au hotărât transformarea Băncii Severinului în societate anonimă pe acțiuni⁴⁶¹. Cu această ocazie, administratorii au decis majorarea capitalului social la 780.000 de lei, iar fondul de rezervă la 592.817 lei. Banca și-a desfășurat activitatea în sediul din piața T. Vladimirescu⁴⁶². Deși până la declanșarea primului război mondial nu au existat multe instituții de credit în Turnu Severin, banca nu a obținut rezultatele dorite.

Banca Creditul Oltean, societate anonimă pe acțiuni pentru operațiuni de bancă și comerciale, cu durată nelimitată, și-a început activitatea în anul 1909. Instituția și-a desfășurat activitatea în sediul din str. Smârdan, nr. 16. Capitalul social de debut a fost fixat la 500.000 de lei⁴⁶³ și a fost integral acoperit de societari, în conformitate cu prevederile actului constitutiv, acesta putând fi mărit prin una sau mai multe emisiuni, în urma deciziei adunării generale. La Banca Creditul Oltean capitalul a fost scris după cum urmează: Mihail Vasilescu, avocat și proprietar din Craiova a avut acțiuni în valoare de 425.000 de lei; Ilie F. Mitran, doctor și proprietar din Craiova, acțiuni în valoare de 15.000 de lei; Preot Grigore Mihalache din Craiova a scris acțiuni în valoare de 10.000 de lei; Ilie M. Popescu, profesor din Craiova, acțiuni în valoare de 15.000 de lei; Mihail Paulian, avocat și proprietar, acțiuni în valoare de 10.000 de lei; Dumitru Marinoiu din Craiova, 15.000 de lei; Gh. Mutulescu, proprietar din comuna Hurezani, județul Gorj, acțiuni în valoare de 10.000 de lei⁴⁶⁴. Încă de la întemeiere: Mihail Vasilescu, Ilie F. Mitran, Ilie M. Popescu, Mihail Paulian, membrii comitetului fondator, au reușit să se impună în consiliul de administrație și să subscrie un număr suficient de acțiuni pentru a conduce și orienta activitatea instituției.

⁴⁶⁰ D.J.A.N. Mehedinți, fond Prefectura Mehedinți, dosar 94/1924, f. 27.

⁴⁶¹ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 173.

⁴⁶² *Ibidem*.

⁴⁶³ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 339/1931, f. 8.

⁴⁶⁴ *Ibidem*, f. 6.

Principalele operațiuni, așa cum apar specificate în statute, au fost: operațiuni bancare, cumpărarea de mărfuri, acțiuni și rente. Banca nu putea cumpăra imobile decât pentru trebuința birourilor sale sau pentru acoperirea unor pierderi⁴⁶⁵. La declanșarea primului război mondial, banca avea un capital social de 1.958.000 de lei (cel mai mare capital dintre băncile din finanța mijlocie din Oltenia) și depuneri spre fructificare de 1.966.813 lei⁴⁶⁶.

*Banca Comercială din Turnu Severin*⁴⁶⁷ a fost înființată la 13 mai 1908, din inițiativa lui Theodor Costescu, fiind prima societate anonimă din județul Mehedinți⁴⁶⁸. Primele operațiuni contabile au fost înregistrate la 5 iunie 1908⁴⁶⁹. La înființare, capitalul social al băncii a fost de 300.000 de lei, împărțit în 3.000 de acțiuni a câte 100 de lei fiecare. Utilitatea instituției s-a putut observa după numai un an de activitate, când portofoliul băncii a atins cifra de 1 million de lei, iar depunerile spre fructificare cifra de 500.000 de lei⁴⁷⁰. În primul an de activitate, banca a acordat credite cu dobândă mică agricultorilor, comercianților și meseriașilor. Primul consiliu de administrație a fost constituit astfel: președinte - Th. Costescu; vice-președinte - N. Cutcudache; director - I. I. Giurescu; membrii - N. Cernătescu, I. Trăilescu, Gh. Cornea, Al. Resmeriță, D. Florescu, Em. Constantinescu; cenzori - Ed. Giroveanu, Gh. Bălțeanu, V. Ostian⁴⁷¹.

La numai trei ani de la înființare, în anul 1911, consiliul de administrație a decis majorarea capitalului social la 1 milion de lei, banca orientându-se, după această dată, mai mult spre domeniul agricol. Cea mai importantă tranzacție, reușită de Banca Comercială,

⁴⁶⁵ *Actul Constitutiv și Statutele Băncii „Creditul Oltean”*, Craiova, 1909, pp. 3-4.

⁴⁶⁶ *Ibidem*.

⁴⁶⁷ Actul constitutiv al Băncii Comerciale a fost autentificat de Tribunalul Mehedinți, sub nr. 1669/1908. Banca a fost autorizată să funcționeze prin sentința comercială nr. 9 din 13 mai 1908. Firma a fost înscrisă la Tribunalul Mehedinți sub nr. 223 din 5 iunie 1908.

⁴⁶⁸ D.J.A.N. Mehedinți, fond Prefectura Mehedinți, dosar 94/1924, f. 27.

⁴⁶⁹ N. Chipurici, M. Măneanu, *Catalog de documente privind istoria orașului Turnu Severin (1833-1944)*, Drobeta Turnu-Severin, 1972, p. 45.

⁴⁷⁰ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 174.

⁴⁷¹ *Ibidem*.

la finele anului 1911, a fost: *cumpărarea moșiei Isoarele de aproximativ 1.500 de ha*, pe care a împărțit-o în loturi mici și a vândut-o sătenilor cu prețul de 800 de lei hectarul, plătit în 12 ani cu o dobândă de 6%⁴⁷². În domeniul creditului, Banca Comercială a participat cu capital la înființarea Băncii Dumbrava din Bălăcița (înființată în anul 1914)⁴⁷³.

În anul 1909 a fost înființată, în localitatea Corabia, *Banca Corabia*, prima instituție cu capital local. Instituția a fost fondată ca societate anonimă, cu durata nelimitată și un capital social de 1 milion de lei, avându-l ca director pe Victor Berceanu⁴⁷⁴. Sediul băncii a fost în str. C. A. Rosetti, nr. 22. Din consiliul de administrație au făcut parte personalități politice ale vremii: Radu Ivănescu (figură a Partidului Conservator din Romanați), Mihail Chintescu (șeful organizației conservatoare din Romanați). În martie 1914 consiliul de administrație a decis majorarea capitalului la 1.600.000 de lei. Până la primul război mondial, banca a desfășurat și activitatea de comerț cu cereale⁴⁷⁵.

Alături de cele opt bănci din finanța noastră mijlocie, în prima jumătate a secolului al XX-lea au fost înființate, în Oltenia, 15 instituții de credit locale, cu un capital social de peste 2.500.000 de lei. Ponderea lor pe județe a fost următoarea: 7 au funcționat în județul Vâlcea, 5 în județul Gorj, 2 în Romanați și 1 în Dolj. În această repartizare nu apare județul Mehedinți, unde băncile au fost întemeiate ca societăți cooperative, despre care vom vorbi pe larg în capitolul dedicat acestei problematici. Repartizarea lor pe localități și județe a fost următoarea:

Nr. crt.	Denumirea și localitatea	Județul	Capitalul de înființare	Anul de înființare
1.	Banca Vâlcea, Rm. Vâlcea	Vâlcea	100.000 lei	1899
2.	Banca Drăgoești, Drăgășani	Vâlcea	100.000 lei	1902
3.	Banca Râmnicului, Rm. Vâlcea	Vâlcea	200.000 lei	1905

⁴⁷² Gheron Netta, *Cercetări economice asupra regiunii Orșova-Severin*, Drobeta Turnu-Severin, f.a., pp. 102-103.

⁴⁷³ *Ibidem*.

⁴⁷⁴ Florea Bâciu, Ion Vârtejaru, *op. cit.*, p. 191.

⁴⁷⁵ *Ibidem*.

4.	Banca Podgoriei, Drăgășani	Vâlcea	100.000 lei	1907
5.	Banca Craiovei, Craiova	Dolj	500.000 lei	1907
6.	Banca Caracal, Caracal	Romanați	200.000 lei	1908
7.	Banca Generală a Gorjului, Tg. Jiu	Gorj	100.000 lei	1908
8.	Banca Tg. Jiului, Tg. Jiu	Gorj	40.000 lei	1908
9.	Banca Drăgășani, Drăgășani	Vâlcea	200.000 lei	1909
10.	Banca Comercială Tg. Jiu, Tg. Jiu	Gorj	-	1910
11.	Banca Comercială și Agricolă Caracal	Romanați	750.000 lei	1912
12.	Banca Parângului, Tg. Jiu	Gorj	-	-
13.	Banca C. Lăzărescu&comp	Gorj	-	-
14.	Banca Providența, Rm. Vâlcea	Vâlcea	150.000 lei	-
15.	Banca Fortuna, Rm. Vâlcea	Vâlcea	60.000 lei	-

Din cele 15 instituții de credit, una a fost înființată în perioada 1890-1900, iar celelalte 14 în perioada 1900-1912. Nu cunoaștem cu precizie anul de înființare al Băncii Parângului și Băncii C. Lăzărescu&Comp, știm însă că au fost primele și cele mai importante instituții de credit acceptate la cont curent, în anul 1906, la Agenția Băncii Naționale din Tg. Jiu⁴⁷⁶. Aproximăm, astfel, ca perioadă de înființare a celor două instituții, anii 1904-1906. În ceea ce privește băncile Providența și Fortuna din Rm. Vâlcea, dintr-o scrisoare datată 22 ianuarie 1909 și semnată de către D. I. Dimitriu (directorul Agenției B.N.R. din Rm. Vâlcea), aflăm de cele două bănci, care fuseseră acceptate la cont curent la agenție⁴⁷⁷. Este posibil ca cele două să fi fost înființate între 1902-1909.

În ceea ce privește ponderea băncilor mici pe județe, pe primul loc s-a plasat județul Vâlcea, cu 7 bănci, urmat de Gorj (5), Romanați (2) și Dolj (1). Observăm că, în timp ce băncile din finanța noastră mijlocie au funcționat în județele Dolj și Mehedinți, băncile mici au funcționat în Vâlcea și Gorj. La fel ca băncile din finanța noastră mijlocie, băncile mici din Oltenia au căutat să-și extindă operațiunile prin înființarea de

⁴⁷⁶ Gheorghe Birău, *op. cit.*, p. 53.

⁴⁷⁷ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar 4/1903 – 1933, f. 12.

sucursale. A fost cazul Băncii Tg. Jiului, care până la primul război mondial a deschis sucursale la Baia de Aramă și Petroșani⁴⁷⁸.

Banca Vâlcea a fost înființată la 1 iulie 1899, ca societate cooperativă de credit și economie, fiind prima societate de acest fel din județul Vâlcea. Fondatori au fost mai mulți cetățeni din oraș, în majoritate comercianți⁴⁷⁹. În anul 1909, acționarii societății de credit, convocați în adunare generală extraordinară și reprezentând întregul capital social, au hotărât transformarea acesteia din societate cooperativă de credit în societate anonimă pe acțiuni, cu un capital de 200.000 de lei⁴⁸⁰. Cu această ocazie, consiliul de administrație și-a desemnat biroul, astfel: președinte - Dinu Simian, mare proprietar, avocat din Rm. Vâlcea; vice-președinte - Nic. Lupaș, proprietar din Rm. Vâlcea; membrii - Petre C. Hanciu, proprietar, expert contabil; Mitică D. Simian, proprietar, expert contabil; Nae O. Simian, mare proprietar; Aurel O. Simian, inginer, proprietar din Rm. Vâlcea; Iosif Andreescu, proprietar; Nicolae Hacıotă, proprietar; Adam Popescu, proprietar; cenzori: Alex D. Popa, avocat; Anania A. Moraru, brutar; Dumitru Moldoveanu, comerciant; Ioan A. Șteflea, proprietar; Gh. G. Bădescu, avocat⁴⁸¹. În perioada 1915-1918, banca nu a desfășurat nici un fel de activitate.

Banca Drăgoești a fost fondată în noiembrie 1902, cu un capital social de 100.000 de lei, pe durată nelimitată. Capitalul a fost majorat în anul 1905 la 200.000 de lei, iar în 1906 la 300.000 de lei⁴⁸². Banca a avut trei agenții: la Bălcești și Lădești în județul Vâlcea și la Drăgoești în județul Olt. Președintele acesteia a fost Al. Iliescu, iar administrator

⁴⁷⁸ D.J.A.N. Gorj, fond Banca Tg. Jiului, dosar 41/1938, f. 1.

⁴⁷⁹ Principalii acționari au fost: N. D. Hanciu (732 de acțiuni), Paraschia N. Băleanu (700 de acțiuni), D. N. Simian (1.400 de acțiuni), N. N. Lupaș (1.722 de acțiuni), Ovidiu Lupaș (1.542 de acțiuni), Nicole Hacıotă (2.000 de acțiuni), M. Simian (800 de acțiuni), Petre C. Hanciu (1.020 de acțiuni), Aurel Simian (1.914 de acțiuni), Nae O. Simian (3.575 de acțiuni), Nicolae Lupaș (1.190 de acțiuni), Gh. Gh. Bădescu (1.000 de acțiuni).

⁴⁸⁰ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm.Vâlcea, dosar nr. 4/1903-1933, f. 20.

⁴⁸¹ *Ibidem*, dosar nr. 57/1934-1943, f. 17.

⁴⁸² *Ibidem*, dosar nr. 4/1903-1933, f. 23.

M. Alimăneșteanu⁴⁸³. Societatea a funcționat până în anul 1909, când a fost preluată, prin fuziune, de Banca Drăgășani.

Având ca obiect social comerțul bancar⁴⁸⁴, *Banca Râmnicului* s-a remarcat prin activitatea desfășurată în județul Vâlcea. Aceasta a fost înființată la 16 mai 1905, din îndemnul lui I. G. Duca⁴⁸⁵ și a fost admisă la cont curent, de Agenția Băncii Naționale din localitate, la 19 ianuarie 1906. Forma organizatorică a fost aceea a unei societăți anonime pe acțiuni nominative, cu durată nelimitată, iar sediul principal s-a aflat în str. Traian, nr. 125⁴⁸⁶.

Fig. 15. Banca Râmnicului (1905-1948)

Banca a fost fondată cu sprijinul Băncii Românești din București, care a subscris la capitalul social inițial alături de alți 55 de cetățeni din județ, București și Craiova, în majoritate comercianți și proprietari⁴⁸⁷.

⁴⁸³ Toma Dragomirescu, *op. cit.*, p. 28.

⁴⁸⁴ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Râmnicului, dosar 17/1947, f. 3; Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 57/1931, f. 1.

⁴⁸⁵ Idem, fond Banca Râmnicului, dosar 13/1940, f. 20.

⁴⁸⁶ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 29/1934, f. 1.

⁴⁸⁷ Banca Românească, București (deținătoare a 500 de acțiuni), Nic. Temelie, Al. I. Popescu, A. M. Alexiu, I. M. Orezeanu, N. N. Temelie, D. Constantinescu, Petre Seltea, M. Răuț, Em. Mărculescu, G. Olănescu, D.

La înființare, banca a avut un capital social de 200.000 de lei⁴⁸⁸. După numai un an de existență (1906), adunarea generală a decis majorarea acestuia la 500.000 de lei, sumă cu care a funcționat până la 1914. În bilanțul încheiat la finele anului 1914, fondul de rezervă se cifra la 279.613 lei. Principalele operațiuni desfășurate de bancă au fost: acordarea de credite ipotecare și de împrumuturi în cont curent, garantate prin gaj, pe titluri, pe efecte comerciale sau prin garanții ipotecare. Creditele acordate de această bancă au fost destinate agricultorilor și oierilor din comunele județelor Vâlcea și Argeș, și într-o mai mică măsură comercianților, pentru cumpărarea de mărfuri, și viticultorilor, pentru procurarea de inventar agricol⁴⁸⁹.

În anul 1907 a fost înființată, ca societate cooperativă de credit, *Banca Craiovei*⁴⁹⁰. Instituția a funcționat cu această formă juridică până în anul 1914, când adunarea generală extraordinară a decis transformarea băncii în societate anonimă pe acțiuni⁴⁹¹. Banca și-a desfășurat activitatea în sediul din str. Kogălniceanu, nr. 1⁴⁹², imobilul destinat funcționarilor fiind în strada Unirii, nr. 120⁴⁹³. Capitalul social a fost de 500.000 de lei, subscris astfel: Banca Craiovei, societatea cooperativă -

Stănculescu, N. Filip, Gr. Procopiu, Dem. Mateescu, Ion Alexandrescu, Ion Dumitrescu, Valer Ursianu, Const. Georgescu, Gr. Oteteleşeanu, Gr. Filipisi, Const. Boicescu, Paul Lazăr, Alex. Pârâianu, Melentie Drăcinescu, Elena Săulescu, Elena Roscovchi, Gh. Theodorini, Hr. Dobrescu, I. Mateescu, D. G. Deșliu, D. Marinou, Ulysse Boicescu, proprietari; St. Georgescu, Gr. Georgescu, Gr. Marinescu, Dem. Boșca, M. Constantinescu, Oscar Thuringer, Frantz Eithel, Alex. Predovici, Arnold Iarinay, G. Cristescu, Dem. Georgescu, I. Georgescu Vancu, comercianți; Dem. Hanciu, Oprea I. Simian, N. I. Simian, fabricanți; St. Filioreanu, profesor; I. Vilacros, avocat; Emil Marica, farmacist; Anastase Georgescu, I. Ch. Cantacuzino, Al. Stoenescu, ingineri; Alex. Boicescu, Alex. Crâsnaru, avocați, în D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 57/1931, f. 5.

⁴⁸⁸ *Ibidem*, f. 1.

⁴⁸⁹ Idem, fond Banca Râmnicului, dosar 13/1940, f. 54.

⁴⁹⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Banca „Frații Popp”, dosar 201/1934, f. 1.

⁴⁹¹ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 18/1931, f. 1.

⁴⁹² Idem, fond Banca „Frații Popp”, dosar 201/1934, f. 1.

⁴⁹³ *Ibidem*, dosar 136/1926, f. 8.

200.000 de lei, restul de 300.000 de lei fiind acoperiți de către ceilalți acționari⁴⁹⁴. Primul consiliu de administrație a fost format din: președinte și director - C. N. Popp; vice-președinte - D. Băncioiu; subdirector - C. Ionescu-Vasilu; membrii - Iulian Vrăbiescu, I. Isvoranu, N. V. Demetrescu; cenzori - G. Cezianu, Paul Vâlnef, I. I. Șimniceanu; cenzori supleanți: M. V. Mirică, D. C. Dăbuleanu, Lazăr Teodorescu⁴⁹⁵. Activitatea băncii s-a axat pe următoarele operațiuni financiare: primea bani în păstrare; realiza împrumuturi pe gajuri de cereale, mărfuri, efecte publice și polițe; cumpăra și vindea: rentă, scrisuri funciare și acțiuni. Împrumuturile acordate au fost pentru agricultură, industrie și comerț⁴⁹⁶.

Banca Caracal, societate anonimă pe acțiuni, cu durata nelimitată și un capital social inițial de 200.000 de lei, a fost înființată la 1 aprilie 1908⁴⁹⁷. În primii ani de activitate, banca a funcționat în casele lui Teodor Borcescu, după 1914 instituția mutându-se în str. Carol, nr. 14⁴⁹⁸. În ședința adunării generale din 1 februarie 1909 a fost desemnat următorul consiliu de administrație: președinte - Șt. Borcescu; vice-președinte - Al. Popescu; membrii - Ilie Constantinescu, T. Oroveanu, Mih. Stănescu, Vas. Diaconescu. Funcția de director a fost îndeplinită de Titus Colțescu⁴⁹⁹. Consiliul de cenzori era alcătuit din: T. Alimănescu, St. Bibian, inginer E. Pomponiu⁵⁰⁰. Încă din primele luni de activitate operațiunile băncii au înregistrat un real progres. Doi factori principali au contribuit la ascensiunea ei: instituțiile mari de credit, care i-au acordat tot concursul (Banca Națională a României și Banca Românească) și depozitele spre

⁴⁹⁴ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 18/1931, f. 1.

⁴⁹⁵ Idem, fond Banca „Frații Popp”, dosar 139/1928, f. 27.

⁴⁹⁶ *Ibidem*, dosar 136/1926, f. 20.

⁴⁹⁷ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 1 februarie 1909, Caracal, 1909, p. 3.

⁴⁹⁸ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 23 februarie 1908-1929, Craiova, 1929, p. 3.

⁴⁹⁹ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 1 februarie 1909, Caracal, 1909, p. 5.

⁵⁰⁰ *Ibidem*, p. 2.

fructificare, aflate în creștere; ambele aspecte au demonstrat încrederea de care s-a bucurat banca în regiune. Societatea a desfășurat tot felul de operațiuni de bancă și în special: „Scontează polițe, cupoane și titluri eșite la sort; face avansuri pe produse și în cont curent; se însărcinează cu încasări de efecte; cumpără și vinde efecte publice; face plăți și emite cecuri asupra orașelor principale din țară și străinătate; primește depozite spre fructificare”⁵⁰¹. Instituția a urmărit dezvoltarea județului Romanați, județ ce a figurat, din punct de vedere economic, printre județele de frunte ale țării⁵⁰². Împrumuturile pe care le-a acordat au fost destinate în special agricultorilor, plasamentele din anul 1910, în întregime, agricole cifrându-se la 2 milioane de lei. În același an, depozitele spre fructificare, reprezentând cel mai important cont din pasiv, valorau 1 milion de lei⁵⁰³. În bilanțul încheiat la 31 decembrie 1912, banca figura cu următoarele conturi: plasamente de 2.500.000 de lei, capital social majorat la 500.000 de lei și depuneri spre fructificare de 1.275.000 de lei⁵⁰⁴.

Activitatea băncii a fost întreruptă de declanșarea războaielor balcanice. Din raportul consiliului de administrație către Adunarea Generală, din 3 februarie 1913, aflăm că, izbucnirea primului război balcanic a dus la: „Împiedicarea exportului producției noastre principale - a cerealelor noastre - ceea ce a dat naștere unei crize monetare foarte accentuată, care s-a mai agravat prin retragerea capitalului străin din țară, cât și prin ridicarea a o bună parte din depozitele spre fructificare”⁵⁰⁵. Pentru a face față crizei, banca a apelat la fondurile de rezervă de care dispunea, aproximativ 300.000 de lei și la noi credite, pe care le-a obținut de la Banca Națională a României, Banca Românească și

⁵⁰¹ Darea de seamă a Consiliului de Administrație și Raportul Consiliului de Censori către Adunarea Generală ordinară a acționarilor, din 29 ianuarie 1912, Craiova, 1912, p. 15.

⁵⁰² *Ibidem*, p. 6.

⁵⁰³ *Ibidem*.

⁵⁰⁴ Darea de seamă a Consiliului de Administrație și Raportul Consiliului de Censori către Adunarea Generală ordinară a acționarilor, din 3 februarie 1913, Craiova, 1913, p. 6.

⁵⁰⁵ *Ibidem*.

Banca de Scont din București⁵⁰⁶. În condițiile izbucnirii primului război mondial, Banca Caracal a reușit să se mențină în activitate cu ajutorul creditelor acordate de marile bănci din Oltenia, dar și cu sprijinul Băncii Naționale a României, prin „creditul de scont ce a binevoit a ne acorda”. Totodată, cu sprijinul Băncii centrale, instituția a reușit să achiziționeze și un local propriu, căruia i-au fost aduse îmbunătățiri pentru a corespunde cerințelor (imobilul din str. Carol, nr. 14)⁵⁰⁷.

Tablou comparativ de mersul principalelor conturi la 31 decembrie⁵⁰⁸:

Conturi	1908	1910	1914	1915	1916-1918
Capital	200.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Fonduri de rezervă	3.835	58.584	262.500	327.000	415.000
Depuneri spre fructificare	158.972	731.217	906.679	923.588	1.444.492
Efecte reescontate	144.900	200.000	1.479.000	1.425.000	235.200
Beneficiul net	11.723	50.444	85.000	85.000	155.000
Dividente	6%	8%	8%	8%	6% pe an

*Banca Podgoriei Drăgășani*⁵⁰⁹ a fost înființată la 13 august 1907, sub formă de societate anonimă pe acțiuni, cu durată nelimitată.

⁵⁰⁶ Darea de seamă a Consiliului de Administrație și Raportul Consiliului de Censori către Adunarea Generală ordinară a acționarilor, din 2 februarie 1914, Caracal, 1914, p. 6.

⁵⁰⁷ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de censori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 23 februarie 1908-1929, Craiova, 1929, p. 3 (a se vedea anexa 16).

⁵⁰⁸ Darea de seamă a Consiliului de Administrație și raportul Consiliului de Censori către Adunarea Generală ordinară a acționarilor, din 4 martie 1928, pe exercițiul 1908-1927, Craiova, 1927, p. 1.

⁵⁰⁹ Actul constitutiv a fost autentificat la Tribunalul Olt, nr. 6540 din 11 octombrie 1902. Firma a fost autorizată de același Tribunal, la nr. 31 din 26 octombrie 1902. Banca a fost înmatriculată în Registrul comerțului sub nr. 51, din 9 octombrie 1931, în D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 155/1935, f. 1.

A avut sediul în Drăgășani, pe str. Regele Mihai, nr. 11. Imobilul era o construcție din cărămidă, acoperită cu țiglă, pe temelie de beton. Avea pivniță, două coridoare, două camere mici, cu o suprafață de 280 m² și o dependință situată în curte, de asemenea din cărămidă, acoperită cu tablă veche, degradată, ce ocupa o suprafață de 73 m², și un loc de casă pe care erau construite imobile în suprafață de 654 m². Obiectivul principal al băncii a fost înlesnirea creditelor pentru viticultori, pomicultori și înlesnirea comerțului cu vinuri și spirtoase. A asigurat credite pentru plantații noi, pentru refacerea sau completarea gospodăriilor viticole, pentru comercializarea și industrializarea fructelor, dar și pentru refacerea viilor distruse de filoxeră⁵¹⁰.

Banca Generală a Gorjului a fost înființată în anul 1908, sub formă de societate anonimă pe acțiuni, cu durata nelimitată și un capital social inițial de 100.000 de lei, repartizat în 1.000 de acțiuni, la purtător, a câte 100 de lei fiecare⁵¹¹. Inițiativa înființării i-a aparținut lui C. Lăzărescu, iar fondatori au fost opt proprietari din județ și Banca Gorjului, C. Vâlceanu⁵¹². Sediul băncii s-a aflat pe str. Industriei, nr. 16, Tg. Jiu⁵¹³. Primul consiliu de administrație l-a avut ca președinte pe C. Lăzărescu⁵¹⁴, iar membri pe C. M. Pociovălișteanu, Trifon Cloșean, N. D. Hortopan și C. C. Clirculescu. Cenzori au fost numiți: Ioniță G.

⁵¹⁰ *Ibidem*.

⁵¹¹ D.J.A.N. Gorj, fond Banca Generală a Gorjului, dosar 4/1908-1910, f. 1.

⁵¹² Fondatori și acționari principali ai băncii au fost: C. M. Pociovălișteanu, mare proprietar din comuna Prigoria, județul Gorj (a avut acțiuni în valoare de 40.000 de lei); C. M. Albulescu, proprietar din comuna Arcani, jud. Gorj (acțiuni în valoare de 5.000 de lei); C. I. Colțescu, proprietar, domiciliat în Tg. Jiu (acțiuni în valoare de 5.000 de lei); Ioniță G. Popescu, proprietar și comerciant din Craiova (acțiuni în valoare de 5.000 de lei); N. D. Hortopan, proprietar și avocat din Tg. Jiu (acțiuni în valoare de 4.000 de lei); D. D. Costescu, proprietar din Rovinari (acțiuni în valoare de 2.000 de lei); C. Lăzărescu, mare proprietar din Tg. Jiu (acțiuni în valoare de 8.000 de lei); Ion Râmniceanu, funcționar domiciliat în Tg. Jiu (acțiuni în valoare de 1.000 de lei) și Banca Gorjului, care avea sediul în Tg. Jiu (acțiuni în valoare de 30.000 de lei), în D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 5/1908-1945, f. 3.

⁵¹³ Idem, fond Banca Generală a Gorjului, dosar 4/1908-1910, f. 22.

⁵¹⁴ *Ibidem*, f. 1.

Popescu, Gh. I. Colibășeanu și Vasile Beberu⁵¹⁵. În anul 1909, societatea a fuzionat cu Banca C. Lăzărescu&Comp., societate anonimă, privată. Fuziunea a fost aprobată în adunările generale ale celor două societăți, la 6 august 1909. Prin fuziune, din 30 august 1909, Banca Generală a Gorjului a preluat întreg activul și pasivul Băncii C. Lăzărescu&Comp., mărindu-și, astfel, capitalul, și lărgindu-și operațiunile⁵¹⁶. Pe lângă activitățile specific bancare, banca s-a ocupat de: comerțul de mărfuri, exploatare de păduri, cariere de piatră și cărbuni. După fuziune, funcționarii băncii au fost: C. Vâlceanu (șef contabil), Al. I. Sgarbură (casier), I. Bărbulescu, Gh. I. Popescu, G. Dumitrescu, G. Pociovălișteanu, C. Lăzărescu, director din 2 decembrie 1909⁵¹⁷.

*Banca Tg. Jiului*⁵¹⁸ a fost înființată la 8 martie 1908, sub formă de societate anonimă, cu durata nelimitată, și a început să funcționeze de la 1 mai 1908. Și-a desfășurat activitatea în sediul din str. Victoria, nr. 22⁵¹⁹. Inițiativa înființării i-a aparținut lui Const. M. Dănăricu, mare proprietar și comerciant din Tg. Jiu, Adrian Poenaru, medic și proprietar, D. Comșa, proprietar și comerciant, A. Lafcovici, funcționar⁵²⁰. Capitalul social inițial a fost de 40.000 de lei⁵²¹, majorat în ședința consiliului de administrație, din 15 mai 1908, la 200.000 de lei⁵²². Cea mai importantă operațiune efectuată de bancă a fost acordarea de împrumuturi, pe termene scurte și medii. A înființat două sucursale, una în județul Mehedinți, la Baia de Aramă, și una la Petroșani, județul Hunedoara⁵²³. La 14 februarie 1916, consiliul de administrație era format din: Const. M. Dănăricu (președinte); Anton Lafcovici (director),

⁵¹⁵ *Ibidem*, f. 4.

⁵¹⁶ *Ibidem*, f. 11.

⁵¹⁷ *Ibidem*.

⁵¹⁸ Societatea a fost înființată la 1908, conform deciziei Tribunalului Gorj, nr. 9154/1908. Actul constitutiv a fost autentificat de același Tribunal, sub nr. 422/1908. Firma a fost înscrisă în registrul firmelor sociale, nr. 67/1908, în D.J.A.N. Gorj, fond Banca Tg. Jiului, dosar 41/1938, f. 1.

⁵¹⁹ *Ibidem*, dosar 43/ 1940, f. 2.

⁵²⁰ *Ibidem*, dosar 2/1938, f. 7.

⁵²¹ *Ibidem*, f. 7.

⁵²² *Ibidem*, dosar 43/ 1940, f. 19.

⁵²³ *Ibidem*, dosar 2/1938, f. 16.

D. Culcer, Ioniță Ionescu, Adrian Poenaru, D. B. Comșa (membri); N. I. Drăgănescu, Al. Stroe, C. Măruțescu (cenzori)⁵²⁴.

Banca Drăgășani, societate anonimă, pentru comerțul de bancă cu durată nelimitată, și-a început activitatea la 10 iulie 1909. A avut sediul în str. Voievodul Mihai, nr. 17 din Drăgășani⁵²⁵. A fost înființată de un număr de 32 de comercianți, în majoritate drăgășeneni⁵²⁶. Sumele depuse de acționari au variat între 200 și 2.000 de lei. Capitalul social inițial a fost de 30.000 de lei, majorat până la finele anului la 200.000 de lei⁵²⁷. Primul consiliu de administrație a fost format din: Gogu C. Predescu (director), I. Filipescu, Valeriu Badiu, G. G. Teodorini (cenzori), I. L. Râmniceanu (administrator delegat), I. M. Păvălan (șef contabil), Ilie M. Stănescu (contabil)⁵²⁸. Banca a favorizat dezvoltarea comerțului, a meseriilor și agriculturii în zona Drăgășani⁵²⁹.

Banca Comercială și Agricolă Caracal a funcționat ca societate anonimă pe acțiuni, cu durată nelimitată. Ea a fost înființată la 28 decembrie 1911, iar primele operațiuni contabile au fost înregistrate la 9 ianuarie 1912⁵³⁰. Capitalul social inițial a fost de 750.000 de lei, împărțit în 1.500 de acțiuni a câte 500 de lei fiecare și a fost subscris de acționari, după cum urmează: Ilie St. Nicolau, Duca Mitrovici, Emil Unverdovlen, D. G. Soreanu, N. V. Ionescu,

⁵²⁴ Idem, fond Banca Tg. Jiului, dosar 2/1916, f. 1.

⁵²⁵ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Podgoriei Drăgășani, dosar 34/1931, f. 1.

⁵²⁶ Constantin Tudor, Ioniță Iamandi, Gheorghe Diaconescu, Alex. Olănescu, Niță Diaconescu, Nistor Bojenovici, Nicolae Povățeanu, Costică V. Gheorghiu, Mihai Borța, Florea Duinac, Marin Vasilescu, Ștefan Rezerini, Nicolae T. Ignat, Petrică Ionescu, Petre Popovici, Iacob V. Ciuculescu, D. M. Nicolaescu, Grigore Iorgulescu, Costică Rădulescu, Mihai Ilie, Ion Tălămaș, Gheorghe Christescu, Mihai Panaitescu, Mihalache Isvoranu, Ilie Constantinescu, Gheorghe Stănescu, I. Constantinescu, Gheorghe Tudor, Gavrilă Gheorghe, Dumitru Prădatu, Ilie M. Tudosie, Dumitru Luca, în D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie a Județului Vâlcea, dosar 32/1934, f. 2.

⁵²⁷ Idem, fond Banca Râmnicului, dosar 13/1940, f. 9.

⁵²⁸ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie a Județului Vâlcea, dosar 34/1931, f. 1.

⁵²⁹ *Ibidem*, f. 9.

⁵³⁰ D.J.A.N. Olt, fond Camera de Comerț și de Industrie Caracal, dosar 24/1931, f. 1.

Niță Soreanu (câte 60.000 de lei); Oprea I. Amărăscu (55.000 de lei); Niță Drăghicescu, Șt. Băjenescu (câte 50.000 de lei); Drăghiceanu I. Urianu (40.000 de lei); Eftimie Constantinescu, Dumitru Mihăescu, D. M. Ionescu, V. Brândușaru (câte 30.000 de lei); Ioniță P. Popescu (20.000 de lei); P. C. Rusan, I. Băleanu, Leon Spireanu (câte 15.000 de lei); Gh. T. Oroveanu, C. Dobrei (câte 10.000 de lei)⁵³¹. Sediul băncii a fost în str. Poroineanu, nr. 11⁵³².

Banca a funcționat în condiții bune doar opt luni, activitatea ei fiind întreruptă de izbucnirea celor două războaie balcanice. Aflându-se în condiții de război, societatea nu și-a lărgit operațiunile, mulțumindu-se să-și mențină clientela deja formată⁵³³. Ea s-a ocupat de comerțul cu cereale și a sprijinit opera de refacere agricolă, prin acordarea de credite agricultorilor, mai ales pentru procurarea vitelor de muncă. Bilanțul de la finele anului 1913 și-l încheia cu un capital social de 750.000 de lei, un fond de rezervă de 11.472 de lei și depuneri spre fructificare de 234.330 de lei⁵³⁴.

Ca urmare a izbucnirii primului război mondial, cea mai mare parte a băncilor din Oltenia și-au întrerupt activitatea. Nevoile de credit în această zonă au fost satisfăcute de Banca Națională, Sucursala Craiova. Anul 1915 a fost anul cu cea mai slabă producție la cereale, iar închiderea strâmtorilor Bosfor și Dardanele a limitat posibilitatea valorificării cantității de cereale existentă pe stoc. Producătorii au fost nevoiți să vândă produsele la prețuri derizorii speculanților de cereale. Comerțul și industria au avut și ele de suferit de pe urma lipsei de materii prime importate. În aceste condiții, Banca Națională a luat inițiativa sporirii creditelor destinate băncilor particulare, pentru ca acestea să vină în sprijinul agricultorilor. Confruntate cu cererile de restituire a depunerilor spre fructificare, băncile nu au reușit însă să-și îndeplinească misiunea. În Oltenia, singura care și-a făcut datoria față de agricultori a fost Banca Comerțului. Întregul spor de credit acordat

⁵³¹ *Ibidem*, f. 17.

⁵³² *Ibidem*, f. 31.

⁵³³ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de censored către Adunarea Generală Ordinară a Acționarilor, din 9 februarie 1914, Caracal, 1914, p. 3.

⁵³⁴ *Ibidem*, pp. 10-11.

de Banca Națională a României, Băncii Comerțului, cu o dobândă de 6%, a fost pus la dispoziția clientelei agricole, cu o dobândă de 8%⁵³⁵. Multe dintre băncile mici și mijlocii, îngrijorate de raporturile dintre ele și debitori, au recurs la constrângerea clienților la plată și urcarea dobânzilor la un nivel mare, ceea ce nu a corespuns cu rolul economic și social pentru care aceste bănci fuseseră create.

⁵³⁵ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Națională a României, Sucursala Craiova, dosar 43/1912, f. 19-28.

Capitolul III

Organizarea și consolidarea băncilor urbane din Oltenia într-un sistem economic financiar național

a. Activitatea bancară după 1918, până la criza economică mondială (1929).

Refacerea economiei, distrusă de război și de jafurile la care a fost supusă de ocupații germani și austro-ungari, unificarea legislativă și administrativă, dezvoltarea unei industrii naționale avansate, înfăptuirea reformei agrare și electorale au fost numai câteva dintre obiectivele urmărite în vederea consolidării statului român, după 1918. Procesul de reconstrucție economică a întâmpinat dificultăți mari, deoarece industria fusese grav afectată: articolele de primă necesitate, ca alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte lipseau, iar din lipsă de utilaje pământul nu a mai fost lucrat în condiții bune. Prețurile au crescut față de perioada antebelică, iar moneda s-a devalorizat. La această devalorizare au contribuit: emisiunea de lei hârtie fără acoperire în aur, efectuată de germani prin intermediul Băncii Generale; preschimbarea la un curs superior celui real al coroanelor și rublelor, care circulau în teritoriile alipite, și emisiunile de lei hârtie ale Băncii Naționale. În scopul reorganizării economice, în anul 1920 au fost retrase din circulație monedele străine, provenite din teritoriile unite la România, acestea înlocuindu-se cu moneda națională - leul. Totodată, Banca Națională a României și-a extins prerogativele la emisiunea și circulația monetară asupra întregului teritoriu național⁵³⁶.

⁵³⁶ *Istoria Românilor*, vol. VIII, p. 84.

După 1918, capitalul Băncii Naționale a fost direcționat spre susținerea reformei agrare, dezvoltarea susținută a industriei, realizarea stabilizării monetare din 1929. Modificări au survenit și în statutul Băncii Naționale, statul reluându-și, din anul 1925, participarea la capitalul acesteia, participare pe care o abandonase în anul 1900. În domeniul agricol s-au întreprins demersuri legislative și practice pentru modernizarea agriculturii, dată fiind ponderea ei mare în cadrul economiei naționale, și a populației rurale în ansamblul populației țării⁵³⁷. În urma reformei agrare din 1921, țărani au obținut o mai bună înzestrare cu teren arabil, ceea ce le-a permis îmbunătățirea nivelului de trai reducerea dependenței față de marea proprietate. În perioada 1918-1921 au fost elaborate nu mai puțin de 63 de legi, regulamente și decrete, în vederea susținerii industriei. Legea minelor, Legea energiei, Legea apelor, Legea comercializării și controlului întreprinderilor economice ale statului, unificarea monetară, înființarea unor bănci cu scopul susținerii industriei, centralizarea și unificarea administrației căilor ferate, reorganizarea transporturilor feroviare, toate acestea au fost numai câteva dintre măsurile luate în vederea consolidării economice a statului român.

Ansamblul de reforme sociale și economice, realizate după Marea Unire, a declanșat procesul de reorganizare a forțelor social-politice, lucru care a afectat structura internă a claselor sociale. În timp ce influența mării moșierimi, în viața social-economică și politică a țării, a scăzut, ca urmare a introducerii votului universal și a aplicării reformei agrare, a crescut, în schimb, rolul burgheziei. Inițial, locul predominant l-a deținut marea burghezie bancară, care a gravitat în jurul marilor bănci comerciale, printre care Banca Românească, Banca Generală, Banca Comerțului din Craiova⁵³⁸ etc., impulsționând astfel cele mai importante acte de politică economică din primul deceniu interbelic.

Politica de finanțare a unor ramuri industriale, aducătoare de profituri, a avut drept urmare modificarea compoziției burgheziei.

⁵³⁷ *Ibidem*, pp. 103-104.

⁵³⁸ Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *Viața politică în România 1918-1921*, București, Editura politică, 1976, pp. 34-35.

Astfel, a sporit categoria păturilor intermediare – meseriași, mici comercianți, intelectuali, funcționari, liber-profesioniști. Sistemul bancar rămâne tărâmul cel mai relevant pentru contrastele sociale din Oltenia. S-a putut observa cum, de la urmașii cunoscutelor familii boierești (Burileanu, Prejbeanu, Opran, Pleșa, Gabroveanu, Mihail ș.a.) s-a ajuns, în perioada interbelică, la N. N. Temelie, N. R. Roboc, Petre Deac, C. Ciolofan, preoți, avocați și cadre didactice.

La sfârșitul primului război mondial, cea mai mare parte a întreprinderilor din Oltenia au avut o capacitate de producție diminuată sau și-au încetat temporar activitatea din cauza lipsei de utilaje și a rechizițiilor de materii prime și industriale din anii războiului⁵³⁹. În primii ani postbelici, redeschiderea atelierelor, recuperarea mașinilor, reutilizarea fabricilor, și mai ales refacerea stocurilor de materii prime, au constituit principalele probleme atât ale statului, cât și ale particularilor. Pentru perioada 1918-1928, ramura cea mai bine reprezentată în industria din Oltenia a fost cea forestieră. Această ramură a beneficiat de o bogată rezervă de materie primă, furnizată de pădurile existente pe Valea Oltului, Lotrului și Jiului. Cea mai reprezentativă fabrică de cherestea a fost Societatea Anonimă Română pentru industrie forestieră Carpatina. Aceasta a reunit societățile: Lotru, Oltul, Petroșani, S.A.I.F. și particularii N. D. Simian, Th. Raux, St. Gaillac, I. Eiser, Banca Românească și Banca de Credit român⁵⁴⁰. În Oltenia, Societatea Carpatina a dispus de două fabrici: Fabrica Brezoiului - Vâlcea și Fabrica de cherestea din Stoenеști - Romanai și de mai multe depozite de vânzare, plasate în orașele: Craiova, Alexandria, Roșiori, Drăgășani și Rm. Vâlcea⁵⁴¹. Carpatina a controlat comerțul de lemn din bazinul Oltului. Alături de această societate și-au desfășurat activitatea și alte întreprinderi forestiere, care însă nu au avut nici

⁵³⁹ Lucian Deaconu, *Dezvoltarea industriei județului Dolj între anii 1918-1944*, în „Historica”, București, Editura Academiei Române, 1974, p. 174.

⁵⁴⁰ Vl. Osiac, *Dezvoltarea social-economică a Olteniei, evoluția industriei*, în „Contribuții istorice”, vol. II, Craiova, Reprografia Universității din Craiova, p. 55.

⁵⁴¹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 78/1931, f. 3.

capitalul și nici producția ei. Dintre acestea putem enumera câteva: Societatea Anonimă Vasilatul (Brezoi - județul Vâlcea); Fabrica de cherestea a Băncii Comerțului Tg. Jiu⁵⁴² (sucursală a Băncii Comerțului din Craiova); Fabrica de cherestea Gilortul, proprietate a Băncii populare Gilortul din Novaci, Gorj⁵⁴³; Cooperativa forestieră Armata, Costești; Fabrica de cherestea Stejarul, Bârca; Fabrica de cherestea N. Panaitopol, Tg. Cărbunești; Fabrica de cherestea Filiași⁵⁴⁴; Societatea în colectiv Voineasa.

În industria extractivă au fost exploatate minele de cărbune și lignit de la Gaillac, Arnota, Cucești (județul Vâlcea), Schela, Roșia, Rovinari, Groșerea (județul Gorj), Valea Copcii, Bahna-Vânciorova, Strehaia (județul Mehedinți). Minele din județele Gorj și Mehedinți au fost redeschise în anul 1921, iar cele din Vâlcea în 1925. Până la finele anului 1929, în Gorj au funcționat: Societatea Tehnică Minieră (1924-1929) și trei societăți pentru exploatarea cărbunelui: Rovinari SAR, cu sediul în București, Sălătruc SAR, cu sediul în Tg. Jiu și Jiul-SAR-Minieră⁵⁴⁵. Concomitent cu minele de extracție a cărbunelui au funcționat și cele de extracție a minereurilor de fier, de la Arnota-Costești (Vâlcea) și cele de extracție a aurului de la Valea lui Stan (comuna Brezoi - Vâlcea). Extracția din această zonă a fost însă nesemnificativă, din cauza lipsei utilajului, a lipsei de fonduri sau din cauza factorilor naturali. Tot în județul Vâlcea, a funcționat o mină de extracție a sării la Ocele Mari⁵⁴⁶. După război au fost redeschise și carierele de piatră, mică, var, piatră de var și grafit: Voineasa, Crucea Sf. Petru din județul Vâlcea; Gura Văii, Crăbășița în Mehedinți; Societatea Mica în Gorj. Industria petrolului, după 1918, a fost reprezentată de o singură sondă productivă: cea de la Govora (județul Vâlcea)⁵⁴⁷.

⁵⁴² D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 11/1927-1936, f. 1.

⁵⁴³ D.J.A.N. Gorj, fond Banca populară „Gilortul” din Novaci, dosar 2/1938-1946, f. 15.

⁵⁴⁴ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 5/1926, f. 3.

⁵⁴⁵ Cezar Avram, *Evoluția industriei oltene între anii 1918-1948*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 17/2003, București, Editura Academiei Române, p. 155.

⁵⁴⁶ *Ibidem*.

⁵⁴⁷ *Ibidem*.

Industria casnică a fost mai puțin dezvoltată în Oltenia, după primul război mondial, întrucât statul nu a încurajat cultivarea inului, a cânepii sau creșterea viermilor de mătase. În ceea ce privește repartizarea pe județe a principalelor întreprinderi industriale, situația s-a prezentat astfel:

- În județul Dolj a fost reluată activitatea vechilor fabrici și au fost înființate noi ateliere. Cele mai importante întreprinderi au fost: Fabrica de reparațiuni de motoare și mașini agricole; Fabrica de salam și mezeluri Frații Cumpănașu&Comp.; Societatea Anonimă Mercur; Adolf Waidmann (reparații de mașini agricole, industriale și locomotive); Fabrica Temișana, proprietatea lui Iosif Frasier; Moara Federației Regionale; P. Andreescu și Fii; Felix Widmann (atelier mecanic). Alături de acestea au funcționat fabricile fondate de Banca Comerțului: Fabrica de cărămidă, țiglă și sobe de teracotă Cernele⁵⁴⁸; Fabrica de postav Oltenia⁵⁴⁹; Institutul de Arte grafice Ramuri; Fabrica de postav Munca⁵⁵⁰; Fabrica de paste făinoase Munca; Scrisul Românesc, Societatea anonimă Concordia⁵⁵¹ etc.;

- În județul Gorj, cele mai reprezentative întreprinderi au fost: Fabrica de var Runcu; Întreprinderea *La opinca națională* a lui P. Roșca; Societatea anonimă Forest. Mecanica Tg. Jiu și Fabrica Jiul, fabrică de țesături, postav și dimie. În anul 1927 a fost înființată o fabrică de produse refractare, cu o producție zilnică de 4 tone, în care lucrau 14 muncitori. Alături de aceste întreprinderi mai mari, au funcționat 2.228 de unități industriale ce aparțineau micii industriei⁵⁵²;

- În județul Mehedinți, în primii ani postbelici au fost înființate unități economice, majoritatea ateliere meșteșugărești. Cea mai importantă întreprindere a continuat să fie Șantierul naval. Îmbunătățirile aduse Tăbăcăriei Diamanoff, Morilor Sabetay și Graff, atelierelor CFR, înființarea unei rafinării la Orșova, a unei fabrici de țigarete la Ada-Kaleh, a atelierelor mecanice Dunăreanca,

⁵⁴⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 11/1927-1936, f. 1.

⁵⁴⁹ *Ibidem*, dosar 27/1913, f. 1-10.

⁵⁵⁰ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 75/1931, f. 1.

⁵⁵¹ Idem, fond Banca Comerțului, dosar 1/1899-1948, f. 13.

⁵⁵² Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 32/1926, f. 61.

a unei fabrici de mozaic au dus la o sensibilă înviore a economiei județului⁵⁵³;

- Județul Vâlcea a cunoscut o perioadă de redresare economică după război. Au apărut noi întreprinderi în ramurile exploatării și prelucrării lemnului, alimentară, confecțiilor. În Rm. Vâlcea mai multe ateliere de tăbăcărie, înregistrate pe numele fraților Simian, s-au unificat sub firma Fabricile unite de tăbăcărie Frații D. I. Simian și Fii. În anul 1921, aceștia au achiziționat mașini în valoare de un milion de lei din Germania și Austria, pentru noua înființată tăbăcărie⁵⁵⁴. În anul 1922, fabrica a fost înregistrată sub denumirea de Oprea Simian și Fii. După decesul lui Oprea Simian, în mai 1925, fabrica se va numi Oprea Simian Fii. Sub această denumire, ea a desfășurat o intensă activitate productivă, având o gamă variată de piei și încălțăminte, ce se vindeau în toată țara⁵⁵⁵;

- În perioada 1918-1928, județul Romanați a fost lipsit de „industrie mare” din cauza lipsei de numerar și capital⁵⁵⁶. Cele mai importante unități industriale au fost câteva mori sistematice, tăbăcării și ateliere mecanice.

Pentru dezvoltarea industriei, agriculturii și comerțului din Oltenia, după primul război mondial, un rol important l-au avut resursele financiare investite de instituțiile de credit în întreprinderile productive. Instituțiile de credit, înființate înainte de 1914, care și-au redeschis ghișeele în primul deceniu postbelic au fost:

Nr. crt.	Denumirea băncii și localitatea	Județul	Anul înființării
1.	Banca Frații Popp, Craiova	Dolj	-
2.	Banca Comerțului Craiova, Craiova	Dolj	1899
3.	Banca Mehedințului, Turnu Severin	Mehedinți	21 februarie 1899

⁵⁵³ Cezar Avram, *art. cit.*, în *loc. cit.*, pp. 159-160.

⁵⁵⁴ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Vâlcea, dosar 4/1903-1933, f. 20; D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 29/1921, f. 14; Vl. Osiac, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 55; Cezar Avram, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 160.

⁵⁵⁵ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Vâlcea, dosar 80/1937-1949, f.12.

⁵⁵⁶ Cezar Avram, *art. cit.*, în *loc. cit.*, p. 162.

4.	Banca Vâlcea, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1 iulie 1899
5.	Banca Calafatului, Calafat	Dolj	1901
6.	Banca Olteniei, Craiova	Dolj	1904
7.	Banca Severinului, Turnu Severin	Mehedinți	21 decembrie 1904
8.	Banca Râmnicului, Rm. Vâlcea	Vâlcea	16 mai 1905
9.	Banca Craiovei, Craiova	Dolj	1907
10.	Banca Romanați, Caracal	Romanați	21 aprilie 1907
11.	Banca Podgoriei Drăgășani	Vâlcea	13 august 1907
12.	Banca „Tg. Jiului”, Tg. Jiu	Gorj	8 martie 1908
13.	Banca Caracal, Caracal	Romanați	1 aprilie 1908
14.	Banca Generală a Gorjului, Tg. Jiu	Gorj	1908
15.	Banca Comercială Turnu Severin	Mehedinți	13 mai 1908
16.	Banca Corabia	Romanați	1909
17.	Banca Drăgășani, Drăgășani	Vâlcea	10 iulie 1909
18.	Banca Creditul Oltean, Craiova	Dolj	1909
19.	Banca Comercială din Tg. Jiu, Tg. Jiu	Gorj	24 septembrie 1910
20.	Banca Comercianților și Industriașilor, Turnu Severin	Mehedinți	27 aprilie 1911
21.	Banca Comercială și Agricolă Caracal	Romanați	1912

La declanșarea primului război mondial, băncile comerciale din provincie fie și-au restrâns operațiunile, fie nu au desfășurat nici un fel de activitate. În anul 1917, odată cu tezaurul evacuat în Rusia au fost transportate și registrele unor bănci, astfel încât reconstituirea activității lor a fost anevoioasă. Reluarea activității economice după război a coincis cu reluarea activității bancare.

Primul război mondial a afectat grav activitatea unor instituții financiare din Oltenia. Deși la 1914 Banca Romanați figura între cele 30 de instituții financiare din finanța mijlocie românească, la declanșarea primului război mondial, banca și-a încetat activitatea. În perioada 1914-1918, imobilul acesteia a fost rechiziționat, parterul fiind transformat în depozit de aprovizionare, iar etajul în popotă a ofițerilor austro-germani⁵⁵⁷. În anul 1921, consiliul de administrație al Băncii Romanați a acceptat fuziunea cu Banca Franco-Română. Fuziunea a durat numai până în anul 1923 când, din cauza unor

⁵⁵⁷ D.J.A.N. Olt, fond Camera de Comerț și de Industrie Caracal, dosar 26/1931, f. 12.

neînțelegeri a izbucnit un proces ce s-a prelungit până la declanșarea crizei economice⁵⁵⁸. Ca urmare a conducerii defectuoase, la finele primului război mondial Banca Severinului a ajuns în pragul falimentului. Pentru a salva instituția de la lichidare, în anul 1927, Adunarea generală a decis fuziunea acesteia cu Banca Franco-Română din București⁵⁵⁹. Pentru a face față cerințelor de credit, în anul 1919 consiliul de administrație al Băncii Creditul Oltean a decis să fuzioneze cu Creditul Țărănesc, Sucursala Craiova. Procedura a fost finalizată la 24 octombrie 1927. Prin fuziune, Banca Creditul Oltean a preluat întreg activul și pasivul Creditului Țărănesc, instituție cu sediul în str. I. C. Brătianu, nr. 8⁵⁶⁰.

La sfârșitul primului război mondial s-a trecut la reorganizarea economică și financiară, în vederea consolidării noilor hotare. În vederea îndeplinirii scopurilor economice pe care și le-au propus, atât finanța mare, cât și finanța mijlocie și mică din Oltenia au adus modificări în politica lor de capital. Astfel, în anul 1920, în al douăzeci și treilea an de funcționare, Banca Comerțului din Craiova se prezenta cu un capital de 30 de milioane de lei, pentru ca, la numai câteva luni, în martie 1921, consiliul de administrație să decidă majorarea acestuia la 60 de milioane de lei. Cu acest capital, banca a funcționat până în anul 1928, când adunarea generală a decis majorarea la 100 milioane de lei⁵⁶¹. În cursul anului 1919, Banca Râmnicului și-a majorat capitalul de la 200.000 de lei la 500.000 de lei. În bilanțul încheiat la 31 decembrie 1927, banca figura cu un capital social de 35 de milioane de lei⁵⁶². Banca Comercianților și Industriașilor din Turnu Severin și-a majorat și ea capitalul social, în cursul anului 1919, de la 250.000 de lei la 450.000 de lei. În anul 1921, adunarea generală a decis majorarea capitalului la 1 milion de lei, în 1925 la 2 milioane de lei, iar în 1929 la 5 milioane de lei⁵⁶³. Banca Mehedințului și-a mărit capitalul de la 1

⁵⁵⁸ Șt. Richman, *op. cit.*, p. 245.

⁵⁵⁹ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 173.

⁵⁶⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 430/1905-1927, f. 41.

⁵⁶¹ C. Neamțu, *op. cit.*, p. 12.

⁵⁶² D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 57/1931, f. 1.

⁵⁶³ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 177.

milion de lei la 2 milioane de lei. În anul 1920, capitalul Băncii Oltenia a fost majorat la 1 milion de lei, iar la 6 octombrie 1923, adunarea generală a decis majorarea acestuia la 2 milioane de lei⁵⁶⁴. La finele anului 1924, Banca Olteniei era înregistrată cu un capital social de 12 milioane de lei⁵⁶⁵. În bilanțul de la 31 decembrie 1920, Banca Podgoriei Drăgășani figura cu un capital social de 1 milion de lei, iar la finele anului 1924 cu un capital de 5 milioane de lei⁵⁶⁶. O atenție deosebită i-a fost acordată capitalului social și de către administrația Băncii Craiova. Astfel, în anul 1919 instituția dispunea de un capital de 500.000, majorat, în 1920, la 1.490.000 de lei. În anii următori, capitalul băncii a crescut succesiv: în 1921 la 1.633.000, în 1922 la 1.643.200, iar în 1924 la 2.000.000 de lei⁵⁶⁷. La bilanțul încheiat în cursul anului 1926, Banca Craiovei figura cu un capital de 10 milioane de lei. Pe măsura nevoilor, după primul război mondial, Banca Comercială din Turnu Severin și-a sporit capitalul, astfel: în anul 1919, la 2 milioane de lei, în 1921 la 5 milioane de lei, în 1924 la 10 milioane de lei și în 1926 la 15 milioane de lei. În anul 1922, la 5 martie, adunarea generală extraordinară a decis creșterea capitalului social al Băncii Caracal de la valoarea de 500.000 de lei la 1 milion de lei⁵⁶⁸, iar în anul 1928, acționarii au hotărât majorarea acestuia la 8 milioane de lei⁵⁶⁹. În primul deceniu postbelic, Banca Creditul Oltean și-a mărit capitalul de la 2 la 5 milioane de lei⁵⁷⁰. La 31 decembrie 1922, capitalul social al Băncii Comerciale și Agricole Caracal era de 2 milioane de lei, iar la închiderea bilanțului pe 1923, acesta era de

⁵⁶⁴ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Olteniei, dosar 8/1921-1930, f. 38.

⁵⁶⁵ „Monitorul Oficial”, nr. 78 din 2 aprilie 1924, p. 3824.

⁵⁶⁶ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Râmnicului, dosar 16/1947, f. 2.

⁵⁶⁷ „Monitorul Oficial”, nr. 81 din 12 aprilie 1924, p. 4175.

⁵⁶⁸ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară și extraordinară a acționarilor, din 18 februarie 1923, Craiova, 1923, p. 4.

⁵⁶⁹ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 22 februarie 1931, Craiova, 1931, p. 15.

⁵⁷⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 430/1905-1927, f. 40.

4.064.250 de lei⁵⁷¹. În anul 1927, capitalul a fost majorat la 6 milioane de lei. În același an, consiliul de administrație al Băncii Corabia a decis majorarea capitalului la 5 milioane de lei⁵⁷². Creșterea capitalului social a presupus emiterea de noi acțiuni, la cumpărarea cărora vechii acționari aveau întâietate, în funcție de proporția acțiunilor anterioare. Din datele prezentate, se observă că, dacă la 1918 capitalul social al băncilor din Oltenia, înființate înainte de primul război mondial, se cifra la 35.950.000 de lei, la 1928 acesta era de 192 de milioane de lei. Calculele au fost realizate cu aproximație, deoarece nu toate băncile și-au publicat situația bilanțieră pentru anul 1918 și respectiv 1928.

În scopul valorificării corespunzătoare a produselor agricole și industriale locale, băncile din Oltenia au sprijinit, sub diferite forme, întreprinderile industriale, comerciale și financiare din zonă. Dintre băncile înființate înainte de 1914, Banca Comerțului a continuat să joace un rol important și după război. Societatea a creditat mai multe instituții financiare, obținând beneficii însemnate din întrebuințarea capitalului ei, în această direcție. Dintre băncile, care au beneficiat de creditul Băncii Comerțului, amintim: Banca Băilești, Banca de Credit Piatra Neamț, Banca Creditului Comercial Pitești, Banca Centrală din Ploiești, Banca Comerțului și Industriei Pitești, Banca Creditul Doljan, Banca Calafatului, Banca Doljului, Banca Dobrogei, Banca Jiului, Banca Poporului Băilești, Banca Tg. Jiului⁵⁷³ etc.

Pe calea participațiilor, Banca Comerțului a sprijinit dezvoltarea unor întreprinderi industriale importante, printre care: Fabrica de cherestea Filiași; Fabrica de postav Munca din Craiova⁵⁷⁴; Societatea S.R.D.; Moara Victoria; Uzina Electrică Craiova⁵⁷⁵; Concordia Craiova, înființată în anul 1919, pentru reparații de mașini agricole și automobile⁵⁷⁶; Clădirea S.A., fondată în anul 1920⁵⁷⁷,

⁵⁷¹ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de censori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 24 februarie 1924, Craiova, 1924, p. 3.

⁵⁷² Florea Bâciu, Ion Vârtejaru, *op. cit.*, p. 191.

⁵⁷³ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 9/1920, f. 1-23.

⁵⁷⁴ *Ibidem*, dosar 5/1920, f. 2; *Ibidem*, dosar 9/1925-1948, f. 3.

⁵⁷⁵ *Ibidem*, dosar 6/1923, f. 1.

⁵⁷⁶ *Ibidem*, dosar 1/1899-1948, f. 13; *Ibidem*, dosar 4/1920, f. 1; *Ibidem*, dosar 5/1920, f. 1.

pentru exploatarea imobilelor proprii (la 1928 avea un capital social de 10 milioane de lei)⁵⁷⁸; Fabrica de cărămidă Cernele⁵⁷⁹; Societatea Traiul⁵⁸⁰, fondată în anul 1923⁵⁸¹; Uzinele Chimice Române, București, fondate în 1920, pentru fabricarea articolelor de cauciuc; Librăria Românească Jiul Cultural din Petroșani, înființată în anul 1921, având ca obiect social comerțul de librărie; societatea comercială de vinuri Drăgășani; întreprinderea industrială Patria; Fabrica de oțet Orșova⁵⁸²; Societatea Steaua Română⁵⁸³ etc.

Împreună cu Banca Blank, Banca de Scont și Societatea Minieră, Banca Comerțului a participat la fondarea societății *Techirghiol S.A. București*, înființată la 7 aprilie 1920, cu scopul înzestrării localității Techirghiol cu sanatorii, băi și hoteluri. Tot în anul 1920, a participat la fondarea societății Petroșani, cu sediul în București, societate anonimă pentru exploatarea minelor de cărbuni și a societății Lupeni⁵⁸⁴. În același an a fost fondată *Construcția Modernă*, București, cu un capital de 20 de milioane de lei, împărțit în 40.000 de acțiuni a câte 500 de lei. La subscrierea acestui capital au participat mai multe bănci, printre care și Banca Comerțului. Societatea „Radio-Română” (Marconi), din București a fost creată în anul 1920, cu un capital de 6 milioane de lei, în scopul fabricării și comercializării a tot felul de materiale, aparate și instalații telegrafice, telefonice, cu fir și fără fir și orice industrie și exploatare electrică. În august 1921, aceasta a fuzionat cu societatea Radio-Elctrica sub numele de Radio-Română, mărindu-și capitalul, în

⁵⁷⁷ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 6/1931-1948, f. 7.

⁵⁷⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Națională a României, Sucursala Craiova, dosar 41/1912, f. 30.

⁵⁷⁹ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 67/1931, f. 1.

⁵⁸⁰ Societatea anonimă „Traiul” din Craiova a fost înființată, în anul 1923 cu scopul fabricării și valorificării produselor de brutărie, cu un capital social de 2 milioane de lei, informația a fost extrasă din Gazeta Craiovei, nr. 48/vineri 20 iulie 1923, p. 3.

⁵⁸¹ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 5/1920, f. 2.

⁵⁸² *Ibidem*, dosar 1/1899-1948, f. 13.

⁵⁸³ *Ibidem*, dosar 6/1920, f. 27.

⁵⁸⁴ *Ibidem*, dosar 5/1926, f. 3.

urma fuziunii la 12 milioane de lei. La 1921 societatea avea două reprezentanțe: Firma Marconi's Wireless și Compagnie Générale de Télégraphie sans fil din Paris. Capitalul social a fost subscris de: Banca Țărănească, Banca Comerțului din Craiova, Banca Națiunii, Banca de Scont și Banca Blank⁵⁸⁵.

Dezvoltarea activității acestei instituții bancare cu capital românesc rezultă din dinamica resurselor sale financiare, din perioada 1921-1928:

Resurse	1921	1922	1923	1925	1926	1928
Capital social	60.000.000	60.000.000	60.000.000	60.000.000	60.000.000	100.000.000
Fond de rezervă	57.015.590	58.619.892	60.643.407	64.806.691	67.159.430	100.696.891
Conturi curente clienți	166.708.513	178.570.706	217.551.023	276.330.628	256.887.030	407.268.577
Depuneri spre fructificare	119.653.899	160.106.373	151.686.543	355.294.670	355.640.135	514.996.674

Din datele de mai sus reiese că, în perioada analizată resursele au crescut prin sporirea fondului de rezervă, a angajamentelor în creditori și depunerile spre fructificare. Toate aceste majorări sunt dovezi ale extinderii activității Băncii Comerțului și ale încrederii de care ea s-a bucurat din partea clientelei. Încrederea în activitatea acestei bănci s-a observat și din faptul că numeroase alte bănci și întreprinderi din România au cumpărat acțiuni ale Băncii Comerțului. Astfel, în anul 1928 printre deținătorii cei mari ai acțiunilor acestei instituții figurau: Banca Marmorosk (cu un număr de 1.876 de acțiuni); Banca Românească din București (898); Bank of Roumania (463); Banca Chrissoveloni (187); Banca de Credit Român (127); Banque Belge (110); Banca Franco-Română (22); Banca Dacia Traiană (50); Banca Generală a Țării Românești (250); Banca Viticolă a României (38); Clădirea S.A. Craiova (1.000)⁵⁸⁶ etc.

Banca Comerțului nu a fost singura care a sprijinit, întreprinderile industriale și financiare în perioada de după primul

⁵⁸⁵ *Ibidem*, dosar 17/1927, f. 49.

⁵⁸⁶ *Ibidem*, dosar 41/1928, f. 3 și urm.

război mondial. Prin participare la capital și credit, Banca Râmnicului a ajutat, în județul Vâlcea, următoarele instituții de credit: Banca Podgoriei din Drăgășani, Banca Drăgășani, Banca Comercială Viitorul din Govora, Banca Comercială Vaideeni, Banca Comercială Cerna din Măciuca⁵⁸⁷.

Banca Frații Popp a participat cu capital la: Banca Drăgoești, devenită Banca Drăgășani, în august 1920⁵⁸⁸, Banca Uniunii Agricole, Comerciale și Industriale Slatina⁵⁸⁹, Banca Franco-Română⁵⁹⁰, Banca Agricolă⁵⁹¹, Societatea de Navigație România⁵⁹².

Banca Comercială din Turnu Severin a venit în sprijinul înființării următoarelor bănci: Cerna din Baia de Aramă, Coșuștea din Ciovârnașani, Blahnița din Pătule și Olacuieni din Bâcleș⁵⁹³. Totodată, instituția a contribuit la apariția societății Depozitele Generale, iar pe plan industrial a înființat fabrica de var și cariera de piatră Piatra Vodița din Verciorova⁵⁹⁴.

Banca Olteniei a avut participațiuni la Magazinul Ville de Paris și la societatea Cânepa⁵⁹⁵. Banca Caracal a obținut, în perioada 1920-1925, importante sume de la societatea în comandită St. Borcescu&Co⁵⁹⁶. Banca Calafatului a participat și ea la Societatea Albina, Fabrica de țigle Calafat, Industriile Unite, Tipografia Gloria - Băilești⁵⁹⁷.

La finele primului război mondial, relansarea economică a țării a trebuit să fie susținută și alimentată de organizațiile de credit. Cea mai mare parte a instituțiilor de credit s-au orientat spre industrie și comerț, fără a neglija însă domeniul agricol, ceea ce a dus la scăderea

⁵⁸⁷ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Râmnicului, dosar 44/1932, f. 24-25.

⁵⁸⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Banca „Frații Popp”, dosar 123/1921, f. 24.

⁵⁸⁹ *Ibidem*, f. 64.

⁵⁹⁰ *Ibidem*, f. 65.

⁵⁹¹ *Ibidem*, f. 107.

⁵⁹² *Ibidem*, f. 129.

⁵⁹³ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 174.

⁵⁹⁴ *Ibidem*.

⁵⁹⁵ D.J.A.N Dolj, fond Banca Olteniei, dosar 4/1904-1942, f. 117.

⁵⁹⁶ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de censored către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 24 februarie 1929, Craiova, 1929, p. 4.

⁵⁹⁷ Gazeta Craiovei, nr. 13/vineri 29 aprilie 1921, p. 8.

portofoliului de scont, în favoarea conturilor curente. În această categorie au fost incluse toate tranzacțiile financiare care s-au încheiat între bănci și producătorii economici. Creditele acordate au fost: în cont curent, fără nici un fel de garanție: polițe, ipoteci, gajuri etc.; credite în cont curent, cu gajuri comerciale, ca cereale, mărfuri, instrumente și mașini, care, de obicei, au fost acordate agricultorilor, comercianților, industriașilor și credite cu garanții ipotecare, acordate sub formă de conturi curente, acoperite cu ipotecă asupra imobilelor urbane sau rurale. În primul deceniu postbelic, agențiile Băncii Comerțului din Oltenia au acordat, în mod special, credite agricole. Acestea au fost pe termen scurt și mediu, cu o dobândă care a variat între 7-12% pe an și un comision de 1% sau ½% din valoarea creditului⁵⁹⁸. Creditele au fost acordate, în general, către țărănime, garanțiile fiind reprezentate de terenurile agricole, case, vite, păduri⁵⁹⁹. Credite asemănătoare au fost acordate și de Banca Olteniei⁶⁰⁰. După 1924, Banca Caracal a acordat credite numai pentru producție. La finele anului 1925, din întreg plasamentul de 55 de milioane de lei, 40% a fost plasament agricol, iar 60% plasament comercial⁶⁰¹.

După primul război mondial, Banca Craiovei și-a îndreptat atenția în special spre agricultură (95% din portofoliul băncii a fost țărănesc), practicând „cele mai mici dobânzi de pe piață și cu termenele cele mai lungi”⁶⁰². Creditele au fost acordate pentru: aducerea vitelor de muncă din Ardeal, achiziționarea de pământ, semințe și mașini, construirea de mori țărănești și favorizarea elementelor întreprinzătoare. În anul 1925 banca se bucura de încredere pe piața Craiovei, o dovadă în acest sens fiind portofoliul și depozitele spre fructificare, care s-au mărit de la 2.937.802 lei la 4.951.291 de lei⁶⁰³. La aceeași dată, Banca Națională sucursala

⁵⁹⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 9/1920, f. 3.

⁵⁹⁹ *Ibidem*, dosar 22/1915, f. 1.

⁶⁰⁰ Idem, fond Banca Olteniei, dosar 13/1934-1948, f. 94.

⁶⁰¹ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 24 februarie 1929, Craiova, 1929, p. 6.

⁶⁰² Darea de seamă și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 1 martie 1925, Craiova, 1925, p. 4.

⁶⁰³ „Monitorul Oficial”, nr. 81 din 12 aprilie 1924, p. 4175.

Craiova aprecia că această instituție avea cele mai avantajoase dobânzi⁶⁰⁴. Concomitent, banca i-a sprijinit pe țărani care și-au pierdut gospodăriile în urma grindinii căzute în cursul anului 1926. Aprecierea de care s-a bucurat instituția a fost confirmată de beneficiul anului 1926, în valoare de 2.150.109 de lei⁶⁰⁵.

Pentru a satisface nevoile clientelei, băncile și-au dezvoltat și după război rețeaua de sucursale și agenții. În anul 1918 și-au reluat activitatea agențiile Băncii Comerțului, din localitățile: Balș, Caracal, Corabia, Drăgășani, Tg. Jiu și Turnu Severin. În ianuarie 1921, adunarea generală a acestei bănci a decis înființarea agenției de la Lugoj și a sucursalei din București⁶⁰⁶. În același an, la 30 iunie, ea a preluat, prin fuziune, întreg activul și pasivul Băncii Jiul din Bechet, societate anonimă pentru comerțul de bancă⁶⁰⁷.

Fig. 16. Imobilul Băncii Comerțului din București

⁶⁰⁴ Darea de seamă și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 1 martie 1925, Craiova, 1925, p. 6.

⁶⁰⁵ *Ibidem*, p. 9.

⁶⁰⁶ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 1/1921, f. 6.

⁶⁰⁷ Idem, fond Banca Națională a României, Sucursala Craiova, dosar 41/1912, f. 30; Idem, fond Banca Comerțului, dosar 1/1930-1935, f. 1; Gazeta Craiovei, nr. 48 din 20 iulie 1921, p. 2.

În adunarea generală din 21 iulie 1921, consiliul de administrație al Băncii Oltenia a hotărât deschiderea unor agenții în localitățile: București, Calafat, Turnu Severin, Caracal, Roșiori și Turnu Măgurele⁶⁰⁸, iar în ședința din 12 august 1923 s-a decis înființarea agențiilor de la Slatina, Giurgiu și Călărași (ultima desființată la 1 decembrie 1927)⁶⁰⁹.

La 9 august 1923, consiliul de administrație al Băncii Calafatului s-a pronunțat în favoarea creării unei agenții la Băilești. Aceasta și-a început activitatea la 15 august 1923⁶¹⁰. În anul 1926, societatea de Credit Industrial, din dorința de a sprijini promovarea micii industrie naționale, a pus la dispoziția Băncii Tg. Jiului o importantă sumă de bani, pentru încurajarea micilor industriași și meseriași. Bani au fost utilizați pentru înființarea a două sucursale: una la Petroșani (1926), care a devenit un factor de progres important în Bazinul carbonifer din Valea Jiului⁶¹¹ și alta la Baia de Aramă⁶¹².

După primul război mondial, băncile din Oltenia și-au construit localuri adecvate nevoilor lor sporite sau au adus modificări importante celor existente. Crearea de sucursale și agenții a obligat băncile, de asemenea să se îngrijească de achiziționarea unor localuri potrivite activității pe care o desfășurau. Deși, dispunea de un local adecvat, Banca Comerțului a făcut, în primul deceniu postbelic, unele îmbunătățiri imobilului în care funcționa. În anul 1926, consiliul de administrație a decis schimbarea tocăriei. Tâmplăria necesară a fost achiziționată la prețul de 2.200.000 de lei de la firma Iotzu din București. Cei 2.500 mp de parchet au fost procurați de la Societatea anonimă pentru industria lemnului Rahova, contra sumei de 750.000 de lei⁶¹³. Obiectele sanitare au fost instalate de firma Ilie Engler din București, prețul lucrării ridicându-se la 1.842.911 lei. Imobilul a fost dotat cu trei ascensoare electrice, marca Rombeco, achiziționate la prețul de 2.000 de dolari americani și 511.000 de lei, de la firma

⁶⁰⁸ Idem, fond Banca Olteniei, dosar 8/1921-1930, f. 1.

⁶⁰⁹ *Ibidem*, f. 100.

⁶¹⁰ Gazeta Craiovei, nr. 69/7 septembrie 1923, p. 4.

⁶¹¹ D.J.A.N. Gorj, fond Banca Tg. Jiului, dosar 7/1927, f. 2.

⁶¹² *Ibidem*, dosar 41/1938, f. 1.

⁶¹³ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 16/1926-1927, f. 31.

Româno-Belgiană din București⁶¹⁴. Lucrările de fierărie au fost realizate de Ștefan Rădulescu din Craiova⁶¹⁵. Instalația de lumină electrică a fost modificată de Societatea Română de electricitate Siemens-Schuckert din București, prețul lucrării fiind de 720.000 de lei⁶¹⁶.

În anul 1920, Banca Frații Popp din Craiova își desfășura activitatea în imobilul din str. Kogălniceanu, nr. 1, imobil în valoare de 2 milioane de lei⁶¹⁷. Tot în anul 1920, sediul Băncii Comercianților și Industriașilor din Turnu Severin a fost mutat în casele lui C. Ghiculescu, din str. Traian, nr. 185. În anul 1925, Banca Comercială din Tg. Jiu s-a mutat într-o clădire adecvată desfășurării operațiunilor bancare, în str. Tudor Vladimirescu, nr. 30⁶¹⁸. În anul 1927, a fost inaugurat Palatul Băncii Comerciale din Turnu Severin. În același timp, în Rm. Vâlcea, pe str. Apostol Dumitrescu, la nr. 16, a fost inaugurat noul sediu al Băncii Vâlcea, sediu în care aceasta și-a desfășurat activitatea până în anul 1943.

Fig. 14. Banca Vâlcea (1927-1943)

⁶¹⁴ *Ibidem*, f. 91.

⁶¹⁵ *Ibidem*, f. 111.

⁶¹⁶ *Ibidem*, f. 121.

⁶¹⁷ Idem, fond Banca „Frații Popp”, dosar 299/1924, f. 1.

⁶¹⁸ D.J.A.N. Gorj, fond Banca Comercială Tg. Jiu, dosar 8/1910 -1946, f. 19.

Banca Olteniei a fost și ea preocupată să-și asigure spații potrivite desfășurării operațiunilor. Astfel, la 24 octombrie 1921, consiliul de administrație a aprobat achiziționarea imobilului din Turnu Măgurele, str. Regele Carol, nr. 14⁶¹⁹, iar la 14 septembrie 1922 a achiziționat, pentru agenția din București, un sediu în str. Romană, nr. 87, în valoare de 1 milion de lei⁶²⁰.

În perioada 1918-1929, băncile aveau stabilite și anumite fonduri, destinate operelor de binefacere. Din aceste fonduri, Banca Comerțului a acordat sume de bani: Asociației Creștine a femeilor; Asociației profilaxiei tuberculozei; sinistraților din Bacău; comitetului pentru refacerea bisericii Hagi Enuș din Craiova; Primăriei Municipiului Craiova, pentru susținerea săracilor; Bisericii Sf. Apostoli, căminului funcționarilor P.T.T., Liceului Carol, pentru dotarea bibliotecii; Muzeului de Științe Naturale din Craiova; cercului științific Craiova⁶²¹; ajutoare pentru studii; Societății Principele Mihai etc.⁶²² Până în anul 1927, Banca Vâlcea a sponsorizat construirea căminului județean al studenților și ridicarea bisericilor Sf. Gheorghe și Sf. Ion. Tot în județul Vâlcea, Banca Râmnicului a sprijinit ridicarea Bisericii Sf. Voievozi, a Mănăstirii Surpatele, școala de cântăreți Cozia, Biserica Sf. Gheorghe, Cinema Govora-Călimănești⁶²³. Totodată, banca a acordat premii școlare, ajutoare pentru săraci, a contribuit la ridicarea căminului pentru studenți Spiru Haret, a acordat abonamente pentru reviste școlare⁶²⁴ etc.

Cererea mare de capital pentru refacerea economiei, după terminarea războiului, a determinat o creștere nefirească a numărului de bănci comerciale din Oltenia. La finele anului 1918 existau, în Oltenia, 21 de bănci comerciale, cu un capital social de 35.950.000 de lei. La bilanțul din anul 1928, numărul băncilor era de 42 de instituții de credit, cu un capital social de peste 300 de milioane de

⁶¹⁹ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Olteniei, dosar 8/1921-1930, f. 5.

⁶²⁰ Idem, fond Banca Olteniei, dosar 4/1904-1942, f. 115.

⁶²¹ Idem, fond Banca Comerțului, dosar 17/1927, f. 44-46.

⁶²² *Ibidem*, p. 48.

⁶²³ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Râmnicului, dosar 57/1931, f. 42.

⁶²⁴ *Ibidem*.

lei. Între 1919-1928 au fost create 21 de instituții de credit. În funcție de anul înființării, am realizat următorul tabel:

Nr. crt.	Denumirea băncii și localitatea	Județul	Anul înființării
1.	Banca Frații Așer Eschenasy, Craiova	Dolj	-
2.	Isak Z. Blaunștein, Craiova	Dolj	1919
3.	Banca Banatului, Craiova	Dolj	1919
4.	Banca Dacia, Craiova	Dolj	1921
5.	Banca Doljului, Craiova	Dolj	2 aprilie 1921
6.	Banca Țăranilor Drăgășani, Drăgășani	Vâlcea	4 aprilie 1921
7.	Banca Comercială Rm. Vâlcea	Vâlcea	8 aprilie 1921
8.	Banca Creditul Țărănesc, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1921
9.	Banca Viitorului, Craiova	Dolj	10 februarie 1923
10.	Banca Țăranilor, Turnu Severin	Mehedinți	15 martie 1923
11.	Banca Agricolă și Comercială, Craiova	Dolj	1923
12.	Banca Frații Aslan & Ștefănescu, Rm. Vâlcea	Vâlcea	4 septembrie 1923
13.	Banca Mercur, Corabia	Romanați	1924
14.	Banca Creditul Gorjean, Tg. Jiu	Gorj	-
15.	Banca Victoria, Tg. Jiu	Gorj	1925
16.	Banca Orient, Craiova	Dolj	28 aprilie 1925
17.	Banca Viitorul, Caracal	Romanați	30 noiembrie 1925
18.	Banca Semănătorul, Craiova	Dolj	26 martie 1926
19.	Banca Bursei, Craiova	Dolj	29 iulie 1927
20.	Banca Renașterea, Craiova	Dolj	30 ianuarie 1928
21.	Banca Țăranul Vâlcean, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1 iunie 1928

Ponderea instituțiilor pe județe a fost următoarea: 11 bănci au funcționat în județul Dolj, 5 în Vâlcea, câte 2 în județele Gorj și Romanați, 1 în Mehedinți. După structura etnică a acționariatului, aceste bănci pot fi grupate astfel: 19 bănci locale românești și 2 bănci evreiești (Banca Frații Așer Eschenasy și Banca Isak Z. Blaunștein). Din punctul de vedere al structurii juridice, cele 21 de bănci au

prezentat următoarea situație: 19 au fost societăți anonime și 2 societăți în nume colectiv (Banca Frații Aslan & B. Ștefănescu și Banca Frații Așer Eschenasy).

Față de băncile comerciale înființate înainte de primul război mondial, la cele înființate după 1918 numărul membrilor fondatori a scăzut, media pentru o bancă fiind de 21-28 de acționari. A crescut însă capitalul social vărsat de fiecare acționar în parte. Dintre băncile fondate după 1918, 5 au avut capital social de debut cuprins între 100.000-500.000 de lei; 5 - capital între 500.000 - 1.000.000 de lei și 6 - capital între 1.000.000 - 2.000.000 de lei. Repartiția capitalului pe județe s-a prezentat astfel: Dolj - 4.555.450 de lei; Vâlcea - 3.225.000 de lei; Mehedinți și Gorj - câte 2.000.000 de lei; Romanați - 1.700.000 de lei. În ceea ce-i privește pe membrii instituțiilor de credit, pe primul loc au fost marii proprietari, urmați de comercianți, industriași, avocați și preoți.

Principalele operațiuni financiare desfășurate de către instituțiile de credit, cuprinse, cu mici diferențieri, în statutele de înființare, au avut în vedere următoarele activități: acordarea de împrumuturi în cont curent, garantate prin gaj, pe titluri, pe efecte comerciale sau prin garanții ipotecare; cumpărarea, vinderea și arendarea de terenuri agricole și alte bunuri mobile; primirea de depuneri spre fructificare sau capitalizare etc. Dacă urmărim activitatea instituțiilor de credit constatăm că, indiferent de profilul lor declarat prin statute, până în anii crizei economice au alocat sume importante pentru finanțarea agriculturii. Cercetarea și punerea în valoare a bogățiilor locale, exploatarea materiilor prime locale, ajutorarea și dezvoltarea agriculturii, crearea de industrii bazate pe produsele solului și subsolului, exploatarea pădurilor, exploatarea materiilor prime și a fabricatelor societății și importarea lucrurilor necesare mai ales populației rurale, au fost obiectivele urmărite de Banca Creditul Țărănesc din Rm. Vâlcea⁶²⁵, Banca Țăranilor din Turnu Severin⁶²⁶, Banca Agricolă și Comercială din Craiova⁶²⁷.

⁶²⁵ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 28/1934, f. 10.

⁶²⁶ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 177.

Ca organe administrative, aceste bănci au fost conduse de consilii de administrație, compuse, după mărimea lor, din câte 7-12 persoane, alese de adunarea generală din rândul acționarilor. Atribuțiile consiliului de administrație ale cenzorilor, obținerea calității de membru sau pierderea acesteia au fost similare celor de dinainte de război. Dacă urmărim structura socială a acționarilor și consilierilor, constatăm prezența marilor proprietari, urmași de comercianți, avocați, medici și preoți. Marii acționari au dominat întreaga activitate a băncilor. În general, aceștia au fost mari proprietari sau industriași, dar și personalități politice ale vremii. La Banca Agricolă și Comercială din Craiova se impuneau, încă de la întemeierea instituției, personalități cunoscute în viața politică, printre care: Ionaș C. Grădișteanu, fost ministru, senator, mare proprietar urban și rural; Ioan C. Mihail, senator, mare proprietar urban și rural; Lăscăruș Catargiu, mare proprietar, fost senator, efor al spitalelor civile; Ion B. Georgescu, mare proprietar, fost deputat; Ioan F. Popescu, deputat, fost primar al orașului Craiova, mare proprietar⁶²⁸. Predominanța unui grup restrâns de acționari a fost și mai pregnantă la băncile locale care aveau un cerc de activitate restrâns, unde relațiile de familie și grupurile de interese au fost mai puternic resimțite. O astfel de situație am întâlnit la Banca Frații Aslan&B.Ștefănescu, unde fondatori au fost: A. T. Aslan, Garabet T. Aslan (frați) și cumnatul lor Bogdan M. Ștefănescu⁶²⁹. La Banca „Frații Așer Eschenasy”, acționari au fost frații: Abram, Loty Isac, Sandu și Iacob-Așer Eschenasy⁶³⁰.

Sporirea numărului băncilor și amplificarea operațiunilor lor financiare au determinat și apariția unui corp funcționăresc specializat în rezolvarea acțiunilor bancare. La numai câțiva ani de la înființarea Corpului de Contabili Autorizați și Experți Contabili din

⁶²⁷ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 47/1931, f. 45.

⁶²⁸ *Ibidem*, f. 12.

⁶²⁹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 41/1931, f. 12.

⁶³⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Frații Așer Eschenasy, dosar 8/1908-1945, f. 53.

România, în perioada anilor 1925-1926, secțiunea din Rm. Vâlcea a acestei asociații cuprindea un număr de 30 de contabili autorizați și 23 de experți contabili. Printre aceștia, în sistemul bancar vâlcean au lucrat: D. I. Dumitriu - expert contabil; la Banca Vâlcea, Nicolae Băleanu - expert contabil; la Banca Drăgășani, Iancu L. Râmnicăneanu - expert contabil; la Banca Râmnicului, I. Nicolescu - expert contabil; la Banca Podgoriei, Gh. Vasiliu - expert contabil; la Banca Comercială, I. Ianculescu - contabil autorizat. La Turnu Severin au funcționat: Ioan I. Zaharescu, contabil; Vasile Florescu, contabil; Ștefan Dobriceanu, expert contabil⁶³¹.

În primul deceniu postbelic asistăm la un proces rapid de creștere a numărului instituțiilor financiare. Nu toate au avut aceeași valoare financiară, dominând băncile mici și mijlocii. Apariția unui număr mare de bănci într-o localitate s-a datorat, pe de o parte, avântului economic, pe de altă parte, dorințelor de înavuțire ale grupurilor de proprietari aflate în conducerea băncilor. Deși multe dintre ele nu au rezistat decât până la declanșarea crizei economice, considerăm că merită să ne oprim, în lucrarea de față, asupra activității fiecărei instituții în parte.

La 6 septembrie 1919 a fost înființată, pe perioadă nelimitată, *Banca Banatului*. Instituția a beneficiat încă de la început de sediu propriu, plasat în str. Kogălniceanu, nr. 16. În ianuarie 1921, institutul de credit a fost admis la cont curent la Banca Națională a României, Sucursala Craiova, cu un capital social vărsat de 263.450 de lei. În primul deceniu interbelic banca a fost admisă la cont curent la Banca de Scont a României, Banca Generală a Țării Românești, Banca Românească, Banca Comercială Română, Banca Chrissoveloni. În bilanțul încheiat în anul 1922, instituția figura cu un capital social de 3 milioane de lei și un fond de rezerve de 305.000 de lei. Ca urmare a faptului că avea o conducere competentă, capitalul acesteia a fost mărit, în anul 1923, la 5 milioane de lei⁶³², iar în anul 1926 la 19 milioane de lei. Prin dezvoltare și-a

⁶³¹ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Națională a României, Agenția Turnu Severin, dosar 4/1936-1949, f. 28.

⁶³² D.J.A.N. Dolj, fond Banca Banatului, dosar 1/1922-1948, f. 4.

majorat capitalul social, ajungând să însumeze, în anul 1929, 25 de milioane de lei⁶³³.

*Banca Dacia*⁶³⁴, societate anonimă pentru comerțul de bancă, și-a început activitatea în anul 1921, pe o perioadă nelimitată. În prima sa ședință, consiliul de administrație și-a desemnat biroul, cu următoarea componență: G. D. Miulescu, I. Hagi-Preda, Constantin Florescu, G. Popescu, Ion N. B. Ionescu, I. Ștefănescu, N. R. Roboc, N. Mușat, Al. G. Georgescu. Cenzori au fost: N. Boagiu, N. Bădilă, G. Graur. Cenzori supleanți au fost numiți: G. Constantinescu, Florea Mitulescu, Niță Ionescu⁶³⁵. Instituția și-a desfășurat activitatea în sediul din str. Griviței, nr. 12. Activitatea băncii s-a axat pe următoarele operațiuni financiare: împrumuturi ipotecare cu garanție, credite în cont-curent și depuneri spre fructificare. Banca a debutat cu un capital social de 100.000 de lei. În bilanțul de la 31 decembrie 1921, capitalul înregistrat ajunsese la 220.000 de lei, iar fondul de rezervă la 31.995 de lei⁶³⁶.

La 21 martie 1921 și-a început activitatea *Banca Creditul Țărănesc*, din Rm. Vâlcea, societate anonimă pe acțiuni, cu durată nelimitată⁶³⁷. Fondatori au fost 15 proprietari din județ, care au subscris la capitalul social astfel: C. Sabin (proprietar și medic din Rm. Vâlcea - a subscris un capital de 125.000 de lei); Petre Droc (proprietar și mare industriaș din Voineasa - 250.000 de lei); D. G. Teodorescu (proprietar și avocat din Rm. Vâlcea - 100.000 de lei); G. Roșescu (proprietar și medic din Drăgășani - 125.000 de lei); Nae Niculescu (proprietar și industriaș din Rm. Vâlcea); Andrei Livezeanu (proprietar și avocat); Anton Copetti (proprietar și

⁶³³ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 422/1931, f. 12.

⁶³⁴ Actul constitutiv și statutele băncii au fost autentificate de Tribunalul Dolj, la nr. 4546 și 4547/1920, iar banca a fost autorizată să funcționeze ca urmare a sentinței comerciale nr. 307/1920.

⁶³⁵ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 208/1931, f. 7.

⁶³⁶ *Ibidem*.

⁶³⁷ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 28/1934, f. 2.

antreprenor); Preda Antonescu (profesor); N. G. Bogdănescu (proprietar); Ion Cernăzeanu (proprietar și avocat) – toți din Rm. Vâlcea au subscris fiecare acțiuni de câte 50.000 lei; I. V. Popescu (proprietar); D. Apreotesei (comerciant); Petre Drăgoiescu (profesor); Pascu Anastasie (comerciant); Petre Martinescu (viticultor) – au subscris acțiuni de câte 25.000 de lei fiecare⁶³⁸. Din actul constitutiv și statutul de întemeiere al instituției reiese și scopul pentru care fusese înființată: „ajutorarea și dezvoltarea agriculturii cu toate ramurile ei, crearea de industrii cu produsele solului și subsolului județului, cercetarea și punerea în valoare a bogățiilor acestui județ, exploatarea pădurilor, exploatarea materiilor prime și a fabricatelor societății și importarea lucrurilor necesare mai ales populației rurale”⁶³⁹. Banca a sprijinit populația județului pentru refacerea gospodăriilor distruse în timpul războiului. În anul 1921, ea a figurat cu un capital social de 1.025.000 de lei, pentru ca, la finele anului 1928, acesta să fie majorat la 5 milioane de lei. De la debut, banca și-a desfășurat activitatea într-un imobil propriu, în str. Mihail Bravu, nr. 27⁶⁴⁰.

Tot în anul 1921, la 4 aprilie, a fost înființată, pe durată nelimitată, societatea anonimă, *Banca Țăranilor din Drăgășani*⁶⁴¹. Fondatori au fost 28 de proprietari și comercianți din județul Vâlcea⁶⁴² și Banca Țărănească din București. Banca a debutat cu un capital social de 1 milion de lei, subscris de către fondatori. În anul 1925, adunarea generală a decis majorarea capitalului social la 5 milioane de lei⁶⁴³.

⁶³⁸ *Ibidem*.

⁶³⁹ *Ibidem*, f. 1.

⁶⁴⁰ *Ibidem*, dosar 253/1931, f. 1.

⁶⁴¹ *Ibidem*, dosar 43/1931, f. 1.

⁶⁴² Ion Tomescu, Traian Mihăilescu, Alex. Popa, N. Manolescu, H. Abramovici, Aron Teodorescu, Constantin Tetoianu, Friedrich Geltesch (din Rm. Vâlcea), G. I. Luculescu, Silviu Ionescu, N. C. Popescu-Portărești, D. C. Popescu, Tatomir Bratu, C. C. Popescu-Portărești, C. V. Ghiorghiu, T. Rosenthal, D. Neciu, G. Roșescu, Dumitru Mitrulescu, Tiberiu Anastasiu, G. Călinescu, C. D. Stătescu, T. Paraschivescu, Ionel Popescu, I. N. Rădulescu, C. Adamiade, Nae Ion (din Drăgășani), Radu Tintorescu (din Horez).

⁶⁴³ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 43/1931, f. 4.

Sediul băncii a fost în str. Regele Mihai I, nr. 45⁶⁴⁴. Încă din primele luni de activitate, banca a deschis o sucursală la Rm. Vâlcea, care a funcționat până la 1928. În prima ședință a adunării generale extraordinare a fost desemnat următorul consiliu de administrație: Constantin Argetoianu (președinte), D. Sencovici, D. C. Popescu (vicepreședinți), N. C. Popescu-Portărești (administrator delegat), S. C. Ionescu, Eustațiu Cristescu, A. D. Popa, Tiberiu Anastasiu, N. Zamfirescu, Gh. Gh. Teodorini, C. C. Popescu-Portărești (membri); Sava Fortunescu, Grigore Gr. Frăsineanu, H. Abramovici (cenzori); Th. Paraschivescu, Gh. Gh. Arsenescu, Ilie Orășanu (cenzori supleanți)⁶⁴⁵. Primul director menționat în documentele de arhivă a fost Silviu C. Ionescu⁶⁴⁶.

*Banca Viitorului*⁶⁴⁷ a fost înființată la 10 februarie 1923, ca societate anonimă pentru comerțul de bancă, cu durata nelimitată. Șia a desfășurat activitatea în Craiova, pe str. Al. Lahovary, nr. 110. Capitalul social inițial a fost de 990.000 de lei, subscris de fondatori⁶⁴⁸. Progresele băncii i-a determinat pe acționari la succesive urcări ale capitalului social. Astfel, în anul 1924 capitalul social a fost majorat la 3 milioane de lei⁶⁴⁹, la 4 martie 1926 adunarea generală extraordinară a acționarilor a decis majorarea capitalului social la 5 milioane de lei, iar la numai un an de la această operațiune a votat creșterea acestuia la 8 milioane de lei⁶⁵⁰.

⁶⁴⁴ *Ibidem*, f. 3.

⁶⁴⁵ *Ibidem*.

⁶⁴⁶ *Ibidem*, f. 1.

⁶⁴⁷ Actul constitutiv și statutele Băncii Viitorul au fost publicate în „Monitorul Oficial”, nr. 243, din 10 februarie 1923, pp. 11490-11491.

⁶⁴⁸ Fondatorii Băncii Viitorului din Craiova au fost: Atanase Gancea (200.000 lei), I. Hagi-Preda (100.000 lei), Petre Dorobanțu (100.000 lei), I. Scăeșteanu (100.000 lei), Mil. Demetrescu (100.000 lei), Milan Cristescu (100.000 lei), Dem. Prepșescu (100.000 lei), Nicolae N. Gancea (80.000 lei), C.D. Stănică (30.000 lei), G.N. Dascălu (30.000 lei), I. Ștefănescu (20.000 lei), Teodor Nițu (10.000 lei), C. Păunescu (10.000 lei), Marin Popescu (10.000 lei).

⁶⁴⁹ „Monitorul Oficial”, nr. 90 din 23 aprilie 1924, p. 4608.

⁶⁵⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 56/1931, f. 5.

*Banca Țăranilor*⁶⁵¹ din Turnu Severin a luat naștere la 15 februarie 1923, primele operațiuni contabile fiind înregistrate în martie același an. Forma organizatorică a băncii a fost de societate anonimă pe acțiuni, cu durata nelimitată. Sediul acesteia a fost în Turnu Severin, str. Aurelian, nr. 44⁶⁵². Pentru înființarea acestei instituții, în fața Tribunalului Mehedinți s-au prezentat fondatorii: Vasile Rădulescu, D. Păunescu, I. D. Teodorescu, C. I. Angheliescu, I. G. Fortuneanu, D. Cerbulescu, I. Runcanu, D. Chiser, C. Petrescu, Cr. Cristulescu, I. Blaja, D. Miu, C. Camilescu, I. Cioroianu și Gh. Filip. Capitalul social cu care și-a început activitatea a fost de 2 milioane de lei. Banca a acordat credite pe termen scurt și mediu agricultorilor, practicând o dobândă de 8-10% pe an. S-a implicat și în domeniul industrial unde a pus bazele industriei de ceramică de la Strehaia⁶⁵³.

Banca Agricolă și Comercială Craiova a fost înființată în anul 1923, ca o societate anonimă pe acțiuni, cu durata nelimitată. Capitalul social de debut a fost de 1.500.000 de lei, subscris de către fondatori, astfel: Șerban Gr. Stoenescu (400.000 de lei), Ion B. Georgescu, V. A. Făcăianu, N. N. Murgășanu (câte 200.000 de lei), I. C. Popescu, Iotta Mina, G. V. Vălimărescu, M. I. Paveliu, Nicu Teodoriu (câte 100.000 de lei)⁶⁵⁴. Primul imobil al băncii a fost în str. Unirii, nr. 34, iar din anul 1927 sediul a fost mutat în str. Libertății, la nr. 7⁶⁵⁵. La finele anului 1925, figura cu un capital social de 3 milioane de lei, iar la 31 mai 1926 Adunarea generală a decis majorarea acestuia la 5 milioane de lei⁶⁵⁶. Operațiunile, prevăzute în statutul băncii, au fost: împrumuturile acordate agricultorilor, în vederea cumpărării de vite, unelte agricole, înlesnirea comerțului și a

⁶⁵¹ Actul constitutive al Băncii Țăranilor din Turnu Severin a fost autentificat de Tribunalul Mehedinți sub nr. 1344 din 4 octombrie 1922. Firma a fost înscrisă la Tribunalul Mehedinți sub nr. 5/1923. La 25 septembrie 1931 a fost înmatriculată în registrul comerțului de la Camera de Comerț Turnu Severin sub nr. 20/1931.

⁶⁵² C. Pajură, T.D. Giurescu, *op. cit.*, p. 177.

⁶⁵³ *Ibidem*.

⁶⁵⁴ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 47/1931, f. 45.

⁶⁵⁵ *Ibidem*, f. 61.

⁶⁵⁶ Idem, fond Fundația Jean Mihail, dosar 429/1904-1913, f. 21.

primit bani spre fructificare⁶⁵⁷. În adunarea generală a acționarilor, de la începutul anului 1927, au fost desemnate în consiliul de administrație personalități politice ale vremii și mari proprietari, printre care: Șerban Gr. Stoenescu, Charles Laugier, Ionaș C. Grădișteanu, Ioan C. Mihail, Lăscăruș Catargiu, Ion B. Georgescu, Ioan N. Anastasescu, Ioan F. Popescu, V. A. Făcăianu (director al băncii); Ion. C. Popescu, Fr. Hayer, Nic. Teodoriu (cenzori activi). Începând cu anul 1928 banca s-a confruntat cu probleme financiare. Veniturile acesteia au început să scadă, din cauza „angajamentelor cu dobânzi mari la depuneri pe care banca trebuia să le onoreze”⁶⁵⁸.

Banca Frații Aslan&B. Ștefănescu a fost înființată la 4 septembrie 1923, cu durata de 10 ani⁶⁵⁹, având ca formă organizatorică: „societatea în nume colectiv pentru comerțul de bancă precum și orice întreprinderi comerciale, industriale și agricole”⁶⁶⁰. Ea și-a desfășurat activitatea în Rm. Vâlcea, pe str. locot. Costeanu, nr. 45⁶⁶¹. Fondatorii băncii au fost: A. T. Aslan, Garabet T. Aslan (frați) și Bogdan M. Ștefănescu, cumnatul acestora. Din informații de arhivă am aflat că frații Aslan și cumnatul lor, Bogdan Ștefănescu, erau cunoscuți, în județ, drept „groaznici cămătari”. Aceștia au reușit să cumpere cu banii creditorilor vile la Govora, case, prăvălii, locuri virane. Toate proprietățile au fost achiziționate pe numele soțiilor, cumnatelor, nepoatelor, fără să se treacă nimic pe numele societății pe care o dețineau⁶⁶². Singurul bun trecut în registre ca valoare a băncii a fost un teren în str. Traian, Rm. Vâlcea, în valoare de 400.000 de lei⁶⁶³.

În anul 1924 a fost înființată *Banca Mercur*. Aceasta a funcționat pe parcursul anului 1924 cu titulatura de Banca Generală; în

⁶⁵⁷ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 47/1931, f. 45.

⁶⁵⁸ Idem, fond Fundația Jean Mihail, dosar 429/1904-1913, f. 22-23.

⁶⁵⁹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 41/1931, f. 1.

⁶⁶⁰ *Ibidem*.

⁶⁶¹ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 33/1934, f.

1.

⁶⁶² *Ibidem*, dosar 105/1939-1944, f. 90.

⁶⁶³ *Ibidem*.

ianuarie 1925 a primit denumirea de Banca Mercur⁶⁶⁴. Membrii fondatori și acționarii băncii au fost 14 proprietari și comercianți din Romanați⁶⁶⁵. Sediul principal a fost în str. Cuza-Vodă, nr. 69, în casele lui Cosma Constantinescu. Primul consiliu de administrație desemnat a fost format din: C. Constantinescu (președinte); N. C. Constantinescu (director); Th. Cosma, Sevestia A. Ivănuș, Lucreția N. Constantinescu, Dumitru Dulgheru (membri)⁶⁶⁶. La 1927, bilanțul societății înregistra un capital social de 1 milion de lei, depuneri spre fructificare de 1 milion de lei, rezerve de 100.000 de lei și plasamente de 2.200.000 de lei⁶⁶⁷. Până la declanșarea crizei economice, banca a desfășurat, pe lângă operațiunile specifice bancare, și comerțul cu automobile.

*Banca Creditul Gorjean*⁶⁶⁸, societate anonimă pe acțiuni, cu durata nelimitată, a fost fondată de 16 proprietari și silvicultori din județ⁶⁶⁹. Capitalul social inițial a fost de 1 milion de lei împărțit în 2.000 de acțiuni a câte 500 de lei fiecare. Sediul băncii a fost în str.

⁶⁶⁴ „Monitorul Oficial”, nr. 283 din 30 decembrie 1924, p. 14056.

⁶⁶⁵ Cosma Constantinescu, N. C. Constantinescu, C. C. Teodorescu, Gh. Bobicescu, Șt. Mardaloescu, Ion Stănescu, Ștefan Tudorănescu, N. C. Teodorescu, Th. Cosma, Marin Mihăiescu, D. C. Teodorescu, C-tin Niculescu, Theodor Popescu, C-tin Drăgănoiu.

⁶⁶⁶ „Monitorul Oficial”, nr. 283 din 30 decembrie 1924, p. 14056.

⁶⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁶⁸ Actul constitutiv și statutele au fost autentificate de Tribunalul Județului Gorj, la nr. 1094 din 3 noiembrie 1922, societatea fiind autorizată să funcționeze prin sentința nr. 16609 din 6 noiembrie 1922.

⁶⁶⁹ Alex. Sgarbură, proprietar domiciliat în Tg. Jiu (a participat cu acțiuni în valoare de 200.000 de lei); Titu Dem. Staicu, proprietar și avocat din Tg. Jiu (200.000 de lei); Constanța Titu Dem. Staicu, proprietară din Tg. Jiu, a primit acceptul soțului său pentru a putea subscrie la capital (200.000 de lei); Gh. Dobrescu, proprietar și avocat din Tg. Jiu (150.000 de lei); Marin Bădescu, silvicultor din comuna Peșteana-Gorj (30.000 de lei); Colonel M. Constantinescu, proprietar din Tg. Jiu (50.000 de lei); Colonel H. Bădescu, proprietar din Tg. Jiu (25.000 de lei); Sev. Măldărescu (20.000 de lei); Alexe. Pătrașcu (20.000 de lei); Victor Dobrescu (30.000 de lei); C. Ciolofan (10.000 de lei); Alecu Cernăzeanu (10.000 de lei); Gr. R. Deaconescu (10.000 de lei); Călugăru și Curcanu (10.000 de lei); D. Al. Condoiu (5.000 de lei).

Victoriei, nr. 33, Tg. Jiu. În prima ședință a adunării generale a fost desemnat, pe o perioadă de patru ani, următorul Consiliu de administrație: C. Bumbaru, Virgil C. Pleșoianu, Nicolae I. Orejeanu, Titu Dem. Staicu, Al Sgarbură, Gh. Dobrescu, M. Bădescu, C. Ciolofan și C. Ștefănescu. Funcția de director a fost îndeplinită de Al. Sgarbură⁶⁷⁰.

Banca Victoria Tg. Jiu, societate anonimă, pentru comerțul de bancă, cu durata nelimitată, și-a început activitatea la 19 august 1925⁶⁷¹. Sediul acesteia s-a aflat în str. Sf. Apostoli, nr. 20, Tg. Jiu⁶⁷². Fondatori au fost 9 proprietari din județ, care au subscris la capitalul social de debut 1 milion de lei⁶⁷³. Primul consiliu de administrație a fost format din: director - Dobrescu I. Gheorghe; membri - Dobrescu Victor, preotul Matei Berindei, Dumitru Mihail, Dobrescu Constantin; Ion Udroui - expert contabil, Callistrat Popescu, Grigore Popescu - cenzori; Cosmulescu Dumitru, Crăniceanu Victor, Dobrescu Victor - cenzori supleanți⁶⁷⁴. Societatea a desfășurat tot felul de „operațiuni de bancă, comerciale, agricole și industriale”⁶⁷⁵.

Banca Orient a fost înființată ca societate anonimă pe acțiuni pentru operațiuni de bancă, la 28 aprilie 1925. Sediul principal a fost în str. Kogălniceanu, nr. 3. Operațiunile, prevăzute în statutul băncii, au fost cele de: *vânzare și cumpărare de mărfuri*. Capitalul stabilit la

⁶⁷⁰ D.J.A.N. Gorj, fond Banca Creditul Gorjean, dosar 4/1922-1945, f. 2.

⁶⁷¹ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 4/1925-1943, f. 1.

⁶⁷² *Ibidem*.

⁶⁷³ Dobrescu I. Gheorghe, avocat și proprietar din Tg. Jiu (a deținut acțiuni în valoare de 500.000 de lei); Dobrescu Constantin, proprietar din Tg. Jiu (100.000 de lei); Dobrescu Victor, preot și proprietar (200.000 de lei); Dumitru Mihail, proprietar din Bibești, Gorj (80.000 de lei); Callistrat Popescu, din Crețești, Gorj (60.000 de lei); Grigore Popescu, din Ciuperceni, Gorj (10.000 de lei); Cosmulescu Dumitru și Crăniceanu Victor, ambii din Tg. Jiu, cu acțiuni în valoare de 5.000 de lei fiecare; I. Dobrescu, din Godinești, Gorj, cu acțiuni în valoare de 40.000 de lei, în D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 4/1925-1943, f. 9.

⁶⁷⁴ *Ibidem*.

⁶⁷⁵ *Ibidem*, f. 9.

fondare a fost de 1.100.000 de lei, subscris de fondatori, astfel: G. Negrețu, V. Potârcă, Dem. T. Angelescu (câte 200.000 de lei), Charles Laugier, Ioan B. Georgescu, Mihail Paveliu, Gr. Pleșea, Grig. St. Pleșea, N. Defleury, G. Dinopol (câte 50.000 de lei), N. Tălpășeanu (40.000 de lei), N. Măicănescu, Const. Mititelu (câte 30.000 de lei)⁶⁷⁶.

Banca Viitorul din Caracal a fost fondată la 30 noiembrie 1925, ca societate anonimă pe acțiuni, cu durata nelimitată, din inițiativa lui Gh. Nicolaescu, fostul primar al orașului Caracal și a lui Toma Ploeșteanu, mare comerciant din localitate. La început, banca a funcționat cu chirie în casele Niță Drăghicescu. Fondatorii și acționarii principali au fost următorii: director, Toma Ploeșteanu (a subscris acțiuni în valoare nominală de 835.000 de lei), I. S. Mazilescu (175.000 de lei), Căpitan G. Nicolaescu (200.000 de lei), Mihail Stănescu (100.000 de lei), Gheorghe M. Pârjoleanu (50.000 de lei), Const. Grigore Voinea (50.000 de lei), Dumitru Pârjoleanu (40.000 de lei), H. N. Bujorică (50.000 de lei)⁶⁷⁷. La finele anului 1927, banca dispunea de un capital social de 3 milioane de lei, un fond de rezervă de 27.000 de lei și depuneri spre fructificare de 714.724 de lei⁶⁷⁸. La finele aceluiași an, instituția s-a mutat într-un sediu nou în str. Carol, nr. 25⁶⁷⁹.

Până la declanșarea crizei economice au fost înființate următoarele bănci: *Banca Bursei*, societate anonimă, cu sediul în str. I. C. Brătianu, nr. 34, și-a început activitatea la 29 iulie 1927⁶⁸⁰; *Banca Renașterea*, societate anonimă pe acțiuni, cu durata nelimitată, cu sediul în Craiova, str. Negru Vodă, nr. 2, și-a început activitatea la 30

⁶⁷⁶ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 94/1931, f. 5.

⁶⁷⁷ D.J.A.N. Olt, fond Camera de Comerț și de Industrie Caracal, dosar 5/1931, f. 23.

⁶⁷⁸ A 3-a Dare de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de Cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 30 martie 1929, Caracal, 1929, p. 5.

⁶⁷⁹ D.J.A.N. Olt, fond Camera de Comerț și de Industrie Caracal, dosar 5/1931, f. 39.

⁶⁸⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 410/1931, f. 2.

ianuarie 1928, cu un capital social de 1.212.000 de lei; *Banca Țăranul Vâlcean*, societate anonimă pentru comerțul de bancă, cu sediul în str. Știrbey Vodă, nr. 2, înființată la 1 iunie 1928, cu durata nelimitată, de un număr de 21 de acționari din județul Vâlcea⁶⁸¹.

Alături de băncile comerciale locale, în perioada interbelică au funcționat sucursale ale unor bănci, cu sediul central în București. În funcție de data înființării, acestea au fost:

Nr. crt.	Denumirea băncii și localitatea	Județul	Anul înființării
1.	Banca Agricolă, Sucursala Craiova	Dolj	1896
2.	Banca Agricolă, Sucursala Tg. Jiu	Gorj	-
3.	Banca Agricolă, Sucursala Calafat	Dolj	1901
4.	Banca Generală Română, Sucursala Craiova	Dolj	1907
5.	Banca de Scont, Sucursala Rm. Vâlcea	Vâlcea	1911
6.	Banca de Scont, Sucursala Craiova	Dolj	octombrie 1911
7.	Banca Comercială, Sucursala Craiova	Dolj	-
8.	Banca României, Sucursala Craiova	Dolj	1903
9.	Banca Viticolă, Sucursala Drăgășani	Vâlcea	28 decembrie 1920
10.	Banca Viticolă, Sucursala Corabia	Romanați	-
11.	Banca Franco-Română, Sucursala Caracal	Romanați	1921
12.	Banca de Scont, Sucursala Turnu Severin	Mehedinți	24 mai 1924
13.	Banca Românească, Sucursala Corabia	Romanați	1925
14.	Banca de Scont, Sucursala Corabia	Romanați	1 octombrie 1925
15.	Banca Rod, Sucursala Caracal	Romanați	3 mai 1927
16.	Banca Astra, Craiova	Dolj	28 ianuarie 1927
17.	Banca de Scont, Sucursala Tg. Jiu	Gorj	10 iulie 1928
18.	Banca Generală Română, Sucursala Craiova	Dolj	-
19.	Banca Salariaților Publici, Sucursala Craiova	Dolj	21 iunie 1928
20.	Banca Salariaților Publici, Sucursala Turnu Severin	Mehedinți	1928

⁶⁸¹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 252/1931, f. 11.

În perioada 1918-1929, în Oltenia au funcționat 20 de sucursale. Dintre acestea, opt au fost înființate înainte de 1914, iar 12 după 1918. Ponderea lor pe județe a fost următoarea: 9 în județul Dolj, 5 în județul Romanați, câte 2 în județele Vâlcea, Gorj și Mehedinți. În general, la aceste bănci nu au obținut credite decât marii proprietari cu averi însemnate. În structura acestor bănci, plasamentele agricole nu au avut o pondere mare, capitalurile acestora fiind orientate în special spre susținerea industriei și comerțului. Creditele acordate de marea finanță erau pe termen scurt și uneori mijlociu și erau garantate cu ipotecă asupra pământului. Avantajul celor care beneficiau de credite de la aceste bănci a fost acela că dobânzile erau mai mici, comparativ cu dobânzile percepute de instituțiile de credit, care foloseau creditul de reescont al mării finanțe.

La 28 martie 1894 a fost înființată *Banca Agricolă*, cu sediul în București și un capital social de 12.212.500 de lei. Scopul societății a fost acela de a finanța proprietatea mare și mijlocie cu credite pe termen scurt. Din consiliul de administrație au făcut parte: Al. Marghiloman, președinte; vicepreședinte: Al. G. Băicoianu; director: Gr. Golescu, iar șef contabil: M. Gr. Popescu. În Oltenia, Banca Agricolă a avut sucursale la: Craiova, înființată la 10 iulie 1896⁶⁸²; Calafat, înființată la 28 iunie 1901⁶⁸³ și Tg. Jiu. Sucursalele au acordat credite mici, de până la 1.000 de lei, pe termen scurt și au fost destinate achiziționării de vite, nutreț, semințe, reparația locuințelor⁶⁸⁴ etc.

Pentru a scurtă perioadă de timp a funcționat în Craiova și sucursala Băncii României. În anul 1903, instituția a fost preluată de The Bank of Roumania Limited sucursala București⁶⁸⁵.

Banca de Scont a României a fost înființată în anul 1898, cu un capital social de 2 milioane de lei, prin preluarea activului și pasivului Societății Cooperative Speranța. În anul 1911, societatea de

⁶⁸² D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 420/1930, f. 2.

⁶⁸³ *Ibidem*.

⁶⁸⁴ I. S. Drăgulescu, *Calafatul odinioară și astăzi*, Craiova, 1906, p. 159; Vasile Petrișor, Leliiu Mîndroi, *Calafat. Trepte de istorie*, Craiova, Editura „Scrisul Românesc”, 1977, p. 125.

⁶⁸⁵ D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 426/1900-1912, f. 45.

credit a fost transformată în societate anonimă pe acțiuni, cu această ocazie capitalul social fiind majorat la 7 milioane de lei. Odată cu majorarea capitalului adunarea generală a decis și înființarea unor sucursale în provincie. În Oltenia au funcționat sucursale ale acestei instituții de credit, în localitățile: Rm. Vâlcea, Craiova, Turnu Severin, Tg. Jiu, Corabia.

La 7 octombrie 1911 a fost inaugurată *Sucursala din Rm. Vâlcea* a Băncii de Scont a României. Aceasta și-a desfășurat activitatea în imobilul din str. Alex Lahovari, nr. 2. De conducerea sucursalei s-au ocupat: Aurel Popescu (director) și Dumitru Moraru (contabil)⁶⁸⁶. *Sucursala din Turnu Severin* a fost înființată la 24 mai 1924, ca societate anonimă pentru comerțul de bancă, cu un capital de 5 milioane de lei și durata nelimitată⁶⁸⁷. Primele operațiuni contabile au fost înregistrate la 31 mai 1924. Banca și-a avut sediul în Turnu Severin, str. Aurelian. La fondarea ei au subscris: M. Nicoară, N. Isvoreanu, Gh. D. Stănică, Teodor Guilmain, V. Vlădoianu, P. N. Isvoranu, I. Volintirescu, P. C. Nistor, toți din Turnu Severin și V. Gomoiu, T. Enacovici din București⁶⁸⁸. *Sucursala Corabia* și-a desfășurat activitatea în sediul din str. C. A. Rosetti, nr. 55. De conducerea băncii s-au ocupat: Vasile Rânjea (director), Constantin Gheorghiu (contabil), Ion Constantinescu (procurist, începând cu anul 1938). *Sucursala Tg. Jiu* și-a avut sediul în str. Tudor Vladimirescu, nr. 49⁶⁸⁹. Din informații de arhivă, aflăm că banca a început să funcționeze la 10 iulie 1928⁶⁹⁰. Alături de Banca de Scont București, la subscrierea capitalului social au participat 80 de persoane din județ, în majoritate comercianți⁶⁹¹. Sumele vărsate, pentru subscrierea capitalului, au variat între 10.000 și 200.000 de lei. Funcția de director a fost îndeplinită de Al. I.

⁶⁸⁶ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 51/1931, f. 1.

⁶⁸⁷ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 178.

⁶⁸⁸ *Ibidem*, p. 179.

⁶⁸⁹ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie, oficiul Tg. Jiu, dosar 9/1928-1935, f. 1.

⁶⁹⁰ *Ibidem*.

⁶⁹¹ *Ibidem*, f. 6.

Sgarbură. Cu ajutorul creditelor obținute de la această bancă, locuitorii județului au reușit să-și refacă gospodăriile distruse în timpul primului război mondial⁶⁹². *Sucursala din Craiova* a fost înființată în anul 1913, iar primele operațiuni contabile au fost înregistrate la 7 mai 1914⁶⁹³. Fondatori au fost Banca de Scont București și 14 cetățeni din localitate. Sediul sucursalei a fost în str. Ed. Quinet, nr. 11.

Fig. 18. Banca de Scont Sucursala Craiova

Banca a avut două agenții, una la Balș, de conducerea căreia s-a ocupat Gh. N. Popa și una la Plenița, condusă de Ștefan I. Bârzeanu⁶⁹⁴. Operațiunile desfășurate de bancă au fost: cumpărarea și vânzarea de efecte publice; comerțul cu diferite mărfuri; a participat la dezvoltarea industriei și la fondarea unor întreprinderi industriale; a procurat, pentru agențiile sale, unelte și mașini agricole ca: pluguri, grape, secerători, batoze, toate la prețuri de fabrică. În anul 1918, adunarea generală a decis majorarea capitalului sucursalei de la 500.000 de lei la 1 milion de lei. În același an, banca a decis

⁶⁹² *Ibidem*.

⁶⁹³ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 68/1931, f. 1.

⁶⁹⁴ *Ibidem*, f. 4.

fuzionarea cu Banca „Urzicuța” din comuna Urzicuța, Dolj⁶⁹⁵. La bilanțul încheiat la 1928, societatea figura cu 374 de membri, un capital social de 10 milioane de lei și imobile în valoare de 9.586.262 de lei. De administrarea sucursalei s-au ocupat: C. Caletzeanu (președinte); D. I. Mucică, Ștefan R. Ionescu, I. M. Grigorescu, Charles Laugier, Ovidiu I. Nicolescu, C. N. Barbu, D. D. Grigorescu (membri); C. Stoenescu, Aurelian D. Popescu (cenzori).

Banca Franco-Română a fost înființată ca societate anonimă la 20 mai 1914, cu un capital social de 10 milioane de lei. Fondatorii acesteia au fost: N. N. Seceleanu, C. I. Istrate, M. Berceanu (avocat), M. Bolintineanu (proprietar), P. Panaitescu, I. Staicovici și I. D. Protopopescu. Banca nu a desfășurat nici un fel de activitate în perioada 1914-1918. În anul 1919 a înființat mai multe sucursale, prin fuziune cu bănci din provincie. Astfel, în Oltenia au apărut: sucursala Caracal (1921), agenția Corabia (1923), sucursalele Turnu Severin și Strehaia (1927). În carul acestora se efectuau toate operațiunile specific bancare⁶⁹⁶. *Sucursala Caracal* a luat naștere în anul 1921, prin fuziunea dintre Banca Romanai și Banca Franco-Română. Din anul 1923 sediul ei s-a aflat în casele B. Varlam. Directorii sucursalei au fost: H. Bujorică, D. I. Ateneu, Er. Demetrian, D. Braghină⁶⁹⁷. În Corabia, agenția a fost deschisă în anul 1923 și a activat pe piața bancară numai 7 ani. Pentru a salva instituția de la lichidare, în anul 1927, adunarea generală a Băncii Severinului a decis fuziunea acesteia cu Banca Franco-Română București. La data fuzionării, fondurile proprii ale Băncii Severinului erau estimate la 1.600.000 de lei⁶⁹⁸.

În mai 1919, din inițiativa marilor bănci comerciale din București a fost înființată *Banca Viticolă a României*, cu un capital social de 30 de milioane de lei, din care prima emisiune a fost stabilită la 15 milioane de lei⁶⁹⁹. Scopul noului institut de credit a

⁶⁹⁵ V. Slăvescu, *Băncile comerciale în vreme de război*, București, 1915, p. 121.

⁶⁹⁶ Analele Băncilor, Les Annales des Banques, an VII, nr. 10/1926, p. 5.

⁶⁹⁷ Șt. Richman, *op. cit.*, p. 243.

⁶⁹⁸ Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc...*, p. 230.

⁶⁹⁹ V. Slăvescu, *Marea finanță...*, p. 23.

fost: refacerea viilor distruse de război; organizarea comerțului cu vinuri și dezvoltarea pomiculturii. La 28 decembrie 1920, Banca Viticolă a României a inaugurat o sucursală în Drăgășani⁷⁰⁰, județul Vâlcea, cu sediul în str. Regele Mihai, nr. 26, cu durata nelimitată. Timp de 9 ani (1920-1929) a funcționat și în Corabia o agenție a Băncii Viticole a României. Operațiunile principale pe care le-au desfășurat atât sucursala, cât și agenția din Oltenia au fost următoarele: au acordat credite pentru exploatarea de vii, pentru comercializarea și industrializarea vinurilor și fructelor; au procurat viticultorilor și pomicultorilor, plantele, semințele, uneltele și mașinile necesare; au construit pivnițe⁷⁰¹.

Banca Românească a fost înființată ca societate anonimă pentru operațiuni de bancă, la 28 aprilie 1910. După 1920 aceasta a deschis nu mai puțin de 23 de sucursale, în scopul acumulării de capital prin afilierea și înghițirea societăților aflate în localitățile respective. În urma apariției sucursalelor afacerile băncii s-au extins considerabil, iar capitalul social a crescut. La 1921 acesta era de 200 de milioane de lei, iar la 1922 de 280 milioane de lei⁷⁰². În Oltenia, banca a avut o sucursală la Craiova, și două agenții una la Calafat și alta la Corabia. Sediul sucursalei din Craiova a fost în str. Unirii, nr. 42⁷⁰³. Agențiile și-au început activitatea în anul 1925⁷⁰⁴. Băncile afiliate în Oltenia au fost Banca Mehedințului din Turnu Severin și Banca Podgoriei din Drăgășani⁷⁰⁵.

Banca Salariaților Publici a fost înființată la 9 februarie 1928, din inițiativa lui Spiridon Iacobescu, profesor la Academia Comer-

⁷⁰⁰ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 7/1931, f. 1.

⁷⁰¹ *Ibidem*, f. 2.

⁷⁰² R. Ionescu, *Fondul Banca Românească S.A. 1910-1951*, în „Revista Arhivelor”, anul V, București, 1962, p. 155.

⁷⁰³ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 388/1931, f. 16.

⁷⁰⁴ „Monitorul Oficial”, nr. 142 din 23 iunie 1931, pp. 8108-8109.

⁷⁰⁵ *Analele Băncilor, Les Annales des Banques*, an VIII, nr. 10 octombrie 1926, p. 1.

cială din București, cu un capital social de 25.376.000 lei⁷⁰⁶. Sediul principal al acesteia a fost în București. A avut sucursale în: Bârlad, Buzău, Botoșani, Brăila, Constanța, Cluj, Cetatea Albă, Craiova, Chișinău, Dorohoi, Fălticeni, Giurgiu, Huși, Iași, Piatra Neamț, Pitești, Roman, Timișoara, Turnu Severin, Tecuci, Vaslui. Sucursalele din Craiova și Turnu Severin au fost înființate în anul 1928⁷⁰⁷.

Banca Comercială Română a fost fondată în anul 1906, cu capital austriac, francez și belgian, în sumă de 12 milioane de lei. În Oltenia, banca a avut sucursale la Craiova și Rm. Vâlcea. Aceasta din urmă a fost înființată la 8 aprilie 1921, prin preluarea societății anonime *Fortuna*. Societatea a efectuat primele sal operațiuni la 8 octombrie 1921⁷⁰⁸. Capitalul social inițial a fost de 400.000 de lei, subscris de 67 de comercianți și proprietari din Rm. Vâlcea și București⁷⁰⁹. Sediul societății a fost în str. G-ral Praporgescu, nr. 9.

Banca Astra, Sucursala Craiova, societate anonimă pentru comerțul de bancă, a început să funcționeze la 28 ianuarie 1927, cu durată nelimitată. Sediul ei a fost în str. Sf. Dumitru, nr. 1⁷¹⁰.

La 3 mai 1927 a fost înființată, la Caracal, *Sucursala Băncii „Rod”* din București, sub îndrumarea lui G. G. Mironescu, șeful organizației național-tărăniste din județul Romanați. Banca a împrumutat bani exclusiv micilor agricultori⁷¹¹.

Tot cu scopul sprijinirii agricultorilor, prin legea din 1 aprilie 1925 au fost înființate *Camerele Agricole*, care au avut sucursale în aproape fiecare județ. Prin crearea acestora, s-a intenționat să se pună în slujba agriculturii, unele instituții, menite să-i sprijine dezvoltarea. *Casa de credit a agricultorilor din județul Mehedinți* a fost înființată la 1925, cu un capital de 2 milioane de lei împărțit în 4.000 de acțiuni.

⁷⁰⁶ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 370/1931, f. 3.

⁷⁰⁷ *Ibidem*.

⁷⁰⁸ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 77/1931, f. 1.

⁷⁰⁹ *Ibidem*, f. 3.

⁷¹⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 144/1931, f. 1.

⁷¹¹ Șt. Richman, *op. cit.*, p. 245.

De conducerea instituției s-au ocupat: N. Dănăilă (președinte); M. Vorvoreanu și Pompilu Băbeanu (vicepreședinți). A acordat credite agricultorilor mari și mici. Casa de *Credit a Agricultorilor din județul Romanați*, societate anonimă pe acțiuni, cu durata nelimitată, și-a început activitatea la 13 februarie 1925⁷¹². Sediul ei se afla în str. Cuza Vodă, nr. 94. Scopul său era „înlesnirea exploataării solului, industrializarea și comercializarea produselor lui”⁷¹³. La debutul activității capitalul social însuma 3 milioane de lei.

În vara anului 1927, Oltenia a suferit o puternică criză economică și financiară. Falimentele și protestele s-au înmulțit, iar agricultura, industria și comerțul au fost grav afectate. Cele mai multe pierderi s-au semnalat în agricultură unde pământul nu a mai fost muncit corespunzător din cauza lipsei capitalului, a mașinilor și instrumentelor agricole necesare. Dobânzile foarte mari, practicate de bănci, i-au determinat pe țărani să nu mai apeleze la împrumuturi. Slaba producție din agricultură a fost urmată de dezastrul comerțului. Marile instituții de credit au sistat creditele, iar băncile mici din provincie au fost nevoite să le limiteze.

b. Activitatea bancară sub impactul crizei economice (1929-1933); urmările crizei asupra sistemului bancar și de credit din Oltenia.

La sfârșitul primului război mondial, economia țărilor din Europa a cunoscut o puternică criză economică, caracterizată prin: subproducție, împinsă până la lipsa obiectelor de primă necesitate și supraproducție agricolă și industrială, urmată de șomaj⁷¹⁴. Criza economică din anii 1929-1933 a fost un fenomen mondial, care a îmbrăcat forme diferite de la țară la țară. În această perioadă s-au manifestat concomitent criza financiară, criza socială, a schimburilor

⁷¹² D.J.A.N. Olt, fond Camera de Comerț și de Industrie Caracal, dosar 8/1931, f. 54.

⁷¹³ *Ibidem*, f. 41.

⁷¹⁴ Ștefan Mihăiescu, *Criza economică, măsurile de îndreptare, imediat necesare*, în „Cronica financiară”, București, 1930, anul V, nr. 3, p. 4.

comerciale și a producției. Prin amploare, intensitate și durată, criza a avut un caracter deosebit de acut, manifestându-se prin concedieri în masă ale muncitorilor și funcționarilor, scăderea salariilor, creșterea obligațiilor fiscale, înrăutățirea condițiilor de trai etc.

Criza economică din anii 1929-1933 a afectat grav și țara noastră, cea mai lezată fiind agricultura, care era principala sursă de produse destinate exportului. Seceta din vara anului 1927, urmată de recoltele slabe din anii 1928 și 1929 a obligat băncile să acorde noi împrumuturi țărănimii, fără ca aceasta să fi achitat creditele mai vechi. Amânările succesive acordate de către instituțiile de credit multor debitori, au determinat sporirea valorii împrumuturilor acestora și au pus băncile în imposibilitatea de a-și recupera plasamentele agricole și chiar de a nu-i mai credita pe agricultori⁷¹⁵. În timp ce industria petrolieră, acaparată de capitalul străin, înregistra producții însemnate, industria carboniferă și prelucrătoare și-a diminuat producția cu aproape 50%. Scăderi au fost înregistrate și în industria alimentară, textilă și a lemnului. În ceea ce privește criza financiară, aceasta a atins apogeul în anul 1931, când majoritatea depunătorilor și-au retras depozitele, speriați de prăbușirea unor instituții financiare ca Marmorosch Blank, Banca Generală Română și Banca Franco-Română, de restrângerea activității la Banca Românească și Banca Comercială Română și de scăderea numărului băncilor comerciale și populare⁷¹⁶. Analizând cauzele prăbușirii instituțiilor financiare, V. Madgearu stabliea ca, factori principali ai acestei situații: sporirea numărului de bănci și micșorarea efectivă a mijloacelor și a capacității lor de credit; sporirea nivelului dobânzilor prin creșterea cheltuielilor de administrație; acordarea unor procente ridicate pentru depozite, în vederea atragerii lor; implicarea Băncii Naționale în toate categoriile de finanțări și aglomerarea datoriilor Statului la furnizorii săi⁷¹⁷.

⁷¹⁵ V. Slăvescu, *Criza noastră economică și soluțiunile ei*, București, 1932, pp. 14-15.

⁷¹⁶ Alexandru Pinte, Gh. Ruscanu, *op. cit.*, p. 164.

⁷¹⁷ V. Madgearu, *Criza de credit în România*, în „Cronica financiară”, anul V, nr. 5, București, 1930, p. 17.

Anii 1929-1933 și-au pus amprenta, în mod negativ, și asupra Olteniei. Criza a cuprins aproape toate ramurile agriculturii, unde s-au înregistrat atât reduceri ale suprafețelor însămânțate, cât și reduceri ale producțiilor. Lipsită de credit și lovită de prețul ridicat al taxelor de transport, industria a trecut prin momente grele în perioada de criză economică. Fără capitalurile necesare și fără materie primă, industria metalurgică a avut de suferit, industria tăbăcăriei a acoperit doar nevoile locale, morile au lucrat în pierdere, fabricile de mobilă și-au redus producția, fabricile de postav și stofe și-au încetat activitatea, iar unitățile mici au lucrat numai două-trei zile pe săptămână.

La finele anului 1929, funcționa în toată țara un număr de 1.097 de bănci, față de 1.122 la 1928. Cele mai multe se aflau în Vechiul Regat, unde s-au înregistrat 50% din totalul numărului lor⁷¹⁸. În cele cinci județe ale Olteniei, la finele anului 1929, funcționau 65 de instituții de credit, dintre care 36 erau societăți anonime⁷¹⁹, 1 societate în nume colectiv⁷²⁰, 8 agenții și sucursale ale băncilor locale⁷²¹ și 19 sucursale și agenții cu sediul principal în alte județe⁷²².

⁷¹⁸ I. Teodorescu, *Creditul privat și instituțiile de credit în anul 1929*, în „Cronica financiară”, anul V, nr. 10, București, 1930, p. 9.

⁷¹⁹ Banca Comerțului, Banca Frații Popp, Banca Olteniei, Banca Craiovei, Banca Frații Așer Eschenasy, Banca Creditul Oltean, Banca Agricolă și Comercială, Banca Viitorului, Banca Dacia, Banca Semănătorul, Banca Bursei, Banca Orient, Banca Doljului, Banca Renașterea, Banca Banatului (toate cu sediul în Craiova), Banca Comercială Turnu Severin, Banca Comercianților și Industriașilor, Banca Mehedințului, Banca Țăranilor, Banca Severinului (cu sediul în Turnu Severin), Banca Vâlcea, Banca Țăranul Vâlcean, Banca Râmnicului (sediile în Rm. Vâlcea), Banca Calafatului (Calafat), Banca Caracal, Banca Viitorul, Banca Comercială și Agricolă, Banca Romanai (cu sediile în Caracal), Banca Podgoriei Drăgășani, Banca Drăgășani, Banca Țăranilor Drăgășani (cu sediile în Drăgășani), Banca „Tg. Jiului”, Banca Generală a Gorjului, Banca Comercială din Tg. Jiu, Banca Creditul Gorjean, Banca Victoria (cu sediile în Tg. Jiu)

⁷²⁰ Banca Frații Aslan și B. Ștefănescu.

⁷²¹ Agențiile din Balș, Caracal, Corabia, Drăgășani, Tg. Jiu, Turnu Severin, ale Băncii Comerțului, Sucursalele Băncii Tg. Jiului din Baia de Aramă; Agenția Băncii Oltenia din Drăgășani.

Alături de acestea și-au desfășurat activitatea, chiar dacă pentru o scurtă perioadă de timp, și noi instituții financiare. În perioada 1929-1931, în Corabia a funcționat banca privată *Solon Manari*, cu sediul în str. C. A. Rosetti. Pe lângă operațiunile strict bancare, societatea s-a ocupat și de comerțul cu cereale⁷²³. În anul 1929, în Turnu Severin a fost creată *Banca Noastră*⁷²⁴, cu un capital de 1 milion de lei, divizat în 2.000 de acțiuni. Deoarece fusese înființată la începutul crizei economice, ea nu a reușit să desfășoare activități foarte mari, limitându-se la capitalul propriu și câteva depuneri. La 31 decembrie 1932 bilanțul înregistra, pentru această bancă, un plasament de 1.800.000 de lei și depuneri spre fructificare de 850.000 de lei. Banca a fost înființată de către comercianții din localitate, iar președinte al acesteia a fost I. Corăci, de asemenea, comerciant⁷²⁵.

În scopul consolidării instituției, pe perioada de criză economică, consiliul de administrație al Băncii Caracal a luat, la 22 februarie 1931, decizia majorării fondului de rezervă la valoarea de 8.210.000 de lei. La acea dată, fondul de rezervă depășea capitalul social, cifrat la 8 milioane de lei⁷²⁶. Totodată, societatea și-a selectat clientela, astfel încât „sumele acordate cu împrumut să nu devină o sarcină, ci un instrument de activare al afacerilor”⁷²⁷. Referitor la

⁷²² Banca Românească a avut sucursale la Calafat, Corabia, Craiova; Banca Viticolă, Sucursala Drăgășani și agenție la Corabia; Banca Franco-Română a avut sucursale la: Caracal și Corabia; Banca de Scont cu sucursale la: Rm. Vâlcea, Turnu Severin, Corabia, Tg. Jiu și Craiova; Banca Salariaților Publici, Sucursala Turnu Severin; Banca Comercială Sucursala Rm. Vâlcea; Banca Generală Română, Sucursala Craiova; Banca Agricolă cu sucursale la: Craiova și Tg. Jiu; Banca Astra, Sucursala Craiova.

⁷²³ Florea Bâciu, Ion Vârtejaru, *op. cit.*, p. 194.

⁷²⁴ Banca Noastră a avut firma înscrisă la Tribunalul Mehedinți, sub nr. 92 din 23 octombrie 1929. Societatea a fost autorizată să funcționeze prin sentința comercială nr. 127 din 15 octombrie 1929 și a fost înmatriculată în registrul comerțului sub nr. 175/1931.

⁷²⁵ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 181.

⁷²⁶ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de censored către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 22 februarie 1931, Craiova, 1931, p. 13.

⁷²⁷ *Ibidem*, p. 8.

dobândă, „ca dovadă a înțelegerii situației prezente, a limitat dobânda la cote ce sunt aproape egale cu acelea ale marilor bănci din capitală, și anume la 16% și maximum la 18%”⁷²⁸. Reputația băncii a fost destul de cunoscută, dovadă fiind importanta sumă de 37 de milioane de lei, pe care banca o avea spre păstrare, la 20 februarie 1930⁷²⁹.

Având portofoliul în majoritate agricol, băncile din Oltenia s-au resimțit în perioada de criză economică. Prin momente grele a trecut *Banca Comerțului* din Craiova, ale cărei agenții au înregistrat pierderi însemnate. Societatea a trebuit să facă față lichidării Băncii Vânjului din județul Mehedinți și Băncii Jiului⁷³⁰, la care era acționar majoritar. Totodată, Fabrica de sobe de teracotă Cernele, proprietatea Băncii, și-a încheiat activitatea, imobilul fabricii fiind închiriat, din anul 1935, cu 36.000 de lei anual⁷³¹. Criza economică a afectat și activitatea Fabricii de postav Munca, o altă proprietate a băncii, imobilul acestei societăți fiind dat, de asemenea, spre închiriere, cu un venit anual de 300.000 lei⁷³². În anul 1932, consiliul de administrație al Băncii Comerțului s-a aflat în fața unei alte decizii grele: cedarea acțiunilor de la societatea Steaua Română. Până la 27 septembrie 1935, acțiunile au trecut în posesia Băncii Românești și Băncii de Credit Român din București⁷³³.

Pierderi însemnate a suferit și *Banca Frații Popp*. Dacă la începutul crizei economice aceasta dispunea de un capital social de 9.280.000 de lei⁷³⁴, pe fondul retragerii depozitelor, până la finele anului 1931, acesta s-a înjumătățit. Aflându-se în imposibilitatea de a-și recupera creditele de la debitori, dar nevoită să facă față și cererilor de retragere a depozitelor, Banca Frații Popp a solicitat mai

⁷²⁸ *Ibidem*, p. 9.

⁷²⁹ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de censori către Adunarea generală ordinară a acționarilor, din 23 februarie 1930, Craiova, 1930, p. 8.

⁷³⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Națională a României, Sucursala Craiova, dosar 41/1912, f. 30.

⁷³¹ Idem, fond Banca Comerțului, dosar 1/1935, f. 8.

⁷³² *Ibidem*, dosar 9/1925-1948, f. 3.

⁷³³ *Ibidem*, dosar 1/1935, f. 6.

⁷³⁴ Idem, fond Banca „Frații Popp”, dosar 160/1932, f. 40.

multe împrumuturi de la Banca Națională a României, Sucursala Craiova, gajând cu imobilul propriu⁷³⁵. La 22 februarie 1932, consiliul de administrație al Băncii Frații Popp a acceptat punerea drept gaj, către B.N.R. a 1.000 de acțiuni de la societatea Reșița, acțiuni în valoare nominală de 50.000 de lei. Gajul era pus pentru suma de 1.504.000 de lei⁷³⁶.

Criza financiară și-a pus amprenta și asupra activității Băncii Viitorul din Caracal. În anul 1929, clientela ei majoritară era reprezentată de țărănime, banca fiind creată tocmai pentru a veni în sprijinul agriculturii „unul dintre izvoarele de bogăție ale țării noastre și mai cu seamă a județului nostru - Romanai”⁷³⁷. Dar, pentru că era obligată să facă față cererilor de restituire a depunerilor, capitalul de 3 milioane de lei, înregistrat la 31 decembrie 1930, s-a înjumătățit⁷³⁸.

La 25 septembrie 1931, *Banca Râmnicului* a fost înregistrată la Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, cu un capital social de 35 de milioane de lei. Până la finele anului 1932, din cauza pierderilor rezultate din conjunctura economică, capitalul societății a fost redus cu 50%, adică la 17.500.000 de lei⁷³⁹. Tot în anul 1931, *Banca Drăgășani* a fost înscrisă la Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, cu un capital social de 10 milioane de lei⁷⁴⁰, capital redus pe fondul crizei economice, până în anul 1932, la 5 milioane de lei.

În perioada 1930-1932, capitalul social al *Băncii Comerciale din Turnu Severin* s-a menținut la valoarea de 15 milioane de lei. Banca a fost în imposibilitate de a mai acorda noi împrumuturi, conturile curente înregistrând următoarele valori: 18.353.372 de lei la 1930, în scădere la 16.195.180 de lei în anul 1932. Pe fondul

⁷³⁵ *Ibidem*, f. 67v.

⁷³⁶ *Ibidem*, dosar 164/1932, f. 2.

⁷³⁷ Darea de seamă a Consiliului de Administrație și raportul Consiliului de Cenzori către Adunarea Generală Ordinară a acționarilor, din 30 martie 1929, Caracal, 1929, p. 6.

⁷³⁸ Darea de seamă a Consiliului de Administrație și raportul Consiliului de Cenzori către Adunarea Generală Ordinară a acționarilor, din 19 martie 1931, Caracal, 1930, pp. 5-6.

⁷³⁹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 57/1931, f. 2-3.

⁷⁴⁰ *Ibidem*, dosar 34/1931, f. 9.

retragerii depunerilor spre fructificare, acest cont din pasiv a înregistrat următoarele valori: de la 61 milioane de lei în 1930, la 19 milioane de lei în 1932. Tot la Turnu Severin, *Banca Țăranilor* a înregistrat pierderi mari⁷⁴¹.

Din bilanțul Băncii Vâlcea, încheiat la 31 decembrie 1933, aflăm că în perioada 1930-1932, la această bancă cea mai mare parte a creditelor a fost acordată agricultorilor, cu dobânzi de 8, 9 și 11%. Pentru a putea face față restituirilor de depuneri, banca a fost nevoită să-și vândă o parte dintre proprietăți. Printre acestea se numărau: imobilul din strada col. Apostol Dumitrescu și patru proprietăți în comunele Roman-Horezu, Gușoieni și Zlătărei⁷⁴².

Cu un portofoliu majoritar agricol, Banca Mercur din Corabia a înregistrat o acută criză în anul 1930. În bilanțul încheiat la 31 decembrie 1929, banca figura cu un capital social de 1 milion de lei și depozite spre fructificare de 1.089.580 de lei. În situația bilanțieră, publicată în anul 1930, totalul depozitelor scăzu-se la 761.019 de lei⁷⁴³.

Criza financiară nu a ocolit nici activitatea sucursalelor din Oltenia, al căror sediu principal se afla în capitală. La finele anului 1929, Banca de Scont, Sucursala Turnu Severin, înregistra un plasament de 20 milioane de lei, iar la bilanțul din anul 1932, înregistra un fond de 7 milioane de lei⁷⁴⁴. Reduceri mari ale plasamentului au fost consemnate și la Banca Salariaților Publici, Sucursala Turnu Severin, care în anul 1929 înregistra o valoare de 975.346 de lei, iar în anul 1932, acesta se cifra doar la 487.438 de lei⁷⁴⁵. O parte dintre marile bănci au recurs la lichidarea sucursalelor și agențiilor din provincie. Astfel, în 1930 agenția din Corabia a Băncii Franco-Române a fost lichidată⁷⁴⁶. La 31 martie 1932 au fost închise agențiile din Calafat și Corabia ale Băncii Românești, portofoliile lor fiind plasate la sucursala

⁷⁴¹ *Ibidem*.

⁷⁴² *Ibidem*, f. 18-19.

⁷⁴³ Florea Bâciu, Ion Vârtejaru, *op. cit.*, p. 190.

⁷⁴⁴ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 179.

⁷⁴⁵ *Ibidem*, p. 180.

⁷⁴⁶ Florea Bâciu, Ion Vârtejaru, *op. cit.*, p. 192.

din Craiova⁷⁴⁷. Intrarea în faliment a Băncii Franco-Române, în anul 1929⁷⁴⁸, a atras lichidarea Băncii Severinului, pe care o preluase prin fuziune în anul 1927. Comisia de lichidatori a fost formată din: M. Kivu, Ioniță Peraanu, G. Moraru, V. Cameniță și Traian Isărescu⁷⁴⁹. La 1 martie 1933, *Banca Agricolă* a desființat sucursala din Craiova⁷⁵⁰, iar la 24 mai 1933, pe cea din Calafat⁷⁵¹.

Deși efectele crizei economice s-au observat chiar din anul 1930, intervenția statului s-a produs abia la 1932. *Legea asanării datoriilor agricole*, din 19 aprilie 1932, declara asanabile datoriile agricultorilor către orice creditor particular, bănci sau instituții de credit, lăsând debitorilor agricoli trei mijloace de înțelegere în raporturile cu creditorii⁷⁵²: conversiunea de drept a datoriilor agricole (se aplica proprietății mici cu până la 10 ha și presupunea reducerea datoriilor cu 50% din volumul lor - datoria urma să fie plătită în 30 de ani cu o dobândă de 4%); reducerea dobânzilor acumulate (se aplica proprietarilor agricoli cu peste 10 ha -datoria urmând să fie diminuată cu procente între 10 și 50%); asanarea datoriilor prin amânarea executărilor (debitorii obțineau astfel de la tribunal o amânare a executării ce s-ar fi întreprins împotriva lor, cu condiția să-și lichideze toate datoriile în termen de trei ani și cu o dobândă egală cu taxa de scont a Băncii Naționale). Cea mai numeroasă categorie de datornici, care a revendicat asanarea datoriilor agricole, pe baza legii din 19 aprilie 1932 și care a și obținut-o era formată din liber profesioniștii domiciliați în mediul urban, deținători ai unor întinderi diferite de pământ, la marginea orașelor sau chiar la sate⁷⁵³.

⁷⁴⁷ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 84/1931, f. 12.

⁷⁴⁸ Aurel Vijoli, *Sistemul bănesc...*, p. 230.

⁷⁴⁹ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 173.

⁷⁵⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 271/1931, f. 1.

⁷⁵¹ „Monitorul Oficial”, nr. 72 din 27 martie 1933, p. 12490.

⁷⁵² Ioan Scurtu, Constantin Mocanu, Doina Smârcea, *Documente privind istoria României între anii 1918-1944*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995, pp. 181-182.

⁷⁵³ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar 88/1937, f. 23.

Dispozițiile legii din 1932 nu au fost respectate în totalitate de către bănci. Legea nu a acordat nici o compensație băncilor al căror portofoliu era în majoritate agricol, astfel că, acestea, pentru a scăpa de faliment, au continuat acțiunile de urmărire împotriva bunurilor datornicilor⁷⁵⁴.

Cea de-a doua lege de conversiune a datoriilor agricole a fost promulgată la 26 octombrie 1932. Aceasta a avut la bază principiul înțelegerii dintre debitori și creditori cu privire la stabilirea sumelor și a dobânzilor, care urmau să fie plătite⁷⁵⁵. Termenul stabilit era de 18 luni. În cazul în care nu se ajungea la o înțelegere între bancă și debitor, interveneau instanțele judecătorești, care stabileau suma și termenul de plată. Legea nu a fost aplicată, fiind abrogată tacit prin promulgarea Legii din 14 aprilie 1933, care reglementa conversiunea, printr-un moratoriu de cinci ani pentru țăranii datornici. Dacă creditorul nu accepta moratoriul, debitorul era obligat să înceapă să plătească imediat datoria în rate trimestriale.

Din cauza legii de conversiune, *Banca Mehedințului din Turnu Severin* a avut mult de suferit, iar operațiunile bancare au fost paralizate, deoarece aceasta a fost obligată să onoreze toate retragerile de depuneri. În anul 1932, banca avea un capital de 17 milioane de lei, divizat în 34.000 de acțiuni nominative, deținute de 4.683 de acționari, dintre care: 3.236 de agricultori, posesori ai unor terenuri cu suprafața sub 10 ha; 234 de agricultori - cu peste 10 ha; 620 de proprietari urbani; 162 de comercianți; 431 de alte profesioniști⁷⁵⁶. La 31 decembrie 1932, plasamentele de 46.815.534 de lei erau repartizate astfel: 21.906.251 de lei - la agricultori sub 10 ha; 27.804.380 - la agricultorii cu peste 10 ha; 7.104.913 de lei - la comercianți, meseriași și alte profesioniști⁷⁵⁷. Legea din 1932 i-a afectat activitatea, banca aflându-se în imposibilitate să strângă creditele acordate agricultorilor.

⁷⁵⁴ *Ibidem*.

⁷⁵⁵ *Ibidem*, p. 24.

⁷⁵⁶ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Mehedințului, dosar 2/1929-1943, f. 110.

⁷⁵⁷ *Ibidem*.

O nouă intervenție a statului, cu scopul reglementării raporturilor dintre debitori și creditori, s-a produs în anul 1934. Astfel, la 7 aprilie a fost promulgată *Legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane*, al cărei inițiator era Gh. Tătărescu. Prin această lege au fost reglementate raporturile între băncile care aveau creanțe agricole și urbane, supuse asanării și creditorii acestei bănci. În cazul în care banca nu ajungea la o înțelegere cu creditorii săi, se institua o comisie de judecare a capacității de plată a băncii, care fixa procentul datoriilor acesteia și modalitățile de plată. Dacă comisia stabilea că pierderile băncii erau atât de mari, încât ea nu se afla în situația de a face față unor condiții minimale de plată a datoriilor, se dispunea lichidarea băncii. Legea a redus cu 50% cuantumul datoriilor agricole. Debitelile, reduse cu 50%, puteau fi lichidate în 34 de rate semestriale cu o dobândă de 3% pe an⁷⁵⁸. Debitorii, care în cursul primilor doi ani de la punerea în aplicare a legii, rambursau integral suma datorată, beneficiau de o reducere, de 70%. Debitorii agricoli, care rambursau integral suma datorată în curs de cinci ani de la promulgarea legii, beneficiau de o reducere de 60%⁷⁵⁹. Prin legea pentru *Reglementarea datoriilor agricole și urbane* debitorii beneficiau de o reducere dacă se prezentau la bancă cu un act emis de primărie, în care era specificată averea pe care o dețineau. Dobânda de care beneficiau era de 1%, 2% sau 3%, peste dobânda pe care banca urma să o plătească la Banca Națională a României⁷⁶⁰. Prin lege, populația debitoare era clasificată pe trei categorii. În categoria A intrau: muncitorii de pământ, care nu aveau mai mult de 10 ha; preoții, învățătorii, micii meseriași, pensionarii, moșnenii, răzeșii, proprietarii de păduri, care nu aveau mai mult de 25 de ha; ofițerii invalizi care nu dețineau mai mult de 10 ha; cultivatorii de pământ, care în afara lotului de pământ dat de către Stat, nu aveau mai mult de 10 ha⁷⁶¹. În categoria B erau incluși proprietarii de pământ cu până la 50 de ha, care beneficiau de o dobândă de 1%. De

⁷⁵⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Frații Așer Esckenasy, dosar 39/1932, f. 20.

⁷⁵⁹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar 105/1939-1944, f. 5; *Ibidem*, dosar 78/1936-1945, f. 24-25.

⁷⁶⁰ *Ibidem*.

⁷⁶¹ *Ibidem*, f. 21.

dobânda de 3%, beneficiau agricultorii, proprietari a peste 50 de ha. Dobânda egală cu scontul Băncii Naționale era practică în cazul proprietarilor de imobile urbane⁷⁶².

Prin legea din anul 1934 a fost înființat Consiliul Superior Bancar, care a avut două funcții importante: organ de control și instanță judecătorească. Dacă în cursul activității unei bănci erau constatate abateri de la prevederile codului comercial, legilor, regulamentului și statutelor sau deciziilor Consiliului, acesta putea aplica următoarele sancțiuni: avertismentul, restrângerea operațiunilor băncii, dizolvarea și lichidarea acesteia sau o amendă civilă. Totodată, Consiliul avea competența de a-i sancționa chiar pe administratorii, cenzorii, conducătorii sau lichidatorii unei bănci. Pedepsele, pe care Consiliul le-a aplicat în perioada cât a funcționat, au avut drept scop, prevenirea fraudelor care ar fi putut prejudicia activitatea unei instituții de credit. Concomitent cu controlul desfășurat de Consiliu, băncile erau controlate și de Banca Națională, care primea lunar o situație a băncii respective (registre, datele necesare, actele, bilanțuri etc.).

La 23 aprilie 1935, *Legea pentru înlesnirea și refacerea creditului*, în scopul încurajării fuziunii dintre bănci, s-a pronunțat în favoarea reducerii acestor instituții în Oltenia. Legea stabilea cota minimă de capital pentru exercitarea comerțului de bancă. Aceasta varia, în funcție de forma juridică a băncii și de importanța localității, între 5 și 20 de milioane de lei. Totodată, erau reglementate tipurile de operațiuni, pe care băncile aveau voie să le realizeze, reglementa alegerea organelor de conducere și erau stabilite normele de gestiune ale băncilor, fondul de rezervă etc. Ca să evite declararea lor în faliment, consiliile de administrație au recurs la diferite soluții: fuziunea, desființarea sucursalelor sau înstrăinarea unor proprietăți. În urma noilor hotărâri, numărul băncilor din Oltenia a scăzut în mod considerabil.

După 1930, activitatea Băncii Corabia a stagnat. Banca nu a reușit să se conformeze noilor reglementări, intrând, în 1934, în lichidare. Bunurile sale au trecut în posesia Băncii de Scont a

⁷⁶² *Ibidem.*

României⁷⁶³. *Banca Țăranilor din Drăgășani* a desființat, la 5 martie 1935, sucursala din Rm. Vâlcea⁷⁶⁴. În județul Dolj, *Banca Orient* a intrat în lichidare, conform hotărârii Consiliului Superior Bancar, din 24 februarie 1935⁷⁶⁵. *Banca Viitorul*, din județul Romanați, a fost pusă în lichidare prin decizia nr. 3 a Consiliului Superior Bancar, din 27 iunie 1935, lichidatoarele fiind numite Banca Caracal⁷⁶⁶. *Banca Frații Aslan & B. Ștefănescu* din Rm. Vâlcea a fost radiată la 27 aprilie 1936⁷⁶⁷. Din motive economice, Banca Tg. Jiului a fost nevoită să-și desființeze sucursala de la Petroșani, la 1 octombrie 1936⁷⁶⁸. Legea lichidării datoriilor, din 7 aprilie 1934, a redus la $\frac{3}{4}$ capitalul *Băncii Comerciale din Tg. Jiu*. Drept urmare, consiliul de administrație a trebuit să decidă fie lichidarea societății, fie completarea capitalului, prin fuziune, până la valoarea de 10 milioane de lei. În cele din urmă a fost decisă închiderea instituției, ca lichidator fiind desemnată Banca Creditul Gorjan⁷⁶⁹.

În anul 1929, *Banca Frații Așer Esckenasy* avea la cont curent agricultorii din Cetate, Brabova, Segarcea și Calafat⁷⁷⁰, cărora le acordase împrumuturi pe termene scurte și medii, cu o dobândă de 12% pe an și un comision de 1%⁷⁷¹. Dar, fiind în incapacitate de a-și reface capitalul, conform legii din 1935, Consiliul Superior Bancar a decis, la 10 noiembrie 1937, lichidarea societății, lichidator fiind numit Banca Românească. Hotărârea a fost publicată în Buletinul Oficial Bancar, nr. 5 din 22 ianuarie 1938⁷⁷².

⁷⁶³ Florea Bâciu, Ion Vârtejaru, *op. cit.*, p. 191.

⁷⁶⁴ *Ibidem*, f. 8.

⁷⁶⁵ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 94/1931, f. 13.

⁷⁶⁶ D.J.A.N. Olt, fond Camera de Comerț și Industrie Caracal, dosar 5/1931, f. 15.

⁷⁶⁷ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și Industrie Vâlcea, dosar 41/1931, f. 12.

⁷⁶⁸ D.J.A.N. Gorj, fond Banca Tg. Jiului, dosar 40/1937, f. 2.

⁷⁶⁹ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 8/1910-1946, f. 24.

⁷⁷⁰ Idem, fond Banca Frații Așer Esckenasy, dosar 39/1932, f. 20.

⁷⁷¹ *Ibidem*, dosar 8/1908-1945, f. 8.

⁷⁷² *Ibidem*, dosar 55/1938, f. 1.

Banca Semănătorul, din Craiova, a fost pusă în lichidare de Consiliul Superior Bancar prin decizia nr. 727, din 28 octombrie 1938, lichidator fiind numit profesorul de contabilitate D. Marinescu.

Tot din cauza situației economice dezastruoase, care „a adus în jenă pe debitorii Băncii și care în majoritate sunt agricultori”⁷⁷³, *Banca Comercială și Agricolă Caracal* nu a reușit să facă față obligațiilor comerciale. Consiliul Superior Bancar, prin decizia nr. 1.093 din 29 noiembrie 1939 decide dizolvarea băncii, numindu-l lichidator pe avocatul C. Calotă⁷⁷⁴.

La finele anului 1929, capitalul *Băncii Doljului* se cifra la 10 milioane de lei. Pagubele suportate au fost semnificative, mărturie fiind bilanțul încheiat în cursul anului 1931, când banca era înregistrată cu un capital de 1.094.000 de lei. Consiliul de administrație, format la acea dată din: N. D. Mucica, Marin Naiculescu, Dr. N. Strebea, Elizeu Dumitrescu, Petre I. Petrescu, Petrică P. Iamandi, Ion I. Encioiu, D. Manolescu (Plenița), N. G. Mita, Gică Popescu (Ciuperceii Vechi-Dolj)⁷⁷⁵, a hotărât desființarea societății. În anul 1939, la 27 aprilie, banca a intrat în lichidare, lichidator fiind numit Jean Marinescu⁷⁷⁶.

La 28 octombrie 1938, Banca Astra, Sucursala Craiova, a fost trimisă în judecată de către Consiliul Superior Bancar, deoarece a încălcat dispozițiile art. 21 din legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, pentru că: nu a deținut un registru de procese verbale ale consiliului de administrație; nu a comunicat Consiliului Superior Bancar remunerațiile globale acordate administratorilor, cenzorilor și directorilor pe anii 1934, 1935, 1936 și 1937; nu a trimis Consiliului Superior Bancar actul constitutiv, statutele, bilanțul pe anul 1933 și pe cel semestrial de până la 30 iunie

⁷⁷³ D.J.A.N. Olt, fond Camera de Comerț și de Industrie Caracal, dosar 24/1931, f. 43.

⁷⁷⁴ *Ibidem*, f. 3.

⁷⁷⁵ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 12/1931, f. 54.

⁷⁷⁶ *Ibidem*, f. 68.

1934. Banca a săvârșit abateri de la art. 21, 24 al 1, 30 al 4 și 5 și art. 61 al. 1⁷⁷⁷. Ca urmare, la 28 mai 1939 a fost pusă în lichidare.

Pentru a evita situația de a fi lichidate, unele dintre bănci au apelat la fuziune. Astfel, în anul 1934, Banca Creditul Gorjan a fuzionat cu Banca de Scont Tg. Jiu. Decizia de fuzionare a fost luată de consiliul de administrație, în ședința din 16 decembrie 1935. Firma noii societăți a devenit Banca Creditul Gorjan⁷⁷⁸. În schimb sediul a rămas același: str. Victoriei, nr. 33, Tg. Jiu. Capitalul băncii, după fuzionare s-a mărit la 10 milioane de lei, din care 8 milioane de lei aportul Băncii Creditul Gorjan, iar restul de 2 milioane lei al Băncii de Scont Comercial. Primul bilanț, după fuziune, a fost fără rezerve, acestea fiind epuizate prin pierderile suferite ca urmare a legii de conversiune a datoriilor. Membrii consiliului de administrație, după fuziune, au fost următorii: Nic. Hasnas (președinte); I. T. Dimitrescu (vicepreședinte); Leon Orăghescu (administrator delegat); Gr. Lupescu, Gh. Bogdan, Ioan Câdea (administratori)⁷⁷⁹.

În imposibilitatea de a-și forma singură capitalul a fost și *Banca Generală a Gorjului* din Tg. Jiu. La 22 iunie 1938, Consiliul Superior Bancar a aprobat fuziunea acesteia cu următoarele societăți: Banca Novaci, jud. Gorj, Banca Gh. D. Comănescu, societate în comandită simplă, din Novaci, și Banca Ștefan Popescu, firmă individuală din Tg. Jiu⁷⁸⁰. Având în vedere că din examinarea „capitalurilor existente înainte de fuzionare a: Băncii Generale a Gorjului S.A. Tg. Jiu cu un capital de 5.000.000 lei; Ștefan Popescu, bancher, Tg. Jiu, cu lei 7.000.000 lei, iar Banca Gh. D. Comănescu, societate în comandită simplă din Comuna Novaci, Jud. Gorj cu 600.000 lei, rezultă că prin raportul dintre aceste capitaluri, băncile se găsesc în situațiunea prevăzută de art. 1lit.b/al.2 din legea cu privire la unele dispozițiuni pentru înlesnirea și refacerea creditului”⁷⁸¹, a fost aprobată fuziunea lor. Odată cu aprobarea actului de fuziune, consiliul de administrație a

⁷⁷⁷ *Ibidem*, dosar 144/1931, f. 84.

⁷⁷⁸ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie, oficiul Tg. Jiu, dosar 16/1934-1938, f. 24-25.

⁷⁷⁹ *Ibidem*.

⁷⁸⁰ *Ibidem*, dosar 5/1908-1945, f. 127.

⁷⁸¹ *Ibidem*.

decis și asupra modificării statutelor Băncii Generale, rezultată în urma actului de fuziune, și înființarea, de către aceasta, a unei sucursale la Novaci⁷⁸². Membrii consiliului de administrație au fost numiți următorii: C. Michăilescu, C. Lăzărescu, I. Mălăescu, A. C. Săulescu, Ion D. Tomoescu, Andrei Diaconescu, Mihail V. Popescu. Cenzori erau: N. Roventă, Nika Petrescu, Vasile Ifcovici. După semnarea actului de fuziune, capitalul social al Băncii Generale a Gorjului a crescut la 8.000.000 de lei⁷⁸³.

În perioada 1929-1934, B.N.R. și-a asumat, ca o consecință a crizei economice, noi atribuții legate de controlul activității celorlalte bănci. Consiliul Superior Bancar, înființat în 1934, a funcționat pe lângă Banca Națională având atribuții de supraveghere și control al comerțului de bancă. Concomitent B.N.R. a sprijinit efortul statului pentru organizarea și finanțarea institutelor de credit specializat. Au luat astfel ființă: Institutul Național de Credit Agricol, Institutul Național de Credit Meșteșugăresc și Institutul Național de Credit Aurifer.

Insitulul Național de Credit Agricol, cu sediul în București, B-dul I. C. Brătianu, nr. 27 a fost înființat în anul 1938, cu scopul industrializării și valorificării produselor agricole⁷⁸⁴. În Oltenia, acesta a deschis sucursale la: Turnu Severin, Tg. Jiu, Caracal (30 martie 1938), Rm. Vâlcea (6 aprilie 1938) și Craiova. Sucursala din Craiova a funcționat în B-dul Carol, nr. 3, de buna ei funcționare ocupându-se: I. Petrescu, Mihai Guzi, D. L. Pelinescu, M. Munteanu, N. D. Moțoc (director), Const. Voinea (contabil), Toma Gh. Oanță (avocat)⁷⁸⁵. La 5 decembrie 1938, Institutul a fost transformat în „Banca pentru valorificarea produselor agricole” (B.I.A.N.G.)⁷⁸⁶. Scopul societății a fost de a finanța exploatarea agricole de orice fel, operațiunile de valorificarea produselor agricole și de industrializarea lor⁷⁸⁷. Capitalul social inițial a fost de 1 miliard de lei subscris, astfel: „Statul Român,

⁷⁸² *Ibidem*, f. 128.

⁷⁸³ *Ibidem*, f. 162.

⁷⁸⁴ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 625/1934, f. 2-3.

⁷⁸⁵ *Ibidem*.

⁷⁸⁶ *Ibidem*, f. 18.

⁷⁸⁷ „Monitorul Oficial”, nr. 17 din 20 ianuarie 1939, pp. 364-368.

prin Ministerul Finanțelor - 500 milioane de lei, B.N.R. - 424.500.000 de lei, Prima Societate Civilă de Credit Funciar Rural – 10 milioane de lei, Banca Centrală Cooperativă – 30 de milioane de lei, Creditul Ipotecar al României – 30 de milioane de lei, Banca Agricolă – 5 milioane de lei și Casa Rurală – 500.000 de lei”⁷⁸⁸. Banca a acordat credite proprietarilor de pământ pentru procurarea de unelte și mașini agricole. Împrumuturile erau: de 3-12 luni pentru producție și exploatare; 1-5 ani pentru înzestrarea cu inventar viu sau mort; până la 30 de ani pentru cumpărare de pământ⁷⁸⁹. Până la sfârșitul anului 1939, Banca și-a extins rețeaua teritorială înființând sucursale în următoarele localități: Craiova, Arad, Alba-Iulia, Buzău, Bacău, Botoșani, Bazargic, Blaj, Brașov, Cluj, Constanța, Cernăuți, Focșani, Galați, Hotin, Iași, Ismail, Lugoj, Tg. Mureș⁷⁹⁰.

Dacă la finele anului 1929 existau, în mediul urban din Oltenia, 65 de bănci locale, agenții și sucursale, numărul lor s-a redus, până în anul 1939, din cauza crizei economice și a efectelor ei. În preajma declanșării celui de-al doilea război mondial, funcționau în Oltenia 43 de instituții de credit, dintre care: 28 de bănci locale⁷⁹¹, 7 agenții

⁷⁸⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 625/1934, f. 22.

⁷⁸⁹ *Ibidem*.

⁷⁹⁰ „Monitorul Oficial”, nr. 41 din 18 februarie 1939, pp. 1325-1327.

⁷⁹¹ Banca Comerțului, Banca Frații Popp, Banca Olteniei, Banca Craiovei, Banca Creditul Oltean, Banca Agricolă și Comercială, Banca Dacia, Banca Bursei, Banca Renașterea, Banca Banatului (toate cu sediul în Craiova), Banca Comercială Turnu Severin, Banca Comercianților și Industriașilor, Banca Mehedințului, Banca Țăranilor, Banca Vâlcea, Banca Țăranul Vâlcean, Banca Râmnicului (cu sediile în Rm. Vâlcea), Banca Calafatului (Calafat), Banca Caracal, Banca Comercială și Agricolă, Banca Romanați (cu sediile în Caracal), Banca Podgoriei Drăgășani, Banca Drăgășani, Banca Țăranilor Drăgășani (cu sediile în Drăgășani), Banca „Tg. Jiului”, Banca Generală a Gorjului, Banca Creditul Gorjean, Banca Victoria (cu sediile în Tg. Jiu).

și sucursale ale băncilor locale⁷⁹² și 8 sucursale cu sediul central în București⁷⁹³.

După 1938, viața economică a fost influențată de evoluția situației internaționale, care a impus reorientarea comerțului exterior în condițiile dispariției unor piețe tradiționale pentru România, îngreunarea transporturilor internaționale, înarmarea în vederea apărării granițelor.

c. Evoluția operațiunilor bancare în perioada 1938-1948

În ajunul celui de-al doilea război mondial, agricultura a rămas, în continuare, principala ramură a economiei naționale. Ea deținea o pondere însemnată în realizarea produsului social și a venitului național. Evoluția economică a României a fost curmată de expansiunea politică și militară a Germaniei și de declanșarea celui de-al doilea război mondial. Acordul economic, încheiat între România și Germania, la 23 martie 1939, a prevăzut, printre altele: dezvoltarea și orientarea producției agricole românești prin extinderea suprafețelor cerealiere; dezvoltarea economiei forestiere și a lemnului; crearea de societăți mixte româno-germane pentru exploatarea minereurilor de crom din Banat, a minereurilor de mangan din regiunea Vatra Dornei-Broșteni; crearea unei societăți mixte româno-germane pentru exploatarea petrolului; colaborarea în domeniul industrial; dezvoltarea căilor de comunicații și a mijloacelor de transport, a rețelei de drumuri de fier și a căilor fluviale; colaborarea dintre băncile române și cele germane etc⁷⁹⁴. Jefuirea și exploatarea economică a României, care s-a

⁷⁹² Agențiile din Baș, Caracal, Corabia, Drăgășani, Tg. Jiu, Turnu Severin, ale Băncii Comerțului; Sucursala Băncii Tg. Jiului din Baia de Aramă.

⁷⁹³ Banca Românească Craiova; Banca Viticolă, Sucursala Drăgășani; Banca de Scont, cu sucursale la: Rm. Vâlcea, Turnu Severin, Corabia, Craiova; Banca Salariaților Publici, Sucursala Turnu Severin; Banca Comercială, Sucursala Rm. Vâlcea.

⁷⁹⁴ Gh. Dobrovici, *Evoluția economică și financiară a României în perioada 1934-1943*, București, pp. 298-302.

petrecut începând cu anul 1940, și cerințele frontului au dus, împreună, la restrângerea consumului intern de cereale, cu toate că, suprafețele însămânțate au înregistrat, în anumite perioade, creșteri. Povara tot mai mare a impozitelor, prețul redus al produselor agricole în comparație cu cele industriale, concentrările și rechizițiile masive, toate acestea au determinat scăderea producției agricole și au accentuat procesul de pauperizare a țărănimii. Pentru a face față pretențiilor Germaniei, dar și propriilor pregătiri militare, din primăvara anului 1941 a fost introdusă „mobilizarea agricolă”, care prevedea concentrarea locuitorilor valizi și folosirea lor pentru muncile agricole de pe marile proprietăți. Deși, prin aceste mobilizări producția de grâu a crescut, totuși, cea de porumb a înregistrat scăderi importante, din cauza faptului că terenurile agricole mici nu au mai fost însămânțate complet. În perioada 1940-1944, scăderea suprafeței agricole, lipsa mijloacelor de muncă, ca urmare a rechizițiilor de cai și vehicule, lipsa brațelor de muncă cauzată de concentrarea și mobilizarea populației au afectat producția agricolă a Olteniei.

Declanșarea celui de-al doilea război mondial, la 1 septembrie 1939, a restrâns posibilitățile de aprovizionare a industriei românești cu materii prime, efortul principal fiind orientat spre producția de armament și echipament de război⁷⁹⁵. Intrarea României în acest război, exportul economic și mobilizările masive au agravat foarte mult situația industriei. Din punct de vedere industrial, pe perioada celui de-al doilea război mondial Oltenia s-a situat sub nivelul mediu al țării, cu mult în urma dezvoltării principalelor centre industriale: București, Valea Prahovei, Brașov, Galați, Brăila, Iași etc. Între anii 1938-1947, în Oltenia a predominat industria producătoare de bunuri de consum, cel mai important rol revenindu-i industriei alimentare, avantajată de existența materiilor prime. De declanșarea războiului au fost afectați în special micii industriași și comercianți din Oltenia, care au fost nevoiți să-și întrerupă activitatea.

Între 1941-1944, finanțarea apărării naționale s-a făcut prin reescontarea portofoliului industriilor de armament și acordarea de avansuri, pe bonuri de tezaur, furnizorilor statului. Scopul a fost antrenarea la finanțarea cheltuielilor de apărare și a celorlalte institute

⁷⁹⁵ *Ibidem.*

de credit și a furnizorilor⁷⁹⁶. Totodată, apărarea națională a fost finanțată și cu economiile țării, prin lansarea împrumuturilor din anii 1939 (bonuri de tezaur pentru înzestrarea armatei) și 1941 (Împrumutul Reîntregirii). Pentru perioada 1939-1941, meritul Băncii Naționale a României a fost acela de a fi intervenit pentru menținerea cursului leului și de a fi căutat să-și sporească stocul de aur, prin cumpărarea acestuia din străinătate. Creditele acordate de B.N.R., în această perioadă, au avut în vedere românizarea activității economice și valorificarea grâului direct de la agricultori sau prin intermediul Institutului Național al Cooperăției⁷⁹⁷. Totodată, Banca Națională a României și Consiliul Superior Bancar au continuat politica de întărire a sistemului bancar, prin lichidarea băncilor neviabile.

Pe baza directivelor trasate de Consiliul Superior Bancar, privind refacerea creditului, băncile din Oltenia au căutat să-și regleze operațiunile financiare. Conform deciziei Băncii Naționale a României, din 12 august 1940, băncile urmau să acorde credite pe termen lung în favoarea agricultorilor, în scopul încurajării producției naționale (pentru maxim 2 ani) și în favoarea preoților, învățătorilor și funcționarilor din localitățile urbane (pentru maxim 10 ani)⁷⁹⁸. Dar, fiind în imposibilitate de a se conforma legii privind reglementarea comerțului de bancă, instituțiile de credit din Oltenia au ajuns la lichidare sau au fuzionat între ele. La 29 noiembrie 1939, Consiliul Superior Bancar a decis dizolvarea Băncii Comerciale și Agricole Caracal, lichidator fiind numit avocatul C. Calotă. Banca Agricolă și Comercială din Craiova a intrat în procesul de desființare în anul 1940, lichidator fiind numit St. Antonescu, fost director la Sucursala Băncii Naționale din Craiova. Tot în anul 1940, Banca Renașterea din Craiova a intrat în lichidare, ca urmare a deciziei Consiliului Superior Bancar, nr. 1.236 din 12 iunie 1940. Banca a fost sancționată pentru că nu a publicat în actele de corespondență, înregistrate la nr. 4.824/1936 și 8.846/1936, capitalul efectiv vărsat, rezervele, localitatea sediului principal și adresa acestuia, aspecte

⁷⁹⁶ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar 105/19339-1944, f. 25.

⁷⁹⁷ *Ibidem*.

⁷⁹⁸ *Ibidem*, f. 47.

prevăzute în legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă⁷⁹⁹. Totodată, ea nu a înaintat Consiliului Superior Bancar și nu a publicat în Buletinul Oficial Bancar bilanțul pe anii 1934 și 1935. Drept sancțiune, Consiliul Superior Bancar a decis lichidarea instituției⁸⁰⁰. Abateri de la legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă a săvârșit și Banca României, Sucursala Craiova, care nu a publicat în Buletinul Oficial bilanțurile semestriale pe 30 iunie 1935, 1936, 1937 și a convocat consiliul de administrație pe data de 25 mai 1941, nu pe 1 mai 1941, așa cum era prevăzut în lege. Și această bancă a fost sancționată cu lichidarea, ca lichidator fiind numit Filip Popescu (profesor)⁸⁰¹.

În urma deciziei consiliului de administrație, luată în 23 iunie 1939, Banca Frații Popp a fuzionat, până la finele anului, cu Banca Craiovei⁸⁰² (lichidator al Băncii Craiova a fost numit I. Răduț, casier la Banca Națională a României, Sucursala Craiova⁸⁰³). După fuziune, denumirea băncii a rămas cea de Banca Frații Popp. Capitalul social s-a majorat, la cifra de 11.267.000 de lei, din care contribuția Băncii Frații Popp a fost de 6.496.000 de lei, iar aportul Băncii Craiovei de 4.771.000 lei de (capital etnic românesc 4.715.000 de lei; evreiesc 25.000 de lei; francez 6.000 de lei; german 23.000 de lei; sârb 2.000 de lei⁸⁰⁴). Consiliul de administrație, rezultat în urma fuziunii, a fost format din: C. N. Popp, Iancu Isvoranu, C. Dumitrescu-Negrea, Victor N. Popp, Al. Stanovici și P. P. Vâlnef. Funcția de cenzor era ocupată de următorii: Elie I. Sândoiu, I. Basa și E. Pănoiu⁸⁰⁵. De la data fuzionării, instituția și-a desfășurat activitatea în sediul din str. Kogălniceanu, nr. 1, unde au funcționat birourile N. T. Popp⁸⁰⁶. Măsura fuzionării nu le-a salvat pe nici una dintre cele două, căci la

⁷⁹⁹ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 510/1936, f. 3.

⁸⁰⁰ *Ibidem*.

⁸⁰¹ „Monitorul Oficial”, nr. 105 din 7 mai 1946, pp. 3616-3617.

⁸⁰² D.J.A.N. Dolj, fond Banca „Frații Popp”, dosar 295/1937, f. 6.

⁸⁰³ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 18/1931, f. 220.

⁸⁰⁴ *Ibidem*, f. 97.

⁸⁰⁵ Idem, fond Banca „Frații Popp”, dosar 228/1939, f. 9.

⁸⁰⁶ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 30/1931, f. 10.

22 noiembrie 1941, Banca Frații Popp a intrat în lichidare, lichidator fiind numit Eftimie Pănoiu⁸⁰⁷. La acea dată, pe lângă imobilul din str. Kogălniceanu, nr. 1, banca dispunea de o proprietate în Corabia, compusă dintr-un teren în suprafață de 2.232 mp, pe care se afla o magazie⁸⁰⁸ și de un imobil în strada Ghercești Noi, la nr. 13⁸⁰⁹. Pentru lichidare, moștenitorii au propus: ca suma de 330.000 de lei să fie donată Școlii Comerciale din Craiova, în fondul Maria și N. T. Popp. Din această sumă urmau să fie distribuite două burse pentru elevii cei mai silitori; suma de 200.000 de lei să fie acordată pentru întreținerea a două paturi la Spitalul Filantropia; alți 20.000 de lei trebuiau donați Bisericii din Ostroveni, iar 1 milion de lei urmau să ajungă în conturile societății Basarab; restul sumei trebuia să fie împărțit între moștenitori⁸¹⁰.

La 9 august 1941, în evidența Consiliului Superior Bancar se aflau 410 bănci comerciale românești, cu un capital de 5,9 miliarde de lei. La data menționată, în Oltenia funcționau următoarele instituții de credit:

Nr. crt.	Denumirea băncii și localitatea	Județul	Anul înființării
1.	Banca Comerțului Craiova, Craiova	Dolj	1899
2.	Banca Mehedințului, Turnu Severin	Mehedinți	21 februarie 1899
3.	Banca Vâlcea, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1 iulie 1899
4.	Banca Calafatului, Calafat	Dolj	1901
5.	Banca Olteniei, Craiova	Dolj	1904
6.	Banca Râmnicului, Rm. Vâlcea	Vâlcea	16 mai 1905
7.	Banca Caracal, Caracal	Romanați	1907
8.	Banca Romanați, Caracal	Romanați	21 aprilie 1907
9.	Banca Podgoriei Drăgășani, Drăgășani	Vâlcea	13 august 1907
10.	Banca „Tg. Jiului”, Tg. Jiu	Gorj	8 martie 1908

⁸⁰⁷ Idem, fond Banca „Frații Popp”, dosar 237/1943, f. 3.

⁸⁰⁸ *Ibidem*, dosar 123/1921, f. 8.

⁸⁰⁹ *Ibidem*, dosar 237/1943, f. 4.

⁸¹⁰ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 30/1931, f. 44.

11.	Banca Generală a Gorjului, Tg. Jiu	Gorj	1908
12.	Banca Comercială Turnu Severin	Mehedinți	13 mai 1908
13.	Banca Drăgășani, Drăgășani	Vâlcea	10 iulie 1909
14.	Banca Creditul Oltean, Craiova	Dolj	1909
15.	Banca Comercianților și Industriașilor, Turnu Severin	Mehedinți	27 aprilie 1911
16.	Banca Banatului, Craiova	Dolj	1919
17.	Banca Dacia, Craiova	Dolj	1921
18.	Banca Doljului, Craiova	Dolj	2 aprilie 1921
19.	Banca Țăranilor Drăgășani, Drăgășani	Vâlcea	4 aprilie 1921
20.	Banca Comercială Rm. Vâlcea	Vâlcea	8 aprilie 1921
21.	Banca Viitorului, Craiova	Dolj	10 februarie 1923
22.	Banca Țăranilor, Turnu Severin	Mehedinți	15 martie 1923
23.	Banca Mercur, Corabia	Romanați	1924
24.	Banca Creditul Gorjean, Tg. Jiu	Gorj	1925
25.	Banca Victoria, Tg. Jiu	Gorj	1925
26.	Banca Bursei, Craiova	Dolj	29 iulie 1927
27.	Banca Țăranul Vâlcean, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1 iunie 1928
28.	Banca de Scont, Sucursala Rm. Vâlcea	Vâlcea	1911
29.	Banca de Scont, Sucursala Craiova	Dolj	octombrie 1911
30.	Banca Viticolă, Sucursala Drăgășani	Vâlcea	28 decembrie 1920
31.	Banca de Scont, Sucursala Turnu Severin	Mehedinți	24 mai 1924
32.	Banca de Scont, Sucursala Corabia	Romanați	1 octombrie 1925
34.	Banca Salariaților Publici, Sucursala Craiova	Dolj	21 iunie 1928
35.	Banca Salariaților Publici, Sucursala Turnu Severin	Mehedinți	1928

La 9 august 1941, în mediul urban din Oltenia funcționau 35 de instituții de credit (27 societăți anonime și 8 sucursale cu sediul principal în altă localitate). Ponderea lor pe județe a fost următoarea: pe primul loc, cu 9 bănci locale și 2 sucursale, s-a plasat județul Dolj,

urmat de Vâlcea, cu 7 bănci locale și 2 sucursale, Mehedinți, cu 4 bănci locale și 2 sucursale, Gorj, cu 4 bănci locale și o sucursală și Romanați, cu 3 bănci locale și o sucursală. După structura etnică a acționariatului, cele 27 de bănci locale au fost românești, iar din punctul de vedere al structurii juridice au fost societăți anonime.

Cea mai importantă bancă din Oltenia, cu capital românesc a rămas Banca Comerțului din Craiova. În domeniul financiar, la finele anului 1941, societatea participa la următoarele instituții de credit: Prima Cassă de Păstrare din Timișoara, din al cărei număr de acțiuni Banca Comerțului deținea 41.667, în valoare de 20.833.500 de lei; Casa de Păstrare Petroșani, unde deținea, la 31 decembrie 1941, 20.000 de acțiuni în valoare de 10 milioane de lei (la 1941, Casa de Păstrare Petroșani avea un capital de 20 de milioane de lei); Banca Calafatului, la aceeași dată, avea un număr de 15.400 de acțiuni, în valoare de 7.700.000 de lei (Banca Calafatului avea, la 31 decembrie 1941, un capital social de 10 milioane de lei); Banca populară Câmpul, societate de credit și economii din comuna Cugir, județul Mehedinți, fondată în anul 1936 (Banca Comerțului deținea 95 de acțiuni, în valoare de 95.000 de lei); Banca Motrului Strehaia, la finele anului 1941, din capitalul de 3.872.500 de lei, 2.565.000 de lei, reprezentând 25.650 de acțiuni a fost subscris de Banca Comerțului; Banca Drăgășani, în anul 1941, Banca Comerțului a avut aici 500 de acțiuni, în valoare de 250.000 de lei⁸¹¹.

În ce privește domeniul industrial, comercial și alimentară, la 31 decembrie 1941, Banca Comerțului participa la: Societatea Petroșani⁸¹²; societatea comercială de vinuri Drăgășani, întreprinderea industrială Patria; Fabrica de oțet Orșova⁸¹³; Societatea S.R.D, unde deținea 4.124 de acțiuni, în valoare nominală de 2.062.000 de lei; Creditul pentru întreprinderi Electrice București, (avea 7.010 acțiuni în valoare de 3.505.000 de lei); Clădirea S.A. Craiova, de unde banca

⁸¹¹ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 1/1935, f. 6.

⁸¹² D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 6/1931-1948, f. 7.

⁸¹³ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 1/1899-1948, f. 13.

deținea 14.182 de acțiuni, în valoare de 7.091.000 de lei⁸¹⁴; din capitalul de 8 milioane de lei, pe care îl avea societatea Concordia, la 31 decembrie 1941, 5.373.000 de lei a fost subscris de către Banca Comerțului, care deținea 53.732 de acțiuni⁸¹⁵; la Mercur S.A. Craiova, banca avea 5.272 de acțiuni, care valorau nu mai puțin de 2.636.000 de lei; la Uzinele Chimice Române, la 31 decembrie 1941, 2.400 de acțiuni îi aparțineau Băncii Comerțului; la Techirghiol S.A. București, la finele anului 1941, Banca Comerțului avea 1.000 de acțiuni, în valoare nominală de 375.000 de lei.

După 1942, în vederea întăririi sistemului bancar și de credit, Consiliul Superior Bancar a luat decizia acordării unor înlesniri fiscale, înlesniri prevăzute la art. 1 din legea pentru refacerea creditului, din 25 aprilie 1935⁸¹⁶. *Banca Biruința* din Turnu Severin a fost înființată în anul 1937, ca societate cooperativă de credit și economii. Pentru a beneficia de legea privind refacerea creditului, la 1939, ea s-a transformat în societate anonimă pe acțiuni, sub titulatura: *Banca Biruința*. La data transformării, instituția avea 331 de membri, cu 1.309.000 de lei capital subscris și vărsat⁸¹⁷. În bilanțul încheiat în cursul anului 1940, ea figura cu 403 membri, cu 1.357.000 de lei capital subscris și 1.332.275 de lei capital vărsat. Din 1941, de conducerea băncii au fost desemnați să se ocupe următorii: C. M. Cioabă, președinte, comerciant mic; Anton Bloșel, vicepreședinte, meseriaș; Gh. C. Bojin, comerciant; Nic. N. Dumitrescu, proprietar agricol; Const. N. Raicu, comerciant; Grig. Răchitan, comerciant; Leonida Tahu, comerciant. În același an, suma maximă care putea fi acordată unui societar era de 10.000 de lei, iar peste această sumă numai cu ipotecă drept garanție. Până la valoarea de 5.000 de lei, împrumuturile puteau fi acordate de către președinte, peste această sumă fiind necesară aprobarea consiliului de

⁸¹⁴ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 6/1931-1948, f. 7.

⁸¹⁵ *Ibidem*.

⁸¹⁶ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Olteniei, dosar 13/1934-1948, f. 159.

⁸¹⁷ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară Biruința, dosar 3/1938-1948, f. 6.

administrație⁸¹⁸. La 24 august 1942, Banca Biruința a predat activul și pasivul *Băncii populare Dunărea*. Fuziunea a fost aprobată de Institutul Național al Cooperăției, cu nr. 55.494, din 1 mai 1942⁸¹⁹ și a fost publicată în Buletinul Cooperăției Române, nr. 12 din 30 iunie 1942⁸²⁰. Conform ultimelor operațiuni, realizate de către Banca populară Biruința, la 7 mai 1942, capitalul băncii era de 1.320.575 de lei, fondul de rezervă de 8.775 de lei, fondul de prevedere - 152.770 de lei, fondul cultural - 4.000 de lei, iar depunerile spre fructificare - 165.875 de lei⁸²¹.

În județul Vâlcea, în anul 1943, *Banca Țăranilor din Drăgășani* a fuzionat cu Banca Drăgășani⁸²². În același an, la 1 februarie, *Banca Râmnicului* a fuzionat cu *Banca Vâlcea*. Actele de fuziune au fost publicate în Buletinul Oficial Bancar, nr. 10 din 19 mai 1943; o jumătate de an mai târziu, la 16 decembrie 1943, Banca Vâlcea era radiată⁸²³. După fuzionare, capitalul social s-a ridicat la suma de 27.500.000 de lei (17.500.000 de lei capitalul Băncii Râmnicului, iar 10 milioane de lei aportul Băncii Vâlcea)⁸²⁴. Denumirea instituției a rămas cea de: *Banca Râmnicului*, iar sediul în str. Traian, nr. 125.

La finele anului 1944, sistemul bancar din România era format din Banca Națională a României și 232 de bănci particulare active, dintre care 22 de bănci mari, 63 mijlocii și 147 mici. Printre băncile comerciale mari, cu sucursale și agenții în Oltenia, s-au numărat: Banca Românească (cu sucursale la Craiova, Rm. Vâlcea, Tg. Jiu, Calafat, Turnu Severin, Corabia și Caracal), Banca de Scont a României (sucursala Rm. Vâlcea), Creditul Național Agricol (sucursala Rm. Vâlcea), Institutul Național al Cooperăției.

⁸¹⁸ *Ibidem*.

⁸¹⁹ Idem, fond Banca Mehedințului, dosar 271929-1943, f. 1.

⁸²⁰ *Ibidem*.

⁸²¹ *Ibidem*.

⁸²² D.J.A.N. Dolj, fond Banca Națională a României, Sucursala Craiova, dosar 105/1939-1944, f. 101.

⁸²³ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 33/1931, f. 1.

⁸²⁴ *Ibidem*, dosar 29/1934, f. 107.

După 1944, băncile au fost organizate și au funcționat pe baza legii pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, din 1939. Conform acestei legi, comerțul de bancă putea fi exercitat numai de către societățile bancare autorizate de Consiliul Superior Bancar, care avea personalitate juridică și funcționa pe lângă Banca Națională a României. Totodată, Consiliul autoriza: eliberarea de librete de economii, emiterea de bonuri de casă și obligațiuni, emiterea de cecuri și primirea depunerilor spre fructificare⁸²⁵. Ca mijloace financiare, băncile comerciale au avut: capitalul social, depunerile la vedere, la termen și în conturi curente. Pentru suplimentarea capitalurilor, băncile comerciale au apelat la reescontul Băncii Naționale. Dar, pentru a fi acceptate la scontul Băncii Naționale, instituțiile de credit trebuiau să facă dovada, pe de o parte, că erau înscrise în registrul societăților bancare de la Oficiul registrului de pe lângă Camera de Comerț și Industrie, pe de altă parte, că aveau un minim al capitalului și fondului de rezerve. Activitatea consiliilor de administrație și a direcțiunii băncilor a fost urmărită îndeaproape de B.N.R. La mijlocul anului 1944, Consiliul General al Băncii Naționale a României a stabilit instituțiile de credit care puteau beneficia de scont. Cu această ocazie, băncile au fost împărțite în două categorii: 1. bănci centrale și sucursale, care prezentau la scont cambii cu două semnături, fără garanții, și cambii cu o semnătură, plus garanția statului⁸²⁶; 2. bănci centrale și sucursale, care puteau prezenta la scont cambii cu două semnături garantate cu gaj de acțiuni, cesiuni, creanțe⁸²⁷. Prin

⁸²⁵ Dumitru C. Bontaș, *Creditul bancar factor activ în dezvoltarea economiei naționale 1944-1974*, București, Editura Junimea, 1982, pp. 8-9.

⁸²⁶ Banca Comercială Italiană și Română, Banca de Comerț, Banca Comercială Română, Banca de Scont a României, Banca Românească, Banca de Credit a Meseriașilor, Banca Urbană, Societatea Bancară Română, Banca Timișoara, Banca Albina din Sibiu, Creditul Național Industrial, Casa de Finanțare și Amortizare, Banca de Credit Român, Banca Chrisoveloni, Creditul Funciar Rural, Creditul Național Agricol, Institutul Național al Cooperăției.

⁸²⁷ Banca Comerțului Craiova, Banca Banatului, Banca Agricolă, Banca Cerealiștilor, Banca Basarabi, Banca Caliacra, Banca de Credit din Praga, Banca Pieții, Banca Ilfov, Banca Poporului, Bank of Roumania, Casele Țărănești, Banca Victoria Arad, Banca Generală de Credit Brașov, Banca

intermediul acestor bănci, Institutul central de emisiune distribuia creditul agricol, care se acorda pentru producție și înzestrare cu inventar agricol și creditul orășenesc, destinat meseriașilor și micilor industriași, pentru producție și investiții, și liber profesioniștilor și funcționarilor, pentru întreținere. Pentru portofoliul comercial și industrial termenele erau scurte (100 de zile, până la 1 an), pentru portofoliul agricol termenele erau stabilite astfel: 9 luni pentru împrumuturile de producție agricolă; 5 ani pentru investiție agricolă; 3 ani pentru procurarea de mașini și unelte, procurarea de mobilier și materii prime. Dobânda varia între 3,5% (pentru portofoliu agricol prin băncile comerciale) și 4% (pentru portofoliu comercial și industrial)⁸²⁸.

Dintre marile bănci care au desfășurat operațiuni în timpul celui de-al doilea război mondial merită să fie evidențiată activitatea *Băncii Românești*. Aceasta, împreună cu sucursalele sale, a dezvoltat o importantă activitate bancară, care a cuprins aproape întreaga țară. În Oltenia, Banca Românească a avut sucursale la Corabia, Craiova, Caracal, Calafat, Turnu Severin, Tg. Jiu și Rm. Vâlcea.

În anul 1936, Consiliul de Administrație al Băncii Românești, prin procesul verbal nr. 96 din 24 septembrie 1936, a hotărât, pe baza art. 3 din statutele Băncii și a deciziei Consiliului Superior Bancar, nr. 238/1936, transformarea agenției din Corabia în sucursală. Ea a funcționat în perioada 1940-1947⁸²⁹. De conducerea sucursalei s-au ocupat: Ștefan Ionescu, director, Traian Chiriac și Gheorghe Chiriagi, procuriști. În anul 1943, Sucursala Băncii Românești din Caracal a preluat, prin fuziune, întreg activul și pasivul Băncii Caracal din localitate. La data fuzionării, Banca Caracal avea 67 de acționari din localitate și din Craiova, București, Brastavăț, Dioști⁸³⁰.

Furnica Făgăraș, Institutul de credit Funciar Sibiu, Banca Sindicatului Agricol și Viticol Ploești, Banca Romanului Roman, Banca Uniunii Slatina, Banca Oituzului Bacău, Societatea Anonimă Economia Focșani, Prima Societate de Economie Iași, Banca Cărășana Lugoj etc.

⁸²⁸ Dumitru C. Bontaș, *op. cit.*, p. 17.

⁸²⁹ D.J.A.N. Olt, fond Camera de Comerț și de Industrie Caracal, dosar 7/1936, f. 34; „Monitorul Oficial”, nr. 228 din 30 septembrie 1936, p. 10529.

⁸³⁰ „Monitorul Oficial”, nr. 108 din 1 mai 1943, p. 3091.

Sucursala din Rm. Vâlcea a Băncii Românești a fost înființată la 23 decembrie 1943⁸³¹. Între anii 1943-1944, banca și-a desfășurat activitatea într-un sediu din B-dul Tudor Vladimirescu, nr. 18. Imobilul a fost achiziționat de la farmacistul Eustațiu Cristescu, în septembrie 1943⁸³². În primii doi ani de activitate, banca a avut un număr de 4 funcționari: I. Nicolici, director, Alexandru Olănescu, procurist, Elisabeta Iacob Lebedev, funcționară, Dumitru Sima, administrator⁸³³. Veniturile băncii au provenit din: dobânzi de la scont, dobânzi de contul centralei și al sucursalelor, comisioane de la ordine de plăți și rambursuri de mărfuri, chirii de la magazine etc. Banca a acordat credite comercianților, plugarilor și agricultorilor din județ. În anul 1947, Banca Românească, Sucursala Rm. Vâlcea, a achiziționat un imobil în str. Praporgescu, nr. 18, imobil compus din 6 apartamente. Din luna august 1947, apartamentul central a fost folosit drept sediu de bancă, celelalte apartamente fiind închiriate funcționarilor băncii. Sucursala a fost reprezentată, în această perioadă, de către Eftimie Chircuță, directorul sucursalei⁸³⁴.

La finele anului 1947, băncile concurente din județ erau: Creditul Național Agricol, Banca Râmnicului, Băncile Populare (în ceea ce privește plasamentul) și Banca de Scont a României (pentru diferite operațiuni comerciale)⁸³⁵. Dobânda medie percepută pe an de Banca Românească era de 16%. Dacă la început banca a acordat credite comercianților, plugarilor și agricultorilor din județ, după etatizarea B.N.R. și odată cu restricțiile intervenite în acordarea creditelor, acești clienți au fost îndrumați către Băncile Populare sau către Creditul Național Agricol.

⁸³¹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Românească, Sucursala Rm. Vâlcea, dosar 13/1943-1948, f. 23.

⁸³² *Ibidem*, dosar 18/1943-1948, f. 7.

⁸³³ *Ibidem*, f. 24.

⁸³⁴ *Ibidem*.

⁸³⁵ Idem, fond Banca Românească Sucursala Rm. Vâlcea, dosar 13/1940, f. 35.

*Sucursala din Tg. Jiu a Băncii Românești*⁸³⁶ a fost înființată la 1 mai 1944, din inițiativa a 23 de comercianți din județ⁸³⁷. Sediul acesteia a fost în Tg. Jiu, str. Victoriei, nr. 33⁸³⁸. Capitalul social inițial se ridica la 17.500.000 de lei⁸³⁹, iar durata nelimitată. Primul consiliu de administrație a fost format din: B. M. Missir, D. Protopopescu, C. Climescu, D. G. Stoicescu, D. C. Constantinescu, C. C. Arion, Barbu Păltineanu, D. C. Angelescu, C. Steriu, C. Basarab Brâncoveanu, D. D. Bragadiru, Paul Lazar, C. Cociaș. Cenzori au fost numiți: Hercule Fulga, Vasile Ștefan, I. Stănculeanu, Chr. Tomulescu și Em. Dan. Cenzori supleanți erau: Gr. Duca, C. Niculescu, V. Toroceanu, Al. Simionescu, Teodor Dumitrescu. Funcția de director era ocupată de către Alex. Ștefănescu. La 31 decembrie 1944, *Banca Românească*, Sucursala Tg. Jiu, a preluat, prin fuziune, întreg activul și pasivul *Băncii Creditul Gorjan*. Fuziunea fusese aprobată anterior în consiliul de administrație din 10 martie 1944⁸⁴⁰. La data fuzionării, capitalul social al Băncii Creditul Gorjan era de 4.843.333 de lei. După fuziune, societatea a continuat să funcționeze în imobilul din str. Victoriei, nr. 33⁸⁴¹. În materie de credite, după 1944, în județul Gorj, Banca Românească nu a avut bănci concurente. În județ activau bănci populare, care acordau credite mici și Banca Comerțului din Craiova, Agenția Tg. Jiu, care, pe perioada celui de-al doilea război mondial, nu a acordat credite⁸⁴².

Situația băncilor locale, la finele celui de-al doilea război mondial, s-a prezentat astfel:

- La 29 august 1942, *Banca Bursei* a intrat în faliment. Societatea a fost radiată până la finele anului 1945⁸⁴³. La 31 mai 1945 a fost dizolvată *Banca Victoria* din Tg. Jiu. Averele mobilă și

⁸³⁶ Societatea a fost înscrisă la Camera de Comerț și Industrie Tg. Jiu, sub nr. 307/1944.

⁸³⁷ D.J.A.N. Gorj, fond Banca Românească, Sucursala Tg. Jiu, dosar 3/1944-1946, f. 8.

⁸³⁸ *Ibidem*, f. 5.

⁸³⁹ *Ibidem*, dosar 4/1944, f. 22.

⁸⁴⁰ *Ibidem*, f. 93.

⁸⁴¹ *Ibidem*, dosar 1/1944, f. 1.

⁸⁴² *Ibidem*, f. 67.

⁸⁴³ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 410/1931, f. 2.

imobilă a societății⁸⁴⁴, în valoare de 780.940 de lei, a intrat în patrimoniul lui Gh. I. Dobrescu, lichidatorul băncii și cel mai mare acționar al acesteia⁸⁴⁵. *Banca Viitorului*, a fost radiată în anul 1946, lichidator fiind Barbu Ionescu. *Banca Creditul Oltean* a intrat în lichidare la 14 februarie 1946. La 29 aprilie 1948, Curtea Superioară Bancară a acceptat intrarea în lichidare a *Băncii Calafatului*, numindu-l lichidator pe avocatul August Filip⁸⁴⁶. La 4 iunie 1948, a fost desființată *Banca Râmnicului*⁸⁴⁷. În același an a intrat în lichidare și *Banca de Scont, Sucursala Craiova*;

- La 31 august 1945, *Banca Comerțului* avea un capital social de 100 de milioane de lei și un fond de rezervă de 30.115.232 de lei⁸⁴⁸. Banca avea agenții la Corabia (cu fonduri de 5.263.360 de lei); Caracal (8.555.401 de lei); Tg. Jiu (1.882.128 de lei); Turnu Severin (9.547.101 de lei); Drăgășani (3.598.272 de lei); Balș (2.539.567 de lei) și o sucursală la București (24.557.115 de lei)⁸⁴⁹. Societatea obținea sume importante, la acea dată din acțiunile deținute la Banca Națională a României, Creditul Național Industrial, Banca Românească, societatea Govora - Călimănești, Petrol - Govora, Radiodifuziune;

- La 31 august 1945, *Banca Banatului* avea 115 acționari din Dolj, Olt, Mehedinți. Pe lângă operațiunile strict bancare ea a mijlocit și operațiuni de import și desfacere textile. Banca deținea acțiuni la Radiodifuziune, Banca de Scont a României, Banca Olteniei, Ramuri S.A. Craiova, Moara Drăghici S.A. Balș, Fabrica de Zahăr Livezi⁸⁵⁰. La 16 august 1945 adunarea generală a desemnat un nou consiliu de

⁸⁴⁴ Averele imobiliare ale societății constau în trei bucăți de pământ, achiziționate de bancă prin licitație publică de la debitorul Al. Gh. Mischie, din comuna Godinești.

⁸⁴⁵ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 4/1925-1943, f. 23.

⁸⁴⁶ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 401/1931, f. 267.

⁸⁴⁷ *Ibidem*, dosar 20/1948, f. 13.

⁸⁴⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Națională a României, Sucursala Craiova, dosar 146/1945, f. 7.

⁸⁴⁹ *Ibidem*, f. 1.

⁸⁵⁰ Idem, fond Banca Banatului, dosar 1/1944, f. 21.

administrație, format din: Gh. Dondoe (directorul Băncii Românești - președinte); Pascu D. Maglașu (directorul Băncii Banatului – vicepreședinte); Gr. Sburlea (subdirectorul Scrisul Românesc – vicepreședinte); A. Nicolau (directorul Băncii de Scont din Craiova - membru); D. Grigorescu; Prof. Șendroi (reprezentantul micilor tipografii); Mihail Florița (reprezentantul Băncii Comerțului); Anastasie Georgescu (directorul Creditului Național Agricol); N. Stoenescu (Societatea Ramuri); Livius Samitca (subdirectorul Scrisului Românesc)⁸⁵¹. În anul 1948 s-a propus fuzionarea Băncii Banatului cu alte societăți bancare din Oltenia. Acest lucru s-a cerut deoarece, după stabilizarea monetară, singura bancă din Oltenia admisă la scont a fost Banca Națională a României. Fuziunea nu a fost acceptată și din acest motiv, Banca Banatului a intrat în lichidare.

Ca urmare a desfășurării celui de-al doilea război mondial și a pagubelor materiale pe care le-a suferit localitatea Turnu Severin, în anul 1945, Banca Mehedințului a solicitat Băncii Naționale a României, Sucursala Turnu Severin, majorarea creditului. Acesta urma să fie utilizat pentru refacerea întreprinderilor și gospodăriilor distruse de bombardamente⁸⁵². La acea dată, consiliul de administrație era format din: Pavel Păcuraru (președinte); Traian Isărescu (administrator delegat); Virgiliu C. Băbeanu (vicepreședinte); Ion M. Drăcea (director); C-tin Ivan (procurist)⁸⁵³. La 9 mai 1946, personalitățile marcante ale comerțului local au devenit membre ale consiliului de administrație: Gh. D. Stănică, comerciant, președintele Camerei de Comerț din Turnu Severin a fost numit în funcția de președinte al băncii; Virgiliu C. Băbeanu, profesor și agricultor, a devenit vicepreședinte; Evanghelie Vlahos, mare comerciant și proprietar, a fost numit administrator delegat; Pavel Păcuraru, farmacist și viticultor, administrator; Ion I. Baloșin, comerciant, președintele Sfatului Negustoresc, administrator; Traian Isărescu, avocat, fost prefect al județului Mehedinți, administrator; Nicolae Cristescu, mare comerciant, administrator; Gh. V. Bădescu, mare

⁸⁵¹ *Ibidem*.

⁸⁵² D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Mehedințului, dosar 54/1944-1946, f. 378.

⁸⁵³ *Ibidem*, f. 393.

comerciant și proprietar, administrator; Gh. D. Giurescu, proprietar și viticultor, administrator⁸⁵⁴.

Înființată la 13 august 1907, *Banca Podgoriei Drăgășani* se afla, la începutul anului 1947, în cel de-al patruzecilea an de activitate. Dispunea, în acest an, de un capital social de 6 milioane de lei⁸⁵⁵. La sfârșitul anului 1948, imobilul băncii a fost mutat din str. Regele Mihai, nr. 11, în str. 23 August, nr. 15. Până la intrarea instituției în lichidare, la 15 septembrie 1949⁸⁵⁶, de conducerea instituției s-au ocupat Teodor Nanci și Al. Tărbălescu. Decizia de lichidare a fost dată de către Consiliul Superior Bancar, din cauza impozitelor datorate statului, conform deciziei Tribunalului Vâlcea, nr. 2 din 12. 04. 1951, dos. 1.158/1951⁸⁵⁷.

La finele celui de-al doilea război mondial, cele mai importante participații ale *Băncii Oltenia* au fost la: Societatea Mica (5.494 acțiuni a câte 500 lei fiecare); Societatea Letea (2300 de acțiuni a câte 500 lei fiecare); Banca Românească (1000 acțiuni a câte 500 lei fiecare); Societatea Reșița; Astra Română (petrol); Banca Comerțului; Societatea Mercur; Banca Banatului (200 acțiuni a câte 500 lei fiecare)⁸⁵⁸. La 30 mai 1948, banca a intrat în stare de inactivitate, nu a mai fost admisă la cont curent la B.N.R., iar fonduri proprii nu a reușit să mai acumuleze⁸⁵⁹. În anul 1948, banca a solicitat Consiliului Superior Bancar, fuzionarea cu Banca de Scont din Craiova. Această acțiune nu a fost admisă, iar la începutul lui 1949 a intrat în lichidare⁸⁶⁰.

⁸⁵⁴ *Ibidem*, f. 211.

⁸⁵⁵ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Râmnicului, dosar 16/1947, f. 2.

⁸⁵⁶ Idem, fond Banca Podgoriei Drăgășani, dosar 3/1948, f. 1.

⁸⁵⁷ *Ibidem*, dosar 21/1948, f. 11.

⁸⁵⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Olteniei, dosar 15/1935-1949, f. 41.

⁸⁵⁹ *Ibidem*, f. 171.

⁸⁶⁰ La data punerii în lichidare, Banca Olteniei deținea următoarele bunuri: un imobil în str. Unirii, nr. 128, preluat de la debitorul - Societatea Cânepa pentru creanța sa de 6.338.598 lei la care s-au adăugat dobânzile și renovarea clădirii după cutremurul din anul 1941; imobilul din str. Cuza-Vodă, nr. 7, achiziționat în anul 1940 pentru creanța D.A. Bădescu la 805.200 lei; Pădurea Negoiești, județul Gorj, 115 ha achiziționate în anul 1940 pentru stingerea datoriei debitorului Jacob Cahne, datorie de

Prin Legea nr. 1.056 din 23 decembrie 1946, pentru etatizarea și organizarea Băncii Naționale a României, s-a prevăzut că „ea va avea câte o sucursală în fiecare capitală de județ și va putea, de asemenea, să stabilească și alte sucursale sau agenții, unde va fi nevoie”⁸⁶¹.

Prin închiderea Comisiei Ministeriale pentru redresarea economică și stabilizarea monetară, din 23 martie 1948, și Jurnalul Consiliului de Miniștri, nr. 286 din 24 martie 1948, s-a hotărât ca Banca Națională a României să înființeze agenții pe întreg cuprinsul țării, în comunele urbane nereședințe și în mediul rural, necesare „acordării de credite agricole și meșteșugărești cu dobânzi și cheltuieli reduse”⁸⁶². În baza acestor reglementări Banca Națională a transmis, la unitățile sale din județe, instrucțiuni referitoare la înființarea și organizarea de agenții. În scopul înființării noilor centre, trebuia să se aibă în vedere găsirea și închirierea localurilor necesare funcționării acestora, ținând seama că imobilele trebuiau să corespundă cerințelor activității bancare. Condițiile, pe care localitatea era obligată să le îndeplinească pentru a putea deschide o agenție, au fost următoarele: să fie un centru populat, către care să graviteze interesele economice și sociale ale zonei respective; centrul să se afle la o distanță de cel mult o zi, de cea mai îndepărtată comună din raza sa de activitate, pentru dus și întors, inclusiv timpul necesar rezolvării cererilor de credit și încasarea sumelor acordate, și să fie la îndemâna deponenților de economii, astfel ca, împreună cu oficiile poștale, care colectează depuneri pentru CEC, să se evite pierderile de timp și cheltuielile cu deplasările depunătorilor; să fie plasat, pe cât posibil, în centrul legăturilor de comunicații feroviare sau rutiere; la stabilirea centrelor nu trebuia să se țină seama, în mod rigid, de împărțirea administrativă pe plăși, ci de interesele economice,

6.500.000 lei; un teren de 20.000 m² în București, Șoseaua Cățel, nr. 60, achiziționat de Bancă prin licitație publică în anul 1937; Hotelul Palace, imobil construit pentru sediu de bancă, în anul 1922 în D.J.A.N. Dolj, fond Banca Olteniei, dosar 13/1934-1948, f. 1.

⁸⁶¹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar nr. 172/1948-1949, f. 1.

⁸⁶² *Ibidem*, f. 3.

sociale, culturale, drumuri, numărul populației, configurația terenului; în funcție de necesitățile locale, în aceeași plasă se puteau înființa una sau mai multe agenții, dacă se încadrau în limitele criteriilor de mai sus⁸⁶³.

Pentru desfășurarea activității bancare, imobilele trebuiau să îndeplinească și ele anumite condiții: să fi fost în trecut un local de bancă comercială sau un imobil particular adecvat. Erau preferate imobile care nu erau lipite de alte clădiri, pentru a micșora riscul de incendii, iar dacă în comună era introdusă lumina electrică, să aibă instalația necesară, eventual instalație sanitară, apă canal sau fântână în curte, sobe etc.; să aibă sală de operațiuni, luminoasă și încăpătoare, iar în cazul în care aceasta lipsea, putea fi luată în considerație posibilitatea amenajării unei astfel de săli de operațiuni din două camere alăturate; să aibă locuință pentru director, compusă din două camere și bucătărie, pe cât posibil în același imobil⁸⁶⁴.

Analizând-se împărțirea administrativă a județelor, precum și centrele economice rezultate din observația configurației solului și activitatea populației respective, Banca Națională a României a stabilit, pentru Oltenia, înființarea următoarelor agenții: Băbeni-Bistrița, Bălcești, Brezoi, Drăgășani, Grădiștea (în locul agenției de la Grădiștea a fost înființată, în cele din urmă, Agenția de la Zătreni)⁸⁶⁵, Horezu, Lădești, Rm. Vâlcea (în județul Vâlcea)⁸⁶⁶; Turnu Severin, Malovăț, Baia de Aramă, Broșteni, Slivilești, Strehaia, Butoiești, Prunișor, Bâcleș, Cujmir, Pătule, Vânju Mare, Devesel (în județul Mehedinți)⁸⁶⁷; Tg. Jiu, Peșteana, Peștișani, Șomănești, Godinești, Sârbești, Tg. Logrești, Novaci, Bibești, Tg. Cărbunești (în județul Gorj); Caracal, Corabia, Balș (în județul Romanați); Craiova, Calafat, Filiași, Băilești, Bechet, Plenița, Cetate, Bârca, Sălcuța, Segarcea, Giubega, Mârșani, Brabova, Salcia, Melinești (în județul

⁸⁶³ *Ibidem*, f. 4.

⁸⁶⁴ *Ibidem*, f. 2.

⁸⁶⁵ *Ibidem*, f. 59.

⁸⁶⁶ *Ibidem*.

⁸⁶⁷ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Națională a României, Agenția Turnu Severin, dosar 4/1936-1949, f. 77-125.

Dolj)⁸⁶⁸. Agențiile aparțineau direct de Banca Republicii Populare Române din București și îndeplineau următoarele atribuții: executarea de casă a bugetului statului; creditarea unităților economice; contabilitate și casierie. Agenția era condusă de un director, un contabil șef, casier șef, șefi de secție, subșefi de secție și impegați distribuiți în 6 clase de ierarhizare. Informațiile de arhivă nu ne-au permis, până în prezent să aflăm detalii despre înființarea agențiilor B.N.R. din Oltenia, decât pentru județele Vâlcea și Mehedinți.

În județul Vâlcea s-a prevăzut înființarea, în orașul Rm. Vâlcea, a unei agenții speciale care să se ocupe de operațiunile proprii ale noilor agenții. Prima problemă a agenției a fost găsierea imobilelor corespunzătoare desfășurării operațiunilor bancare. Pentru soluționarea acestei probleme, conducerea sucursalei, împreună cu arhitectul Șt. Vidrașcu, s-a deplasat în centrele selectate în vederea înființării agențiilor, luând contact cu reprezentanții autorităților locale și stabilind imobilele corespunzătoare. În referatul întocmit de arhitectul Șt. Vidrașcu, la data de 20 aprilie 1948, se făceau următoarele propuneri⁸⁶⁹: Agenția specială Rm. Vâlcea urma să funcționeze în cadrul sucursalei. Agenția Drăgășani putea fi instalată în imobilul aparținând Băncii Podgoriei, bancă aflată în lichidare.

În cursul lunilor mai, iunie și iulie ale anului 1948, în județul Vâlcea au luat ființă agenții ale Băncii Naționale a României, în localitățile: Rm. Vâlcea, Drăgășani, Horezu, Călimănești, Băbeni⁸⁷⁰, Bălcești⁸⁷¹, Lădești⁸⁷² și Grădiștea⁸⁷³. În privința imobilelor, au putut

⁸⁶⁸ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 193/1931-1948, f. 81.

⁸⁶⁹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar nr. 172/1948-1949, f. 18 și urm.

⁸⁷⁰ *Agenția Băbeni-Bistrița* a fost deschisă la data de 25 iunie 1948, în imobilul al cărui proprietar era Pavel G. Zarioiu (Ciobanul). Spațiul imobilului cuprindea un hol, șase camere și bucătărie.

⁸⁷¹ *Agenția Bălcești* a fost inaugurată la data de 15 iulie 1948, într-un imobil compus, la parter, dintr-o sală mare și două birouri, iar la etaj, din două apartamente, a câte două camere, și dependințe. Clădirea a fost construită special pentru bancă, iar proprietară a fost Eleonora Mandrini Davidescu, din București.

⁸⁷² *Agenția Lădești* a început să funcționeze la 15 iulie 1948, într-un imobil

fi închiriate „prin bună învoială” numai localurile din Rm. Vâlcea și Horezu; restul au fost rechiziționate.

Agenția specială din Rm. Vâlcea a fost inaugurată în ziua de 16 mai 1948 și a activat, ca unitate independentă, în imobilul care i-a aparținut Băncii Râmnicului (str. Traian, nr. 125). Această agenție a avut o perioadă scurtă de funcționare, fiind desființată în baza deciziei președintelui Băncii Republicii Populare Române, din data de 21 februarie 1949⁸⁷⁴.

Agenția Horezu a fost deschisă la data de 26 iunie 1948, în localul care i-a aparținut Băncii Horezu, dispunând de un număr de cinci camere, dintre care trei pentru operațiuni și două pentru locuința personalului angajat.

Agenția Drăgășani a fost inaugurată la 15 mai 1948. Inițial fusese prevăzut ca sediul agenției să se instaleze în imobilul în care a funcționat Banca Podgoriei, dar, din cauza faptului că acest imobil fusese ocupat de organizația locală a Partidului Național Popular, precum și din cauza rezistenței acestei organizații la evacuare, s-a renunțat la imobilul Băncii Podgoriei, fiind rechiziționat imobilul fostei agenții a Băncii Comerțului din Craiova (str. 23 August, nr. 12, imobil compus, din patru camere, dintre care una a fost folosită ca sală pentru operațiuni, două pentru locuință de personal și o cameră

care îi aparținea, în parte, lui Nicolae Ionescu și unde se desfășurau operațiunile bancare; cealaltă parte, compusă din trei camere, era proprietatea lui Gogu Ionescu, fiind utilizată ca locuință pentru personalul angajat.

⁸⁷³ *Agenția Pleșoi-Grădiștea* a fost inaugurată la data de 15 iulie 1948, în imobilul aparținând col. Opran, compus din șase camere, dintre care trei erau utilizate pentru operațiuni, iar celelalte trei foloseau ca locuință pentru personal.

⁸⁷⁴ Decizia din 21 februarie 1949, prevedea ca agențiile înființate în capitală de județ, să fie desființate ca unități independente și să fie transformate în secții de credite agricole în cadrul sucursalei, pentru că aceste agenții efectuau numai operațiuni de administrare a creditelor agricole, de colectare a depunerilor spre fructificare și de primire a vărsămintelor de la percepții. Tot prin decizie se prevedea ca imobilele în care au fost instalate agențiile din capitalele de județ, să fie întrebuițate pentru desconggestionarea sucursalei și anume, pentru instalarea secțiilor de inspecție și control, sau oricărei alte secții care poate lucra independent.

pentru arhivă, a fost proprietatea lui Ion Moldoveanu). Agenția urma să acorde credite pentru agricultori, pentru achiziționarea de vite și iernatul animalelor, cu o dobândă de 6%; pentru viticultori, stupari, sericicultori, meșteșugari, pentru credite industriale și comerciale cu o dobândă de 7%. La conducerea agenției au fost desemnați: D-tru Marcu (director), Petre Mircea (contabil), Călinescu Costel Mircea (casier), Bâzgan Grigore (ușier)⁸⁷⁵.

Agenția Călimănești a fost inaugurată la data de 20 iulie 1948, în imobilul aparținând colegiului avocaților de Dolj, compus din șapte camere, dintre care două erau utilizate pentru operațiuni iar restul de cinci camere folosite pentru locuință personal.

În județul Mehedinți⁸⁷⁶, la finele anului 1948, imobilul Băncii Comerțului a fost selectat ca imobil pentru Agenția Turnu Severin.

⁸⁷⁵ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar nr. 172/1948-1949, f. 148.

⁸⁷⁶ Pentru *Agenția Malovăț* a fost propus un imobil proprietatea preotului Ionescu, compus dintr-o sală mare, pretabilă pentru sală de operațiuni, două camere pentru locuința funcționarilor, o verandă și curte în suprafață de 200 de mp. Totodată, a fost propus și imobilul proprietatea lui Const. Hurduc, compus dintr-o sală pentru operațiuni, un antreu, trei camere și o bucătărie. Imobilul servea, la 1948, pentru Percepție. Agenția a fost stabilită, în cele din urmă, în casele Const. Hurduc, cu o chirie anuală de 10.000 de lei. Au fost desemnați să se ocupe de agenție Iulian Zăvoianu, Zoe Seceleanu, Emanoil Popescu; *Agenția Ilovăț*. Imobilul care a îndeplinit condițiile desfășurării operațiunilor bancare îi aparținea Lorenței I. Dobre. Imobilul era compus din cinci camere, o grădină, un pridvor și a fost dat cu chiria de 12.000 de lei anual. *Agenția Broșteni*. Clădirea, considerată de administrație ca fiind pretabilă pentru bancă, a fost cea care îl avea ca proprietar pe Grig. Popescu, formată din parter și etaj, construcție nouă, neterminată. Se solicita o chirie de 36.000 de lei pe trei ani; pentru *Agenția Slivilești* a fost ales drept sediu imobilul lui Ion Bivolaru din București, imobil care avea două corpuri fără legătură între ele și care a fost rechiziționat. *Agenția Butoești*. Deși fusese hotărât faptul ca agenția să fie stabilită în imobilul Comitetului Școlar, ea a fost inaugurată în imobilul lui D-tru Ilie Bălan, cu o chirie de 10.000 de lei anual. *Agenția Prunișor* a fost inaugurată în clădirea proprietate D-tru Stănică, având o sală mare, o cameră liberă și trei camere destinate pentru locuința directorului. Pentru acest imobil, banca plătea o chirie de 1.000 de lei lunar. În primele luni, de activitatea agenției s-au

De conducerea acesteia s-au ocupat Simion Stănuțiu, Gh. Gegea, Elvira Naum (casier) și Grecu Alexandru (ușier)⁸⁷⁷.

Pentru *Agenția Baia de Aramă* a fost propus, ca sediu, imobilul lui Nicolae Tolci, din str. Victoriei, nr. 30, imobil compus din două camere, o sală destinată operațiunilor, un birou și patru camere de locuit. La 1948, clădirea era închiriată Ocolului Silvic. În cele din urmă, Agenția a fost instalată în imobilul proprietatea lui Nicolae N. Ionescu, cu o chirie anuală de 8.000 de lei.

Agenția Strehaia a fost instaurată în fostul sediu al Băncii Populare Strehaia. Imobilul a fost preluat prin rechiziție. În primele luni de funcționare, agenția a fost administrată de către Sergiu Codreanu (conducător), Florian Diaconescu (contabil), Erceanu Nicolae (ușier).

Prin Legea nr. 119, din 11 iunie 1948, pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare de asigurări, miniere și transporturi, a fost naționalizată Societatea Națională de Credit Industrial, iar la 12 august 1948, prin Decretul nr. 197, care privea dizolvarea și lichidarea întreprinderilor bancare și instituțiilor de credit, au fost dizolvate și declarate în stare de lichidare, toate întreprinderile bancare și instituțiile de credit de orice fel, cu capital particular sau de stat, cu excepția Băncii Naționale a României, Societății de Credit

ocupat Iulian Zăvoianu, director (fost conducător al Agenției Strehaia); D-tru Colicioiu (contabil); Ion Manolache (ușier). *Agenția Bâcleș* a fost deschisă în imobilul fostei Bănci populare Bâcleș, cu o chirie anuală de 18.000 de lei. *Agenția Bălăcița* a fost inaugurată în imobilul avocatului Constantinescu Ioan, fost local al Băncii Populare Dumbrava. Acesta fusese ocupat, la 1948, de organizația PRM. *Agenția Cujmir* a fost instalată în imobilul lui Gh. Puiu, fost local al Băncii Populare Câmpul. *Agenția Pătule* se afla în imobilul lui St. Rădoi, cu o chirie anuală de 15.000 de lei anual. *Agenția Vânju Mare* își avea sediul în imobilul băncii populare Unirea Țăranilor cu grădină și curte de 3.000 de mp. *Agenția Devesel* își desfășura activitatea în imobilul proprietatea lui Ghe. S. Popescu. Acesta era compus dintr-o sală mare, două camere, o bucătărie pentru locuința directorului. În cele din urmă a fost instalată în imobilul lui Ion C. Vâlceanu, cu o chirie anuală de 18.000 de lei, în D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Națională a României, Agenția Turnu Severin, dosar 4/1936-1949, pp. 77-107.

⁸⁷⁷ *Ibidem*, dosar 1/1946-1948, p. 76.

Industrial, Casei de Economii și Cecuri Poștale și Casei de Depuneri și Consemnațiuni. Operațiunile fostelor bănci particulare au fost preluate de Banca Națională a României.

Odată cu punerea în lichidare a băncilor private, relațiile de credit dintre Banca Națională a României și întreprinderi s-au schimbat fundamental, operațiile de acordare a creditelor făcându-se direct prin unitățile Băncii Naționale a României, răspândite pe întreg teritoriul țării. În septembrie 1948, Societatea Națională de Credit Industrial a devenit Banca de Investiții, primind sarcina finanțării investițiilor și acordării creditelor pe termen lung, iar în octombrie 1949, Casa Națională de Economii și Cecuri Poștale fuzionează cu Casa de Depuneri și Consemnațiuni, rezultând Casa de Economii și Consemnațiuni, care avea sarcina de a atrage economiile populației și de a păstra sumele consemnate. În acest fel s-a realizat centralizarea completă a operațiunilor bancare și a circuitului bănesc în mâinile statului, iar sistemul bancar a fost subordonat în întregime obiectivelor noii politici.

Prin Decretul nr. 320 din 13 noiembrie 1948, Banca Națională a României a fost transformată în Banca Republicii Populare Române, Bancă de Stat, devenind veriga principală a noului sistem bancar, având ca sarcini: emisiunea monetară, organizarea centralizării numerarului în casierile sale, efectuarea plăților fără numerar între întreprinderi și creditarea pe termen scurt. Noua organizare a Băncii Naționale a României, conjugată cu punerea în aplicare a Decretului nr. 265 din 24 iunie 1949, privind obligativitatea contractelor scrise și reglementarea plăților între întreprinderile și organizațiile economice, a permis realizarea unui control strâns al statului asupra tuturor ramurilor de activitate ale economiei naționale. Acest lucru s-a făcut prin introducerea obligativității întreprinderilor și organizațiilor economice să-și păstreze la bancă toate mijloacele bănești disponibile și să efectueze toate plățile prin bancă, cât și prin trecerea la creditarea directă a întreprinderilor, de către Banca Națională a României, ca urmare a lichidării băncilor particulare. Structura și conținutul noilor funcții ale Băncii Naționale a României s-au dezvoltat în direcția întăririi rolului băncii ca sistem unic centralizat de folosire a banilor și creditului în interesul îndeplinirii, de către întreprinderi, a sarcinilor care le reveneau atât din planul cât și din bugetul de stat.

Capitolul IV

Rolul cooperăției de credit și de consum (1880-1944)

a. Etapele înființării cooperativelor de credit.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, au fost înființate marile așezăminte de credit național: Creditul Financiar Rural, Banca Națională a României și Casele de Credit Agricol. Prima instituție de credit, specializată pentru agricultură, Creditul Financiar Rural, a fost înființată în anul 1873, ca o reacție împotriva capitalului străin și cămătăresc, care domina piața financiară⁸⁷⁸. În scopul înlesnirii activității comerciale și industriale din România, și, de asemenea, al asigurării unei circulații monetare normale și al îndrumării instituțiilor românești de credit, în anul 1880 a fost înființată Banca Națională a României. La numai un an de la înființarea institutului central de emisiune, în anul 1881, statul a luat inițiativa fondării Caselor de Credit Agricol, pentru sprijinirea micilor agricultori. Activitatea acestora a fost nesatisfăcătoare, astfel că, prin legea din 2 iunie 1892 au fost transformate în instituții de stat, sub denumirea de Credite Agricole⁸⁷⁹. Prin organizarea și mijloacele financiare limitate de care au dispus, Creditele Agricole s-au dovedit incapabile să facă față nevoilor de credit ale țărănimii.

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, cu sprijinul Băncii Naționale a României s-a format o întregă rețea de bănci comerciale, care nu au reușit, însă, să asigure toate nevoile de capital, masele largi țărănești, micii meseriași și

⁸⁷⁸ C. I. Băicoianu, *Studii economice, politice și sociale, 1890-1940*, București, 1941, p. 712.

⁸⁷⁹ Idem, *op. cit.*, vol. II, part. I, p. 191.

funcționarii rămânând la mâna cămătarilor⁸⁸⁰. Pentru a putea fi diminuate efectele negative ale cămătăriei, s-a declanșat o adevărată campanie în vederea creării cooperativelor de credit și economie. Acestea au avut o contribuție deosebită la dezvoltarea pieței interne românești, fiind, totodată, un important sprijin pentru muncitori, funcționari și chiar pentru țărănimea care nu avea acces la credite. Un rol important în mediatizarea principiilor cooperatiste din țara noastră l-au avut: Costache Bălcescu (fratele lui Nicolae Bălcescu), Ion Ionescu de la Brad, P. S. Aurelian, Dimitrie C. Butculescu etc.⁸⁸¹ Primele forme cooperatiste s-au manifestat în mediul urban, unde condițiile au părut favorabile spiritului de asociere. Înființarea caselor de economii „... începând mai întâi cu orașele...”⁸⁸² a fost susținută de P. S. Aurelian încă din anul 1860. Prin conferințele ținute, prin articolele publicate în presa vremii și prin activitatea desfășurată în Parlament, acesta a căutat să evidențieze rolul cooperatist în: ieftinirea creditului, dezvoltarea economiei naționale și a ridicării nivelului de trai. Modelul societății Economia, înființată de P. S. Aurelian în anul 1870, a fost preluat, în scurt timp de societăți din București, Iași, Focșani, Craiova (societatea Emanciparea, înființată în anul 1878), Tg. Jiu (societatea Economia, fondată în 1880)⁸⁸³ etc.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, Dimitrie C. Butculescu a militat pentru îmbunătățirea stării materiale și culturale a meșteșugarilor și comercianților din România. Asocierea meșteșugarilor și negustorilor în cooperative de diferite tipuri ar fi avut drept consecință - în opinia lui D. C. Butculescu - instituirea unei solidarități interumane și un nivel de dezvoltare economic asemănător statelor occidentale⁸⁸⁴. Ideile lui Butculescu, prezentate în periodicul „Cooperatorul român”, al cărui proprietar a și fost, au animat apariția

⁸⁸⁰ N. N. Constantinescu, *Acumularea primitivă a capitalului în România*, București, Editura Academiei Române, 1991, p. 354.

⁸⁸¹ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. I, p. 53.

⁸⁸² George Stanciu, *Agonisia români*, București, 1940, pp. 70-73.

⁸⁸³ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. I, p. 60.

⁸⁸⁴ „Cooperatorul român”, nr. 6 din 18 aprilie 1883, p. 3; *Ibidem*, nr. 27-28 din 6 septembrie 1884, p. 3.

unor noi cooperative de credit și economie, în diferite orașe ale țării. În Oltenia au fost fondate: „Societatea artizanilor” din Craiova (1884) și „Societatea comercială, agricolă, economică și de ajutor” din Turnu Severin (1885)⁸⁸⁵.

Cu prilejul elaborării Codului comercial al României, în mai 1887, principiile, în conformitate cu care urmau să fie alcătuite și să funcționeze asociațiile cooperative, au fost stipulate în articolele 221-235 (titlul VIII, secțiunea VII)⁸⁸⁶. Potrivit codului de comerț, cooperativa era definită ca o societate comercială al cărei capital era subscris de asociați și care avea drept scop sprijinirea micilor producători și funcționari. Societățile cooperative erau supuse dispozițiilor privitoare la societățile anonime, în ceea ce privește autorizarea judecătorească, publicarea actului constitutiv și al statutelor. Statutele trebuiau să conțină, în mod obligatoriu următoarele date: numele societății și localitatea în care se va înființa; modul formării capitalului, mărimea părților sociale ale membrilor; o enumerare a operațiunilor pe care le va face societatea; condițiile de intrare în societate; condițiile de acordare a creditului; modul împărțirii beneficiilor; modul de administrare și lichidare al societății⁸⁸⁷. Totodată, prin codul comercial erau reglementate: valoarea capitalului fiecărei societăți cooperative; numărul de voturi pe care îl avea fiecare acționar și pierderea calității de membru⁸⁸⁸. De la intrarea în vigoare a Codului comercial (1887) și până la 1898 au fost înființate aproximativ 99 de case de economie și credit în Vechiul Regat. Șapte dintre acestea au funcționat în Oltenia: „Unirea comercială” Drăgășani, înființată în ianuarie 1892⁸⁸⁹; „Unirea și Frăția”, Caracal (1894); „Societatea artelor grafice”, Craiova, fondată în anul 1894; „Societatea funcționarilor auxiliari de justiție”, Turnu Severin (8 mai 1895); „Progresul” societatea clerului, Caracal

⁸⁸⁵ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. I, p. 65.

⁸⁸⁶ „Monitorul Oficial”, nr. 31 din 10/22 mai 1887, pp. 632-633; C. Hamangiu, *Codul comercial*, pp. 81-85.

⁸⁸⁷ Idem, *Codul General al României*, vol. VI, București, f.a., pp. 374-376.

⁸⁸⁸ *Ibidem*.

⁸⁸⁹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar 4/1903-1933, f. 23.

(1896); „Cerbul”, Tg. Jiu (17 ianuarie 1897); „Banca Comerțului”, societate cooperativă de credit și economie, Craiova (12 decembrie 1897)⁸⁹⁰.

Spre deosebire de casele de economie, înființate înainte de intrarea în vigoare a Codului comercial, cele înființate după 1887 au fost societăți de credit și economie, care au realizat operațiuni specific bancare. Noile societăți au acordat credite societărilor, au primit spre fructificare atât economiile societărilor, cât și pe cele ale nesocietărilor și au fost preocupate de crearea unor fonduri dedicate scopurilor filantropice. Dintre primele societăți de credit și economie fondate în Oltenia, sub influența Codului comercial, merită să stăruim asupra activității câtorva: Banca Cerbul din Tg. Jiu, care a fost înființată sub influența unor idei venite din Transilvania și Banca Comerțului din Craiova, care va deveni una dintre cele mai mari bănci din Oltenia.

Banca „Cerbul” din Tg. Jiu a fost fondată la 17 ianuarie 1897, după modelul Schulze-Delitzsch, model preponderent în Transilvania. Inițiativa înființării societății i-a aparținut profesorului Iuliu Moisil, susținut de cadrele didactice ale Gimnaziului Tudor Vladimirescu din Tg. Jiu⁸⁹¹. Cooperativa și-a propus – conform art. 1 din actul constitutiv – „să formeze un capital, prin cotizații lunare, care să servească la împrumutarea membrilor societății”⁸⁹². Cotizația a fost stabilită - prin statute - la 5 lei. În componența consiliului de administrație au intrat oameni capabili, printre care: președinte - Al. Ștefulescu; vice-președinte - Iuliu Moisil; membrii - Iacob Pârvulescu, C. Dobrescu, I. Nueleanu, I. Roșoga; casier și contabil - St. Bobancu. La finele anului 1897, banca avea înscriși 54 de membri, dintre care: 43 de învățători, 7 preoți, 3 comercianți și 1 student. Cei 54 de membri au subscris un capital social de 3.154 de lei. Banca și-a încheiat activitatea în anul 1902⁸⁹³.

⁸⁹⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Banca Comerțului, dosar 1/1899-1948, f. 7.

⁸⁹¹ Nicolae Andrei, Gh. Pârnuță, *Istoria învățământului din Oltenia*, Craiova, Editura „Scrisul Românesc”, 1981, p. 272.

⁸⁹² *Ibidem*.

⁸⁹³ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. I, p. 32.

Banca Comerțului din Craiova a fost fondată la 12 decembrie 1897, ca societate cooperativă de credit cu durata nelimitată și un capital social inițial de 200.000 de lei⁸⁹⁴. Primele operațiuni au fost înregistrate la 10 februarie 1898⁸⁹⁵. Inițiativa înființării acestei societăți i-a aparținut lui C. Neamțu, iar la fondarea societății au participat 134 de comercianți, negustori și proprietari din județ⁸⁹⁶. La 29 martie 1899, Banca Comerțului a fost transformată în societate anonimă pe acțiuni. La acea dată, banca avea un capital de 1 milion de lei, fonduri de rezervă de 4.810 lei, depuneri spre fructificare de 424.225 de lei și conturi curente de 131.486 de lei⁸⁹⁷.

Având ca model primele asociații de credit și economie, și fiind organizate în conformitate cu prevederile codului de comerț, după 1897, în mediul urban din Oltenia au fost fondate următoarele societăți: Banca Mehedințului (Turnu Severin); Banca Vâlcea și Societatea Cooperativă „Sentinela” (Rm. Vâlcea); Banca populară Asigurarea Viitorului (Balș, județul Romanai).

Banca Mehedințului din Turnu Severin a luat ființă la 2 aprilie 1899, ca societate cooperativă de credit și economie, cu durata de 20 de ani (conform art. 3 din statute), fiind prima societate de acest fel din județul Mehedinți⁸⁹⁸. Scopul înființării acesteia a fost: „Pe de o parte, a face operațiuni de credit, a îlesni fonduri membrilor și particularilor...; iar pe de altă parte, a face să fructifice economiile și depunerile membrilor săi”⁸⁹⁹. Încă de la debut, Banca Mehedințului a fost susținută de către Banca de Scont din București, după cum reiese din darea de seamă a consiliului de administrație, din 2 aprilie 1900, prima adunare de la înființarea societății: „Dacă am putut să atingem scopul propus și să folosim pieței noastre comerciale, aceasta se datorează Băncii de Scont din București, care ne-a primit cu cea mai mare bunăvoință, deschizându-ne chiar de la început un credit destul

⁸⁹⁴ D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 423/ 1899-1926, f. 1.

⁸⁹⁵ *Ibidem*.

⁸⁹⁶ Idem, fond Banca Comerțului, dosar 1/1899-1948, f. 7.

⁸⁹⁷ C. Neamțu, *op. cit.*, p. 12.

⁸⁹⁸ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Mehedințului, dosar 1/1899-1902, f. 3.

⁸⁹⁹ *Ibidem*.

de mare...”⁹⁰⁰. Capitalul de debut al acestei societăți a fost fixat la 100.000 de lei, împărțit în 1.000 de acțiuni la purtător a câte 100 de lei fiecare. Suma a fost subscrisă de un număr însemnat de persoane, care „s-au convins de bine-facerile pe care această societate le va aduce, tinzând pe de o parte a stimula la economii, iar pe de alta a desființa camăta care se eșercita pe o scară întinsă și neome-noasă”⁹⁰¹. Sediul societății a fost în piața Principală, în casele Roateș⁹⁰². Primul consiliu de administrație a fost constituit astfel: președinte - M. G. Burileanu; vice-președinte și director - Tache Băbeanu; membrii - C. T. Georgescu, Ioan Ștefănescu, Th. Costescu și P. H. Aureliu⁹⁰³; cenzori - G. P. Gărdărianu, G. I. Danciu, M. Vorvorianu. Încrederea de care s-a bucurat societatea s-a văzut încă din primele luni de activitate. Astfel, la 31 decembrie 1899, instituția avea înscriși 171 de acționari, care au subscris capitalul social de 200.000 de lei, iar la 31 decembrie 1900 numărul acționarilor scăzuse la 160, capitalul rămânând același⁹⁰⁴. Semn al bunei organizări și conduceri, în anii următori banca și-a mărit considerabil conturile, în anul 1912, acestea însumând 938.000 de lei. Depunerile spre fructificare înregistrau, la 1910, 1.167.546 de lei, iar la 1912 erau de 1.192.000 de lei. La 15 martie 1912, acționarii societății de credit au decis transformarea acesteia în societate anonimă pe acțiuni⁹⁰⁵.

*Banca Vâlcea*⁹⁰⁶ a fost înființată la 1 iulie 1899, cu durata nelimitată și un capital social de 100.000 de lei⁹⁰⁷. Societate coope-

⁹⁰⁰ *Ibidem*, dosar 54/1944-1946, f. 164.

⁹⁰¹ *Ibidem*, dosar 1/1899-1902, f. 17.

⁹⁰² *Ibidem*, f. 26.

⁹⁰³ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 172.

⁹⁰⁴ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Mehedințului, dosar 1/1899-1902, f. 152.

⁹⁰⁵ *Ibidem*, dosar 18/1923-1932, f. 79.

⁹⁰⁶ Actul constitutiv și primul statut al Băncii Vâlcea au fost aprobate în adunările generale din 21 martie și 4 aprilie 1899. Autentificarea actului a fost făcută la Tribunalul Vâlcea, în dosarul nr. 1694/1899, fiind autorizată prin sentința comercială nr. 17 din 5 iunie 1899, rămasă definitivă și publicată în „Monitorul Oficial” nr. 95/1899.

rativă de credit și economii, Banca Vâlcea a fost prima societate de acest fel din județ și a doua din Oltenia, după Banca Comerțului din Craiova⁹⁰⁸. Fondatori au fost mai mulți cetățeni din oraș, în majoritate comercianți⁹⁰⁹. Din actul constitutiv aflăm și cauzele care au dus la apariția acestei instituții de credit. Astfel, „dezvoltarea ce a luat comerțul de la un timp încoace în orașul nostru (Rm. Vâlcea) a făcut ca să se simtă neapărată necesitate pentru înființarea în localitate a unui institut financiar de credit și economii. În satisfacerea acestei necesități, mai mulți cetățeni ai orașului: proprietari, comercianți, industriași și funcționari și-au propus înființarea unui asemenea institut”⁹¹⁰. Operațiunile prevăzute în statutul băncii au fost: schimbul de tot felul de monede de bancă; acordarea de împrumuturi membrilor depunători, până la 70% din capitalul lor disponibil; împrumuturile pe efecte publice; creditele acordate persoanelor străine cu garanția membrilor depunători⁹¹¹. Împrumuturile acordate au fost pe minim 6 luni și maxim 3 ani, scadența ratelor fiind la fiecare 6 luni. În primii ani de funcționare, deoarece era singura instituție din județ care se ocupa de comerțul de bancă, ea a practicat dobânzi de 15%, 16% și 18%⁹¹². Primul sediu al băncii a fost în str. Col. Apostol Dumitrescu, nr. 16. Consiliul de administrație, în prima sa ședință, și-a desemnat biroul cu următoarea componență: A. D. Măciuceanu (președinte), Ion Cocărăscu (director), Ioanid și Ștefan Georgescu, cenzori. În anul 1902, Banca Vâlcea a fost transformată în societate anonimă pe acțiuni.

⁹⁰⁷ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Vâlcea, dosar nr. 57/1934-1943, f. 17.

⁹⁰⁸ *Ibidem*, f. 15.

⁹⁰⁹ Principalii acționari au fost: N. D. Hanciu (732 de acțiuni), Paraschiva N. Băleanu (700 de acțiuni), D. N. Simian (1.400 de acțiuni), N. N. Lupaș (1.722 de acțiuni), Ovidiu Lupaș (1.542 de acțiuni), Nicole Hacıotă (2.000 de acțiuni), M. Simian (800 de acțiuni), Petre C. Hanciu (1.020 de acțiuni), Aurel Simian (1.914 de acțiuni), Nae O. Simian (3.575 de acțiuni), Nicolae Lupaș (1.190 de acțiuni), Gh. Gh. Bădescu (1.000 de acțiuni).

⁹¹⁰ D.J.A.N. Vâlcea, fond personal Petre C. Hanciu, dosar 4/1916, f. 29.

⁹¹¹ *Ibidem*, f. 3.

⁹¹² *Idem*, fond Banca Națională a României, Agenția Vâlcea, dosar nr. 4/1903-1933, f. 20.

Banca populară Asigurarea Viitorului a fost înființată la 1 mai 1902, din inițiativa dlor: Filip Radulian (institutor), St. Basilescu și Niță M. Ștefănescu (comercianți). Fondatorii se vor regăsi și în primul consiliu de administrație. Astfel, Filip Radulian a îndeplinit funcția de președinte, iar St. Basilescu și Niță M. Ștefănescu au fost casieri. Alături de aceștia, din primul consiliu de administrație au mai făcut parte, în calitate de membri: Nae Petrescu, D-tru N. Florea, Mihalache C. Cordescu, C. Stănescu. La înființare capitalul social a fost de 268 de lei, subscris de 55 de membri⁹¹³.

Societatea cooperativă Sentinela (titulatură sub care apare în anul 1903) din Rm. Vâlcea a avut funcții multiple, îndeplinind rolul unei societăți cooperativede credit, producție și consum⁹¹⁴.

Societățile de credit și economie, înființate în mediul urban din Oltenia, până în anul 1903, au avut capitalul social constituit prin cotizații lunare ale societarilor. Creșterea capitalului social s-a efectuat, în mai multe etape, pentru fiecare societate în parte, în funcție de extinderea operațiunilor financiare. Astfel, prin emisiuni succesive de acțiuni, Banca Mehedințului și-a sporit capitalul de la 100.000 de lei, la 200.000 de lei în anul 1900, apoi la 395.000 de lei, în anul 1910 și la 938.000 de lei în anul 1911. La momentul transformării sale în societate anonimă pe acțiuni, în anul 1912, avea un capital de 1 milion de lei, împărțit în 2.000 de acțiuni nominative a câte 500 de lei fiecare. Aceste societăți au acordat credite ieftine, pe termene scurte. Dobânda practică la împrumuturi a variat între 11 și 18%. La înființare, Banca Vâlcea, fiind singura instituție de credit din localitate, percepea o dobândă de 16, 17 și 18%⁹¹⁵. În anul 1902, aceasta a fost primită la cont curent la Agenția Băncii Naționale din Rm. Vâlcea, după această dată societatea practicând o dobândă de 10%. Dobânda de 8 și 10% a fost percepută în primii ani de activitate de Banca Comerțului și Banca Mehedințului. În ceea ce

⁹¹³ *Calendarul Cooperăției Oltene pe anul 1921*, Craiova, 1921, p. 328 (în continuare se va cita: *Calendarul Cooperăției...*).

⁹¹⁴ Titi Mihail Gherghina, *Imagini citadine din Râmnicul de altădată*, Rm. Vâlcea, Editura ALMAROM, 2007, p. 391.

⁹¹⁵ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca Națională a României, Agenția Rm. Vâlcea, dosar 4/ 1903-1933, f. 20.

privește structura socială a membrilor, locul dominant a fost ocupat de comercianți, urmași de meșteșugari, negustori, proprietari, învățători și preoți.

Inițiativele de asociere de la sfârșitul secolului al XIX-lea au exprimat – în concepția lui Spiru Haret – nevoia de credit a micilor producători rurali și urbani. Adept al liberalismului economic, Spiru Haret a considerat cooperarea „ca un instrument al politicii de stat în acțiunea lui de intervenire în favoarea elementelor mai necăjite ale națiunii”⁹¹⁶. În acțiunea sa de înființare a băncilor populare, Spiru Haret și-a ales drept colaboratori învățătorii, dintre care s-a remarcat: Gh. Dumitrescu-Bumbești. Împreună cu colaboratorul său și sprijinit de ministrul de finanțe, Emil Costinescu, Spiru Haret a reușit să prezinte Camerei, la 12 martie 1903, proiectul său - „Legea băncilor populare sătești și a Casei lor centrale”, proiect devenit lege la 28 martie 1903. Legea a suferit numeroase modificări; astfel, în anul 1905, aceasta a fost extinsă la băncile populare din mediul urban, organizate de către micii agricultori. Ea cuprindea modificări privind constituirea, înregistrarea și funcționarea băncilor populare urbane. Conform acesteia, societatea putea să primească spre fructificare economiile membrilor, dar și pe cele ale nesocietarilor; acorda împrumuturi atât membrilor, cât și nesocietarilor; sconta și reesconta efectele comerciale. Organele de conducere erau: adunarea generală, consiliul de administrație, cenzorii și contabilul. Președintele ținea corespondența băncii și conserva actele și documentele, comunica bilanțul, supraveghea casa și contabilitatea, elibera mandate de plată, convoca adunarea generală și consiliul de administrație, reprezenta banca în procese și alte afaceri⁹¹⁷. Casierul ținea contabilitatea, încheia, la 31 decembrie, conturile și registrele, realiza inventarul societății, prezenta consiliului bilanța lunară de verificare. Cenzorii controlau situația casei, a bilanțurilor, supravegheau administrarea băncii, verificau împrumuturile acordate⁹¹⁸. Adunarea generală se întrunea o dată pe an, în ședințe extraordinare, sau de câte ori era

⁹¹⁶ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. I, p. 93.

⁹¹⁷ Gh. Dumitrescu-Bumbești, *Călăuza băncilor populare*, ed. a II-a, București, 1904, pp. 104-105.

⁹¹⁸ *Ibidem*, p. 111.

convocată de către consiliul de administrație și decidea asupra împrumuturilor pe termene lungi⁹¹⁹.

În anul 1909 a fost votată legea referitoare la înființarea cooperativelor de meseriași și muncitori. Conform art. 4 din lege, Casa Centrală a Băncilor Populare și a Cooperativelor Sătești își extindea autoritatea asupra acestor cooperative, dar și a celor înființate potrivit codului comercial⁹²⁰. Legea din 20 decembrie 1909, prevedea dreptul muncitorilor și meseriașilor de a înființa bănci populare sau cooperative de consum, de producție, de construcție, de comerț etc. Forma de constituire și modul în care acestea urmau să fie conduse, era asemănător cu cel al Băncilor populare sătești, în conformitate cu legea din 28 martie 1903 și cu modificările pe care aceasta le-a suferit în anii 1905 și 1908⁹²¹. Cadru juridic ce a reglementat cooperarea orășenească a fost adoptat în anul 1912, prin *Legea privind organizarea meseriilor, creditului și asigurărilor muncitorești*, cunoscută ca *Legea Nenițescu*, prin care, cooperativele orășenești au fost scoase de sub autoritatea Casei Centrale a Băncilor Populare și au trecut sub îndrumarea Casei Centrale a Meseriilor, Creditului și Asigurărilor Muncitorești. Prin legile adoptate în 1909 și 1912 s-au aprobat o serie de facilități pentru ușurarea inițiativelor locuitorilor din mediul orășenesc. Evoluția pozitivă a băncilor populare din mediul urban s-a putut constata la numai doi ani de la promulgarea legii din 1903, aceasta oglindindu-se atât în creșterea lor numerică, în atragerea unui număr mare de noi membri, cât și în sporirea fondurilor financiare și a împrumuturilor acordate.

În perioada 1902-1918 numărul băncilor populare din Vechiul Regat s-a mărit⁹²². Deși majoritatea băncilor de credit cooperatist au fost înființate în mediul rural, au apărut un număr mare de bănci și în mediul urban. Pentru Oltenia, din informații de arhivă și din datele prezentate de Anuarul băncilor populare pe 1907 am realizat următoarea repartizare pe orașe a societăților cooperative de credit și economie:

⁹¹⁹ *Ibidem*, p. 113.

⁹²⁰ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. I, p. 115.

⁹²¹ C. Hamangiu, *Codul General al României*, p. 60.

⁹²² Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. I, p. 131.

Nr. crt.	Denumirea și localitatea	Județul	Anul înființării
1.	Banca „Unirea Comercială”, Drăgășani	Vâlcea	1892
2.	Banca Mehedințului, Turnu Severin	Mehedinți	1899
3.	Banca populară „Săteanul”, Piatra Olt	Romanați	1900
4.	Banca Calafatului, Calafat	Dolj	1901
5.	Banca populară „Piatra”, Piatra Olt	Romanați	1902
6.	Societatea cooperativă Sentinela, Rm. Vâlcea	Vâlcea	-
7.	Banca „Severinului”, Turnu Severin	Mehedinți	1904
8.	Banca „Radu de la Afumați”, Ocnele Mari	Vâlcea	1904
9.	Banca „Baia de Aramă”, Baia de Aramă	Mehedinți	1904
10.	Banca populară „Independența”, Calafat	Dolj	1905
11.	Banca populară „Buna Vestire”, Caracal	Romanați	1905
12.	Banca populară „Zăvoiu”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1905
13.	Banca „Craiovei”, Craiova	Dolj	1907
14.	Banca Romanați, Corabia	Romanați	1907
15.	Banca Muncei, Craiova	Dolj	1907
16.	Banca populară „Banul Mărăcine”, Craiova	Dolj	1908
17.	Banca populară „Crinul”, Corabia	Romanați	1908
18.	Banca populară „Mihail Kogălniceanu”, Ocnele Mari	Vâlcea	1908
19.	Societatea cooperativă „Lumina”, Craiova	Dolj	1909
20.	Banca populară „Tudor Vladimirescu”, Tg. Jiu	Gorj	1910
21.	Banca populară „Dunărea”, Turnu Severin	Mehedinți	1910
22.	Banca Comercială din Tg. Jiu	Gorj	1910
23.	Banca populară „Sprijinul”, Caracal	Romanați	1911
24.	Banca Comerțanților și Industriașilor din Turnu Severin	Mehedinți	1911
25.	Banca populară „Bârsanul”, Drăgășani	Vâlcea	1912
26.	Banca „Casa Poporului”, Turnu Severin	Mehedinți	1913
27.	Banca populară „Sf. Petru și Pavel”, Corabia	Romanați	1916

În perioada 1902-1918, în Oltenia au funcționat 27 de societăți cooperative de credit și economie. În ceea ce privește ponderea lor pe județe, pe primul loc s-a plasat județul Romanați cu 7 bănci, urmat de județele Mehedinți, Dolj și Vâlcea (câte 6) și Gorj (2). Din datele prezentate, observăm că, numai 5 societăți cooperative de credit au fost înființate înainte de 1903, celelalte fiind fondate după această dată, presupunem că sub influența legilor din anii 1903-1912, care au facilitat dezvoltarea cooperăției urbane. Băncile apărute după 1903

au fost întemeiate de micii agricultori din cartierele periferice ale orașelor, de meșteșugari, preoți sau funcționari. În conformitate cu legea din 1903, aceste bănci erau considerate societăți comerciale. Abia după ce actul constitutiv și statutele erau autorizate de Tribunal și publicate în „Monitorul Oficial” ele primeau dreptul de a funcționa. Numele societății și localitatea în care urma să se înființeze banca, subscrierea capitalului social, mărimea părților sociale ale membrilor, operațiunile pe care banca urma să le desfășoare, obținerea calității de membru, condițiile de acordare a creditului, modul împărțirii beneficiilor, modul de administrare și lichidare al societății erau numai câteva dintre punctele care apăreau obligatoriu în statute⁹²³. Împrumuturile acordate de aceste bănci populare au fost: pentru dotarea gospodăriilor, pentru refacerea locuințelor distruse de incendii, pentru continuarea studiilor etc. Creditele erau pe termen scurt, de până la cel mult un an, iar în cazuri excepționale pe termen mijlociu, de 4-5 ani. Deși până la primul război mondial au jucat un rol minor în viața social-economică a orașelor, considerăm că merită să ne oprim asupra activității desfășurate de unele dintre băncile populare din Oltenia.

Banca Severinului a fost înființată la 21 decembrie 1904 ca societate cooperativă de credit, cu durata de 20 de ani și un capital social inițial de 100.000 de lei. În prima ședință a adunării generale, consiliul de administrație și-a desemnat biroul astfel: președinte - Gr. Constantinescu; director - G. I. Donaiu; contabil - Aureliu Marinescu⁹²⁴. În anul 1909, banca a creat și o secțiune de mărfuri, sub conducerea lui M. R. Catalan, care s-a ocupat de cumpărarea și vânzarea cerealelor⁹²⁵, iar la Strehaia a fondat o agenție⁹²⁶. În același an, capitalul băncii a crescut la 400.000 de lei, fondul de rezervă fiind majorat până la 157.700 de lei. Urmărind evoluția bilanțieră a băncii am observat următorul aspect: capitalul social de 400.000 de lei s-a menținut până în anul 1911, când a fost majorat la 603.700 de

⁹²³ C. Hamangiu, *Codul General al României*, pp. 374-376.

⁹²⁴ Toma Dragomirescu, *Istoricul băncilor din România și al tuturor instituțiilor de credit și societăți de asigurări*, București, 1908, p. 37.

⁹²⁵ D.J.A.N. Dolj, fond Fundația Jean Mihail, dosar 430/1905-1927, f. 5.

⁹²⁶ *Ibidem*.

lei. În paralel, au fost majorate fondurile de rezervă⁹²⁷. În anul 1910 acestea însumau 194.410 de lei, iar la 1912, 408.459 de lei. Principalul izvor de alimentare cu capital al băncii l-au reprezentat depozitele. Sumele depuse spre fructificare s-au majorat de la 812.755 de lei în anul 1910, la 955.754 de lei în anul 1911⁹²⁸. La 26 februarie 1912, acționarii societății de credit, convocați în adunare generală extraordinară și reprezentând întregul capital social, au hotărât transformarea acesteia din societate cooperativă de credit în societate anonimă pe acțiuni.

La 28 aprilie 1907 a fost înființată, ca societate de credit și economie, cu un capital social inițial de 600.000 de lei, *Banca Romanați*. Contul cel mai important din pasivul băncii l-a constituit cel al depozitelor. Pentru economiile depuse spre păstrare, banca a acordat, până la primul război mondial, o dobândă de 5-6% pe lună. Sumele depuse spre fructificare s-au mărit de la 839.470 de lei, sumă valabilă la 1910, la 1.159.213 de lei, în 1912⁹²⁹. Portofoliul Băncii Romanați a fost în special agricol, cu sumele împrumutate, țărani din județ ridicându-și case, achiziționând unelte, vite, semințe etc. În ceea ce privește evoluția conturilor curente, la 1910 acestea însumau 62.707 lei, iar în anul 1911, ele au crescut cu peste 9%, însumând 621.965 de lei. Pe fondul declanșării războaielor balcanice, politica de risc a băncii a fost prudentă, dat fiind faptul că, în anul 1912 valoarea creditelor acordate a scăzut, ajungând la valoarea de 303.596 de lei. Urmărind evoluția mijloacelor proprii de exploatare (capital social și fonduri de rezervă) ale Băncii Romanați, în perioada 1910-1912, am observat o creștere a acestora. La înființare, capitalul social a fost de 600.000 de lei, acesta menținându-se până în anul 1911, când adunarea generală a decis majorarea lui la 778.000 de lei⁹³⁰. La bilanțul încheiat în anul 1912, capitalul social era de 912.000 de lei. Concomitent au fost majorate și fondurile de rezervă. Dacă la 1910 acestea însumau 75.776 de lei, la finele anului 1912 se

⁹²⁷ Toma Dragomirescu, *op. cit.*, p. 39.

⁹²⁸ *Ibidem*.

⁹²⁹ D.J.A.N. Olt, fond Camera de Comerț și de Industrie Caracal, dosar 32/1931, f. 23.

⁹³⁰ *Ibidem*, f. 24.

cifrau la 278.339 de lei⁹³¹. În anul 1912, adunarea generală a decis transformarea societății de credit și economie, Banca Romanați, în societate anonimă pe acțiuni.

În anul 1907, din inițiativa lui C. N. Popp a fost înființată, sub formă de societate cooperativă de credit și economii, *Banca Craiovei*⁹³². La 22 octombrie 1908 bilanțul acesteia înregistra un capital social de 200.000 de lei⁹³³. Sediul băncii a fost în str. Kogălniceanu, nr.1, ea dispunând și de un imobil destinat funcționarilor în str. Unirii, nr. 120⁹³⁴. Primul consiliu de administrație a fost format din: C. N. Popp, Dumitru Băncioiu, Ion T. Isvoranu, Ion Stanovici și Vasile Grozav. Cenzori au fost: Cl. Topliceanu, M. V. Demetrescu, I. L. Fliciender. Cenzori supleanți: Dem. Iotta, P. Vâlnef, D. C. Dăbuleanu⁹³⁵. La șapte ani de la înființarea acesteia, consiliul de administrație a decis transformarea din societate cooperativă de credit și economii în societate anonimă pe acțiuni⁹³⁶.

La 6 martie 1907, a luat naștere, tot la Craiova, *Banca Muncei*. Primele operațiuni contabile au fost înregistrate la 7 mai 1907. Capitalul de debut a fost de 163.600 de lei, majorat la, 10 iunie 1907, la 300.000 de lei. Primul consiliu de administrație și-a desemnat biroul astfel: președinte - M. Kintescu; vicepreședinte - Samuel Beligrădeanu; director - N. Ghilțu⁹³⁷.

În anul 1908 a fost înființată, de asemenea în Craiova, *Banca populară Banul Mărăcine*, cu un capital social de 2.670 de lei, din inițiativa Preotului D. Lungulescu. Din actul constitutiv aflăm și scopul fondării acestei bănci populare: „Comuna Craiova are mai multe mii de locuitori mărginași ce duc o viață economică întocmai ca sătenii, ocupându-se cu agricultura, grădinaritul și alte mici întreprinderi, cari locuitori au nevoie a se grupa în jurul unei instituții de cultură

⁹³¹ *Ibidem*.

⁹³² D.J.A.N Dolj, fond Banca „Frații Popp”, dosar 201/1934, f. 1.

⁹³³ Idem, fond Banca Craiovei, dosar 25/1908, f. 3.

⁹³⁴ Idem, fond Banca „Frații Popp”, dosar 136/1926, f. 8.

⁹³⁵ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 18/1931, f. 3.

⁹³⁶ *Ibidem*, f. 1.

⁹³⁷ Toma Dragomirescu, *op. cit*, pp. 29-30.

economică...⁹³⁸. Primul consiliu de administrație a fost format din: președinte și casier - D. Lungulescu; vice-președinte - Gheorghe Stănescu; membrii - Ilie N. Gelep, Matei Ionescu, Gheorghe Dumitrescu, Marin Ciutoroianu, Marin Gihnea, Ioniță A. Belu și Gr. I. Untu; cenזורi - Romulus Săvulescu, Teodor Ștefănescu și Ilie Făurescu. În primii ani de activitate, banca și-a desfășurat operațiunile în tinda bisericii Sf. Gheorghe-Nou. Din bilanțul încheiat la finele anului 1909, observăm că, banca avea un capital social de 3.101 lei, subscris de 106 membri⁹³⁹. În anul 1910, acesta a fost majorat la 6.784 de lei, fondul de rezervă a fost mărit și el la 144 de lei, numărul societarilor fiind de 146. La finele anului 1914, capitalul a sporit la 28.315 de lei pentru ca, la 1915 capitalul să fie de 33.974 de lei. În timpul primului război mondial activitatea băncii a fost întreruptă, fiind reluată în august 1918, cu un capital de 88.503 de lei⁹⁴⁰.

La 17 septembrie 1908 a fost creată, sub formă de societate cooperativă de credit și economii, *Banca populară Crinul* din Corabia. La debut, societatea a avut un capital social de 27.700 de lei. În bilanțul încheiat la 31 decembrie 1910, ea figura cu următoarele conturi: capital social majorat la 29.800 de lei, economii depuse spre fructificare de 147.000 de lei și împrumuturi de 842.000 de lei⁹⁴¹. Societatea a dispus de un imobil propriu, situat în str. Carol, nr. 7 (imobilul Școlii Primare de Băieți nr. 2). Primul consiliu de administrație a fost format din: Emanoil Mărculescu (președinte), Constantin Istrătescu, Alex. Popescu, Al. Georgescu, Nicolae Neacșu, Ioan Dobre Moldoveanu, Dumitru I. Ciocârlan (membri)⁹⁴².

Tot în anul 1908 a fost înființată în Ocnele Mari, Banca populară Mihail Kogălniceanu. Societatea a fost înființată de 61 de persoane din Ocna și Titireciu. În preajma primului război mondial, banca a reușit să achiziționeze moșia lui Niță Rădulescu, care se întindea de la „Râul sărat până la locul Govorei din Goruniș, inclusiv

⁹³⁸ *Calendarul Cooperăției...*, p. 74.

⁹³⁹ *Ibidem*.

⁹⁴⁰ *Ibidem*.

⁹⁴¹ Florea Bâciu, Ion Vârtejaru, *op. cit.*, p. 196.

⁹⁴² *Ibidem*.

vatra schitului Titireciu”⁹⁴³. Moșia a fost parcelată și vândută țăranilor săraci după 1918⁹⁴⁴.

În anul 1909 a fost înființată *Societatea cooperativă Lumina*, fondată de către 32 de învățători și institutori din județul Dolj. Societatea a început să funcționeze la 6 martie 1909, cu un capital social de 6.100 de lei, subscris de fondatori⁹⁴⁵. În prima ședință a adunării generale a fost desemnat consiliul de administrație, astfel: S. Spulbereanu, I. N. Corcoveanu (ambii institutori din Craiova); Teodor Georgescu; Nicolae G. Georgescu, G. Mitu (profesori din Craiova); Iosif Ianculescu (învățător din Cârcea); Petre Ciocâlțeu (învățător din Galiciuica); Dumitru Popescu (învățător din Isvor); Ilie Marian (învățător din Tunari)⁹⁴⁶. Scopul acestei societăți a fost: „înaintarea culturală, întărirea morală și ajutorarea materială a membrilor ei”, precum și „înființarea unei librării”⁹⁴⁷.

Pentru a veni în sprijinul micilor funcționari, meseriașilor și agricultorilor, atât din Tg. Jiu, cât și din Bârsești și Romanesti⁹⁴⁸, în anul 1910 a fost înființată *Banca populară Tudor Vladimirescu*. Instituția și-a desfășurat activitatea în sediul din str. Victoria, nr. 12⁹⁴⁹. Cooperativa de credit, cu durată nelimitată, a fost înființată din inițiativa dlor: Adrian Dumitrescu-Bumbești, D. Z. Paraschiv și preotul D. Bardan. Capitalul social inițial a fost de 10.100 de lei, iar acționari au fost 44 de persoane din județ dintre care 3 femei (femeile măritate trebuiau să primească acceptul soților pentru a desfășura o astfel de activitate)⁹⁵⁰. Ca asociați au fost primiți atât locuitori din Tg. Jiu, cât și din Bârsești și Romanesti, județul Gorj, care nu erau membri ai unei alte cooperative de acest gen. Primul consiliu de administrație a

⁹⁴³ Corneliu Tamaș, *Istoria Ocnelor Mari*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 1995, p. 215.

⁹⁴⁴ *Ibidem*.

⁹⁴⁵ ****Statutele asociației Învățătoresți „Doljiul”*, Dolj, 1909, p. 5.

⁹⁴⁶ *Ibidem*, p. 3.

⁹⁴⁷ *Ibidem*, p. 4.

⁹⁴⁸ D.J.A.N. Gorj, fond Banca populară „Tudor Vladimirescu”, dosar 69/1946, f. 51.

⁹⁴⁹ Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 13/1910-1947, f. 1.

⁹⁵⁰ *Ibidem*, f. 5.

fost format din nouă persoane: Iancu Achir, președinte; I Cureleanu, C. Smântânescu, Diaconu Filipescu, Dochiu Lăculeanu, Sev. Popescu, I. Hg. Paraschiv, P. Ciocoiu, Pr. Negrescu, membri. Conform actului constitutiv, cenzori au fost numiți: D. Stanasiu, C. Ștefănescu, Z. Brăviceanu, Gh. T. Lungu, C. Petrescu și P. Cernăianu⁹⁵¹. Tot în conformitate cu actul constitutiv, societatea a desfășurat următoarele operațiuni: a acordat împrumuturi asociațiilor pentru refacerea gospodăriilor; a primit spre păstrare economiile societărilor; a contribuit la răspândirea culturii în rândul maselor populare⁹⁵².

Banca populară Dunărea a fost înființată la 17 iunie 1910, fiind prima instituție de acest fel din Turnu Severin. Societatea a fost fondată la inițiativa lui D. Popescu, care a îndeplinit funcția de președinte al consiliului de administrație, de la 1910 până la 1932. Capitalul social inițial a fost de 12.575 lei și a fost subscris de 44 de meseriași și muncitori din Turnu Severin⁹⁵³. Primul ei sediu a fost în str. Progresul, nr. 55. Banca s-a bucurat de încrederea societărilor, astfel că, an de an capitalul și depunerile acesteia au crescut. La sfârșitul anului 1910, capitalul era de 20.990 de lei, iar la finele anului 1915 a fost majorat la 38.803 de lei. Totodată, depunerile spre fructificare au crescut de la 33.462 de lei la finele anului 1910, la 46.166 de lei la 31 decembrie 1915⁹⁵⁴.

Tot în anul 1910, la 24 septembrie, la sediul Cercului Comercial și Industrial din Tg. Jiu, str. Fraternitatea, nr. 1, s-a decis înființarea unei societăți cooperative de credit și economie, sub denumirea de *Banca Cercului Comercial și Industrial din Tg. Jiu*⁹⁵⁵. Fondatori au fost 67 de acționari, recunoscuți „drept persoane morale în societate”⁹⁵⁶.

⁹⁵¹ *Ibidem.*

⁹⁵² *Ibidem*, f. 7.

⁹⁵³ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Națională a României, Agenția Turnu Severin, dosar 3/1941, f. 7.

⁹⁵⁴ *Ibidem.*

⁹⁵⁵ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și Industrie Craiova, of. Tg. Jiu, dosar 8/1910 -1946, f. 16.

⁹⁵⁶ *Ibidem*, f. 17.

Banca populară Sprijinul s-a constituit în anul 1911, cu un capital social de 714.000 de lei, capital subscris de 498 de societari. Societatea a fost fondată din inițiativa lui Vasile Brândușaru, care a fost și directorul acesteia până în anul 1927.

Banca Comercianților și Industriașilor din Turnu Severin a fost înființată la 27 aprilie 1911, iar primele operațiuni contabile s-au înregistrat la 29 iunie 1911. Banca și-a început activitatea în sediul din str. Traian (casele lui T. Manea). Fondatori au fost mai mulți cetățeni din localitate, în majoritate comercianți, printre care: Gr. Dumitrescu, Paul Graf, G. I. Bratoloveanu, Gr. Giurescu, I. Carâci, C. Maitalogu etc⁹⁵⁷. La deschidere, capitalul social a fost de 120.000 de lei. În anul 1916, adunarea generală a decis majorarea capitalului social la 250.000 de lei. În anul 1920, sediul băncii a fost mutat în casele lui C. Ghiculescu, din str. Traian, nr. 185⁹⁵⁸.

Banca populară Bârsanu, din Drăgășani, județul Vâlcea, societate de credit și economie, și-a început activitatea la 15 februarie 1912, cu durata nelimitată. Sediul societății a fost în str. Traian, nr. 215⁹⁵⁹. Capitalul social inițial a fost de 13.000 de lei, iar scopul societății a fost acela „să înlănească creditul de care au nevoie asociații pentru gospodăria, meseria și comerțul lor”⁹⁶⁰. Banca a fost înființată din inițiativa a 25 de persoane din Bârsanu⁹⁶¹. Primul consiliu de administrație a fost format din: A. I. Bleotu (președinte), Marin Negreanu (vicepreședinte), Gh. I. Ionescu, Nicolae Guinea, Florea I. Orășanu, D-tru Dobrin (membrii); D-tru Gh. Provac, Ioniță N. Stancu, Nae Săvoiu (cenzori); Nicolae I. N. Bleotu, Nae I. Lupu,

⁹⁵⁷ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 176.

⁹⁵⁸ *Ibidem*.

⁹⁵⁹ D.J.A.N. Vâlcea, fond Banca populară Bârsanu, dosar 123/1931, f. 1.

⁹⁶⁰ *Ibidem*.

⁹⁶¹ Ghiță Gh. Bleotu, Andrei Ion Bleotu, Petre Gh. Bleotu, Florea I. Orășanu, Ioniță Gh. Orășanu, Marin Negreanu, Gheorghe Ionescu, D-tru Dobrin, Nicolae Guinea, Ion P. Bărbulescu, Dumitu C. Preduț, Nae I. Lupu, Nicolae Gh. Provac, Nicolae I. N. Bleotu, Mihalache Gh. Provac, D-tru Gh. Provac, Ioniță N. Stancu, Nae Săvoiu, Ilie N. Bleotu, Sandu Buga, Ion I. Spiridon, Dumitru B. Deaconu, Victor Dobrin, D-tru I. Tunaru, Marin I. Oprea.

Ion Bărbulescu (cenzori supleanți). Funcția de casier a fost ocupată de P. Gh. Bleotu⁹⁶².

La 7 septembrie 1913, a fost fondată la Turnu Severin *Banca de meseriași Casa Poporului* organizată după modelul „Casei Poporului” din București. În numai un an de activitate, societatea a căpătat încrederea locuitorilor din Turnu Severin; ea avea sediu propriu și funcționa cu mai multe secții: credit și economie, cizmărie, berărie și croitorie⁹⁶³.

Pe măsura înmulțirii băncilor populare și a sporirii mijloacelor lor financiare a apărut necesitatea organizării lor în uniuni sau federale. Federalele au fost înființate pe baza legii pentru organizarea cooperăției. Durata federalei era nelimitată, scopul ei fiind: „Înlesnirea creditului cooperativelor asociate cum și orice operații de comision pentru acestea”. Banca Federală putea realiza următoarele operații: primea spre fructificare sume de bani de la băncile populare și de la orice alte societăți cooperative; contracta împrumuturi de la Banca Centrală Cooperativă sau de la alte instituții financiare; acorda împrumuturi băncilor populare și societăților cooperative asociate din regiune; organiza aprovizionarea numai cu comision a cooperativelor asociate; sprijinea activitatea societăților cooperative din județ. Până la 1918 au fost înființate în Oltenia următoarele federale: „Mihai Viteazu” din Craiova, Federala băncilor populare din județul Gorj, Federala Dacia din Caracal, Federala Cozia din Rm. Vâlcea și Federala Mehedințului.

În anul 1907 au fost puse bazele Uniunii cooperativelor din județul Romanați. Uniunea a fost definitivată în anul 1908, în cadrul unei conferințe care a avut loc la Caracal, la 20 aprilie, unde federala își va instala și sediul. Din primele luni de activitate, la federală au participat 100 de bănci populare, 5 cooperative de consum, o cooperativă de țesătorie și una de mașini agricole. În anul 1909 a fost fondată Banca Federală „Tovărășia”, care își va schimba apoi numele în *Federala Dacia*, la 25 octombrie 1915. Inițiativa înființării acestei federale le-a aparținut lui T. C. Ionescu-Pășcani, D. Păsculescu (avocat

⁹⁶² D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie a Județului Vâlcea, dosar 123/1931, f. 3.

⁹⁶³ Gromoslav Mladenatz, *Mișcarea cooperativă în orașele noastre*, București, 1920, p. 5.

din Corabia), Victor Mușetescu (controlor din partea Centralei), Șt. Richman (conducătorul băncii populare și cooperativelor din Vișina), Jean Popa și C. Ianculescu (conducătorul băncii populare și cooperativei din Cezieni). La înființarea federației au participat, de asemenea, preoți și învățători⁹⁶⁴. De la debut și până în anul 1919, federația a funcționat în casele Nae Petrescu. Capitalul social inițial a fost de 80.000 lei, capitalul subscris de 36 de bănci populare⁹⁶⁵. Primul consiliu de administrație a fost compus din: Florea Rădulescu (Vișina Nouă), Florea Pârvolescu (Orlea), Grigore Rădulescu (Celei), Șt. Richman (Vișina), Ioniță Popescu (Celaru), Florea Constantinescu (Osica de Sus), Ilie Iliescu (Piatra Olt), Filip Radulian (Balș), Ștefan Iliescu (Golfin), Preotul Gheorghe Bobicescu (Bobicești), Grigore Constantinescu (Morunglav), Ion D. Corâciu, Ștefan Malciu, Teodor Alimănescu (Caracal), Gh. Ionescu (Cidaru-Stirbei), I. Stănescu (Amărăștii de Jos)⁹⁶⁶.

Primele operațiuni ale *Federalei Gorjul* au fost înregistrate la 25 mai 1912. Federația a fost înființată din inițiativa lui: C. Spânișteanu, Gh. Popovici (director în Banca Centrală Cooperativă), A. Galan, Ion Dem. Petrescu, I. Mateescu, D. Coiculescu, L. Prejbeanu, A. Dumitrescu-Bumbești. La fondarea Federației au participat 39 de bănci din județul Gorj, care au subscris un capital de 125.000 de lei⁹⁶⁷.

La sfârșitul primului an social, federația avea un capital de 169.000 de lei, subscris de 58 de bănci populare. Primul consiliu a fost format din: președinte - I. Dem. Petrescu; membrii: L. Arjoceanu, N. Ciontescu, L. Prejbeanu, Miron Constantinescu, D. Hurezeanu, Ilie Roșoga, Mihail Tabcu, A. Dumitrescu-Bumbești, I. Constantinescu, V. Ionescu, Ilie Alexandrescu, Pantelimon Voiculescu, V. Cernăianu. Încă de la debut, federația a înființat, ca organ de publicitate, foaia „Cooperatorul”, care s-a ocupat de organizarea activităților de propagandă⁹⁶⁸. Până la declanșarea primului război mondial, federația a desfășurat operațiuni specifice bancare, îndeplinind și oficiul de

⁹⁶⁴ Șt. Richman, *op. cit.*, p. 242.

⁹⁶⁵ *Ibidem*.

⁹⁶⁶ *Calendarul Cooperației...*, p. 326.

⁹⁶⁷ I. Mateiescu, P. Popeangă, V. Uscătescu, *op. cit.*, p. 14.

⁹⁶⁸ *Ibidem*, p. 15.

aprovizionare a populației cu porumb. În anul 1916, ea și-a achiziționat un imobil propriu în Tg. Jiu, cu prețul de 28.000 de lei.

Federala Mihai Viteazu a fost creată în decembrie 1915, prin asocierea a 78 de societăți, cu un capital de 121.000 de lei, cu scopul satisfacerii nevoilor de credit și pentru „a se fructifica plusurile de numerar de la unele bănci precum și pentru o bună îndrumare și revizuire a băncilor”⁹⁶⁹. Primul consiliu de administrație a fost compus din: D. G. Bulat, Dem. Rădulescu (Craiova), N. Potarcă (Plenița), N. M. Popescu (Pielești), Gh. Stănescu (Salcia), M. Păsculescu (Coveiu), C. Mateescu (Sălcuța), Gh. Gh. Rădulescu (Livezi), I. Martin (Brabova), Pr. Virgil Popescu (Secui), C. Andreescu (Căpreni), I. C. Pistol (Poiana Mare), I. Ianculescu (Cârcea), I. Săndulescu (Negoești), I. Enculescu (Segarcea)⁹⁷⁰. Funcția de președinte al federației a fost deținută de Gh. N. Stănescu până la 1918, când a fost numit președintele Federației „Jiul”.

Activitatea Federației, în perioada 1916-1918, a fost evidențiată astfel:

Anul	Capital	Depuneri spre fructificare	Conturi curente	Mărfuri	Efecte de primit	Beneficii
1916	71.080	286.317	1.505.675	46.488	537.680	16.595
1917	71.080	307.488	1.415.055	34.109	503.680	48.863
1918	166.801	5.243.019	494.635	10.711	239.900	62.333

*Banca Federală Cozia*⁹⁷¹ s-a constituit legal la 30 octombrie 1915, prin participarea a 49 de bănci populare din județul Vâlcea. Și-a desfășurat activitatea în str. Gabriel Stoianovici, nr. 5.

⁹⁶⁹ C. N. Popp, *Expunerea situațiunii județului Dolj pe anul 1915*, Dolj, 1915, p. 5.

⁹⁷⁰ *Calendarul Cooperației...*, p. 211.

⁹⁷¹ Actul constitutiv și statutele au fost autentificate de Judecătoria Mixtă Rm. Vâlcea, sub nr. 789 din 30 octombrie 1915, eliberându-i-se certificatul nr. 30.145 din 16 Decembrie 1915. Firma a fost înscrisă în registrul cooperativelor sub nr. 6/1915.

Fig. 19. Banca Federală Cozia, Rm Vâlcea

Scopul ei inițial a fost „înlesnirea creditului cooperativelor asociate, cum și orice operații de comision pentru acestea” (art. 4 din statute)⁹⁷². Capitalul social de pornire a fost de 91.500 de lei. Primul consiliu de administrație a fost format din: Florea Popescu, delegatul băncii populare Albina (com. Sinești); Mihail Popescu, Stupina (com. Făurești); D. Sușanu, Privighetoarea (com. Sușani); Gh. Mateescu, Govora (com. Govora); Alex Presbiterianu, Zăvoiul (Rm. Vâlcea); Iorgu Novac, Mihăești (com. Mihăești); N. Popilian, Lădești (com. Lădeși); D. Rădulescu, Deșteptarea (com. Zăvoeni); C. D. Costeanu Progresul (com. Nemoiu); D. G. Presură, Regele Carol (com. Broșteni); Pr. D. Roman, Cetatea (com. Grădiștea); Ing. M. Mureșeanu, Înfrățirea (com. Cârșănești); Pr. I. Mihăilescu, Arnota (com. Costești); C. Constantinescu, Bărbătescu (com. Bărbătești)⁹⁷³.

⁹⁷² D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și Industrie Vâlcea, dosar 148/1931, f. 1.

⁹⁷³ *Ibidem*, f. 5.

De-a lungul anilor în care a funcționat, Banca Federală Cozia și-a pus în concordanță propriile statute cu legile de organizare a cooperăției din perioadele respective și și-a adaptat structura și funcționarea ținând cont de nevoile concrete ale momentului, alternând între forma de bancă federală și federală a băncilor populare, obștilor și cooperativelor sătești⁹⁷⁴.

Federala Mehedințul și-a început activitatea la 1 mai 1916, cu un capital social de 152.500 de lei, subscris de 118 bănci populare din județ⁹⁷⁵.

Declanșarea primului război mondial a îngreunat activitatea băncilor populare urbane din Oltenia. În intervalul cuprins între anii 1916-1918 operațiunile bancare au stagnat. Activitatea va fi reluată în anii 1919-1920, când, din cauza lipsei de mărfuri de primă necesitate, băncile au organizat servicii de aprovizionare a populației cu articole de băcănie.

b. Băncile populare urbane și cooperăția de credit din Oltenia după 1918.

După 1919, importanța băncilor populare a crescut. Atât pentru micul producător, cât și pentru funcționar, banca populară a rămas instituția de credit cea mai avantajoasă. La 31 decembrie 1919, în mediul urban din România funcționau 124 de bănci populare, față de 3.041 câte existau în mediul rural⁹⁷⁶. În primul deceniu postbelic, cele mai multe bănci populare se găseau în Vechiul Regat. Ele au trebuit, pe de o parte, revigorare, iar pe de altă parte, consolidate prin atragerea unor noi fonduri. La finele primului război mondial a fost elaborată o lege de ansamblu asupra cooperăției orășenești din țara noastră. Societățile cooperative au funcționat pe baza legii din februarie 1919, care extindea dispozițiile legii din 1909 asupra

⁹⁷⁴ *Ibidem.*

⁹⁷⁵ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca Federală Mehedințul, dosar 26/1946, f. 4.

⁹⁷⁶ Paul-Emanoil Barbu, *Băncile populare între anii 1918-1928*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 14/1999, București, Editura Academiei Române, p. 89.

tuturor categoriilor de orășeni, care ar fi dorit să înființeze bănci populare. În linii mari, această lege a păstrat directivele celei din 1903⁹⁷⁷. Conform legii din 1919, cooperativele populare orășenești și federalele lor urmau să funcționeze în baza unor statute aprobate de Direcția Generală a Cooperăției Orășenești. Actul „de naștere” și statutele erau publicate numai în Buletinul Ministerului Muncii. Ele se puteau constitui pentru aprovizionarea cu alimente și articole de primă necesitate, organizarea producției articolelor necesare și înlesnirea creditului popular urban⁹⁷⁸. Legea limita capitalul maxim al unui asociat la 2.000 de lei și la 1.000 numărul maxim de societari. În orașele în care existau mai mult de două cooperative de același fel, acestea trebuiau să se unească într-o federală. Dispozițiile legii din 1919 au fost modificate printr-un nou cadru legislativ, aprobat în martie 1923. Astfel, atât băncile populare atât din mediul urban, cât și cele din mediul rural treceau sub autoritatea Casei Centrale a Cooperăției și Împroprietăririi Sătenilor. Principiile generale care au stat la baza cooperăției au fost aprobate în anul 1928 sub denumirea de *Codul cooperăției* sau *Codul Lupu*. Funcționarea unei cooperative era asigurată de consiliul de administrație, comisia de cenzori și adunarea generală. Membrii unei cooperative, indiferent de numărul părților sociale subscrise, aveau un singur vot și primeau drept de control asupra întregii administrații. Cooperativele se asociau în federale. Codul stabilea existența a două centrale: Centrala Băncilor Populare și Centrala Cooperativelor. Centrala Băncilor Populare era însărcinată cu finanțarea mișcării cooperatiste fie direct către cooperative, fie prin intermediul federalelor. Aceasta a funcționat ca direcție generală în cadrul Ministerului Muncii, Cooperăției și Asigurărilor Sociale. În cadrul aceluiași minister a funcționat și Centrala Cooperativelor. Scopul ei a fost valorificarea produselor rezultate din activitatea cooperativelor și aprovizionarea acestora cu articolele și materialele de primă necesitate.

În procesul de refacere a cooperăției românești, după Marea Unire, un rol important l-a deținut educația și învățământul de

⁹⁷⁷ D. Șandru, *op. cit.*, p. 47.

⁹⁷⁸ C. Hamangiu, *Codul General al României*, vol. IX-X, București, f.a., pp. 31-32.

specialitate. Ca răspuns la cererea de cadre pentru întreprinderile comerciale și instituțiile de credit și cooperatie, în perioada interbelică, în aproape toate orașele Olteniei au funcționat școli comerciale. La Craiova au funcționat Școala superioară de comerț (înființată la 1 septembrie 1898) și Școala „Gheorghe Chițu”⁹⁷⁹. În cadrul acestor școli, programa pentru cursurile de cooperatie cuprindea: economie politică, contabilitatea unei bănci populare, curs de cooperatie, drept, legislație cooperatistă. O atenție deosebită a fost acordată de către Centrala Băncilor Populare, școlilor practice de contabilitate și educație cooperatistă. Cheltuielile destul de ridicate pentru susținerea lor și lipsa unor cadre didactice devotate au determinat restrângerea numărului lor. Astfel, în anul 1927-1928 Centrala nu a reușit să susțină decât șase școli de specialitate. Una dintre ele a funcționat la Craiova și a reunit județele Dolj, Gorj, Romanați, Vâlcea, Olt, Argeș și Teleorman⁹⁸⁰. În anul 1928, școlile practice de contabilitate și educație cooperatistă au trecut sub controlul Consiliului Superior al Cooperatiei. În anul școlar 1928-1929 au mai funcționat doar cinci școli cu caracter regional, una fiind la Craiova.

În paralel, s-a acordat o atenție deosebită presei. Organul de presă al mișcării din mediul urban a fost „Cooperatia orașenească”, al cărei prim număr vedea lumina tiparului la 1 octombrie 1920. În Oltenia au fost editate: *Acțiunea cooperativă olteană* (Craiova, 1922); *Foaie bilunară a Asociației Contabililor Cooperatori* (Caracal, 1927); *Cooperatorul* (Tg. Jiu, 1913-1919); *Cooperatorul vâlcean* (Rm. Vâlcea, 1928-1930)⁹⁸¹ etc.

Pe baza legislației, elaborate în perioada 1919-1928, au funcționat și băncile populare urbane din Oltenia. Din statisticile vremii și din informații de arhivă am reușit să realizăm următoarea repartizare, pe orașe, a băncilor populare, pentru perioada 1919-1929:

⁹⁷⁹ Paul-Emanoil Barbu, Dinică Ciobotea, Ion Zarzără, *op. cit.*, p. 103.

⁹⁸⁰ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. II, București, Editura Universul, 2000, p. 73.

⁹⁸¹ *Ibidem*, pp. 86-87.

Nr. crt.	Denumirea și localitatea	Județul	Data înființării
1.	Banca populară „Asigurarea Viitorului”, Balș	Romanați	1902
2.	Banca „Radu de la Afumați”, Ocnele Mari	Vâlcea	1904
3.	Banca populară „Buna Vestire”, Caracal	Romanați	1905
4.	Banca populară „Zăvoiul”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1905
5.	Banca populară „Banul Mărăcine”, Craiova	Dolj	1908
6.	Banca populară „Crinul”, Corabia	Romanați	1908
7.	Banca populară „Mihail Kogălniceanu”, Ocnele Mari	Vâlcea	1908
8.	Banca populară „Tudor Vladimirescu”, Tg. Jiu	Gorj	1910
9.	Banca populară „Dunărea”, Turnu Severin	Mehedinți	1910
10.	Banca populară „Sprijinul”, Caracal	Romanați	1911
11.	Banca Comercianților și Industriașilor, Turnu Severin	Mehedinți	1911
12.	Banca populară „Bârsanul”, Drăgășani	Vâlcea	1912
13.	Banca populară „Sf. Petru și Pavel”, Corabia	Romanați	1916
14.	Banca Carpați, Turnu Severin	Mehedinți	1919
15.	Banca Creditul Doljan, Craiova	Dolj	1919
16.	Banca populară „Împăratul Traian”	Romanați	1924
17.	Banca populară „Muncitorul”, Turnu Severin	Mehedinți	1925
18.	Banca populară „I. G. Duca”, Caracal	Romanați	1926
19.	Casa de credit, economie și ajutor a corpului sanitar inferior Vâlcea	Vâlcea	1927

La 31 decembrie 1919, în orașele Olteniei funcționau 15 bănci cooperative, față de 25, câte au existat la finele anului 1916. Reducerea numărului acestora a fost cauzată de transformarea unor instituții de credit cooperatist în societăți anonime, așa cum a fost cazul: Băncii Comerciale Tg. Jiu, Băncii Romanați și a Băncii Calafatului. Totodată, cum nici informațiile de arhivă și nici statisticile vremii nu ne oferă date despre unele bănci din Oltenia după anul 1918, presupunem că unele dintre ele nu au reușit să-și redeschidă ghișeele la finele primului război mondial. Printre acestea se află: Banca populară Independența din Calafat; Banca Muncei din Craiova; Banca Săteanul și Banca Piatra din Piatra Olt; Banca Casa Poporului din Turnu Severin. Până la sfârșitul anului 1927 au fost fondate alte 4 instituții de credit cooperatist. Din cele 19 bănci

populare urbane, existente în Oltenia la finele anului 1927, 7 se găseau în județul Romanați, 5 în județul Vâlcea, 4 în județul Mehedintți, 2 în Dolj și o bancă în județul Gorj.

Pentru a-și îndeplini rolul de instituții de credit, băncile populare urbane au căutat să-și sporească mijloacele financiare interne (capitalul social) și să atragă spre fructificare, atât economiile asociațiilor, cât și pe cele ale nesocietarilor. Acestea au crescut an de an, fapt care dovedește creșterea nivelului de trai al populației urbane. De multe ori, economiile depuse spre fructificare au egalat capitalul social sau chiar l-au depășit, așa cum s-a întâmplat în cazul Băncii populare Asigurarea Viitorului din județul Romanați. La 1921, banca avea un capital social de 1.000.573 de lei, subscris de 843 de societari⁹⁸². În anul 1927 acesta a fost majorat la 2.902.939 de lei, în timp ce depunerile spre fructificare se cifrau la 4.741.000 de lei⁹⁸³. Rezultate bune au fost înregistrate și la Banca populară Muncitorul din Turnu Severin, care la 1926 avea un capital social de 1.000.570 de lei subscris de 360 de membri⁹⁸⁴, iar la 1928 avea un capital social de 3.299.500 de lei, subscris de 583 membri⁹⁸⁵. Încrederea de care s-a bucurat banca s-a observat în depunerile spre fructificare; astfel, dacă la 1926 acestea însumau 130.804 lei, la finele anului 1928 se cifrau la 1.105.229 de lei⁹⁸⁶. La 31 decembrie 1919, Banca populară Banul Mărăcine se prezenta cu un capital de 294.224 de lei, subscris de 660 de societari și un fond de rezervă de 6.032 de lei. În anul 1920, banca dispunea de următoarele fonduri: 550.000 de lei capital social, subscris de 840 de asociați, fond de rezervă de 8.324 de lei și împrumuturi acordate în sumă de 1.250.000 de lei⁹⁸⁷.

În primii ani postbelici, băncile populare urbane au acordat o atenție deosebită creșterii fondului cultural, destinat unor scopuri educative și religioase. În afara operațiunilor bancare propriu-zise,

⁹⁸² *Calendarul Cooperației...*, p. 328.

⁹⁸³ *Ibidem*.

⁹⁸⁴ D.J.A.N. Mehedintți, fond Banca populară Muncitorul, dosar 6/1938, f. 1.

⁹⁸⁵ *Ibidem*, dosar 2/1929-1943, f. 76.

⁹⁸⁶ *Ibidem*, dosar 6/1938, f. 1.

⁹⁸⁷ *Calendarul cooperației...*, p. 329.

Banca populară Tudor Vladimirescu din Tg. Jiu, s-a implicat în opere culturale. În anul 1919, de exemplu, a acordat burse mai multor copii săraci, pentru continuarea studiilor, în valoare de 4.000 de lei și a distribuit cărți de la Fundația Culturală⁹⁸⁸. În anul 1920, aceeași bancă a făcut o donație în valoare de 4.000 lei pentru construirea Bisericii Sf. Apostoli⁹⁸⁹. În Craiova, Banca populară Banul Mărăcine a contribuit la înființarea Școlii de contabili ai băncilor populare din localitate.

Administrația băncilor populare a fost interesată și de fondurile de amortisment (mobile și imobile). Astfel, majoritatea instituțiilor cooperative urbane, din Oltenia, au fost preocupate de achiziționarea unui imobil propriu și de dotarea acestuia cu echipamentul necesar. Evoluția ascendentă a Băncii populare Banul Mărăcine a necesitat și un spațiu adecvat pentru desfășurarea operațiunilor bancare, spațiu pentru arhivă, birouri pentru funcționari. Pentru aceasta, în anul 1920, consiliul de administrație a achiziționat un local propriu în str. Libertății, în valoare de 83.000 de lei. Un sediu corespunzător a achiziționat și Banca populară Asigurarea Viitorului, în anul 1927⁹⁹⁰. Banca populară Muncitorul, din Turnu Severin, a dispus încă de la debut de un imobil potrivit desfășurării operațiunilor bancare; acesta fusese achiziționat cu suma de 32.000 de lei⁹⁹¹.

După primul război mondial, băncile populare urbane au răspuns la solicitările membrilor societari și nesocietari, atât prin mijloacele proprii (capital și rezerve), cât și prin fonduri externe (depuneri spre fructificare și împrumuturi). Totodată, ele s-au implicat și în operațiuni comerciale, industriale și de valorificare a cerealelor, ceea ce a făcut ca micii producători să obțină prețuri mult mai bune decât în târguri. Banca populară Tudor Vladimirescu, din Tg. Jiu, pe lângă operațiunile de credit, a facilitat cumpărarea de

⁹⁸⁸ D.J.A.N. Gorj, fond Banca populară „Tudor Vladimirescu”, dosar 30/1930, f. 1.

⁹⁸⁹ *Ibidem*.

⁹⁹⁰ Șt. Richman, *op. cit.*, p. 367.

⁹⁹¹ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară Muncitorul, dosar 2/1929-1943, f. 111.

pământ, a făcut aprovizionări cu porumb și alte materiale⁹⁹². Banca populară Banul Mărăcine a sprijinit înființarea asociației Steaua, pentru industria morăritului. Banca Carpați, din Turnu Severin, apărută la 26 august 1919, cu sediul în piața Radu Vodă, s-a implicat în operațiuni comerciale și industriale de import-export, construcții și transporturi⁹⁹³.

În orașele Olteniei se găsesc, după 1918, bănci populare cu o activitate importantă. Dintre acestea s-a remarcat Banca populară Banul Mărăcine. Societatea înregistra, la finele anului 1920, un capital social de 500.000 de lei, subscris de 800 de membri⁹⁹⁴. Banca a adus servicii reale membrilor săi, scoțând din mâinile cămătarilor „mai mult de 100 de membrii cari plăteau 1 leu și chiar 2 lei la pol pe lună...”; de asemenea, a procurat „membrilor mărfuri mai eftine ca pe piață și” le-a „plătit 8% dividend la economiile lor”⁹⁹⁵. Instituția a susținut înființarea Federalei Mihai Viteazu din Craiova și a participat la fondarea cooperativei Poporul. La 1920, consiliul de administrație a fost desemnat astfel: președinte - Dem. Rădulescu; vice-președinte - Petre I. Dorobățescu; membrii - Iancu Constantinescu, Marin Ghinea, D. Ionescu, Simion St. Pascu, Teodor D. Șocanu, I. Călin și I. Chițoiu; cenzori - D. Lungulescu, N. Mătușoiu, Florea Iliescu⁹⁹⁶.

Dintre băncile populare, înființate după primul război mondial, s-au remarcat: Banca Creditul Doljan, Banca populară Muncitorul din Turnu Severin, Banca populară I. G. Duca, Banca Împăratul Traian. Banca Creditul Doljan, cu sediul în str. I. C. Brătianu, nr. 11, a început să funcționeze la 4 septembrie 1919, cu un capital social de 90.000 de lei. I-a sprijinit pe micii funcționari, meseriași, comercianți și întreprinderile nou înființate. La sfârșitul anului 1920, aceasta avea un capital social de 500.000 de lei. Consiliul de administrație, desemnat la acea dată, a fost format din: I. K. Passacov (președinte),

⁹⁹² D.J.A.N. Gorj, fond Banca populară „Tudor Vladimirescu”, dosar 30/1930, f. 1.

⁹⁹³ D.J.A.N. Mehedinți, fond Prefectura Mehedinți, dosar 28/1929, f. 45.

⁹⁹⁴ *Calendarul Cooperatiei...*, p. 77.

⁹⁹⁵ *Ibidem*.

⁹⁹⁶ *Ibidem*, p. 79.

D. E. Petrescu, Ilariu Marian, V. M. Eliescu, C. D. Paulian, C. Stănculescu, C. Vintilescu (membri). Cenzori au fost numiți - I. Nicolau, N. D. Goiceanu⁹⁹⁷.

O bancă populară cu rezultate apreciabile în activitatea sa a fost Banca populară Muncitorul, din Turnu Severin. Societatea a fost înființată la 9 iulie 1925, pe durată nelimitată, cu un capital social inițial de peste 383.500 de lei și 165 de membri⁹⁹⁸. Aceasta nu a desfășurat operațiuni numai în localitate, extinzându-și: „cercul de activitate la raza circa 20 km împrejurul orașului Turnu Severin” (art. 4 din statute). La finele anului 1926 capitalul social era de 1.000.570 de lei, subscris de 360 de membri, iar la 1928 avea un capital de 3.299.500 de lei, subscris de 583 de membri⁹⁹⁹. A reușit să atragă încrederea locuitorilor, aceștia depunându-și aici economiile, care reprezentau, în anul 1928, 1.105.229 de lei¹⁰⁰⁰. Prin înființarea acestei bănci, care a ajuns „în atât de scurt timp la o dezvoltare de mai multe milioane s-a scăpat o bună parte de meseriași și lucrători de mâna cămătarilor... în același timp se va face și educația clasei de jos cu economia, iar odată înstăriți aceștia va dispărea și ura de clasă ce este pretutindeni în centrele industriale”¹⁰⁰¹.

Banca populară I. G. Duca a avut sediul în mahalaua Potroșani. A fost înființată în anul 1926, de către 48 de acționari din localitate și a fost condusă de un consiliu format din: I. Băleanu, I. E. Veleanu, Ștefan Richman, Sterie Ionescu, Mihail Nica, M. P. Neagu, Ion Haita, Dumitru Frăsineanu (membri). La finele anului 1926 avea înscriși 48 de membri și a figurat cu un capital social de 64.000 de lei, cu depuneri spre fructificare în valoare de 1.100 de lei și împrumuturi acordate de 117.000 de lei¹⁰⁰². Banca populară Împăratul Traian a fost înființată în anul 1924 de către 242 de acționari, cu un capital de

⁹⁹⁷ Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către adunarea generală a acționarilor, din 1 februarie 1920, Craiova, 1921, p. 4.

⁹⁹⁸ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Muncitorul”, dosar 2/1929-1943, f. 131.

⁹⁹⁹ *Ibidem*, f. 76.

¹⁰⁰⁰ *Ibidem*, dosar 6/1938, f. 1.

¹⁰⁰¹ *Ibidem*, dosar 2/1929-1943, f. 25.

¹⁰⁰² Șt. Richman, *op. cit.*, p. 247.

460.000 de lei. Consiliul de administrație era format din: N. Stoica (președinte), Ion Mateescu (vicepreședinte), Oprea Nichita, Gh. Epure, Gh. Drăniceanu, Dumitru C. Ceauș, C. G. Ionescu (membri).

În ianuarie 1927, a luat ființă la Rm. Vâlcea, *Casa de credit, economie și ajutor a corpului sanitar* inferior Vâlcea. Cooperativa și-a desfășurat activitatea în sediul din str. Lt. B. Iepure, nr. 1. Președintele societății a fost Marin Nadolu¹⁰⁰³.

Potrivit dispozițiilor legale, chiar înainte de declanșarea primului război mondial, băncile populare s-au grupat în federale. Acestea au fost fondate ca instituții județene sau regionale și au afirmat tendința de autonomie a băncilor populare. Ele au avut atribuții de control, îndrumare și propagandă. La federale au aderat atât băncile populare din mediul urban și rural, cât și cooperativele de consum. În perioada 1916-1922, federalele și-au orientat fondurile spre aprovizionare cu articole de primă necesitate, precum sare, zahăr, bumbac și cereale, neglijând operațiunile bancare. La finele războiului, pe măsură ce agricultura s-a redresat, acestea s-au orientat spre refacerea gospodăriilor distruse de război, spre cumpărarea de pământ și exploatarea terenurilor. În anul 1928, își desfășurau activitatea, în Vechiul Regat, 40 de federale cu 3.231 de bănci, 7 obști de arendare și 362 de alte cooperative¹⁰⁰⁴. Printre federalele din Vechiul Regat s-au remarcat, printr-o activitate notabilă, și federalele din Oltenia, înființate înainte de război (Federala Dacia - Romanați, Federala Mihai Viteazu - Dolj, Federala Cozia - Vâlcea, Federala Gorjul - Gorj), dar și cele înființate după 1918: Federala Romanați - Romanați și Federala Jiul - Dolj.

Între anii 1919-1924, *Federala Dacia* și-a desfășurat activitatea în casele D. Anastasiu, iar după această perioadă a achiziționat un imobil propriu (fostele case ale lui Ionel Marian)¹⁰⁰⁵, care se afla în centrul orașului Caracal. La sfârșitul primului război mondial, federala a aprovizionat ținuturile alipite cu cereale, a adus în Oltenia

¹⁰⁰³ Titi Mihail Gherghina, *Despre industria și comerțul râmnicean*, Rm. Vâlcea, Editura ALMAROM, 2006, p. 140.

¹⁰⁰⁴ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. II, p. 164.

¹⁰⁰⁵ Ion E. Veleanu, Const. C. Edgar, *Aspecte din gospodăria Romanațeană (15 nov. 1933 - 15 nov. 1937)*, Craiova, 1938, p. 87.

bumbac, unelte agricole, a înlesnit creditul. Pentru aprovizionarea cu mărfuri a societăților cooperative și a băncilor populare, federala a înființat două depozite, unul pe lângă sediul din Caracal și altul în Corabia. Totodată, pentru a supraveghea operațiunile din teritoriu, aceasta a organizat câte un birou în: Corabia, Caracal, Balș și în gările Frășinet, Devesel și Vișina¹⁰⁰⁶. La finele anului 1921, capitalul social înregistrat era de 207.000 de lei, subscris de 112 bănci populare, 34 de obști de arendare și 26 de societăți cooperative de aprovizionare. După 1921, federala a realizat numai operațiuni de credit. În bilanțul încheiat la 31 decembrie 1928, când avea 128 de bănci populare înscrise, Federala Dacia figura cu un capital vărsat de 29.397.160 de lei. După mărirea capitalului, băncile s-au împărțit astfel: 19 bănci cu capital sub 50.000 de lei; 58 de bănci cu capital între 50.000 de lei – 200.000 de lei; 41 de bănci cu capital între 200.000 de lei – 500.000 de lei; 10 bănci cu capital peste 500.000 de lei¹⁰⁰⁷. De conducerea federalei s-au ocupat, în primii ani postbelici: I. Corăciu, Ștefan Richman (1918-1921), I. Ionescu (după 1922)¹⁰⁰⁸. Consiliul de administrație, desemnat în adunarea generală din 1919 și care se va menține, cu mici diferențe, și în anii următori a fost următorul: I. E. Veleanu (președinte); M. G. Demetrescu (din Balș); M. C. Chintescu (Caracal); I. Ștefănescu (Osica de Sus); I. Vasilescu (Leu); I. D. Iliuță (Dăbuleni); I. Ștefănescu (Bucinișu); Mihai Ionescu (Șopârlița); Ilie Voiculescu (Fălcoiu); Nic. N. Popescu (Vlădila); I. Stoian (Preajba); Gh. D. Dumitrescu (Amărăștii de Sus). Cenzori erau: A. R. Popescu (Arcești); Nic. Ianculescu (Roșieni); C. M. Prejbeanu (Preajba)¹⁰⁰⁹.

În perioada 1916-1918, activitatea *Federalei Mihai Viteazu* a stagnat, aceasta mărgininu-se doar la a ține contactul cu unitățile federate. În anul 1919, ea și-a reluat activitatea contribuind la refacerea gospodăriilor și aprovizionarea sătenilor cu mărfuri, cereale,

¹⁰⁰⁶ *Calendarul Cooperăției...*, p. 327.

¹⁰⁰⁷ Darea de Seamă a Consiliului de Administrație și Raportul Cenzorilor către Adunarea generală ordinară, din 22 Aprilie 1928, Caracal, 1928, p. 12.

¹⁰⁰⁸ *Calendarul Cooperăției...*, p. 327.

¹⁰⁰⁹ *Ibidem*.

unelte agricole¹⁰¹⁰ etc. Între 1919-1920, Federala a sprijinit publicarea periodicului „Jurnalul Poporului” și apoi a revistei „Farul”, din fondurile căreia a întreținut școala de contabili din Craiova¹⁰¹¹. Din beneficiul anului 1919 a ajutat material: Comitetul școlar al Județului Dolj, Comitetul școlar al Liceului Carol I, Școala Normală de fete Craiova, Școala Normală de băieți Craiova, Școala Comercială Elementară, Școala Comercială Superioară etc. În anul 1920, Federala a achiziționat un imobil în str. Unirii, nr. 118, în care își va desfășura activitatea.

Progresul înregistrat de această instituție se observă din bilanțurile încheiate la sfârșitul anilor 1919 și 1920, bilanțuri care s-au prezentat astfel:

Anul	Capital	Depuneri spre fructificare	Conturi curente	Mărfuri	Efecte de primit	Beneficii
1919	284.600	12.280.775	7.456.777	3.903.354	858.000	256.928
1920	498.937	10.241.198	19.596.927	4.655.147	717.800	389.478

În perioada 1916-1918, operațiunile *Federalei Gorjul* s-au limitat la simpla corespondență cu unitățile federate. Între anii 1919-1920, federala a organizat un serviciu de aprovizionare, aducând cereale pentru consum și însămânțare și articole de băcănie (zahăr, orez, manufactură, încălțăminte)¹⁰¹². După 1920, instituția a satisfăcut nevoile de credit ale băncilor populare din județ, credite care au fost utilizate pentru cumpărarea moșiilor: Borăscu (cu suprafața de 350 de ha), Vărsăturile (103 ha), Rășina, Negoiești sau pentru achiziționarea unor imobile. În bilanțul încheiat la finele anului 1922, când instituția a serbat 10 ani de funcționare, principalele conturi se prezentau astfel: capital social - 506.500 de lei, depuneri spre fructificare - 91.759 de lei, efecte de plată și conturi curente - 3.780.747 de lei, fond de rezervă - 91.759 de lei, beneficiu net -

¹⁰¹⁰ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. II, p. 166.

¹⁰¹¹ *Calendarul Cooperăției...*, p. 211.

¹⁰¹² I. Mateiescu, P. Popeangă, V. Uscătescu, *op. cit.*, p. 16.

196.768 de lei¹⁰¹³. Progresul realizat de federală se observă și din bilanțul încheiat la sfârșitul anului 1928, dată la care instituția avea înscrise 157 de unități, dintre care 146 de bănci populare, 8 cooperative și 3 obști de cumpărare de moșii. Principalele conturi s-au prezentat astfel: capital social de 2.384.000 de lei, fond de rezervă de 454.315 de lei, fond de amortisment (mobil și imobil) de 156.460 de lei, depuneri spre fructificare de 199.886 de lei, efecte de plată și conturi curente de 74.705.540 de lei¹⁰¹⁴. Paralel cu activitățile economice, federala a sprijinit material construirea de școli, biserici, ridicarea monumentelor lui Spiru Haret și D. Brezulescu, a acordat cărți pentru premii școlare. Din fondul destinat scopurilor educative (5.014 de lei), federala a sprijinit, în anul 1919, formarea unei biblioteci, care la 1928 număra 300 de volume, de importanță științifică și culturală¹⁰¹⁵.

Federala Romanați a fost înființată din inițiativa lui I. D. Ianculescu, în februarie 1922. Sediul acesteia a fost în casele Teodoru, iar de conducerea ei s-a ocupat, la început, Ștefan Ionițoiu. Până la finele anului 1924 au aderat la federală 48 de cooperative. Din anul 1924 ea s-a mutat în imobilul în care își desfășurase activitatea Federala Dacia. Pe lângă acest sediu au funcționat: un magazin de coloniale și o manufactură¹⁰¹⁶.

Federala Regională Jiul, din Oltenia, cu sediul în Craiova, a fost creată la 1 mai 1920. La data inaugurării, capitalul acesteia era de 205.500 de lei, subscris de 41 de cooperative. Inițiativa înființării acestei federale au avut-o: Gh. Gh. Rădulescu, deputat și președinte al cooperativei „Jiul” și C. C. Mateescu, controlor al băncilor populare¹⁰¹⁷. La 1920, consiliul de administrație desemnat a fost format din: președinte - Gh. Gh. Rădulescu; vice-președinte - Miron Constantinescu; membrii - Gh. Boca, M. Ionescu, D-tru Stanciu, N. Constantinescu, Al. Bobină, A. Diaconu, C. Nicolaescu, Dem. Stoenescu, I. Bădescu, M. M. Ionescu, S. Popescu, C. Bușe, C.

¹⁰¹³ *Ibidem*, p. 18.

¹⁰¹⁴ *Ibidem*.

¹⁰¹⁵ *Ibidem*.

¹⁰¹⁶ Șt. Richman, *op. cit.*, p. 89.

¹⁰¹⁷ *Calendarul Cooperăției...*, p. 215.

Niculescu, N. Potârcă. În perioada 1921-1927, federala a avut o sucursală la Caracal, care și-a desfășurat activitatea în casele lui Nuțu Popescu. Desființarea acesteia, în anul 1927, a avut drept cauze: pe de o parte, restrângerea activității după plecarea de la conducere a lui Șt. Richman, iar pe de altă parte, deschiderea în Caracal a Federalei Românești. Federala Jiul a avut ca arie de activitate Oltenia. A dispus de sedii la Craiova, Tg. Jiu și Cărbunești. În anul 1925, ea a vândut mărfuri în valoare de 32 de milioane de lei și a cumpărat și revândut cereale în valoare de 200 de milioane lei¹⁰¹⁸. Federala a dispus de o moară, cu o producție zilnică de 3-4 vagoane. În anul 1925, la această moară au fost măcinat cereale în valoare de 125 de milioane de lei¹⁰¹⁹.

După 1928, cooperația din România a fost reglementată în conformitate cu legea din martie 1929. Potrivit legii, institutul central de finanțare devenea Banca Centrală Cooperativă. Aceasta era o instituție mixtă, care funcționa în baza unui statut aprobat de guvern. Sediul ei se afla în București, str. Brezoianu, nr. 31. A avut sucursale la: Iași, Galați, Craiova, Chișinău, Bazargic, Cluj¹⁰²⁰. Banca Centrală Cooperativă putea realiza următoarele operațiuni: acorda credite, sub orice formă, societăților cooperative asociate și federalelor; realiza operațiuni de bancă în folosul societăților cooperative asociate; primea depuneri spre fructificare atât de la societățile asociate, cât și de la cele neasociate; se împrumuta, sub orice formă, de la Banca Națională a României, precum și de la orice altă instituție particulară sau publică¹⁰²¹. Sucursala din Craiova a Băncii Centrale Cooperative a fost inaugurată la 4 aprilie 1929. Sediul acesteia a fost în str. Jules Michelet, nr. 6. Scopul ei a fost acela de a sprijini financiar societățile cooperative, de a acorda credite, și de a primi depunerile spre fructificare. Creditele acordate le-au fost destinate micilor plugari și meseriași, pentru cumpărare de semințe, de vite pentru

¹⁰¹⁸ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. II, p. 166.

¹⁰¹⁹ *Ibidem*.

¹⁰²⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 163/1931, f. 3.

¹⁰²¹ Ion Scurtu, Constantin Mocanu, Doina Smârcea, *Documente privind istoria României între anii 1918-1944*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995, pp. 150-151.

muncă, îngrășăminte chimice, însămânțări, plantări de pomi fructiferi etc. Creditele nu puteau fi folosite pentru cumpărări de pământ sau de imobile, ci numai pentru a îmbunătăți producția¹⁰²². Termenul de scadență era de 6-9 luni, iar dobânda nu trebuia să depășească 9,5% pe an¹⁰²³.

Pentru economia românească, anii crizei economice (1929-1933/1934) au fost ani de grea încercare. Statul a intervenit energic pentru scoaterea din impas a instituțiilor bancare, afectate de criză. Astfel, la 19 aprilie 1932 a fost dată legea pentru asanarea datoriilor agricole, urmată de alte două legi: cea pentru reglementarea datoriilor agricole și urbane, din 14 aprilie 1933, și cea privind lichidarea datoriilor agricole și urbane, din 7 aprilie 1934. O parte însemnată a cooperativelor de credit au reușit să-și îndeplinească scopul propus, în pofida efectelor negative ale legii de conversiune.

În cooperativa de credit urbană, la finele anului 1929, în Oltenia funcționau 11 bănci populare, repartizate astfel: câte două bănci în Corabia, Caracal, Rm. Vâlcea, Turnu Severin și câte o bancă în Balș, Ocele Mari și Tg. Jiu. Anii crizei economice nu au avut efecte negative mari asupra cooperăției urbane din Oltenia. Dacă la finele anului 1929 în Oltenia își desfășurau activitatea 11 bănci populare, numărul acestora a crescut, până la 1932, cu încă 17 bănci, cooperativa înregistrând în această perioadă cel mai mare număr de instituții de credit de până acum.

Repartizarea pe orașe a băncilor populare urbane, între anii 1929-1932, s-a prezentat astfel:

Nr. crt.	Denumirea și localitatea	Județul	Anul înființării
1.	Banca populară „Asigurarea Viitorului”, Balș	Romanați	1902
2.	Banca populară „Crinul”, Corabia	Romanați	1908
3.	Banca populară „Mihail Kogălniceanu”, Ocele Mari	Vâlcea	1908
4.	Banca populară „Tudor Vladimirescu”, Tg. Jiu	Gorj	1910
5.	Banca populară „Dunărea”, Turnu Severin	Mehedinți	1910

¹⁰²² D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Albina”, dosar 3/1937, f. 52.

¹⁰²³ *Ibidem*, f. 53.

6.	Banca populară „Sf. Petru și Pavel”, Corabia	Romanați	1916
7.	Banca populară „Împăratul Traian”, Caracal	Romanați	1924
8.	Banca populară „Muncitorul”, Turnu Severin	Mehedinți	1925
9.	Banca populară „I. G. Duca”, Caracal	Romanați	1926
10.	Banca populară „Sanitarul Vâlcean”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1927
11.	Banca populară „Ajutorul”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1929
12.	Banca populară „Victoria”, Turnu Severin	Mehedinți	13 ianuarie 1930
13.	Banca populară „Clerul Gorjean”, Tg. Jiu	Gorj	1930
14.	Banca populară „Albina”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	23 martie 1930
15.	Banca populară „Clerul Mehedințean”, Turnu Severin	Mehedinți	23 iulie 1931
16.	Banca populară „Sanitarul Gorjean”, Tg. Jiu	Gorj	1931
17.	Banca populară „Sanitarul Mehedințean”, Turnu Severin	Mehedinți	1 septembrie 1931
18.	Banca populară „Învățătorul”, Craiova	Dolj	30 decembrie 1930
19.	Banca populară „Învățătorul” Mehedințean”, Turnu Severin	Mehedinți	6 august 1930
20.	Banca populară „Cultura”, Caracal	Romanați	1930
21.	Banca populară „Căminul Învățătorilor”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1930
22.	Banca populară „Matca CFR”, Turnu Severin	Mehedinți	1 aprilie 1930
23.	Banca populară „Muncitorul Vâlcean”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1931
24.	Banca populară „Renașterea”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1931
25.	Banca populară „Maica Domnului”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1931
26.	Banca populară „Înălțarea”, Tg. Jiu	Gorj	1931
27.	Banca populară „Danubiana”, Corabia	Romanați	1932
28.	Banca populară a Pensionarilor și Invalizilor, Turnu Severin	Mehedinți	1932

Ponderea pe județe a băncilor populare a fost următoarea: pe primul loc s-au plasat județele Mehedinți și Vâlcea (cu câte 8 instituții), urmat de județul Romanați (cu 7 bănci), Gorj (4) și una în Dolj. În funcție de categoriile socio-profesionale, în anii 1929-1932, membrii instituțiilor de credit au fost: meseriași, urmați de învățători, preoți, comercianți și alte profesii. În ceea ce privește scopul, împrumuturile acordate au avut următoarele destinații: procurarea de materii prime, de unelte și mașini, construcții de case, alte obiective.

În plină criză economică s-a evidențiat, prin activitatea susținută, Banca populară Muncitorul din Turnu Severin. Evoluția ei remarcabilă, în anii 1929-1936, se oglindește în următoarele cifre¹⁰²⁴:

Anul	Nr. societarilor	Capitalul social vărsat	Depuneri spre fructificare	Împrumuturi acordate
1929	797	3.658.183	2.160.314	8.358.332
1930	977	4.778.164	2.027.933	9.984.208
1931	1.152	5.713.000	2.048.270	11.405.550
1932	1.102	5.226.852	927.916	9.820.146
1933	1.154	5.286.000	741.200	9.994.710
1936	1.421	5.695.520	1.108.701	11.486.601

După profesie, în anul 1932, membrii societății au fost: 581 de meseriași, 277 de funcționari, 56 de comercianți, 152 de femei menajere, 22 de plugari, 10 învățători și 3 preoți¹⁰²⁵. Debitorii băncii au fost numai dintre societari și lucrători, comercianți mici și mijlocii și câțiva funcționari din Turnu Severin. La 1930 consiliul de administrație al Băncii populare Muncitorul a fost format din: președinte - Gh. I. Rovența, funcționar; vice-președinte - V. I. Armeanu, comerciant; casier - I. Gh. Crăciunescu, meseriaș; contabil - V. I. Rovența, funcționar; membrii - P. I. Nistor (avocat), M. Sandu, P. Cilibon, I. Sârbu, Gh. Păcuraru (meseriași), Fl. Dăescu (comerciant)¹⁰²⁶. În cursul anului 1932, banca le-a acordat ajutoare muncitorilor șomeri, elevilor pentru achitarea taxelor școlare (11.000 de lei) și a avut o contribuție de 13.305 lei la Uniunea „Oltenia” Craiova¹⁰²⁷.

Banca populară Dunărea a încheiat bilanțul anului 1930 cu un capital social vărsat de 6.823.536 de lei, fond de rezervă de 1.963.395 de lei, depuneri de 13.810.267 de lei. La 31 decembrie 1932, instituția avea 710 societari, care au subscris un capital de 7.514.500 de lei¹⁰²⁸.

¹⁰²⁴ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Muncitorul”, dosar 6/1938, f. 1.

¹⁰²⁵ *Ibidem*, dosar 2/1929-1943, f. 134.

¹⁰²⁶ *Ibidem*, f. 79.

¹⁰²⁷ *Ibidem*, f. 134.

¹⁰²⁸ *Ibidem*.

Fondurile proprii însumau 2.511.100 de lei, iar depunerile spre fructificare 13.810.267 de lei¹⁰²⁹. În funcție de categoria socio-profesională, membrii au fost: 311 meseriași, 309 profesioni diverse, 79 de comercianți, 47 de funcționari și 23 de agricultori¹⁰³⁰.

La finele anului 1930, totalul activului Băncii populare Crinul, din Corabia, se cifra la 1.081.539 de lei. La aceeași dată, împrumuturile acordate însumau 974.020 de lei. La 31 decembrie 1931, banca avea un capital social de 489.497 de lei, subscris de 96 de acționari și fondase o secție economică pentru efectuarea de operațiuni comerciale¹⁰³¹.

În anul 1931, Banca populară Sf. Petru și Pavel, din Corabia, a achiziționat un sediu în str. Tudor Vladimirescu, nr. 24. În bilanțul de la sfârșitul anului 1931 capitalul înregistrat era de 61.231 de lei. La aceeași dată, consiliul de administrație era format din: Nicolae V. Oane (președinte), Petre Drăguinea (vice-președinte), Marin D. Cealăcu, Pantelie Ciobanu, Iosif Hlavașka, D-tru Gheorghe, Ion Polovici (membri)¹⁰³².

Banca populară Ajutorul, societate cooperativă de credit și economie, cu sediul în Rm. Vâlcea, a fost înființată la 1 aprilie 1929, din inițiativa a 119 persoane din localitate, în majoritate meseriași. Primele operațiuni contabile au fost înregistrate la 18 aprilie 1929¹⁰³³. La finele anului 1931, ea avea un capital social de 1.875.000 de lei¹⁰³⁴, subscris de 224 de societari.

Banca populară Victoria, din Turnu Severin, a fost fondată la 13 ianuarie 1930, inițiator și fondator fiind D-tru T. Giurescu, secretarul Camerei de Comerț și Industrie Turnu Severin. Acesta a fost sprijinit de un grup de absolvenți ai școlii comerciale. Primele operații au fost înregistrate la 1 martie 1930. În bilanțul încheiat la 31 decembrie 1930, banca figura cu un capital de 440.500 de lei și

¹⁰²⁹ *Ibidem*.

¹⁰³⁰ C. Pajură, D. T. Giurescu, *op. cit.*, p. 181.

¹⁰³¹ Florea Băciu, Ion Vârtejaru, *op. cit.*, p. 196.

¹⁰³² *Ibidem*.

¹⁰³³ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Rm. Vâlcea, dosar 163/1931, f. 13.

¹⁰³⁴ *Ibidem*, f. 1.

35.536 de lei depuneri spre fructificare¹⁰³⁵. Instituția a desfășurat operațiuni atât în localitatea Turnu Severin, cât și în comunele învecinate din județ. Consiliul de administrație, desemnat să conducă banca, a fost format din oameni capabili, buni organizatori: președinte, D-tru T. Giurescu; vice-președinte - Nae Giurescu, comerciant; membrii: Ion Murgan – expert contabil, Emil Lega - ziarist, Atanase Bejan - tipograf, Belizare Surdulescu - comerciant, Gh. Balamat - industriaș; casier - Ion M. Pătruțescu¹⁰³⁶. Banca a fost afectată de criza economică, astfel că, la finele anului 1932 avea un capital social de 383.690 de lei, aparținând celor 220 de membrii și fonduri de rezervă în valoare de 26.209 de lei¹⁰³⁷.

La 4 aprilie 1930, a fost creată la Rm. Vâlcea, din inițiativa a 18 comercianți și industriași, Banca populară Albina. Societate cooperativă de credit și economii, cu durata nelimitată, ea a avut sediul în str. Traian, nr. 154. A fost banca meseriașilor și industriașilor din localitate. Până la 23 mai 1930, funcția de președinte a fost îndeplinită de Mitică Simian, după această dată fiind deținută de A. D. Vasiliu¹⁰³⁸.

La 30 mai 1908 a fost votată *Legea Casei de economie, credit și ajutor a corpului didactic*. Ea a fost modificată în anul 1925. Conform acesteia: Casa de economie, de credit și ajutor a corpului didactic era condusă de un director, numit pentru o perioadă de 5 ani; consiliul de administrație se compunea din șapte membri (4 numiți de ministru dintre membrii Casei și trei membri aleși: câte unul din învățământul primar, profesional și secundar); acorda împrumuturi pe termen scurt și lung, cu dobândă de cel mult 6% și un comision de 1% din valoarea creditului; ajutoarele erau acordate pentru: boală, refacerea gospodăriilor, deces, întreținerea copiilor la școală¹⁰³⁹ etc. Pe baza legii

¹⁰³⁵ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Victoria”, dosar 6/1941, f. 30.

¹⁰³⁶ *Ibidem*, dosar 1/1930, f. 1.

¹⁰³⁷ Idem, fond Banca Mehedințului, dosar 2/1929-1943, f. 134.

¹⁰³⁸ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 55/1931, f. 3 și urm.

¹⁰³⁹ C. Hamangiu, *Codul General al României*, vol. XIII-XIV, București, pp. 1052-1055.

din anul 1925, au funcționat în Oltenia, băncile populare înființate de învățători. La 30 decembrie 1930 și-a început activitatea societatea cooperativă *Banca populară Învățătorul*, din Craiova¹⁰⁴⁰, instituție fondată de asociația învățătorilor doljeni. Banca a funcționat în sediul din str. Jules Michelet, nr. 12. În anul 1935, această instituție a fondat și o secție de ajutor reciproc, „Binefacerea”, care acorda, la cerere, ajutoare bănești atât învățătorilor aflați în activitate, cât și urmașilor celor decedați, ajutoare de boală etc.

La 6 august 1930, 89 de învățători din județul Mehedinți au subscris un capital social de 237.000 de lei și au înființat o societate cooperativă, cu caracter de breaslă, sub denumirea de *Banca populară Învățătorul Mehedințean*, bancă „unde își depun micile lor economii și la care se împrumută pentru preîntâmpinarea nevoilor lor materiale”¹⁰⁴¹. În bilanțul de la 31 decembrie 1931, când număra 800 de membri, societatea figura cu un capital social de 1.947.000 de lei și împrumuturi acordate în sumă de 1.825.104 de lei¹⁰⁴². La 31 iulie 1936, banca *Învățătorul Mehedințean* apare cu denumirea de „Spiru Haret”. La acea dată, capitalul social era de 3.228.783 de lei și avea împrumuturi acordate în sumă de 3.128.474 de lei¹⁰⁴³. Organul de presă a fost revista „Școala noastră”, de redactarea căreia s-a ocupat Sava Bărbătescu.

În anul 1931, la Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea a fost înregistrată *Banca populară Învățătorul Vâlcean*. Până la acel moment, instituția funcționase sub titulatura de *Banca Căminul Corpului didactic primar Rm. Vâlcea*, societate înființată la 4 noiembrie 1926 sub conducerea lui Iosef Andreescu, cu un capital social de 10 milioane de lei¹⁰⁴⁴. Sediul ei se afla în str. Praporgescu, la nr. 7. Organul de presă al instituției a fost „Viitorul neamului”. Primul consiliu de administrație a fost format din: Iosef Andreescu, care a îndeplinit și funcția de director; Teodor Geantă, președinte; V.

¹⁰⁴⁰ D.J.A.N. Dolj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, dosar 414/1931, f. 1.

¹⁰⁴¹ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Învățătorul”, dosar 2/1932, f. 4.

¹⁰⁴² *Ibidem*.

¹⁰⁴³ *Ibidem*, dosar 35/1930-1940, f. 33.

¹⁰⁴⁴ D.J.A.N. Vâlcea, fond Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea, dosar 234/1931, f. 1.

Buricea, vicepreședinte; N. Popescu, Radu D-trescu, Petre Rozeanu, Const. Popescu, D-tru Măciuceanu, Ion Modoran, membri; D-tru Borcan, C-tin Danielescu, Ion Ionescu, cenzori.

Banca populară Învățătorul Gorjean a fost fondată în anul 1930, de către un număr de 356 de învățători din 543 existenți la acea dată în județul Gorj, cu scopul procurării „capitalurilor necesare gospodăriei și învățaturii copiilor”¹⁰⁴⁵. Președintele băncii a fost P. Popeană, absolvent al Școlii normale de învățători din Craiova. În anul 1931, banca a pus bazele Societății de ajutor material în caz de deces. Organul de presă și de luptă pentru drepturile învățătorilor gorjeni, „Țara lui Litovoi”, a văzut lumina tiparului în anul 1933. Banca populară a învățătorilor din județul Romanați a fost înființată în anul 1930 sub titulatura „Cultura”, de către Asociația învățătorilor din Romanați (asociație fondată în anul 1912) și a avut ca organ de presă „Școala Romanațului”. La 1939, banca avea 695 de membri.

În anul 1930, Institutul Național al Cooperăției Române a aprobat statutul asociației preoților și cântăreților din țară. Scopul asociației a fost înlesnirea creditelor de care aveau nevoie membrii săi pentru refacerea gospodăriilor și pentru practicarea comerțului¹⁰⁴⁶. La puțin timp după publicarea noului statut, în Oltenia au apărut băncile populare „Clerul Gorjean” (Tg. Jiu) și „Clerul Mehedințean” (Turnu Severin).

*Banca populară Clerul Gorjean*¹⁰⁴⁷, societate cooperativă de credit, cu durata nelimitată, a fost înființată în 1930, din inițiativa preoților Grigore Popescu (președinte) și Ioan Mălăescu (casier)¹⁰⁴⁸. La fondarea acestei societăți au participat 105 persoane din județ:

¹⁰⁴⁵ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 11/1928 - 1946, f. 2.

¹⁰⁴⁶ *Ibidem*, dosar 10/1931-1946, f. 5.

¹⁰⁴⁷ Actul de autentificare și actul constitutiv a fost depus spre autentificare la 11 septembrie 1931. Banca populară „Clerul Gorjean” a fost înscrisă la Camera de Comerț și Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, la nr. 244/1931. Regulamentul de funcționare al instituției a fost publicat în „Monitorul Oficial”, nr. 71 din 28 martie 1929, p. 30561.

¹⁰⁴⁸ D.J.A.N. Gorj, fond Camera de Comerț și de Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 10/1931-1946, f. 1.

preoți, cântăreți și soțiile acestora¹⁰⁴⁹. Sediul ei a fost în str. Victoriei, nr. 70, Tg. Jiu. Societatea a acordat împrumuturi pe termene mici și mijlocii, percepând o dobândă de 10% pe lună și un comision de 1,25% din valoarea creditului¹⁰⁵⁰.

La 6 aprilie 1931 a fost înființată la Tg. Jiu, tot din inițiativa preoților, *Banca populară Înălțarea*. Adresa sediului a fost în str. Sf. Treime, nr. 12, Tg. Jiu¹⁰⁵¹. De conducerea societății s-au ocupat: președinte - Sebastian Popescu și Ioan Nefrescu - membru delegat¹⁰⁵². Societatea a funcționat până la 23 februarie 1946, când a fost pusă în lichidare¹⁰⁵³.

La 23 iulie 1931, la inițiativa preoților St. Pârligras și C. I. Popescu și din „necesitatea și nevoile clerului în vremuri grele”¹⁰⁵⁴, a fost creată, *Banca populară Clerul Mehedințean*. Ea a început să funcționeze la 1 august 1931, cu un capital social de 139.622 de lei, subscris de 200 de societari: 192 de preoți și 8 cântăreți¹⁰⁵⁵. Deși înființată în plină criză economică, banca s-a bucurat de încrederea societărilor, astfel că la finele anului 1932, înregistra depuneri spre fructificare de 346.835 de lei. Pentru a face față retragerilor din anii 1933 și 1934, banca și-a creat un fond de rezervă de 40.000 - 50.000 de lei. Încă de la înființare, banca a acordat împrumuturi de 2.000 - 10.000 de lei, percepând o dobândă de 10% pe an¹⁰⁵⁶. Termenele de scadență au fost de 3 - 9 luni. Până la 1932, banca a împărțit sediul cu Federala Mehedințul¹⁰⁵⁷.

Pe lângă statutul asociației preoților și cântăreților din țară, aprobat în anul 1930, Institutul Național al Cooperăției Române a

¹⁰⁴⁹ *Ibidem*, f. 5.

¹⁰⁵⁰ *Ibidem*.

¹⁰⁵¹ *Ibidem*, dosar 12/1931-1946, f. 1.

¹⁰⁵² *Ibidem*.

¹⁰⁵³ D.J.A.N. Gorj, fond Banca populară „Tudor Vladimirescu”, dosar 69/1946, f. 8; Idem, fond Camera de Comerț și de Industrie, oficiul Tg. Jiu, dosar 12/1931-1946, f. 1.

¹⁰⁵⁴ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Clerul Gorjean”, dosar 31/1946, f. 1.

¹⁰⁵⁵ *Ibidem*, dosar 1/1932, f. 6.

¹⁰⁵⁶ *Ibidem*.

¹⁰⁵⁷ *Ibidem*.

aprobat, în același an, și statutul membrilor corpului sanitar¹⁰⁵⁸. Astfel, în anul 1930 a fost înființată, la București, prima asociație care susținea atât interesele profesionale și funcționărești, cât și înființarea unei case de economii și ajutor reciproc. Sediul central al noii asociații a fost în București, str. Calea Victoriei, nr. 117 și a avut filiale în aproape toate capitalele de județ din România¹⁰⁵⁹. În Oltenia au fost deschise filiale la Tg. Jiu, Turnu Severin și Rm. Vâlcea. Cooperativele au urmărit răspândirea culturii în rândul maselor populare, prin înființarea de biblioteci, săli de lectură și cinematografe¹⁰⁶⁰. Îndemnul adresat funcționarilor sanitari, pentru aderare la această societate, a fost următorul:

- *Feriți-vă de cămătări! Nu-i încurajați.*

- *Dacă nu vă împrumutați bani de la ei, vor fi siliți să-și depună banii la banca populară, ca apoi să fie dați la săteni, cu dobândă mai mică.*

- *Nu ascultați de svonorile rele din sat. Ele sunt puse la cale de cămătări și de neștiutori, ca să-i facă nume rău și să vă micșoreze încrederea în banca dumneavoastră.*

Banca populară din satul nostru, este a noastră a tuturor.

- *Băgați de seamă! Dobânda crește și ziua și noaptea. Când ai un ban, plătește datoria și mai înainte de termen sau dacă nu ești dator, depune-i la economie.*

Neplata la timp doboară banca și nu poate face față la Federală și la Institutul Național al Cooperației, de unde are credit¹⁰⁶¹.

La finele anului 1931, *Banca populară Sanitarul Gorjean* avea 65 de membri. Sucursala Băncii populare *Sanitarul Mehedințean*, a fost înființată la 1 septembrie 1931, de către personalul sanitar al județului Mehedinți (medici, agenți sanitari și moașe), la inițiativa dr. C. Frangopol. A avut, inițial, 86 de membri și un capital social de 513.000 de lei, din care s-a vărsat la federală, suma de 51.300 de lei.

¹⁰⁵⁸ Idem, fond Camera de Comerț și Industrie Craiova, oficiul Tg. Jiu, dosar 11/1928, f. 2.

¹⁰⁵⁹ Idem, fond Banca populară a Sanitarilor, dosar 18/1946, f. 23.

¹⁰⁶⁰ *Ibidem*, dosar 19/1946, f. 13.

¹⁰⁶¹ *Ibidem*, f. 1.

La 1 aprilie 1930, a fost fondată la Turnu Severin, *Banca populară Matca CFR*¹⁰⁶², de 238 de părți sociale, cu un capital social de 238.000 de lei, din care vărsat 155.800 de lei¹⁰⁶³. Societate cooperativă pentru aprovizionare, producție și desfacere, ea a ajutat la: „dezvoltarea, intensificarea producției pentru exploatarea în comun de terenuri, mașini și instalații prin organizarea de secțiuni pentru prelucrarea și vânzarea produselor locale”¹⁰⁶⁴. Din statutele băncii aflăm că, puteau să devină asociați numai locuitorii din Turnu Severin, care erau salariați. Deși se afla în plină criză economică, banca avea, la finele anului 1932, un capital social de 1.186.860 de lei, subscris de 370 de membri și fonduri de rezervă de 154.937 de lei¹⁰⁶⁵.

La sfârșitul anului 1930 a luat naștere la Turnu Severin, *Banca populară a Invalizilor*. Conform statutului, societatea îi primea ca asociați pe invalizii și văduvele de război, pensionarii de stat, județi și comună¹⁰⁶⁶.

Sprăjinindu-se pe doctrina cooperăției, care susținea ideea concentrării forțelor economice, cu interese comune, legiuitorul din 1935, prin art. 78 din Legea cooperăției, le-a acordat dreptul, unităților cooperative, de a se asocia în federale, cu scopul expres de a satisface nevoile de credit ale unităților asociate. În articolul următor, legea prevedea ca federalele să aibă atribuții privind realizarea valorificării produselor sătești, precum și de organizator și îndrumător economic pe o anumită regiune. Federalele din Oltenia au adoptat statutele tip, conform prevederilor din Legea cooperăției din 1935.

La *Federala Mehedințul*, nici o bancă nu a putut contracta împrumuturi mai mari decât 60% din capitalul social și fondul de rezervă efectiv vărsat¹⁰⁶⁷. În perioada crizei economice, ea a acordat credite pentru însămânțările de primăvară, pentru achiziționarea de

¹⁰⁶² Actul constitutiv și statutele au fost autentificate de către Tribunalul Ocolului Urban din Mehedinți, sub nr. 58 din 3 decembrie 1930.

¹⁰⁶³ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Matca CFR”, dosar 37/1930, f. 1.

¹⁰⁶⁴ *Ibidem*.

¹⁰⁶⁵ *Ibidem*, dosar 41/1939-1948, f. 3.

¹⁰⁶⁶ Idem, fond Banca Invalizilor, dosar 1/1937-1938, f. 2.

¹⁰⁶⁷ Idem, fond Federala „Mehedințului”, dosar 2/1929-1948, f. 4.

unelte agricole, vite de muncă, nutreț pentru animale¹⁰⁶⁸. În anul 1935, Federala Mehedințului și-a schimbat statutele, în conformitate cu noua lege a cooperăției, ocazie cu care și-a modificat și denumirea, în *Banca Federală a Mehedințului*. În anii crizei economice, operațiunile principale ale băncii au decurs astfel¹⁰⁶⁹:

Anul	Număr unități societare	Capital	Rezerve	Depuneri	Plasament
1930	193	3.576.279	559.000	1.179.026	33.699.850
1932	205	4.190.000	938.690	806.803	35.277.393

Din cauza aceleiași crize economice, *Federala Dacia* a avut momente în care s-a lovit de refuzul oamenilor de a-și achita datoriile. În aceste condiții consiliul de administrație a hotărât reorientarea unei mari părți a veniturilor, către alte activități. La 6 aprilie 1935, Federala a înființat un Comitet de Control Cooperatist, care și-a început activitatea în toamna aceluiași an. În perioada 1936-1937, s-a ocupat direct de controlul unităților cooperative pentru executarea operațiunilor de valorificare a grâului¹⁰⁷⁰.

Anul	1933	1934	1935	1936
Plasamente la unități	48.354.916	30.999.776	30.765.136	27.353.243
Investiții	2.301.793	2.266.266	3.231.002	3.315.750
Depuneri	693.793	545.145	453.485	406.048
Capital	2.395.000	2.395.000	2.395.000	2.400.000
Beneficiu	20.734	45.359	74.100	292.654

Din situația prezentată mai sus observăm faptul că, în perioada 1933-1936 a avut loc o scădere la plasamente și depuneri spre fructificare, însă se poate observa și o majorare a capitalului, a investițiilor și a beneficiilor. Astfel, pe măsură ce Federala și-a

¹⁰⁶⁸ *Ibidem*, f. 1.

¹⁰⁶⁹ *Ibidem*.

¹⁰⁷⁰ Ion E. Veleanu, C. C. Edgar, *op. cit.*, p. 263.

achitat datoriile au sporit investițiile, fondurile proprii și beneficiul net¹⁰⁷¹.

*Federala Cozia*¹⁰⁷², cu sediul în str. Căpitan G. Stoianovici, nr. 5, era înregistrată, la finele anului 1931, cu un capital social de 3.106.497,50 de lei din care vărsat 1.724.470,50 de lei. De conducerea instituției se îngrijeau, la acea dată, Constantin G. Nicolescu și Gr. Drăgănescu. La 18 septembrie 1936, federala a adoptat statutele tip, conform prevederilor din Legea cooperăției din 1935.

După criza economică, asociațiile de credit din mediul urban fie s-au contopit, fie au dispărut. Au apărut, însă, și asociații noi.

Nr. crt.	Denumirea	Localitatea	Județul	Anul înființării
1.	Banca populară „Mihail Kogălniceanu”	Ocele Mari	Vâlcea	1908
2.	Banca populară „Tudor Vladimirescu”	Tg. Jiu	Gorj	1910
3.	Banca populară „Dunărea”	Turnu Severin	Mehedinți	1910
4.	Banca populară „Muncitorul”	Turnu Severin	Mehedinți	1925
5.	Banca populară „Sanitarul Vâlcean”	Rm. Vâlcea	Vâlcea	1927
6.	Banca populară „Victoria”	Turnu Severin	Mehedinți	13 ianuarie 1930
7.	Banca populară „Clerul Gorjean”	Tg. Jiu	Gorj	1930
8.	Banca populară „Clerul Mehedințean”	Turnu Severin	Mehedinți	23 iulie 1931
9.	Banca populară „Sanitarul Gorjean”	Tg. Jiu	Gorj	1931
10.	Banca populară „Sanitarul Mehedințean”	Turnu Severin	Mehedinți	1 septembrie 1931
11.	Banca populară „Învățătorul”	Craiova	Dolj	30 decembrie 1930
12.	Banca populară „Învățătorul” Mehedințean”	Turnu Severin	Mehedinți	6 august 1930

¹⁰⁷¹ *Ibidem*, p. 264.

¹⁰⁷² Federala a fost înmatriculată în Registrul oficiului de comerț Rm. Vâlcea, la nr. 1264/134 din 23 octombrie 1931.

13.	Banca Cultura	Caracal	Romanați	1930
14.	Banca populară „Căminul Învățătorilor”	Rm. Vâlcea	Vâlcea	1930
15.	Banca populară „Matca CFR”	Turnu Severin	Mehedinți	1 aprilie 1930
16.	Banca populară a funcționarilor publici	Turnu Severin	Mehedinți	1936
17.	Banca populară „Biruința”	Turnu Severin	Mehedinți	1938

La finele anului 1938, în Oltenia funcționa un număr de 17 instituții cooperative de credit. Dintre acestea, 15 fuseseră înființate înainte de 1930 și 2 după criza economică. Pe primul loc s-a plasat Mehedințiul cu 9 bănci populare, urmat de Gorj și Vâlcea câte 3 bănci, Dolj și Romanați cu câte o bancă. Media membrilor pe bancă este mult redusă. Aceeași scădere se observă și în ceea ce privește capitalurile sociale.

Prin activitatea importantă desfășurată după anul 1935, băncile populare urbane din Oltenia au atras atenția asupra lor. Din rândul acestora pot fi amintite băncile din județul Mehedinți: Banca populară Muncitorul, Banca populară Biruința, Banca populară Dunărea, Banca populară Victoria, pentru a cita numai câteva dintre acestea.

În baza adunării generale a Asociației și Casei Centrale de Credit, Economie și Ajutor a funcționarilor administrativi din județul Mehedinți nr. 2 din 18 mai 1936, societatea a fost transformată în *Banca populară a funcționarilor publici*¹⁰⁷³, pe care, din anul 1937 o întâlnim sub denumirea de *Banca populară Albina*¹⁰⁷⁴. Scopul ei, așa cum apare în statute, a fost acela de a înlesni creditul, de a fructifica economiile asociațiilor și de a face operațiuni de bancă și comision pentru ei. Totodată, „cooperativa va lucra pentru răspândirea spiritului de solidaritate și prevedere și a culturii în masele populației”¹⁰⁷⁵. La numai nouă luni de la constituire, la finele anului 1936, banca avea 256 de societari (funcționari administrativi, primari, ajutori de primari, consilieri comunali și județeni din

¹⁰⁷³ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Albina”, dosar 1/1936, f. 1.

¹⁰⁷⁴ *Ibidem*.

¹⁰⁷⁵ *Ibidem*, f. 1.

Mehedinți) și un capital de 256.000 de lei¹⁰⁷⁶. La 31 decembrie 1937, Banca populară Albina avea un capital de 454.617 lei și acordase împrumuturi de 333.010 lei. În perioada ce a urmat, grație activității depuse de către membrii consiliului de administrație, a fost majorat atât numărul membrilor, cât și al capitalului social. Astfel că, la 31 decembrie 1943, capitalul social se ridica la suma de 1.330.166 de lei, fondul de rezervă la 11.435 de lei, fondul cultural la 5.906 de lei, iar depunerile spre fructificare se cifrau la 6.675 de lei¹⁰⁷⁷. Chiar de la debut, banca a fost afiliată la Institutul Național al Cooperăției, dar nu a fost afiliată și la Federala Mehedințul¹⁰⁷⁸. Instituția și-a desfășurat activitatea într-un sediu închiriat de la Prefectura Județului Mehedinți, chiria anuală fiind de 1.500 de lei¹⁰⁷⁹. La 1945, consiliul de administrație era format din: Iulian Predescu (președinte), D. C. Sitaza (vicepreședinte), C. Totirescu, C. Midus, I. Dumitrescu, Gr. Șerbănescu, I. Savluc, M. Dragon, G. Mazilu (membri), I. Stanoevici, A. Muler, T. Talauguescu (cenzori)¹⁰⁸⁰.

Banca populară Biruința, societate cooperativă de credit și economii, cu sediul în str. Cantemir, nr. 6, a fost înființată prin transformarea Băncii Comercianților și Industriașilor din Turnu Severin, la 1 ianuarie 1938¹⁰⁸¹. A avut ca rază de activitate Turnu Severin, dar și comunele din județul Mehedinți. La finele anului 1938, banca posedă 3 ½ pogoane de teren arabil la Cerveți și 2 ½ ha teren arabil la Șimian. La 14 decembrie 1938, banca a fost transformată în societate anonimă pe acțiuni¹⁰⁸².

Banca populară Muncitorul, cu sediul în Turnu Severin, a luat ființă la 6 iulie 1925, cu un capital de peste 300.000 de lei. Societatea a reușit să treacă cu bine peste criza economică din anii 1929-1934. După 19 ani de activitate, la 30 iunie 1946, în bilanțul încheiat, instituția avea următoarele fonduri: capital social de 22.037.625 de

¹⁰⁷⁶ *Ibidem*.

¹⁰⁷⁷ *Ibidem*, dosar 19/1943, f. 21.

¹⁰⁷⁸ *Ibidem*.

¹⁰⁷⁹ *Ibidem*, dosar 3/1937, f. 1.

¹⁰⁸⁰ *Ibidem*, dosar 26/1945, f. 60.

¹⁰⁸¹ Idem, fond Banca populară „Biruina”, dosar 3/1938-1948, f. 6.

¹⁰⁸² *Ibidem*, dosar 1/1943, f. 1.

lei, fond de rezervă de 1.598.776 de lei, fond cultural de 4.206 de lei, fond de ajutor reciproc de 114.584 de lei, fond de amortisment imobil de 420.000 de lei, fond de amortisment mobilier de 100.000 de lei¹⁰⁸³. La aceeași dată, membrii, în număr de 987, erau în majoritate muncitorii din Șantierul Naval și Atelierele CFR Severin. În vederea desfășurării activităților economice, dar și din considerente politice, la 14 noiembrie 1946 banca a solicitat un credit de 20 de milioane de lei de la Federala Mehedințului, sub pretextul că „toți muncitorii din fabrici au absolută nevoie de bani, care trebuie stimulați înainte de alegerile electorale de la 19 noiembrie 1946”¹⁰⁸⁴. Pe lângă activitatea bancară și comercială, desfășurată după anul 1940, societatea a activat și în plan social. Astfel, în anul 1943, ea a organizat o colonie de vară la Schitul Topolnița, unde s-au recreat 20 de copii cu vârste cuprinse între 9 și 14 ani, proveniți din rândul familiilor nevoiașe din Mehedinți. În anul 1944, banca a organizat două astfel de colonii, una pentru fete și o alta pentru băieți¹⁰⁸⁵. La 13 august 1948, Banca populară Muncitorul a preluat prin fuziune următoarele bănci populare: Dunărea, Matca C.F.R., Albina, Victoria, Sanitarul Mehedințean.

Banca populară Tudor Vladimirescu, cu sediul în Tg. Jiu, a fost înființată în anul 1910, cu un capital de 10.100 de lei. În anul 1947, după o existență de aproape 37 de ani, ea manipula un capital social vărsat de 843.000 de lei. Reducerea fondurilor, după 1930, a fost generată, ca și în cazul altor bănci populare, de criza economică și de efectele conversiunii. La 29 ianuarie 1947, Banca populară Tudor Vladimirescu a preluat, prin fuziune, întreg activul și pasivul *Băncii populare Lumina*, din comuna Bârsești¹⁰⁸⁶. După fuziune, banca și-a lărgit operațiunile, acordând credite pentru reparatul uneltelor și mașinilor agricole, procurarea animalelor de rasă, arături și însămânțări, pentru construirea imobilelor și refacerea

¹⁰⁸³ Idem, fond Banca populară „Muncitorul”, dosar 19/1946, f. 54.

¹⁰⁸⁴ *Ibidem*.

¹⁰⁸⁵ *Ibidem*, f. 23.

¹⁰⁸⁶ D.J.A.N. Gorj, fond Banca populară „Tudor Vladimirescu”, dosar 73/1947, f. 12.

gospodăriilor, pentru procurarea lemnului de foc sau pentru îmbrăcăminte¹⁰⁸⁷. În martie 1948, banca a intrat în lichidare.

Fondurile *Băncii populare Victoria* au fost mult diminuate după criza economică. În anul 1939, aceasta a fuzionat cu Banca populară Vulturul din Dedonița, Mehedinți, preluându-i activul și pasivul. În același an, la 1 septembrie, adunarea generală extraordinară a aprobat fuziunea *Băncii populare Victoria* cu Banca de Scont, Sucursala Turnu Severin¹⁰⁸⁸. La 26 august 1948 a fost pusă în lichidare, lichidator fiind numit Banca Federala Mehedințului. Activul și pasivul băncii a fost preluat de Banca populară Muncitorul¹⁰⁸⁹.

Banca populară Matca CFR își încheia bilanțul de la finele anului 1939 cu un capital de 5 milioane de lei, subscris de 685 de acționari¹⁰⁹⁰. După cel de-al doilea război mondial, operațiunile băncii au fost reluate cu greutate.

În cazul *Băncii populare Clerul Mehedințean*, prin decizia nr. 608/1944, Ministerul Cooperăției a dizolvat consiliul de administrație și l-a numit președinte pe D. Achimescu, Eliftemie Băbu, Teodor Croitoru, Ilie Meilă, Ilie Isverceanu, Ilarie Popescu, Cezar Plăvițu. Cenzori: C. Ionescu, Grig Romanescu, T. Drăghici¹⁰⁹¹. Director a fost timp de 15 ani C. Popescu Traian. La 30 mai 1946, numărul membrilor era de 543, banca fiind înregistrată cu un capital de 2.600.000 de lei¹⁰⁹². La aceeași dată, societatea își desfășura activitatea în imobilul din str. Matei Vasilescu, nr. 10, Turnu Severin¹⁰⁹³.

La 31 decembrie 1939, *Banca Federală Cozia* se compunea din 150 de unități, dintre care 133 de bănci populare, 11 cooperative de consum și 6 cooperative forestiere. Urmare a extinderii cadrului de operațiuni economice, altele decât operațiunile bancare, adunarea generală extraordinară, întrunită la data de 28 mai 1942, a decis

¹⁰⁸⁷ *Ibidem*.

¹⁰⁸⁸ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Victoria”, dosar 6/1941, f. 155.

¹⁰⁸⁹ *Ibidem*, f. 263.

¹⁰⁹⁰ Idem, fond Banca populară „Matca CFR”, dosar 41/1939-1948, f. 3.

¹⁰⁹¹ Idem, fond Banca populară „Clerul Mehedințean”, dosar 31/1946, f. 6.

¹⁰⁹² *Ibidem*, f. 7.

¹⁰⁹³ *Ibidem*.

schimbarea denumirii, din Banca Federală Cozia, în *Federala Cozia*, iar la 12 iunie 1942, s-a hotărât înființarea unei secții economice pe lângă federală, având ca scop: valorificarea, producția, consumul, arendarea, exploatarea pădurilor, valorificarea fructelor, înființarea depozitelor pentru lemnele de foc, cherestea etc. Potrivit art. 5 din statute, raza de activitate a Federalei Cozia cuprindea nu numai județul Vâlcea, dar și comunele Bercioiu, Bratia, Racovița și Izbășești, care aparțineau județului Argeș, dar ale căror unități se găseau asociate, la data adoptării statutelor tip. După 1945, Banca Națională a României a sprijinit mișcarea cooperatistă, prin acordarea de credite substanțiale, și, din această cauză, a apărut necesitatea efectuării unor controale riguroase la federalele județene, precum și asupra Băncii Centrale Cooperative. Organele de control ale Băncii Naționale a României observau și analizau cu multă atenție, nu numai rezultatele gestiunii, bonitatea sau eventualele fraude făcute de funcționari sau conducători, dar și activitatea pe teren a federalelor, atribuțiunile lor economice și sociale, metodele lor de lucru, și chiar eforturile depuse pentru o mai bună valorificare a produselor specifice regiunilor. Între anii 1940-1945, activitatea bancară a fost staționară, din cauza stării de război, care i-a obligat pe oameni să plece din comune pentru a lupta pe front. La 31 decembrie 1945, Federala Cozia grupa un număr de 258 de unități afiliate, din care 139 erau bănci populare și 119 cooperative de consum, aprovizionare sau producție, numărul membrilor fiind de 46.198 de persoane. Dintre cele 139 de bănci populare, 128 se găseau la sate, și numai 11 erau amplasate la oraș, totalizând un număr de 23.820 de membri.

În anul 1944, Federala Mehedințul avea înscrise un număr de 232 de bănci populare și cooperative de consum. Dintre acestea, următoarele își desfășurau activitatea în mediul urban: Banca populară Strehaia, Banca populară Mihai Viteazul (Strehaia), Cooperativa Gherdap și Cooperativa Sănătatea, ambele cu sediul în Turnu Severin. Urmările celui de-al doilea război mondial și seceta dintre anii 1945-1946 au făcut ca mișcarea Cooperatistă, în general, să întâmpine greutăți, iar activitatea ei să fie încadrată aproape exclusiv

spre dirijarea bunurilor¹⁰⁹⁴. Eforturile Federalei nu s-au limitat numai la executarea operațiunilor din mandat, ci a trecut la colectarea cerealelor și distribuirea lor. Totodată, Federala, impulsionând „cooperatizarea maselor din Județ, prin realizarea unui număr impunător de Cooperative, - cu multe sacrificii de ordin material, - a luat inițiativa înființării în orașul de reședință a unei Școli de Contabili, condusă de unul dintre consilieri, Dl. D-tru Bunescu, menită să pregătească elementele tehnice necesare conducerii de Cooperative și care astăzi se găsește în funcție cu un număr de 34 elevi”¹⁰⁹⁵. La 31 decembrie 1946, Federala avea un capital social de 72.860.000 de lei, vărsat de 202 bănci populare și 157 de cooperative de consum. La aceeași dată, depunerile spre fructificare se ridicau la suma de 4.838.961 de lei. Federala participa la Incoop, la Federația Națională de Librărie, la Centrala Cooperativă de Import și Export, la Cooperativa Mehedințul, la Societatea Vulturul (București) cu o sumă în valoare de 2.551.895 de lei. Până la 31 decembrie 1946, Federala a încasat de la B.N.R. suma de 212.896.541 de lei¹⁰⁹⁶. Concomitent fondul de rezervă era de 4.972.034 de lei; fondul cultural se cifra la 3.750.446 de lei; fondul de amortizare însuma 831.243 de lei. În cursul anului 1946, Federala a distribuit mărfuri diferite: bumbac, articole de fierărie, articole de manufactură, zahăr, sare, cereale¹⁰⁹⁷ etc. Beneficiul net a fost de 98.704.571 de lei¹⁰⁹⁸.

La 31 decembrie 1945, Federala Mehedințul avea un capital social de 9.925.000 de lei, fond de rezervă de 2.013.390 de lei, fond de rezervă special 2.030.210 de lei, fond cultural - 536.874 de lei, fond de amortisment - 1.257.995 de lei, depuneri spre fructificare - 4.007.431 de lei¹⁰⁹⁹. Doi ani mai târziu, la 31 decembrie 1947, în depozitul Federalei erau batoze de porumb manuale, unelte agricole (cazmale, furci de fier, joagăre, lopeți, sape, seceri, topoare), accesorii și unelte pentru mașini agricole, obiecte realizate din fier,

¹⁰⁹⁴ Idem, fond Federala Mehedințului, dosar 12/1934-1942, f. 25.

¹⁰⁹⁵ *Ibidem*.

¹⁰⁹⁶ *Ibidem*, f. 27.

¹⁰⁹⁷ *Ibidem*, f. 28.

¹⁰⁹⁸ *Ibidem*, f. 29.

¹⁰⁹⁹ Idem, fond Federala Mehedințului, dosar 26/1946, p. 1.

produse comestibile, îmbrăcăminte și încălțăminte. A fost afiliată Institutului Național al Cooperăției, la 31 decembrie 1947 având la aceasta un credit de 4.281.005 de lei.

De la câteva asociații de credit și economie înființate în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, s-a ajuns în 1918 la 26 de bănci populare, în mediul urban din Oltenia. La baza lor a stat sistemul mixt de organizare Reiffeisen și Schulze-Delitzsch. Aceste bănci s-au bazat, în principal, pe capitalurile proprii de exploatare. Mijloacele lor financiare au crescut an de an, odată cu sporirea lor numerică și a înmulțirii numărului de societari. Anii 1918-1928 au constituit o etapă de redresare a cooperăției de credit, pe fondul contextului general de refacere a economiei locale, în urma primului război mondial. Anii crizei economice (1929-1933) nu au avut efecte negative mari asupra cooperăției urbane din Oltenia. Dacă la finele anului 1929, în această zonă, își desfășurau activitatea 11 bănci populare urbane, până la 1932, numărul acestora a crescut, cu încă 17 bănci, cooperăția din Oltenia, înregistrând, în această perioadă, cel mai mare număr de instituții de credit. În perioada 1938-1944, Institutul Național al Cooperăției, a dat cu mare discernământ aprobare pentru constituirea de noi societăți cooperatiste și a trecut la lichidarea celor, care s-au dovedit neviabile. În anii celui de-al doilea război mondial, băncile populare urbane din Oltenia au contribuit la sprijinirea populației cu creditele necesare activităților productive și au sprijinit aprovizionarea acestora cu mărfuri de larg consum. Anul 1944 a încheiat, o perioadă importantă din evoluția mișcării cooperatiste, după această dată trecându-se la o etapă în care principiile cooperăției moderne vor fi abandonate, fiind înlocuite cu principii care au dus la aservirea completă a economiei ecooperatiste de către stat.

c. Cooperăția de consum.

În primele decenii ale secolului al XX-lea, cooperăția de consum a avut, în mediul urban, o pondere nesemnificativă. Acest lucru a fost explicat, ca și în cazul cooperăției de credit, prin nivelul mai bun de trai din mediul urban, dar și prin faptul că, negustorii și

comercianții au văzut în magazinele de consum o adevărată concurență. În general, cooperativele de consum au dispus de fonduri pentru a se aproviziona cu mărfuri de calitate, pe care le vindeau la prețuri accesibile. Deși în orașe au existat puține cooperative de consum, ele au fost mai bine organizate decât cele din mediul rural și au fost conduse de persoane cu o pregătire adecvată. Până la primul război mondial, în Oltenia avem date despre următoarele cooperative de consum: „Asociația corpului didactic”, înființată la 1902 și „Națională”, apărută la 1911, ambele cu sediul în Caracal, județul Romanați, cooperativa „Traiul”, cu sediul în Craiova și „Sf. Nicolae” cu sediul în Drăgășani, județul Vâlcea.

Cooperativa Sf. Nicolae a fost înființată în anul 1909, cu 125 de membri și un capital social de 25.000 de lei. Primul consiliu de administrație a fost format din: Dumitru I. Marinescu, director; P. Măciuceanu, președinte; D. Marinescu, casier. Cooperativa a construit brutării în localitate, s-a ocupat de valorificarea grâului, bumbacului, băuturilor spirtoase și de „tot felul de alte operațiuni comerciale”¹¹⁰⁰. Activitatea ei a fost întreruptă în timpul primului război mondial, aceasta reorganizându-se abia după 1925¹¹⁰¹.

Situația celor 4 cooperative s-a prezentat, la 1914, astfel:

Nr. crt.	Denumirea și localitatea	Anul înființării	Capitalul social vărsat	Numărul de membrii
1.	„Asociația corpului didactic”, Caracal	1902	1.500	114
2.	„Traiul”, Craiova	1908	197.495	629
3.	„Sf. Nicolae”, Drăgășani	1909	34.000	225
4.	„Națională”, Caracal	1911	13.327	51

Așadar, în 1914, cele 4 cooperative de consum aveau la dispoziție un capital social vărsat de 246.322 de lei. Cel mai mare capital social i-a aparținut *brutăriei cooperative Traiul* din Craiova, în care intrau și cei mai mulți asociați: 629.

¹¹⁰⁰ D.J.A.N. Vâlcea, fond Primăria Drăgășani, dosar 7/1941, f. 26.

¹¹⁰¹ *Ibidem*.

La finele primului război mondial, țara noastră s-a confruntat cu o puternică criză economică, care s-a resimțit mai ales în mediul urban, unde populația nu a reușit să-și asigure traiul zilnic. Pentru ameliorarea acestei situații, statul a intervenit, implicându-se în stăvilirea speculei, procurarea produselor alimentare și vestimentare și desfacerea lor către populație și, de asemenea, a dorit înlesnirea înființării cooperativelor de consum, în acest scop elaborându-se decretul-lege nr. 614, din 10 februarie 1919. Apariția cooperativelor de consum a fost favorizată, în mediul urban, și de patronii stabilimentelor industriale, care au încercat, prin intermediul acestora, să-și mențină angajații legați de firmă. În Oltenia, la numai câteva zile după intrarea în vigoare a legii din anul 1919, s-au pus bazele următoarelor cooperative de consum: „Regina Maria”, „Poporul” și „Ardealul” (înființată de lucrătorii tipografi de la Ramuri), iar în martie 1919 au fost fondate: „Unirea” și „Unirea Neamului”, toate cu sediul în Craiova¹¹⁰².

Cooperativa de consum „Poporul” a fost înființată în anul 1919, din inițiativa profesorilor D. Rădulescu și Florea Rădulescu. Capitalul social inițial a fost de 14.900 de lei, subscris de 57 de membri. Primul consiliu de activitate a fost format din: președinte - D. Rădulescu; vice-președinte - I. Călin; membrii - I. Stoian, Fl. Rădulescu, I. Țuculescu, P. Dorobăntescu, V. Nicolăescu, Dr. Ludwig, N. Mătușoiu; cenzori - Gh. Pistol, I. Chiotan, Gh. Popovici. Sediul cooperativei a fost în str. Alex. Lahovari, nr. 50. La finele anului 1919, cooperativa avea un fond cultural de 201 de lei, un fond de prevedere de 4.000 de lei și conturi curente de 56.496 de lei¹¹⁰³.

Cooperativa de consum „Unirea Neamului” a luat ființă tot în anul 1919, la 25 mai, din inițiativa lui N. I. Macavei, D. Mizileanu, Căpitan Zaharescu, cu un capital de 14.450 de lei. Primul consiliu de administrație a fost format din: președinte - Z. Zaharescu; vice-președinte - D. Mizileanu; membrii - Gh. Popescu, C. Gr. Beuran, C. Niculescu, M. I. Zamfirescu, C. Bârzan, Const. M. Popescu, Gr. Gângioveanu; cenzori - D. D. Barbu Ionescu, Fl. Pârvănescu, M.

¹¹⁰² *Calendarul Cooperăției...*, p. 275.

¹¹⁰³ *Ibidem*.

Constantinescu. Cooperativa a avut sediul în str. Nerva, nr. 2 (piața Chiriac). La 1920 avea un rulaj de afaceri de 412.811 de lei.

După 1919, cooperația de consum craioveană a progresat în mod rapid. Astfel, în anul 1920 au fost puse bazele unor noi cooperative: „Dreptatea”, „Puterea meseriașilor”, „Generalul Averescu”, „Presa”, „Domnul Tudor”, „Împăratul Traian”, „Gherceștii Noi”, „Mărgăritar” și „Înfrățirea”, toate desfășurându-și activitatea în Craiova.

Cooperativa „Dreptatea” a fost înființată la 15 mai 1920, cu 109 membri (avocați din Baroul Dolj și magistrați), care au subscris un capital de 73.100 de lei. Primul consiliu de administrație a fost format din: președinte - M. Oromulu; vice-președinte - I. V. Chiurtu; membrii - Barbu Ionescu, Raliu Georman, N. Defleury, C. Turceanu, A. Dumitrescu, T. Pârvulescu, M. Policrat. Cooperativa și-a desfășurat activitatea în str. Barbu Catargiu, nr. 7¹¹⁰⁴.

Cooperativa de consum „Principele Carol” a fost creată la 14 iunie 1920, cu un capital de 10.000 de lei, capital subscris de 50 de membri. Inițiativa înființării acestei cooperative i-a aparținut lui Florea Ionescu, care a îndeplinit și funcția de președinte; D. Combei și N. Boboc (membri); C. S. Ionescu (contabil). La finele anului 1920, cooperativa avea un capital de 16.100 de lei, subscris de 87 de membri¹¹⁰⁵.

Pe lângă cooperativele de consum care au funcționat în Craiova, după 1919, în celelalte localități din Oltenia au funcționat: „Sprijinul” și „Meseriașul” din Calafat, „Dreptatea” din Caracal, „Muntele Robu” din Rm. Vâlcea, „Solidaritatea” și „Frăția” din Tg. Jiu, „Traiul” (înființată în anul 1916) și „Solidaritatea” din Turnu Severin, „Solidaritatea” și „Unirea” din Corabia¹¹⁰⁶.

În ceea ce privește evoluția numerică a cooperativelor de consum la sfârșitul anului 1920, observăm faptul că, în Oltenia urbană existau nu mai puțin de 24 de cooperative. 16 dintre acestea funcționau în județul Dolj, 3 în județul Romanați, câte 2 în județele Mehedinți și Gorj, una în Vâlcea. Referitor la repartitia lor pe orașe, pe primul loc s-a plasat Craiova, cu 14 cooperative de consum, urmat de Tg. Jiu, Turnu Severin, Corabia, Calafat (câte 2), Caracal și Rm.

¹¹⁰⁴ *Ibidem.*

¹¹⁰⁵ *Ibidem.*

¹¹⁰⁶ *Ibidem.*

Vâlcea (câte o cooperativă). Membrii acestor cooperative urbane făceau parte din toate categoriile populației urbane. Au predominat însă: meseriașii, funcționarii, muncitorii și comercianții.

La 31 decembrie 1921, capitalul social al cooperativelor de consum din localitățile urbane din Oltenia se prezenta astfel:

Nr. crt.	Localitatea	Capitalul subscris/în lei	Capitalul vărsat/ în lei	Proporția capitalului vărsat din cel subscris
1.	Craiova	738.278,80	514.798,62	69,73%
2.	Turnu Severin	346.570	297.110	85,73%
3.	Corabia	183.720	161.583,60	87,95%
4.	Caracal	60.670	59.720	98,43%
5.	Tg. Jiu	86.788,35	55.099	63,49%
6.	Calafat	26.500	24.867,80	93,84%
	Total	1.442.527,15	1.113.179,02	63,73%

La fel ca și băncile populare, cooperativele de consum orășenești s-au asociat în federale. La finele anului 1920, au fost puse bazele Federalei regionale Craiova, cu scopul conducerii și aprovizionării cooperației din județul Dolj. Cooperativele de consum, care au participat la fondarea federalei, au fost: „Regina Maria”, „Poporul”, „Ardealul”, „Unirea” și „Unirea Neamului”. La finele anului 1921, existau în România 14 federale regionale. Dintre acestea, 2 își desfășurau activitatea în Oltenia: una la Craiova și alta la Turnu Severin.

Criza economică dintre anii 1929-1933 a afectat și cooperativele de consum din mediul orășenesc. Multe dintre ele au dispărut, altele s-au reorganizat pentru a-și îndeplini obiectivul pentru care fuseseră înființate. În anii crizei economice, mișcarea cooperatistă de consum s-a confruntat cu numeroase probleme. Ea s-a implicat în procesul de aprovizionare al armatei și al populației cu mărfuri de larg consum.

La sfârșitul anului 1929, în mediul urban din Oltenia erau înregistrate 9 cooperative de consum, cu 2.081 de membri. În odinea înființării, acestea au fost următoarele:

Nr. crt.	Denumirea și localitatea	Județul	Anul înființării	Numărul de membri
1.	„Sf. Nicolae”, Drăgășani	Vâlcea	1909	704
2.	„Solidaritatea”, Turnu Severin	Mehedinți	1916	273
3.	„Comanda”, Strehaia	Mehedinți	1921	418
4.	„Lumina”, Corabia	Romanați	1921	265
5.	„Copăcelul”, Ocnele Mari	Vâlcea	1922	31
6.	„Munca”, Tg. Jiu	Gorj	1925	35
7.	„Matca CFR”, Turnu Severin	Mehedinți	1925	81
8.	„Matei Basarab”, Rm. Vâlcea	Vâlcea	1929	249
9.	Cooperativa viticolă Drăgășani	Vâlcea	1929	25

Bilanțul de la 31 decembrie 1929 menționa patru cooperative în județul Vâlcea, trei în Mehedinți și câte o cooperativă în județele Romanați și Gorj. Cele nouă cooperative au fost înregistrate în datele statistice ale vremii, ca având vânzări ce au depășit 2 milioane de lei. Astfel, statisticile au consemnat următoarele vânzări: cooperativa Sf. Nicolae - vânzări în valoare de 16.304.919 de lei; Comanda - în valoare de 9.160.925 de lei; Solidaritatea - 7.293.815 de lei; Matei Basarab - 3.691.605 de lei.

Cooperativa viticolă Drăgășani a început să funcționeze din 6 noiembrie 1929, cu un capital social de 125.900 de lei. A avut sediul în str. G. Palade, nr. 12. Consiliul de administrație avea următoarea componență: G. Roșescu (președinte); Tile Anastasie (vicepreședinte); Marin Ilinca, D. Neciu, G. G. Teodorini, Silviu Ionescu, Mih. Amzulescu, Mih. Săndulescu, Ion Tănăsescu, Cosma Băjenaru, G. Șerbănescu, Ilie Brezoianu (membri). Scopul cooperativei a fost acela de a construi pivnițe de depozitare și desfacere, procurarea de vițe altoite selecționate, unelte agricole și industriale, produse pentru combaterea bolilor viței-de-vie, să ajute la prelucrarea, transformarea și păstrarea produselor viticole. Cooperativa a fost înființată cu aportul unui număr de 25 de asociați (proprietari, arendași și muncitori viticoli) din localitate¹¹⁰⁷. A avut patru sucursale: una la Sibiu (a funcționat între 1929-1933); una la Azuga (Prahova); în anul 1932, a fost înființată sucursala de la Ocnele Mari, de conducerea

¹¹⁰⁷ D.J.A.N.Vâlcea, fond Primăria Drăgășani, dosar 31/1929-1942, f. 13.

căreia s-a ocupat Ion Vânescu din localitate, și în același an a început să funcționeze și sucursala de la Băile Govora, condusă de Mihail Nicolae¹¹⁰⁸.

În vederea aprovizionării cooperativelor de consum cu mărfurile solicitate de populație, a fost creată în anul 1935, Centrala Cooperativă de Consum. Aceasta a aprovizionat cu alimente, băuturi, îmbrăcăminte, încălțăminte, bumbac, stofe, pânzeturi etc. întreaga rețea cooperatistă și a înlesnit construirea de locuințe și mobilier pentru cooperative. Până la 1938, Cooperativa și-a canalizat eforturile spre aprovizionarea populației cu bumbac, din cauza cererii ridicate a pieței. La 1936, Federala „Mihai Viteazu” din Craiova a depus la Centrală, pentru achiziționarea de bumbac, suma de 574.488 de lei¹¹⁰⁹. Tot în anul 1935 a fost înființată Centrala Cooperativă de Producție, Aprovizionare și Valorificare Agricolă (Cecopava), care a coordonat și finanțat comercializarea cerealelor și aprovizionarea armatei. Pentru executarea mandatelor de aprovizionare cu porumb, orz, ovăz, în perioada 1936-1938, Cecopava s-a adresat cooperativelor „Izbânda” din Calafat, „Oltenia” din Craiova și Federalei „Dacia” din Romanși.

Până la 1948, în Oltenia avem informații despre următoarele cooperative de consum:

Nr. crt.	Denumirea și localitatea	Anul înființării
1.	Cooperativa „Sf. Nicolae”, Drăgășani	1909
2.	Cooperativa viticolă Drăgășani	1929
3.	Cooperativa „Solidaritatea”, Tg. Jiu	1937
4.	Cooperativa „Unirea”	1939
5.	Cooperativa de consum a sindicatelor, Rm. Vâlcea	1939
6.	Cooperativa „Gherdap”, Turnu Severin	1939
7.	Cooperativa agrariană, Rm. Vâlcea	1939
8.	Cooperativa „Gh. Dumitrescu-Bumbești”, Tg. Jiu	1942
9.	Cooperativa „Bujorul”, Tg. Jiu	1944

¹¹⁰⁸ *Ibidem*, dosar 162/1931, f. 1-5.

¹¹⁰⁹ Paul-Emanoil Barbu, *op. cit.*, vol. II, p. 394.

Cooperativa „Sf. Nicolae”, cu sediul în Drăgășani, a fost înființată în anul 1909. Pe perioada primului război mondial, activitatea acesteia a fost întreruptă și reluată abia după 1925. În timpul celui de-al doilea război mondial, societatea s-a implicat, pe lângă activitățile de aprovizionare a populației, și în cele sociale. Astfel, la 11 iulie 1943 a inaugurat darea în folosință obștească a unei băi populare, pe care a construit-o cu propriile ei fonduri¹¹¹⁰. În anul 1944, cooperativa viticolă Drăgășani avea 200 de membri. Ea a înlesnit operațiile de aprovizionare, producție și desfacere viticolă și pomicolă, pentru consumul intern și pentru export în Germania¹¹¹¹.

În anul 1937, 200 de învățători din Gorj au înființat cooperativa Solidaritatea. Societatea a dispus de local propriu, achiziționat prin contribuția membrilor săi. Cooperativa Unirea Drăgășani a fost înființată în anul 1939, de 118 persoane din județ, cu un capital social de 540.000 de lei¹¹¹². O altă cooperativă de consum, cea a sindicatelor Rm. Vâlcea funcționa pe str. Traian, nr. 107, iar Cooperativa agrariană, pe aceeași stradă, la nr. 93.

Cooperativa Gherdap, din Turnu Severin, a avut drept scop distribuția peștelui necesar localității și județului. În anul 1939, pescarii de pe litoralul Dunării „Verciorova-Batoți-Crivina, județul Mehedinți văzându-se exploatați până la sânge de arendașii șanalurilor Dunării, au creat, ca urmare a exploatărilor de către alții, o cooperativă a vânătorilor pescari, cu scopul ca atunci când se vor mai scoate în licitație porțiuni de Dunăre să arendeze și ei prin cooperativa lor”¹¹¹³. În anul 1941, cooperativa avea un capital de 10.000 de lei și a reușit să arendeze o porțiune de șanal Hinova-Vrancea, pe care a exploatat-o până în anul 1946. În același an, ea a arendat următoarele șanale: Gruia-Salcia; Vrancea-Țigănuși; Hinova-Vrancea; Turnu Severin-Hinova; Gura Cernii-Turnu Severin¹¹¹⁴. Cooperativa a fost înființată de către muncitori pescari, iar societarii

¹¹¹⁰ „Curierul cooperăției”, nr. 7-9, 1943, p. 64.

¹¹¹¹ *Ibidem*.

¹¹¹² *Ibidem*.

¹¹¹³ D.J.A.N. Mehedinți, fond Banca populară „Gherdap”, dosar 4/1944-1946, p. 195.

¹¹¹⁴ *Ibidem*.

acesteia au făcut parte din respectiva categorie socială. Puncte de colectare a peștelui erau: Hinova, Orivina și Pristol. Sediul cooperativei se afla în str. Traian, la nr. 52, casele Mihali. La 1947, cooperativa avea 170 de membri, președintele acesteia fiind C. I. Racoceanu¹¹¹⁵.

În mediul urban din Oltenia, cooperativa de consum, a avut în primele decenii ale secolului al XX-lea, o pondere ne semnificativă, fapt explicat, prin nivelul mai bun de trai din mediul urban, decât cel din mediul rural. Deși în orașe au existat puține cooperative de consum, ele au fost mai bine organizate decât cele din mediul rural și au fost conduse de persoane cu o pregătire adecvată. Cu toate că, rolul cooperativa de consum în aprovizionarea populației, în vreme de război, a fost deosebit, aceasta a rămas, ca importanță, pe locul al doilea, după băncile populare.

¹¹¹⁵ *Ibidem*, p. 7 și urm.

Concluzii

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, nevoile de capital au fost satisfăcute de cămătari, zarafi și împrumutătorii de bani. Dobânzile practicate de aceștia s-au situat între 18-24% și au constituit o piedică în calea dezvoltării economice a țărilor române. Pentru a limita efectele negative ale cămătăriei, oamenii politici ai vremii au întocmit numeroase proiecte în vederea înființării Băncii Naționale. Împrejurările economice, politice și sociale nefavorabile nu au făcut posibilă constituirea așezământului central și de emisiune decât la sfârșitul secolului al XIX-lea, mai precis în anul 1880.

Așadar, Banca Națională a României a fost înființată în anul 1880, ca bancă mixtă, cu un capital social de 30 de milioane de lei dintre care: 20 de milioane de lei subscriși de către particulari și 10 milioane de lei de către stat. Organizată după modelul belgian, banca a cumulat, în existența sa, două funcții: de bancă de emisiune și de bancă comercială. În cele șase decenii de activitate, situate între înființarea Băncii Naționale și transformarea sa în Bancă de Stat, așezământul nostru central de emisiune a cunoscut momente importante, precum: trecerea de la bimetalism la monometalism (1890), retragerea statului dintre acționari (1900), izbucnirea primului război mondial (1914), revenirea statului în rândul acționarilor (1925), stabilizarea monetară din 1929, etatizarea și transformarea în Banca Republicii Populare Române (1946-1948).

Cea dintâi instituție de credit din Oltenia, Sucursala Băncii Naționale a României din Craiova, a fost fondată, în conformitate cu prevederile legii de înființare a Institutului nostru central, la 1 martie 1881. În primii ani de activitate, din dorința de a se evita aventurarea sucursalei în operațiuni riscante, instituția a fost supusă controlului Băncii centrale. Banca a acordat împrumuturi pe termen scurt (maximum 4 luni), cu o dobândă ce a oscilat între 4-6%. În vederea extinderii operațiunilor sale la nivelul țării, în anul 1890, Banca Națională a României a aprobat înființarea, în Oltenia, a agenției de

la Turnu Severin, urmată de cea de la Caracal (1896), Tg. Jiu (1899) și Rm. Vâlcea (1901). Crearea sucursalei și agențiilor din Oltenia și politica de finanțare pe care au adoptat-o chiar din primii ani de activitate au dat un impuls procesului de constituire a unor noi instituții de credit. Până la declanșarea primului război mondial au fost înființate, în Oltenia, 23 de bănci comerciale locale și peste 400 de bănci populare urbane și rurale.

La 16 ani de la fondarea Sucursalei din Craiova a Băncii Naționale a României, a fost înființată, la inițiativa lui C. Neamțu, Banca Comerțului, mai întâi ca societate de credit și economie; apoi, banca a fost transformată, la numai doi ani de activitate, în societate anonimă cu un capital de 1 milion de lei. Mijloacele financiare, cu care a vehiculat până la 1914, au situat-o între cele nouă instituții din finanța noastră mare. Societatea a avut o evoluție spectaculoasă, care se observă din evoluția mijloacelor proprii și a depunerilor spre fructificare, care depășeau, în preajma primului război mondial, valoarea de 10 milioane lei. Până la primul război mondial societatea a acordat împrumuturi ipotecare pe termen de minimum 2 ani și maximum 20 de ani, cu o dobândă ce a variat între 9-11%. După 1900 a participat la înființarea unor instituții comerciale, industriale și financiare (Banca Calafatului, Banca Drăgășani, Banca Tg. Jiului, Societatea S.R.D., Fabrica de postav Oltenia, Mercur S.A. Craiova) și a susținut 7 agenții în localitățile: Caracal, Bechet, Drăgășani, Turnu Severin, Tg. Jiu, Corabia și Balș.

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, sistemul de credit din România s-a extins rapid. În preajma declanșării primului război mondial existau, în Vechiul Regat, 196 de societăți anonime, dintre care 9 instituții mari, 30 de instituții mijlocii și 157 de bănci mici. Între 1899-1913, în Oltenia au funcționat 31 de instituții de credit (23 de instituții locale și 8 sucursale cu sediul central în București). Dintre instituțiile locale, Banca Comerțului a făcut parte din ceea ce profesorul Victor Slăvescu a numit *finanța noastră mare*, 8 din *finanța noastră mijlocie* și 14 au fost bănci mici. Până la 1914, băncile din finanța noastră mijlocie aveau un capital social de cel puțin 1 milion de lei. Create în conformitate cu prevederile codului comercial, băncile mici și mijlocii din Oltenia au fost societăți anonime, întemeiate de proprie-

tari, comercianți, industriași, preoți, învățători și țărani înstăriți. Au practicat toate operațiunile specific bancare, promovând o politică financiară chibzuită. Desfășurându-și activitatea într-un mediu predominant rural, societățile s-au orientat, în cea mai mare parte spre economia agrară, acordând cele mai multe credite agriculturii.

După 1918, numărul băncilor din Oltenia a crescut semnificativ. Dacă la 1914 funcționau aici 21 de instituții de credit locale, la finele anului 1928 numărul acestora s-a dublat. Înființate de mari proprietari și comercianți, ele nu s-au dovedit la fel de serioase, ca cele înființate înainte de 1914 și au urmărit în special speculațiile financiare. Multe dintre acestea au fost create din dorința de înavuțire a membrilor fondatori, iar la primele semne de criză au dat faliment. După primul război mondial Banca Comerțului, care avea nu mai puțin de 25 de participații la întreprinderi industriale, comerciale și financiare din Oltenia și nu numai a continuat să dețină un rol important în Oltenia.

Perioada crizei economice (1929-1933) a redus dramatic numărul instituțiilor de credit din Oltenia. Sub presiunea crizei, în sectorul bancar a fost necesară adoptarea unor măsuri destinate dezamorsării conflictelor dintre creditori și debitori. Acestui scop i-a servit suita de măsuri pentru conversiunea datoriilor agricole, adoptate în 1932 și 1934. Totodată, la începutul anului 1934 a fost adoptată legea pentru organizarea și reglementarea comerțului de bancă, care a impus limite precise activității din sectorul bancar. Numărul băncilor mici și mijlocii a mers în scădere, în schimb, s-a consolidat rolul mării finanțe, al Băncii Naționale și a nou înființatului „Consiliu Superior Bancar”. Afectate de criza economică și în imposibilitate de a-și reface creditul, în conformitate cu legea din anul 1935, un număr mare de bănci din Oltenia au intrat în lichidare (Banca Frații Așer Eschenasy, Banca Orient, Banca Doljului, Banca Semănătorul, toate cu sediul în Craiova; Banca Comercială din Tg. Jiu; Banca Viitorul și Banca Comercială și Agricolă Caracal, din județul Romanați) sau au apelat la fuziune (Banca Creditul Gorjean a fuzionat cu Banca de Scont Tg. Jiu, Banca Generală a Gorjului a fuzionat cu Banca Novaci, Banca Gh. D. Comănescu și Banca Ștefan Popescu). La finele anului 1938 mai erau înregistrate în Oltenia doar 43 de instituții de credit (28 de bănci

locale, 7 agenții și sucursale ale băncilor locale și 8 sucursale cu sediul central în București).

Odată cu instaurarea guvernului Petru Groza, reconstrucția economiei a devenit una dintre problemele fundamentale, analizate la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din octombrie 1945. În cadrul acesteia au fost luate o serie de măsuri în domeniul economiei, prin mobilizarea potențialului uman și material al țării și s-au stabilit sarcinile referitoare la problemele finanțelor, creditului și prețurilor. Ca urmare a celor stabilite în cadrul Conferinței, în anii următori s-a trecut la etatizarea și reorganizarea Băncii Naționale a României, în decembrie 1946, și la stabilizarea monetară din 1947.

Sistemul bancar și de credit din Oltenia a fost completat de băncile populare. Înființate pe baza codului comercial (1887) și a legilor din anii 1903, 1905, 1909 și 1912, băncile populare urbane au căutat, cu mijloacele de care au dispus să-și îndeplinească menirea pentru care au fost fondate: acordarea de credite ieftine, pe termen scurt, cu dobândă mică către funcționari, meșteșugari și țărani.

Anul 1880, anul înființării Băncii Naționale a României, poate fi considerat drept început al organizării aparatului bancar în România. Până la 1914 s-a constituit osatura sistemului bancar românesc, prin înființarea băncilor mari, mijlocii și mici și a instituțiilor specializate: Creditul Funciar Rural, Creditul Funciar Urban, Casa de Depuneri și Consemnațiuni etc. Criza economică care a avut loc între anii 1929-1933, a determinat statul să treacă la politica de dirijare și control a activității aparatului bancar, supravegherea acestuia fiind încredințată Consiliului Superior Bancar. La 23 august 1944, situația aparatului bancar era precară, el nereușind să se redreseze pe deplin după criza economică. La 28 decembrie 1946, BNR a fost etatizată și reorganizată, devenind mandatară statului ca organ de dirijare și control al întregului sistem de credit. Pe baza decretului din 13 august 1948 s-a trecut la dizolvarea și lichidarea băncilor particulare, excepție făcând B.N.R., Creditul Național Industrial, Casa Națională de Economii și Cecuri Poștale, Casa de Depuneri și Consemnațiuni. Operațiunile băncilor, din perioada interbelică, au trecut asupra Băncii Naționale, devenită la 15 noiembrie 1948, Banca Republicii Populare Române, Bancă de Stat.

Summary

The history of urban banks from Oltenia (1880-1948)

Situated into the middle of the economical and financial life of the state, the banking institution as an enterprise and economical organization had to adapt its existence according with the surroundings where was supposed to develop its activity. The setting up of the bank of issue during XVII-XIX centuries, represented the beginning of a developing process of monetary operations and stimulated the organization of the private institutions of banking credit. Known as the Bank of issue or the Central Bank, Romanian National Bank was the result of an entirely historical and economical evolution. The foundation of our central establishment, in 1880 represented an epochal date in the history of the credit and home currency. Taking the advantage of a complex structure and qualified staff, the institution succeeded to adopt and apply at the monetary-banking level optimal solutions in the hardest moments of wars, political changes and economical crisis, contributing at the creation and the development of the trade bank from Romania.

Concerned with the evolution of the banking system of loan from Romania our esteemed teachers and economists: Victor Slavescu, C.I. Baicoianu, Costin C. Kiritescu, Aurel Vijoli presented impressive monographical papers of our central issue Institute, works based on archivist material. Their interest was directed towards the historical evolution of Romanian National Bank under its different forms: banking movements, monetary reforms, the restriction of the activity as a result of developing the World Wars, economical crisis, the encouraging of economically recovering of the state. The deciphering of our beginnings in the monetary politics was treated with objectivity in G. Zane's studies who was preoccupied with the monetary circulation since the middle of the XVIIIth century and

also with the monetary reform since 1867. The history of Romanian National Bank was treated in the studies and works with general character of the authors: N.N. Constantinescu, D. Sandru, C. Basno, Victor Axenciuc, Alexandru Pinteia and Gh. Ruscanu etc. The evolution of the co-operative movement of credit and consume since the earlier projects (1851), until the initiation of Petru Groza's government had been debated in two volumes dedicated to the problematics by the research worker from Oltenia Paul-Emanoil Barbu.

An inclusion in the history of the trade banks and urban popular from Oltenia during 1880-1948 haven't been achieved until today. Starting with the desire of elucidation of this unsolved issue in our historiography I acquired my doctoral thesis "*The history of urban banks from Oltenia (1880-1948)*." The work is the result of the research and documentation that I proceeded during 2006-2009 within the County Direction of the National Archives: Dolj, Valcea, Gorj, Mehedinti, Olt and the Romanian Academy Library. The paper presents a classical configuration being structured in four main chapters, to which is added the selective bibliography and annexes.

In the first chapter called Historical Marks Regarding the Organization of the Banking System in Romania and Its Evolution Until the Nationalization (1832-1948), I have tried to evoke several important moments from old projects of setting up the bank of discount and circulation till the setting up of Romanian National Bank and until its transformation in a Bank of State in the year 1948. After 1848 the Romanian society was under the mark of internal modernization and national construction. The progresses registered at economical level stumbled by the lack of a national coin and of a specialized loan institution. In the first half of the XIX th century the needs for a capital were satisfied by usurers, brokers, and lenders. The interests used by these were situated between 18-24% and they constituted an obstacle in the economical development of Wallachia.

To limit the negative effects of the usurers, the political men of that time made various projects regarding the setting up of the National Bank. The economical, social and political surroundings haven't done possible the foundation of the central establishment of issue until the end of the XIX th century more precisely in the year

1880. Until the foundation of the National Bank, The Loan Bank(1864), the Romanian Financial Society(1871-1876), the Urban and Rural Financial Credit(1873-1875), the Marmorosck Bank, (1874),were the only real works, which weren't able to cover up the needs for the capital solicited by the evolution of the country.

The Romanian National Bank was founded in 1880as a joint bank with a social capital of 30 million lei. Founded after the Belgian model, the bank cumulated in its existence two functions: as a bank of issue and as a trade bank. In its six decades of activity situated between the foundation of the National Bank and its transformation as a Bank of State our central establishment of issue has known important moments which we can divide in stages, thus: 1880-1900 from the beginning of the institute and the expanding of its territorial network until the withdraw of the State from association made with Romanian National Bank and its transformation in a private bank; the years 1914-1916, period of difficult attempt for the National Bank, which was evicted to Iasi, its establishment being sequestered by the State in the politics of economical reconstruction and also in the unification of the monetary circulation; the stage 1924-1925 when the bank received the privilege of issue for another 30 years and the social capital was increased from 30 million to 100 million, the state was introduced again in the middle of the action holders during the economical crisis when allowed loans in order to balance the income and its role in the banking activity was consolidated in the monetary and financial politics of the country; the period 1946-1948, when the institution was submitted to nationalization and became Romanian Popular Republic Bank.

In the second chapter Banking Oltenia during 1880-1918 I attended the foundation and the development of the loan system from Oltenia on the ground which was set up the first institution in this region by Romanian National Bank. The first loan institution from Oltenia, the Branch of Romanian National Bank from Craiova was founded according with the stipulations of the law of setting up of our central Institute at 1st of March 1881.

In the first years of activity to avoid the venture of the branch in risky operations, the institution was subdued to the control of central Bank. The bank allowed loans on short terms (maximum four

months) with an interest that oscillated between 4-6%. Regarding the extend of their operations at the level of the country in 1890, Romanian National Bank approved in Oltenia the foundation of the agency from Turnu Severin, followed by the one from Caracal (1896), Targu Jiu(1899) and Ramnicu Valcea (1901). The creation of the agencies from Oltenia and the financing politics which they adopted right in the first years of activity, gave an impulse to the process of building new credit institutions. Until the beginning of the First World War were founded in Oltenia 23 local commercial banks and over 400 urban and rural popular banks.

At 16 years since the foundation of the branch of Romanian National Bank was founded the Trade Bank. I have succeeded to reconstitute the most important moments from the activity of this bank that I treated in the chapter *Trade bank from Craiova: Organization and Evolution (1897-1914)*. The Trade Bank was founded in December 1897 as a society of loan and economy, at C. Neamtu's initiative.

At the foundation the capital of 200.000 was subscribed by 134 tradesmen, owners and dealers from county in the year 1899 the general gathering decided the transformation of the institution in anonymous society, the capital being increased at 1 million lei. The financial means since 1914 situated it between the first 9 institutions from our big finance. The society had a spectacular evolution observed from the evolution of their own means and laying down towards fructification which passed over around the First World War the value of 10 million lei. Until the First World War the society gave beans on a period of minimum 2 years and maximum 20 years with an increase that varied between 9-11%. After 1900 attended at the foundation of same commercial, industrial and financial institutions (Calafat Bank, Dragasani Bank, Tg. Jiu Bank, S.R.D. Society, Oltenia Cloth Factory, Mercur S.A. Craiova) and supported 7 agencies in localities: Caracal, Bechet, Dragasani, Turnu Severin, Tg. Jiu, Corabia and Bals.

At the end of the XIX th century and the beginning of the XX th century, in Oltenia were founded 31 loan institutions (23 of local institutions and 8 branches with the central Residence in Bucharest. Their balance on counties were: 10 banking institutions in Dolj (4

local institutions and 6 branches) 8 in Valcea (7 local institutions and a branch) 6 in Gorj (5 local institutions and a branch) 4 in Romanati and 3 in Mehedinti. According with their ethnical structure they were categorized: 29 banks and Romanian branches: one Romanian-German branch (Craiova Branch of Romanian General Bank); one branch of different nationalities (Craiova Branch of Commercial Bank).

From juridical point of view in 1914 in Oltenia were functioning 22 anonymous societies with local capital¹¹¹⁶, one private society¹¹¹⁷, 8 branches¹¹¹⁸. Among the local institutions Trade Bank, was a part from what the professor Victor Slavescu called it our big finance 8 from middle finance and 14 were small banks.

Founded according with the stipulations of the commercial code, small and middle banks from Oltenia were anonymous societies founded by owners, tradesmen, priests, teachers, wealthy peasants. They practiced all the specified banking operations, they promoted a good financial politics, correlated with a behaviour that handled the interests of the clients.

Having their activity in an almost rural society, they have orientated mostly towards the agrarian economy giving most of the credits to agriculture. In the terms of bursting out of the First World War lots of Banks from Oltenia interrupted their activity, the needs for credit being satisfied by the National Bank, Craiova Branch. During 1914-1916 the majority of small and middle banks, concerned by the relationship between them and the debtors, they appealed at the compelling the clients to pay and they raised the

¹¹¹⁶ Dragoesti Bank, Oltenia Bank, Ramnic Bank, Podgoria Dragasani Bank, Caracal Bank, Commercial Bank Targu Severin, General Bank of Gorj, Targu Jiu Bank, Dragasani Bank, Commercial Bank Tg. Jiu, Commercial and Agriculture Bank Caracal, Parangu Bank, Corabia Bank, Oltenia Credit Bank, Providenta Bank, Fortuna Bank, Mehedinti Bank, Valcea Bank, Calafat Bank, Romanati Bank, Craiova Bank, Severin Bank.

¹¹¹⁷ C. Lazarescu&Comp.

¹¹¹⁸ Bank of Discount Craiova Branch, Romanian General Bank, Craiova Branch, Romania Bank, Craiova Branch.

interests to a higher level, thing that didn't corresponded with the economical and social role of which these banks were created.

In the third chapter "*The Organization and Consolidation of the Urban Banks from Oltenia in a Financial Economical System*", I handled the evolution of the banking system; the reconstruction of the loan system as a result of the economic reestablishment after the war, the economical crisis and its results on banks evolution and the liquidation of the private banks after the state took over and nationalized Romanian National Bank.

Regarding the accomplishment of the economical objectives, both the big finance and the small and middle from Oltenia, have brought after 1918 important changes in their capital politics. To handle the necessary requirements of economical reorganization they have majored the financial means. The most important change was noticed at the Commerce Bank which in 1921, had a social capital of 60 million lei and in 1928 was majored until 100 million lei. Regarding the small and middle banks their capitals reached 35.950.000 lei in 1918 and overstepped the value in 1928, at 200 million lei. In the first postwar decade, the banks from Oltenia participated with loan at different commercial, industrial and financial societies, they expanded their territorial networks, through the setting up of branches agencies, they involved the charity works, they gave a special attention to buildings were loan institutions developed their activity. In the balance sheet concluded at the end of 1918 in Oltenia existed 21 loan institutions, their number getting double until 1928. The banks appeared in the first postwar decade were created mostly from the founder's desire of wealth, and at the first signs of crisis they went into bankruptcy. Comparing with the banks set up before the First World War until those founded after 1918, the average of action holders was little, the institutions developed only few financial operations and they followed the speculations.

At the end of 1929 in five counties from Oltenia were functioning 65 loan institutions. Under pressure of the economical crisis in the banking field was necessary to take measures designed to improve the conflicts between creditors and debtors. To these purposes were served the measures to conversion of agricultural

debts adopted during 1932-1934. Therefore at the beginning of 1934 was adopted the bill of organizing and settling of the trade bank, which demanded précised limits for the activity from the banking field. The number of small and middle banks was getting low but was consolidated the role of the big finance of National Bank and of the new founded Superior Banking Council. Affected by the economical crisis and being not able to reshape the credit according with the law in 1935, a large number of banks from Oltenia entered into bankruptcy (Aser Eschenasy Brothers Bank, Orient Bank, Dolj Bank, Semanatorul Bank, all of them having the residence in Craiova, Commercial Bank Targu Jiu, Viitoru Bank, Commercial and Agriculture Bank Caracal from Romanati county) appealed at the fusion (Gorj Credit Bank merged with Discount Bank Tg. Jiu, Gorj General Bank merged with Novaci Bank, Gh.D. Comanescu and Stefan Popescu Bank). At the end 1938 were registered in Oltenia only 43 loan institutions (28 local banks, 7 agencies and branches of the local banks and 8 branches with central residence in Bucharest). Once with the set up of Pertu Groza's government the economical reconstruction became one of the most fundamental issues analyzed in the National Conference of the Romanian Communist Party since October 1945. During the Conference were taken measures in the economical domain, throughout the mobilization of the human and material potential of the country and there were established the tasks regarding the finance issue, credit and prices. The liquidation of speculation the equitable fiscality, the removing of tax avoidance, the balancing of the budget with regular means, the using of credit for productive purposes, the liquidation of the inflation, were only few of the objectives proposed by the participants from Conference. As a result of those established during the Conference in the following years in December 1946 Romanian National Bank was reorganized and put under control of the State, at the changing of the incomes that are not proceeded from work and the monetary stability from 1947. Once with the liquidation of the private banks, the relationships of credit between Romanian National Bank and enterprises were fundamentally changed, the operations of approving the credits being made directly from Romanian National Bank units from Romania.

The banking and credit system from Oltenia was completed by the urban popular banks, which searched with the means they had to accomplish the objectives they had since they were founded: the granting of cheap loans on a short term with small interests for office workers, craftsmen and peasants. In the IVth chapter *The Role of Urban Cooperation*, I handled the issue of organizing the loan cooperation and consume from urban environment from Oltenia.

Having a strong supporter in Spiru Haret, helped by Dr. Istrati, I.G. Duca, Fotin nescu, Emil Costinescu, Tache Protopopescu, the main idea of the cooperation was rooted during 1891-1899, when were set up the first societies of loan and economy in the Old Kingdom. On the ground of the law adopted after 1900 which facilitated the development of urban cooperation in Oltenia during 1902-1918, there were set up 26 cooperative societies of loan and economy. The banks appeared after 1902 were founded by small farmers from suburb quarters of the towns, by craftsmen, priests, and office workers. The loans given by these popular banks were for endowing with a live or death inventory of the administration, for reconstructing the dwellings destroyed by fire, for refitting the dwellings, to continue their studies etc. The credits were given on short period, for mostly one year, and on exceptionally cases for a middle period of 4-5 years. As the popular bank increased and their financial means multiplied, it appeared the necessity of their organizing into federations. Until 1918 on the ground of the law for organizing the cooperative, were founded in Oltenia the following federatives: Mihai Viteazul from Craiova, Popular Banks Federative, Cozia Federative from Rm. Valcea and Mehedinti Federative from Turnu Severin.

At 31 December 1919, in the towns from Oltenia were functioning 14 cooperative banks, comparing to those 25 that existed at the end of 1916. The reduction of their number was due to the transformation of some institutions of cooperatist loan in anonymous societies as was the case for: Commercial Bank Tg. Jiu, Romanati Bank, and Calafat Bank. At the same time, because the archive information nor the statistics of that time can give us data about some banks from Oltenia after the First World War we suppose that some of them couldn't reopened their pay-office. Among these: Popular

Bank “Independenta” from Calafat, Muncei Bank from Craiova, “Sateanul” Bank and Piatra Bank from Piatra Olt, Casa Poporului Bank from Turnu Severin. Until the end of 1927 were founded 4 cooperative loan institutions. From the 18 urban popular banks from Oltenia at the end of 1927, 7 were in Romanati county; 4 in Mehedinti county and Valcea, 2 in Dolj and a bank in Gorj. To accomplish their role of loan institutions, urban popular banks, they tried to multiply their internal financial means (social capital) and to attract towards fructification the economies both of the associates and unassociates. These raised yearly and were the proof for the good living of the urban population. Concomitently these banks involved also in commercial, industrial operations to capitalize the cereals, thing that made small farmers to obtain better prices than in the townlets. Reorganized after the war these reached the top year in 1930 when the cooperation from Oltenia registered the largest number until then (27 urban popular banks). The years of economical crisis affected seriously their activity. They were forced to fusion or they were liquidated. After 1944 the cooperative movement from Romania was integrated into a directed system of economy, the state having the control over the cooperative movement. Taking into account that there are few information published on this theme, my step does not intend to be a first one in studying the history of the commercial and urban popular banks from Oltenia, and in the same time a new step in completing and continuing the studies in this field.

Surse documentare și bibliografice

Izvoare inedite

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Dolj

1. **Fondul Banca „Banatul” Craiova:** dosare: 1/1875-1933;
1/1911-1939; 2/1921-1929; 1/1922-1948;
2/1930; 1/1933-1935; 1/1940; 2/1940; 4/1941;
5/1941; 5/1943; 1/1944; 2/1948; 3/1948;
5/1948; 6/1948;
2. **Fondul Banca Calafatului,** dosar: 10/1921; 1/1923-1929;
11/1935-1949;
3. **Fondul Camera de Comerț și de Industrie Craiova:** dosare:
6/1931-1948; 11/1931; 12/1931; 14/1931;
18/1931; 19/1931; 30/1931; 32/1931; 47/1931;
56/1931; 58/1931; 67/1931; 68/1931; 73/1931;
75/1931; 84/1931; 93/1931; 94/1931; 144/1931;
163/1931; 193/1931; 208/1931; 209/1931;
231/1931; 270/1931; 271/1931; 323/1931;
339/1931; 341/1931; 370/1931; 373/1931;
388/1931; 401/1931; 410/1931; 414/1931;
422/1931; 440/1932; 447/1932; 476/1932;
510/1933; 526/1934; 625/1938; 692/1941-1942;
4. **Fondul Banca Comerțului:** dosare: 1/1899-1948; 3/1902;
9/1908; 17/1910; 19/1911-1913; 21/1912;
23/1912-1913; 27/1913; 31/1914; 33/1914-
1915; 41/1914; 1/1915; 2/1915; 3/1915;
20/1915; 22/1915; 23/1915; 25/1915; 26/1915;
29/1915; 2/1916; 3/1916; 23/1916; 24/1916;
1/1917; 3/1918; 2/1919; 4/1920; 5/1920;
6/1920; 9/1920; 1/1921; 2/1921; 1/1922;
6/1922; 7/1922; 9/1922; 10/1922; 6/1923;

- 9/1924; 1/1925; 2/1925; 5/1925; 9/1925-1948;
13/1925; 16/1926-1927; 5/1926; 7/1926;
19/1926; 20/1926; 22/1926; 23/1926; 11/1927-
1936; 2/1927-1929; 3/1927; 4/1927; 7/1927;
17/1927; 1/1928; 4/1928; 1/1929; 2/1929;
1/1930-1935; 3/1930; 5/1930; 3/1931; 1/1934;
1/1935; 12/1935; 12/1937; 40/1938; 4/1939;
37/1939; 19/1942; 20/1942-1946; 6/1945;
42/19144;
5. **Fondul Banca Craiovei**, dosar: 25/1908;
6. **Fondul Banca Frații Așer Eschenasy**: dosare: 1/1851-1926;
6/1896-1933; 7/1908-1942; 8/1908-1945;
10/1919; 11/1919; 12/1920; 13/1920-1930;
19/1925; 20/1926; 27/1926; 31/1926; 39/1926;
43/1926; 47/1926; 48/1926; 49/1926, 51/1926,
52/1926; 55/1926; 57/1926; 24/1928; 27/1929;
31/1931; 132/1939; 43/1947; 242/1947;
7. **Fondul Banca Frații Popp**: dosare: 21/1907; 123/1921;
299/1924; 136/1926; 139/1928; 160/1931;
162/1932; 164/1932; 293/1932; 201/1934;
207/1936; 295/1937; 223/1938; 227/1939;
228/1939; 237/1943; 301/1946;
8. **Fondul Banca Națională a României Sucursala Craiova**:
dosare: 7/1882-1893; 5/1887-1888; 41/1912;
43/1912-1916; 146/1945-1948;
9. **Fondul Banca Olteniei**: dosare: 1/1904; 2/1904; 4/1904-1942;
3/1905; 5/1905-1948; 6/1913-1922; 8/1921-
1930; 9/1922-1927; 6/1927-1941; 11/1928-
1934; 12/1928-1948; 8/1928-1938; 13/1934-
1948; 14/1935-1943; 15/1935-1949; 29/1944-
1947; 30/1944-1948; 33/1945-1948;
10. **Fondul Fundația Jean Mihail**: dosare: 411/1870-1892;
432/1892-1932; 420/1896-1930; 422/1898-
1911; 423/1899-1902; 426/1900-1912;
427/1900-1915; 429/1904-1913; 430/1905-
1927; 433/1907-1924; 435/1908-1926;

239/1912-1914; 443/1916; 446/1920; 448/1921;
449/1922; 450/1923;

11. **Fondul Prefectura Județului Dolj**: dosare: 156/1883;
16/1884; 177/1884; 47/1888;
12. **Fondul Primăria Orașului Craiova, Serviciul Financiar**:
dosare: 47/1924; 64/1924; 69/1924; 55/1925;
35/1928; 14/1932; 127/1932; 24/1934; 31/1935;
32/1935; 92/1935; 93/1935; 109/1938.

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Gorj

13. **Fondul Banca Agricolă Sucursala Tg. Jiu**, dosar: 2/1900-1901;
14. **Fondul Camera de Comerț și Industrie Craiova, Oficiul Tg. Jiu**: dosare: 1/1903-1948; 5/1908-1945;
3/1910-1947; 8/1910-1946; 13/1910-1947;
4/1922-1945; 9/1928-1935; 10/1931-1946;
2/1938; 4/1925-1943; 11/1928-1946; 4/1931;
6/1931-1948;
15. **Fondul Banca Comercială Tg. Jiu**, dosare: 8/1910-1946;
1/1926-1931; 2/1927; 3/1928-1929;
16. **Fondul Banca Comerțului Agenția Tg. Jiu**: dosare: 1/1911-1914;
5/1920-1930; 10/1926-1937; 15/1933-1936;
17. **Fondul Banca Generală a Gorjului**, dosare: 4/1908-1910;
5/1908-1945; 32/1934-1938; 41/1938;
18. **Fondul Banca populară Clerul Gorjean**, dosar: 10/1931-1946;
19. **Fondul Banca Creditul Gorjean**, dosar: 4/1922-1945;
4/1923;
20. **Fondul Banca populară Înălțarea**, dosar: 12/1931-1946;
21. **Fondul Banca populară Învățătorul**, dosar: 11/1928-1946;
22. **Fondul Banca populară Tudor Vladimirescu**, dosare:
13/1910-1947; 1/1916; 2/1916; 6/1919; 14/1921;
33/1928; 39/1930; 44/1933; 50/1938; 69/1946;
73/1947;

23. **Fondul Banca Românească Sucursala Tg. Jiu**, dosare:
3/1910-1947; 4/1944; 6/1944; 22/1944; 30/1944;
39/1944; 80/1946;
24. **Fondul Banca de Scont Tg. Jiu**, dosar: 9/1928-1935;
25. **Fondul Banca Tg. Jiului**, dosare: 1/1907-1908; 2/1908-1946;
8/1910-1946; 2/1916; 7/1927; 10/1928;
12/1929; 20/1930; 31/1932; 2/1931-1946;
2/1938; 40/1937; 41/1938; 42/1939; 43/1940;
26. **Fondul Banca Victoria**, dosar: 7/1925-1945.

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Olt

27. **Fondul Camera de Comerț și de Industrie Caracal**: dosare:
4/1927-1930; 72/1929; 3/1931; 5/1931; 8/1931;
16/1931; 18/1931; 20/1931; 24/1931; 26/1931;
7/1936; 9/1937-1945; 10/1941-1948; 11/1941-
1948.

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Mehedinți

28. **Fondul Banca Națională a României Agenția Turnu Severin**: dosare: 1/1892-1945; 1/1928-1937;
2/1929-1942; 7/1935-1937; 4/1935-1947;
4/1936-1949; 1/1946-1948; 4/1948-1949;
12/1948; 15/1948;
29. **Fondul Banca Federală „Mehedințul”**: dosare: 2/1929-1948;
40/1951; 26/1946;
30. **Fondul Banca Mehedințului**, dosare: 1/1899-1902; 5/1903-
1907; 9/1911-1916; 13/1918-1920; 18/1923-
1932; 54/1944-1946; 56/1947;
31. **Fondul Banca populară Albina**: dosare: 1/1936; 3/1937;
19/1943; 26/1945;
32. **Fondul Banca populară Biruința**, dosare: 1/1937; 5/1941;
7/1942; 13/1938-1948; 11/1943;
33. **Fondul Banca populară Clerul Mehedințean**: dosare:
1/1932; 31/1946;

34. **Fondul Banca populară Gherdap:** dosare: 4/1944-1946;
7/1947; 8/1939-1948;
35. **Fondul Banca populară a Funcționarilor:** dosare: 1/1935;
3/1935;
36. **Fondul Banca populară a Invalizilor și văduvelor:** dosare:
1/1937-1938; 3/1938-1942;
37. **Fondul Banca populară Învățătorul:** dosare: 2/1932;
35/1930-1940; 9/1935;
38. **Fondul Banca populară Matca CFR:** dosare: 37/1930;
41/1939-1948; 25/1940;
39. **Fondul Banca populară Muncitorul:** dosare: 2/1929-1943;
6/1938; 2/1929-1943; 19/1946; 27/1949;
40. **Fondul Banca populară Traiul:** dosar: 1/1921-1922;
41. **Fondul Banca populară Victoria:** dosare: 1/1930; 2/1932;
5/1940; 6/1941; 8/1939-1944;
42. **Fondul Banca Românească,** dosar: 14/1948;
43. **Fondul Prefectura Mehedinți,** vol. II, dosar: 94/1924.

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vâlcea

44. **Fondul Camera de Comerț și de Industrie Vâlcea:** dosare:
7/1931; 24/1931; 30/1931; 33/1931; 34/1931;
38/1931; 41/1931; 43/1931; 44/1931; 49/1931;
51/1931; 55/1931; 57/1931; 67/1931; 77/1931;
123/1931; 148/1931; 163/1931; 175/1931;
235/1931; 240/1931; 252/1931; 29/1934;
32/1934; 155/1935;
45. **Fondul Banca Națională a României:** dosare: 1/1902-1904;
3/1902; 4/1903-1933; 9/1908; 13/1912;
26/1924; 29/1926; 36/1929; 44/1932; 49/1932;
50/1933-1943; 51/1933-1939; 57/1934-1943;
78/1936-1945; 80/1937-1948; 88/1937;
90/1938-1939; 105/1939-1944; 117/1939-1941;
144/1943; 153/1944-1945; 157/1945; 173/1948-
1949; 178/1948-1949; 180/1948-1949;
46. **Fondul personal „Laura Simulescu”,** dosare: 1/1877-1899;
2/1877-1879; 3/1867-1908; 5/1902-1905;

47. **Fondul Banca Podgoriei Drăgășani**, dosare: 1/1931; 34/1931; 2/1939-1949; 3/1948; 4/1948;
48. **Fondul Banca Râmnicului**, dosare: 1/1905; 44/1932; 10/1938; 11/1939; 13/1940; 22/1940; 19/1943; 18/1943-1948; 16/1947; 17/1947; 18/1947; 13/1944-1952; 19/1948; 20/1948; 21/1948;
49. **Fondul Banca Românească**: dosare: 1/1901-1903; 2/1913; 3/1920; 4/1922; 5/1926; 7/1926; 8/1926; 10/1938; 11/1939; 12/1940; 13/1940; 32/1944; 46/1947; 56/1947.

Acte, Statute, Dări de seamă și Culegeri de documente

- *** *Actul Constitutiv și Statutele Băncii Romaniți, din Caracal*, București, 1907.
- *** *Actul Constitutiv și Statutele Băncii „Creditul Oltean”*, Craiova, 1909.
- *** *Actul Constitutiv și Statutele Băncii Comerciale și Agricole din Caracal*, Caracal, 1912.
- *** *Actul Constitutiv și Statutele Băncii Caracal. Societate anonimă pe acțiuni în Caracal cu modificările făcute în anii 1915-1929*, Caracal, 1929.
- *** *Banque du commerce, société anonyme Craiova, Statutus*, Craiova, 1903.
- **BĂICOIANU**, C. I., *Istoria politicei noastre Monetare și a Băncii Naționale. Acte și documente*, vol. I, part. a II-a, București, 1932;
- *Idem, op. cit.*, vol. II, part. a II-a, București, 1939.
- **CHIPURICI**, N., **MANEANU**, M., *Catalog de documente privind istoria orașului Turnu Severin (1833-1944)*, Drobeta Turnu Severin, 1972.
- **SCURTU**, Ioan, **IONESCU**, Z. Gheorghe, **POPESCU**, Eufrosina, *Istoria României între anii 1918-1944. Culegere de documente*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1982.
- **SCURTU**, Ioan, **MOCANU**, Constantin, **SMĂRCEA**, Doina, *Documente privind istoria României între anii 1918-1944*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995.
- *** *Statutele asociației Învățătoarești „Doljul”*, Dolj, 1909.

Banca Caracal

- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală a acționarilor din 1 februarie 1909, Caracal, 1910.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală a acționarilor din 24 ianuarie 1910, Caracal, 1911.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 29 ianuarie 1912, Caracal, 1913.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 3 februarie 1913, Craiova, 1912.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală a acționarilor din 2 februarie 1914, Caracal, 1913.
- A IX-a Dare de seamă a Consiliului de Administrație și Raportul Consiliului de Cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 8 iunie 1919, Caracal, 1919.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară și extraordinară a acționarilor din 18 februarie 1923, Caracal, 1924.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară și extraordinară a acționarilor din 22 februarie 1925, Caracal, 1926.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară și extraordinară a acționarilor din 21 februarie 1926, Caracal, 1927.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară și extraordinară a acționarilor din 24 februarie 1929, Caracal, 1930.

Banca Comercială și Agricolă, Caracal

- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 29 ianuarie 1912, Caracal, 1913.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 28 februarie 1915, Caracal, 1916.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 27 februarie 1921, Caracal, 1922.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 24 februarie 1924, Caracal, 1925.

Banca Comerțului

- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală a acționarilor din 7 martie 1910, Craiova, 1911.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 16 martie 1914, Craiova, 1915.
- Darea de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 31 martie 1923, Craiova, 1924.

Banca Viitorul

- A 3-a Dare de seamă a Consiliului de administrație și raportul Consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a acționarilor din 30 martie 1929, Caracal, 1930.
- Dare de seamă a Consiliului de administrație și Raportul consiliului de cenzori către Adunarea generală ordinară a Acționarilor din 19 martie 1931, Caracal, 1931.

Banca Regională Jiul

- Darea de seamă a Consiliului de Administrație și Raportul Cenzorilor pentru Adunarea Generală Ordinară din 20 iunie 1921, Craiova, 1921.
- Darea de seamă a Consiliului de Administrație și raportul cenzorilor către Adunarea Generală Ordinară din 30 august 1925: pentru anii sociali 1920-1924, Craiova, 1925.
- Darea de seamă a Consiliului de Administrație și raportul cenzorilor către Adunarea Generală Ordinară din 1 august 1926: pentru anul social 1925, Craiova, 1926.

Banca Federală Mihai Viteazul

- Darea de seamă a Consiliului de Administrație și Raportul Cenzorilor către Adunarea Generală din 25 mai 1924, Craiova, 1924.

Banca populară „Banul Mărăcine”

- Darea de seamă făcută de președintele consiliului și raportul cenzorilor către adunarea generală ordinară a Băncii ce se va ține în ziua de 22 februarie 1925, Craiova, 1925.

Izvoare juridice

- HAMANGIU, C., *Codul comercial*, București, 1898.
- Idem, *Codul General al României*, vol. VI; vol. IX-X, București, f.a.

Periodice

- Anuarul băncilor populare din România – Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, București, anul 1902.
- Anuarul băncilor populare și cooperativelor sătești din România, București, anul 1908.

- *** Calendarul Cooperației Oltene pe anul 1921, Craiova, 1921.
- *** Expunere de motive și proiect de lege pentru ratificarea convențiilor încheiate între Ministerul Finanțelor și Banca Națională a României, București, 1925.
- Gazeta Craiovei, anii 1898-1923.
- „Monitorul Oficial”, anii 1921-1948.

Lucrări generale

- **ALEXANDRESCU**, Ion, *Economia României în primii ani postbelici (1945-1947)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.
- **ANDREI**, Nicolae, **PĂRNUȚĂ**, Gh., *Istoria învățământului din Oltenia*, Craiova, Editura „Scrisul Românesc”, 1981.
- **ASLAN**, Th. C., *Finanțele României de la Regulamentul Organic până astăzi. 1831-1905*, București, 1905.
- **AVRAM**, Cezar, **CIOBOTEA**, Dinică, **JOIȚA**, Virgil, **OSIAC**, Vladimir, **PĂTROIU**, Ion, **PETRESCU**, Ileana, *Istoria Comerțului în sud-vestul României (sec. VIII-XX)*, Craiova, Editura de Sud, 1999.
- *** *Banca Marmorosch Blank & Co, 1848-1923*, București, 1923.
- *** *Banca Națională a României operațiunile sêle în Bucuresci și în Sucursale*, București, 1881.
- *** *Banca Națională a României*, București, Editura Enciclopedică, 1995.
- **BARBU**, Emanoil-Paul, **CIOBOTEA**, Dinică, **ZARZĂRĂ**, Ion, *Istoria Camerei de Comerț și Industrie „Oltenia”*, Craiova, Editura Camerei de Comerț și Industrie „Oltenia”, 2000.
- **BARBU**, Emanoil-Paul, *Din istoria cooperației de consum și de credit din România*, vol. I, Craiova, Editura „Scrisul Românesc”, 1996.
- Idem, *Din istoria cooperației de consum și de credit din România*, vol. II, București, Editura Universul, 2000.
- **BASNO**, C., **DARDAC**, N., **FLORICEL**, C., *Monedă, credit, bănci*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1994.
- **BAZILESCU**, A., *Moneda*, București, 1923.

- **BĂICOIANU**, Const. I., *Agricultura în România de ieri și în România de mâine*, București, 1919.
- Idem, *Banca Națională în timpul ocupației nov. 1916-1918. Emisiunea Băncii Generale*, București, 1919.
- Idem, *Istoria politicii noastre monetare și a Băncii Naționale*, București, 1932.
- Idem, *Istoria politicii noastre monetare și a Băncii Naționale, 1880-1914*, vol II, part. a II-a, București, 1932.
- Idem, *Istoria politicii noastre monetare și a Băncii Naționale, Neutralitatea- Războiul- Ocupațiunea*, vol. al III-lea, București, 1932.
- Idem, *Studii economice, politice și sociale, 1890-1940*, București, 1941.
- **BÂCIU**, Florea, **VÂRTEJARU**, Ion, *Monografia orașului Corabia*, Corabia, 2001.
- **BIBICESCU**, I. G., *Opt ani în Banca Națională a României*, București, 1921.
- **BODEA**, Cornelia, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, vol. I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.
- **BOGDAN**, Dan, **ȘTIRBU**, Viorel, *Pe urmele lui Alexandru Ioan Cuza*, București, Editura Sport Turism, 1985.
- **BONTAȘ**, C. Dumitru, *Creditul Bancar, factor activ în dezvoltarea economiei naționale 1944-1974*, București, Editura Junimea, 1982.
- **BRĂTIANU**, I. Vintilă, *Asupra stabilizării monetei românești*, București, 1928.
- **BUMBESȚI**, Dumitrescu G., *Monografia Băncii Populare „Gilortul”, Comuna Novaci*, București, 1910.
- Idem, *Călăuza băncilor populare*, ed. a II-a, București, 1904.
- **BUTNARIU**, Mihai, *Monografia Municipiului Drobeta Turnu-Severin*, Turnu-Severin, Editura Prier, 1998.
- *** *Centenarul Casei de Economii și Consemnațiuni, 1864-1964*, București, Editura Științifică, 1964.
- **CLINCEANU**, D. I., *Istoricul Băncii Naționale a României*, București, 1924.

- **CONSTANTINESCU**, N. N., *Acumularea primitivă a capitalului în România*, București, Editura Academiei Române, 1991.
- *** *Contribuții la istoria capitalului străin în România*", București, Editura Academiei, 1960.
- **CRĂSNARU**, I., *Băncile populare*, București, 1915.
- *** *Crearea sistemului monetar național la 1867*, București, 1967.
- **DAMIANOFF**, A. D., *Ridicarea economică a orașului Turnu Severin*, București, 1912.
- **DOBRESCU**, E. M., **KIRIȚESCU**, Costin, C., *Băncile – Mică Enciclopedie*, București, Editura Expert, 1998.
- **DOBRESCU**, Vasile, *Sistemul de credit românesc din Transilvania 1872-1918*, Târgu Mureș, Editura „Petru Maior”, 1999.
- **DOBROVICI**, Gh. M., *Istoricul datoriei publice a României*, București, 1913.
- Idem, *Istoricul dezvoltării economice și financiare a României și împrumuturile contractate 1823-1933*, București, 1934.
- Idem, *Evoluția economică și financiară a româniei în perioada 1933-1943*, București, 1944.
- **DRAGOMIRESCU**, Toma, *Istoricul băncilor din România și al tuturor instituțiilor de credit și societăți de asigurare*, București, 1908.
- **DRĂGULESCU**, I. S., *Calafatul odinioară și astăzi*, Craiova, 1906.
- **GALAN**, A. C., *Cooperația românească în lumina celor cinci decenii de activitate, 1893-1943*, București, 1943.
- **GIURESCU**, C. Constantin, **GIURESCU**, C. Dinu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, București, Editura Albatros, 1971.
- **GIURESCU**, C. Constantin, *Contribuții la studiul originilor și dezvoltării burgheziei române până la 1848*, București, Editura Științifică, 1972.
- **GHERGHINA**, Mihail Titi, *Despre industria și comerțul râmnicean*, Rm. Vâlcea, Editura Almarom, 2006.

- Idem, *Imagini citadine din Râmnicul de altădată*, Rm. Vâlcea, Editura ALMAROM, 2007.
- **GHERGHINESCU**, Oana, *Politica monetară în România - retrospectivă și perspective*, Craiova, Editura Universitaria, 2002.
- **ISĂRESCU**, C. Mugur, *Banca Națională a României 1880-1995*, București, Editura Enciclopedică, 1995.
- Idem, *Reflecții economice: Piețe, bani, bănci*, vol. I, București, Editura Academiei Române, Centrul român de economie comparată și consensuală, 2001.
- *Istoria Românilor*, vol. VII, tom. I, *Constituirea României moderne (1821-1878)*, coord. Dan Berindei, București, Editura Enciclopedică, 2003.
- Idem, vol. VIII, *România Întregită (1918-1940)*, coord. Ioan Scurtu, București, Editura Enciclopedică, 2003.
- **JINGA**, Victor, *Moneda și problemele ei contemporane*, vol. I, Cluj Napoca, Editura Dacia, 1981.
- **KIRIȚESCU**, Costin C., *Politica de credit a României*, București, 1942.
- Idem, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, vol. I, București, Editura Academiei Române, 1964; Idem, *op. cit.*, vol. II, București, 1967.
- Idem, *Un secol de frământări monetare 1900-1996*, București, Editura Enciclopedică, 1996.
- **LAZĂR**, Ionescu, *Relațiunile dintre Banca Națională a României și Stat: 1880-1935*, București, 1935.
- **LONGHIN**, I., *Marile bănci comerciale românești în epoca de după război (1920-1929)*, București, 1931.
- **MAIEVSCHI**, M., *Contribuții la istoria finanțelor publice ale României 1914-1944*, București, 1957.
- **MARINESCU**, G. G., *Banca Națională a României. Legi, statute, dispozițiuni monetare, convențiuni financiare*, București, 1939.
- **MIHAIU**, Traian, *Politica monetară și a Băncilor României*, vol. I, București, 1907.
- **MLADENATZ**, Gromoslav, *Mișcarea cooperativă în orașele noastre*, București, 1920.

- Idem, *Cooperația și economia agricolă*,
- **MOISIL**, Constantin, *Proiecte de legi monetare din domnia lui Cuza Vodă*, București, 1940.
- **MUȘAT**, Mircea, **ARDELEANU**, Ion, *Viața politică în România 1918-1921*, București, Editura politică, 1976.
- **NEGULESCU**, Paul, **ALEXIANU**, Gheorghe, *Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei*, vol. I, București, 1944.
- **NETTA**, G., *Cercetări economice asupra regiunii Orșova – Turnu Severin*, București, 1923.
- **OSIAC**, Vladimir, *Dezvoltarea industrial-comercială a Olteniei în epoca modernă*, Craiova, Editura Universitaria, 1997.
- **PAJURĂ**, C., **GIURESCU**, T. D., *Istoricul orașului Turnu Severin (1833-1933)*, București, 1933.
- **PETRIȘOR**, Vasile, **MÎNDROIU**, Lelius, *Calafat. Trepte de istorie*, Craiova, Editura „Scrisul Românesc”, 1977.
- **PINETA**, Temistocle, *Finanțele României sub domnia lui Cuza Vodă*, București, 1903.
- **PINTEA**, Alexandru, **RUSCANU**, Gh., *Băncile în economia românească, 1774-1995*, București, Editura Economică, 1995.
- **POPESCU**, V. A., **POPESCU**, C. M., **CIUCĂ**, M. I., *Personalități drăgășenene Laura Simulescu*, Drăgășani, Editura Kitcom, 2007.
- **RĂDVAN**, Laurențiu, *Orașele din Țara Românească până la sfârșitul secolului al XVI-lea*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2004.
- **RICHMAN**, Șt., *Monografia județului Romanați*, Craiova, 1928.
- **ROMAȘCANU**, Mihail Gr., *Banca Națională a Moldovei*, București, 1932.
- Idem, *Eugeniu Carada (1836-1910)*, București, 1937.
- **SLĂVESCU**, Victor, *Marea finanță din România în vreme de război*, București, 1920.
- Idem, *Organizația de credit a României*, București, 1922.
- Idem, *Creditele funciare din România*, București, 1924.

- Idem, *Istoricul Băncii Naționale a României (1880-1924)*, București, 1925.
- Idem, *Curs de monedă, credit și schimb*, Craiova, 1932.
- Idem, *Vechi încercări de organizare a Creditului în Moldova 1834-1857*, București, 1941.
- Idem, *Recunoașterea dreptului de a bate moneta - acțiunea diplomatică a României în 1866-1870*, București, 1941.
- Idem, *Domnitorul Cuza și Victor Place*, București, 1942.
- Idem, *Victor Place și organizarea de credit a României*, București, 1944.
- Idem, *Finanțele României sub Cuza-Vodă*, vol. II, București, Editura Enciclopedică, 2003.
- STAN, Apostol, *Independența României - Detașarea de piața otomană și reatașarea de Europa 1774-1875*, București, Editura Albatros, 1998.
- STANCIU, George, *Agonisirea la români*, București, Editura „Cartea Românească”, 1940.
- TAMAIȘ, Corneliu, *Istoria Municipiului Rm. Vâlcea*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 2006.
- Idem, *Istoria Ocnelor Mari*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 1995.
- TAȘCA, G., *Probleme economice și financiare*, București, 1927.
- TONE, Mihaela, PĂUNESCU, Cristian, *Istoria Băncii Naționale a României în date, 1880-1914*, vol. I, ed. a II-a revizuită, București, Editura Oscar Print, 2006.
- ȘANDRU, Dumitru, *Creditul agricol în România, 1918-1944*, București, Editura Academiei Române, 1985.
- VELEANU, Ion, E., EDGAR, C. C., *Aspecte din activitatea și gospodăria Romanațeană (15 nov. 1933-15 nov. 1937)*, Craiova, 1938.
- VIJOLI, Aurel, *Cercetări asupra capitalului financiar în țara noastră*, București, 1949.
- Idem, *Sistemul bănesc în slujba claselor exploatatoare din România*, București, Editura Științifică, 1958.
- Idem, *Din prefacerile sistemului bănesc și de credit*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.
- ZANE, G., *Economia de schimb în Principatele Române*, București, 1930.

Lucrări speciale

- **BIRĂU**, Gheorghe, *Gorjul bancar*, vol. I, Tg. Jiu, Editura Al. Ștefulescu, 2000.
- **MATEIESCU**, I., **POPEANGĂ**, P., **USCĂTESCU**, V., *Istoricul băncilor populare din județul Gorj*, Craiova, f.a.
- **NEAMȚU**, C., *Banca Comerțului din Craiova*, Craiova, 1939.

Studii și articole

- **AVRAM**, Cezar, *Evoluția agriculturii în sud-vestul României în anii 1918-1944*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 17/2003, București, Editura Academiei Române, 2003, p. 123-150.
- Idem, *Evoluția industriei oltene între anii 1918-1948*, în „Arhivele Olteniei”, serie nouă, nr. 17/2003, București, Editura Academiei Române, 2003, p. 150-178.
- **BARDAȘU**, P., *Din istoricul exploatărilor forestiere de pe Valea Lotrului*, în „Studii Vâlcene”, vol. I, Rm. Vâlcea, 1971, p. 19-22.
- **BERINDEI**, Dan, *Programul intern al revoluției române din 1848-1849*, în „Revoluția de la 1848 în Țările Române”, București, Editura Academiei Române, 1974.
- **BOZGA**, V., *Viața bancară în România interbelică*, în „Dosarele Istoriei”, 1999, 4, nr. 10, p. 34-37.
- **GUDIN**, Cristina, *Înființarea instituțiilor financiare ale României moderne (1864-1888)*, AUB ist. 2001, 50, p. 27-44.
- **ISĂRESCU**, Mugur, *Sistemul bancar românesc în viziunea lui Victor Slăvescu*, „Academica”, 2001, 11, nr. 7-8, p. 11-12.
- **KIRIȚESCU**, Costin, *Începuturile activității bancare în România*, în „Academica”, 2000, 10, nr. 5, p. 25-27.
- Idem, *Etatizarea Băncii Naționale a României*, în „Probleme economice”, anul XXII, nr. 8, 1969, p. 171-175.
- **JOSAN**, Andrei, *Cămătari, zarafi, creditori*, în „Dosarele Istoriei”, 1999, 4, nr. 10, p. 3-5.

- **MADGEARU, V.**, *Criza de credit în România*, în „Cronica financiară”, nr. 3, anul V, București, 1930, p. 17-21.
- **MIHĂIESCU, Ștefan**, *Criza economică, măsurile de îndreptare imediat necesare*, în „Cronica financiară”, nr. 3, anul V, București, 1930, p. 4-6.
- **MOISIL, C.**, *Leul și peripețiile lui în cursul veacurilor*, în „Conferența”, VI, nr. 5/7, 1942, p. 8-12.
- **MUREȘAN, Maria**, *Banca Națională a României*, în „Dosarele Istoriei”, 1999, 4, nr. 10, p. 14-16.
- **OLARU, Corneliu**, *Organizarea sistemului bancar în România*, în „Dosarele Istoriei”, 1999, 4, nr.10, p. 6-11.
- **OSIAC, Vladimir**, *Dezvoltarea industriei în Oltenia la începutul secolului al XX-lea*, în „Oltenia – studii și comunicări”, vol. I, Craiova, 1974, p. 177-181.
- **Idem**, *Dezvoltarea social-economică a Olteniei, evoluția industriei*, în „Contribuții istorice”, vol. II, Craiova, Reprografia Universității din Craiova, 1976, p. 43-74.
- **PAVEL, Carmen Elena**, *Banca Națională și politica monetară a României (1880-1940)*, IE, 1998, nr. 1, p. 67-74.
- **SCURTU, Ioan**, *Finanțe și societate în România interbelică*, „Dosarele Istoriei”, 1999, 4, nr.10, p. 28-34.
- **ȘEȘAN, Al.**, *Reforma monetară din 1947*, în „Probleme economice”, anul XXII, nr. 8, 1969, p. 189-196.
- **TEODORESCU, I.**, *Creditul privat și instituțiile de credit în anul 1929*, în „Cronica financiară”, nr. 10, anul V, București, 1930, p. 9-11.
- **ZANE, G.**, *Probleme de economie financiară în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza*, în „Studii”, București, Editura Eminescu, 1980, p. 204-256.
- **Idem**, *Problema monetară în România și reforma de la 1867*, în „Studii”, București, Editura Eminescu, 1980, p. 256-284.
- **Idem**, *Politica economică a Principatelor în epoca Unirii și capitalul străin*, în “Studii”, București, Editura Eminescu, 1980, p. 163-203.
- **Winterhalder, E.**, *Idei despre organizarea unei bănci naționale*, în „Românul”, II, nr. 52, 2/14 mai, 1859, p. 204-205.

Cuprins

Prefață.....	5
Studiu introductiv	9
Capitolul I Repere istorice privind organizarea sistemului bancar în România și evoluția lui până la naționalizare	19
a. Proiecte pentru înființarea unei bănci naționale.	20
b. Considerații asupra organizării, evoluției și cadrului legislativ al Băncii Naționale a României în perioada 1880-1948.	28
c. Din trecutul cooperației de credit.	44
d. Aspecte privind politica monetară a României, 1867-1948.	56
Capitolul II Oltenia bancară între anii 1880-1918	65
a. Sucursala și agențiile Băncii Naționale - condițiile de înființare în Oltenia și rolul acestora până la primul război mondial.	65
b. Banca Comerțului din Craiova: organizare și evoluție (1897-1918).....	83
c. Mișcarea bancară din Oltenia în perioada 1880-1918: băncile mici și mijlocii.....	99
Capitolul III Organizarea și consolidarea băncilor urbane din Oltenia într-un sistem economic financiar național	132
a. Activitatea bancară după 1918, până la criza economică mondială (1929).	132
b. Activitatea bancară sub impactul crizei economice (1929-1933); urmările crizei asupra sistemului bancar și de credit din Oltenia.	169
c. Evoluția operațiunilor bancare în perioada 1938-1948.....	185
Capitolul IV Rolul cooperației de credit și de consum (1880-1944) ...	208
a. Etapele înființării cooperativelor de credit.	208
b. Băncile populare urbane și cooperația de credit din Oltenia după 1918.	230
c. Cooperația de consum.	261
Concluzii.....	270
Summary The history of urban banks from Oltenia (1880-1948)	274
Surse documentare și bibliografice.....	283

